

© TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ©

Élve- és halvaszületések az 1934—1936. években a születési sorrend szerint.

Les naissances vivantes et les mort-nés en 1934—36 en Hongrie, d'après l'ordre de succession des naissances.

Résumé. En Hongrie, on demande depuis 1933 sur le bulletin de naissance combien d'enfants a eu la mère, en s'informant encore, s'il s'agit d'une naissance vivante, du nombre des enfants vivants de la mère, y compris le nouveau-né. Les réponses relatives à la première question sont dépouillées depuis 1934 (pour Budapest, on a des documents plus anciens); celles concernant la deuxième question, depuis 1936. La valeur des données est défavorablement influencée par le fait qu'en 1934 et 1935, il y eut (surtout à Budapest) beaucoup de naissances pour lesquelles on ignore si la mère avait déjà eu des enfants (probablement, dans la plupart de ces cas, il s'agissait de premiers-nés). — Le tableau 1 résume les résultats pour la Hongrie entière. On y voit que les naissances de premiers-nés représentent près d'un tiers des naissances vivantes, et que la proportion des premiers-nés est un peu plus élevée parmi les mort-nés. Quant aux naissances illégitimes, il s'agit là pour une bonne part, et c'est compréhensible, de premiers-nés (plus de 50%). Un symptôme défavorable est que la proportion des premiers-nés a gagné en trois ans du terrain (surtout parmi les naissances vivantes légitimes, bien plus nombreuses que les naissances vivantes d'enfants naturels). Cela ressort non seulement du tableau 1, mais aussi de calculs rectificatifs. Notamment si, en faisant un tel calcul sur les naissances vivantes légitimes, on suppose qu'il s'agisse de premiers-nés dans la moitié des cas pour lesquels on ignore si la mère a déjà eu des enfants, la proportion des premiers-nés est de 28·2% en 1934, montant à 31·0% en 1936; et même si l'on suppose (ce qui semble d'ailleurs plus juste) que les premiers-nés représentent les $\frac{9}{10}$ de ces cas, la proportion accuse un accroissement (un peu moindre, car alors elle est de 29·2% pour 1934 et, comme dans le premier calcul, de 31·0% pour 1936). D'après les chiffres rectifiés fournis par le premier calcul, parmi les naissances vivantes légitimes le nombre des premiers-nés a, par rapport à 1934, monté de 4·8%; même d'après le second calcul, il s'est élevé (de 1·0%). Par contre, selon ces calculs, le nombre des premiers-nés a chez les autres naissances diminué de 8·6%, respectivement de 7·2% (chez les naissances illégitimes, le nombre absolu montre une baisse générale). —

Notre tableau 2 indique, suivant 3 grandes catégories, les différences entre les divisions administratives territoriales. A Budapest, — où la natalité est faible, symptôme caractérisant les grandes villes, — parmi les naissances vivantes légitimes les premiers-nés font en 1936 non moins de 69·4%; l'ensemble des premiers-nés et des seconds enfants y fait 85·2%. Dans les 10 autres villes autonomes, ces proportions représentent 34·2% et 56·7%; dans les comitats, 27·0 et 50·1%. Par contre, les sixièmes enfants, y compris les septièmes, huitièmes, etc., représentent à Budapest seulement 3·0%; dans les 10 autres villes autonomes, 14·2%; dans les comitats, 15·8%. D'après les chiffres des comitats et des villes autonomes (tableau 3), la proportion des premiers-nés oscille entre 33·8% (comitat de Somogy) et 19·2% (comitat de Szabolcs et Ung); pour l'ensemble des premiers-nés et des seconds enfants, les extrêmes sont 60·5% (comitats de Baranya et de Bács-Bodrog) et 37·2% (comitat de Szabolcs et Ung); en général, les données des villes autonomes sont moins favorables que celles des comitats. Pour les naissances vivantes illégitimes, les chiffres de l'ordre de succession des naissances montrent des extrêmes caractéristiques: du côté de la frontière - Ouest, c'est la proportion des premiers-nés qui est la plus forte; par contre, en certains endroits (surtout là où il y a nombre de tziganes, prolifiques et parmi lesquels les unions libres sont fréquentes), on trouve, parmi les enfants illégitimes, beaucoup qui sont nés de mères ayant déjà eu plusieurs enfants. — En examinant les données au point de vue de la viabilité, on constate que parmi les premiers-nés, il y a plus de mort-nés que parmi les seconds enfants et pour une certaine part parmi les troisièmes enfants, et il en est de même des autres naissances; mais la proportion des mort-nés est encore plus élevée chez les mères âgées ayant eu, avec le nouveau-né, cinq enfants ou davantage. — Parmi toutes les naissances, les naissances illégitimes ont représenté 9·1%; pour les premiers-nés, cette proportion a été de 15·0%. Pour les naissances vivantes légitimes, l'excédent du nombre des garçons sur celui des filles est parmi les premiers-nés légèrement supérieur à la moyenne. — Le tableau 4 fait voir les rapports de l'âge de la mère avec l'ordre de la succession des naissances, indiquant

à part les naissances légitimes et les naissances illégitimes. — Le tableau 5 montre les principaux résultats suivant la question de savoir combien d'enfants eut la mère, y compris le nouveau-né. On y voit que parmi les naissances vivantes légitimes, 37·0% des nouveau-nés sont les seuls enfants en vie des mères; pour les mères ayant deux enfants vivants, y compris le nouveau-né, la proportion est de 62·1%; ce chiffre indique également que les familles nombreuses sont moins fréquentes qu'autrefois. D'après les données de détail, il y a, parallèlement aux divers degrés de fécondité, une grande différence d'ailleurs compréhensible entre Budapest, les villes autonomes et les comitats (tableau 5), ainsi qu'entre les comitats (tableau 6); toutefois, elle est en général légèrement inférieure à celle qui ressort des tableaux 2 et 3.

*

A népmozgalmi statisztikát a születések csökkenése hazánkban is egyre újabb és újabb feladatok elé állítja.¹⁾ A nyers népmozgalmi arányszámok tudvalevően már hosszabb ideje nem tükrözik elég híven a népesedési folyamatok újabb fejleményeit;²⁾ ez magyarázza a különféle tiszta, standard stb. számítások kifinomítására irányuló törekvéseket.³⁾ De családi statisztikánk is nagyon hiányos; erről és a születéskorlátozás terjedéséről a házassági termékenység népszámlálási s kivált népmozgalmi feldolgozása elvi okokból csak részleges és inkább csupán a mult népesedési tüneteinre jellemző képet nyújthat.⁴⁾ A rendszeres adatgyűjtések, köztük a születési mozgalom évi számbavételének kiépítése viszont számos kérdésre adhat, ha nem is tökéletes, azonban kielégítő és főleg gyors választ; a reformtörekvéseket ez bőségesen megokolja. Az élve- és halvaszületések alakulása, továbbá a családi statisztika, egyben pedig a születéscsökkenés folyamatos figyelemmelkísérése szemszögéből elsősorban a natalitási adatoknak a *születési sor-*

rend szerint való tagolása lehet rendkívül tanulságos. Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala a fővárosra vonatkozó anyagot a születéssorszám szerint már hosszabb ideje részletezi. Az *első országos feldolgozás* azonban csak az 1934. évről készült el. Egy esztendő anyagának még nem lehetett elég tájékoztató ereje; most azonban már *három évre* vonatkozó eredményeket birunk, az ezúttal *első ízben közlésre kerülő* adatok áttekintését tehát érdemes és indokolt is megkísérteni. Táblázataink leginkább csak a *főeredményeket* mutatják be s az időbeli eltolódásokat még csupán sejtetik;¹⁾ az összeállításokból a tanulságok tehát csak részben és részlegesen bontakoznak ki.

Országos keretben²⁾ a *születési lap* az 1933. esztendő eleje óta kérdezi a születések sorrendszámát.³⁾ E célra *két kérdés* szolgál: az egyik azt tudakolja, hogy a születési lapon bejelentett eset *az anyának hányadik születe volt* (a halvaszületteket is beleszámítva); a *másik* azt kívánja megállapítani, hogy *az anyának az újszülöttet is beszámítva hány élő gyermeke van*. Az előbbi kérdésre halvaszületések esetében is kell válaszolni; az 1934—1936. évi feldolgozás az élve- és halvaszülettekről a törvényesség megkülönböztetésével és az anyakora szerinti részletezésben a termékenység alakulásának mérése szempontjából e döntőbb jelentőségű kérdés alapján készült el. A második — különösen családi statisztikai szempontból fontosnak látszó — kérdésre csupán élveszületés esetében jöhet felelet; ennek a kérdőpontnak feldolgozása 1934-ben és 1935-ben még nem történt meg; sőt adatait 1936-ról is csak az előbbi feldolgozás kiegészítéseképpen és az anyák életkortagolása nélkül végeztethettük el külön a házasságon belüli és külön a házasságon kívüli születésekről. Mindkét kérdés olyan természetű, hogy arra — mint általában a szokásos házassági termékenységi kérdőpontokra⁴⁾ is — tökéletes válaszokat egyelőre

¹⁾ L. erről: Konkoly Thege Gyula dr.: Néhány időszerű népességtudományi kérdés statisztikai megvilágításban. M. Stat. Szemle, 1936. évf. 983—995. l.

²⁾ V. ö. Thirring Gusztáv dr.: A születések csökkenése és népmozgalmunk újabb fejleményei. M. Stat. Szemle, 1931. évf. 1—24. l.

³⁾ Hogy csak egy legújabb példát említsünk erre, l. Schneller Károly dr. a születési arány standardizálásáról szóló dolgozatát „Demológiai tanulmányok” c. könyvében (Miskolc, 1937.; ismertetését v. ö. M. Stat. Szemle, 1937. évf. 921—922. l.).

⁴⁾ V. ö. Thirring Lajos dr.: Adalékok a házassági termékenység 1930. évi statisztikájához. M. Stat. Szemle, 1936. évf. 667—693. l.

¹⁾ A Budapestre vonatkozó adatgyűjtés alapján természetesen történeti adatsorok is rendelkezésre állanak; ezek tanulságaira itt nem térhetünk ki s az idevágó forrásokra és az eredményeket kiaknázó értékes tudományos tanulmányokra sem utalhatunk.

²⁾ Budapesten a születéssorrend adatai már hosszabb ideje rendelkezésre állottak.

³⁾ Az első — 1933. — év adatai a teljesen még meg nem felelő válaszok miatt nem dolgoztattak fel.

⁴⁾ L. erről főleg M. Stat. Szemle, 1936. évf. 667—693. l.

nem igen lehet remélni; *lényegesebb*, — bár becslésekkel többé-kevésbé áthidalható — *hibaforrást* azonban nézetünk szerint csupán az ismeretlen sorszámú (kivált halva-) szülöttek elég nagy száma okozhat. Megjegyezhetjük még, hogy a kérdőponthoz fűzött utasítások szerint a férjes nők gyermekeinek születési sorszáma megállapításánál az esetleges előző házasságból (házasságokból) származó, sőt a házasságon kívüli születeket is figyelembe kell venni¹⁾ s ugyanígy kell eljárni az életben lévő gyermekek számának, tehát a második kérdésre vonatkozó válaszok megállapításánál is; továbbá, hogy többes születéseknél a szülés mindenkor egy esetben számít;²⁾ ez elvileg helyes eljárás és a többes születések kis számára való tekintettel a születési sorszám alakulását egyébként is csak alig befolyásolja.

*

A születési sorrend 1934—1936. évi statisztikájának elsősorban az *országos végeredményei* nagyfontosságúak. Ezeket az 1. sz. tábla egyrészt élve- és halvaszületések, másrészt törvényes és házasságon kívüli születek szerint való tagolásban szemlélteti.

Táblázatunk felvilágosító erejét, sajnos, az ismeretlen sorszámú születek elég nagy száma zavarja. A törvényes élveszületések 1936. évi adatsora ebből a szempontból ugyan már kifogástalannak látszik — a részletkutatásoknak ez az év lehet a legjobb bázisa —, az előző két esztendő adatsorában, különösen pedig a törvénytelenek számoszlopaiban azonban az ismeretlen tétel túlságosan nagy. Más alkalomból egy évvel ezelőtt elvégzett számításaink, valamint az alábbiakban is bemutatásra kerülő részletadatok arra utalnak, hogy azoknak az eseteknek, amelyekben „az anyának hányadik születe” kérdésre nem jött válasz, legalább fele —, sőt valószínűleg még

¹⁾ Az elvetélések azonban figye'men kívül hagyandók (ennek az eljárásnak talán nem is annyira elvi, mint inkább gyakorlati helyességét többek közt Winkler is kiemeli; v. ö. Grundriss der Statistik. II. Gesellschaftsstatistik. Berlin. 1933. 76. l.). *Családstatistikai* szempontból egyébként csupán a *jennálló házasságból* származó születek sorrendszámának a fenti két kérdőpont szerint való külön megállapítása is megokolt volna.

²⁾ Ezekben az esetekben tehát az iker- és többesszülettek azonos szülési sorszámmal jelöltetnek és mutattatnak ki; vagyis születéssorrend helyett ilyenkor inkább *szülés-sorrendről* kellene beszélni.

ennél is nagyobb (esetleg $\frac{4}{5}$ — $\frac{9}{10}$) részében nem ismételt, hanem *elsőszületsről* van szó. Ha ezt is számbavesszük, az elsőszületek teljesebb arányszámáról a táblában közölteknel helyesebb adatokat állapíthatunk meg. Alábbi összeállítás óvatosságból az ismeretlen eseteknek általában csupán felét vette elsőszületésnek; a legfontosabb tételt, a *törvényes élveszületeket* illetően azonban $\frac{9}{10}$ részük ideszámításával is közöl (zárójelben) — talán ugyan kissé túlzott — *százalékokat*:

		Az elsőszületsből származók helyesbített (kiegészített ¹⁾ aránya (%)			
		1934-ben	1935-ben	1936-ban	1934—1936-ban (átlag)
a törvényes	} élve-születéseknél	28·2	29·5	31·0	29·5
a törvénytelen		(29·2)	(30·5)	(31·0)	(30·3)
az összes		30·6	31·6	32·9	31·7
a törvényes	} halvaszületéseknél	31·2	31·9	33·0	32·0
a törvénytelen		57·6	55·6	58·3	57·2
az összes		34·6	34·6	35·9	35·0
a törvényes	} élve- és halvaszületéseknél	28·2	29·5	31·1	29·6
a törvénytelen		54·4	53·1	52·8	53·5
az összes		30·8	31·7	33·0	31·8

¹⁾ Az 1. sz. táblában lévő arányszámok itt az ismeretlenek arányának felével emeltettek, kivéve a törvényes élveszületések zárójelben lévő adatainál, ahol az ismeretlenek arányának $\frac{9}{10}$ -e számított hozzájuk.

²⁾ A zárójelben lévő adatoknál az ismeretlen sorszámú születek $\frac{9}{10}$ -e elsőszületésnek számított.

A kis összeállítás legfőbb tanulsága, hogy az összes (élve- és halva-) szülöttek közel egyharmada első gyermeke az anyának. A törvényes születéseknél az elsőszülöttek hányadosa $\frac{3}{10}$ körüli, a házasságon kívülieknél több, mint 50%! A kisszámú halvaszületések körében az elsőszülöttek aránya végig az egész vonalon észrevehetően magasabb, a végső arányszám szémszögéből domináló jelentőségű élveszületéseknél viszont egy jelentéktelen árnyalattal alacsonyabb, mint az összes (élve- és halva-) születéseknél. A második legfőbb tanulság pedig az, hogy a születési mozgalom szempontjából legnagyobb súlyú törvényes élveszületéseknél rövid három év lepergése alatt határozottan emelkedett az elsőszületek jelzőszáma,¹⁾ más szóval viszonylag —

¹⁾ A törvényes élveszületések hatása alatt ugyanez mutatkozik az összes élveszületéseknél, továbbá a törvényes élve- és halvaszületéseknél és végül a születési végsorban (összes élve- és halvaszületések) is.

1. Élve- és halvaszületések Magyarországon
Naissances vivantes et mort-nés en Hongrie, d'après

Az anyának hányadik születe	Törvényes születések <i>Naissances légitimes</i>				Törvénytelen születések <i>Naissances illégitimes</i>				Törvényes és törvénytelen születések <i>Ensemble des naissances légitimes et illégitimes</i>	
	1934	1935	1936	<i>moyennes de 1934-1936</i> átlag	1934	1935	1936	<i>moyennes de 1934-1936</i> átlag	1934	1935
	s z á m s z e r i n t — e n n o m b r e s									
a) Élveszületések										
1.	47.200	48.603	51.911	49.238	9.351	8.529	7.896	8.592	56.551	57.132
2.	39.277	37.968	37.617	38.287	2.802	2.630	2.482	2.638	42.079	40.598
3.	26.846	26.016	25.460	26.107	1.640	1.650	1.523	1.604	28.486	27.666
4.	18.256	17.435	16.660	17.450	1.096	1.034	1.022	1.051	19.352	18.469
5.	12.709	12.068	11.285	12.021	770	733	635	713	13.479	12.801
6—10. ¹⁾	24.855	23.778	22.499	23.710	1.338	1.329	1.272	1.313	26.193	25.107
11— ¹⁾	2.076	2.084	2.005	2.056	143	144	128	138	2.219	2.228
Ismeretlen	4.739	4.471	65	3.092	1.181	1.007	909	1.032	5.920	5.478
Összesen	175.958	172.423	167.502	171.961	18.321	17.056	15.867	17.081	194.279	189.479
b) Halvaszületések										
1.	1.461	1.454	1.465	1.460	403	321	342	355	1.864	1.775
2.	751	762	790	768	101	90	97	96	852	852
3.	671	647	601	640	70	49	48	56	741	696
4.	520	475	466	487	35	32	32	33	555	507
5.	413	362	334	370	25	28	16	23	438	390
6—10.	869	824	783	825	48	48	39	45	917	872
11—	106	125	90	107	9	5	6	7	115	130
Ismeretlen	177	151	162	163	56	44	39	46	233	195
Összesen	4.968	4.800	4.691	4.820	747	617	619	661	5.715	5.417
c) Összes (élve- és halvaszületések együtt)										
1.	48.661	50.057	53.376	50.698	9.754	8.850	8.238	8.947	58.415	58.907
2.	40.028	38.730	38.407	39.055	2.903	2.720	2.579	2.734	42.931	41.450
3.	27.517	26.663	26.061	26.747	1.710	1.699	1.571	1.660	29.227	28.362
4.	18.776	17.910	17.126	17.937	1.131	1.066	1.054	1.084	19.907	18.976
5.	13.122	12.430	11.619	12.391	795	761	651	736	13.917	13.191
6—10.	25.724	24.602	23.282	24.535	1.386	1.377	1.311	1.358	27.110	25.979
11—	2.182	2.209	2.095	2.163	152	149	134	145	2.334	2.358
Ismeretlen	4.916	4.622	227	3.255	1.237	1.051	948	1.078	6.153	5.673
Összesen	180.926	177.223	172.193	176.781	19.068	17.673	16.486	17.742	199.994	194.896

¹⁾ További fontosabb részletadatok 1936-ról: — *Autres détails pour 1936*: Törvényes (2·5%), 9.: 2.666 (1·6%), 10.: 1.674 (1·0%), 11.: 882 (0·5%), 12.: 552 (0·3%), 13.: 287 (0·2%), 14.: 147 (0·1%), *vivants*: 6.: 493 (3·1%), 7.: 329 (2·1%), 8.: 226 (1·4%), 9.: 130 (0·8%), 10.: 94 (0·6%), 11.: 47 (0·3%), 12.:

sőt szám szerint is (l. 1. sz. tábla) — *gyakrabban lettek az első gyermekek*. Ebben kellő történeti, időbeli háttér nélkül is a születéskorlátozás fokozódásának, az egyke terjedésének jelét kell látnunk.

Minthogy köztudomás szerint a családokban az „egyke“ ezidőszert még jóval gyakoribb, mint az „egyse“, vagyis az új házasságokból legalább egy gyermek többnyire még megszületik, az elsőszületések száma és aránya részben a házasságkötések számának alakulásától is függ. A házassági mozgalom az utolsó évek óta meglehe-

tősen egyenletes szinten állott, sőt a válság enyhülése óta kissé élénkült is; az elsőszülöttek számarányának változatlanul maradását egyedül ez is biztosíthatta. Abban azonban, hogy ez az arányszám még emelkedett is, a többi rangszám kategória visszaszorulásának van döntő része. A második és a harmadik születések aránya ugyan a tárgyalt három év alatt meglehetősen egyenletes maradt; a későbbi születekből származó csecsemők (a negyed- stb. szülöttek) száma és hányadosa viszont kétségbevonhatatlanul visszaesett. Sőt abszolút számban,

a születési sorrend szerint 1934—1936-ban.

l'ordre de succession des naissances, en 1934—36.

vénytelen szüle- együtt sances légitimes et times		Törvényes születések Naissances légitimes				Törvénytelen születések Naissances illégitimes				Törvényes és törvénytelen szül. együtt — Ensemble des naissances légitimes et illégitimes				... ^{er} e enfant de la mère :
1936	moyennes de 1934—1936 átlag	1934	1935	1936	moy. de 1934— 1936 átlag	1934	1935	1936	moy. de 1934— 1936 átlag	1934	1935	1936	moy. de 1934— 1936 átlag	
s z á z a l é k b a n — ‰														
														<i>Naissances vivantes</i>
59.807	57.830	26.8	28.2	31.0	28.6	51.0	50.0	49.8	50.3	29.1	30.1	32.6	30.5	1 ^{er} enfant
40.099	40.925	22.3	22.0	22.5	22.3	15.3	15.4	15.6	15.4	21.7	21.4	21.9	21.6	2 ^e "
26.983	27.711	15.3	15.1	15.2	15.2	9.0	9.7	9.6	9.4	14.7	14.6	14.7	14.7	3 ^e "
17.682	18.501	10.4	10.1	10.0	10.1	6.0	6.1	6.5	6.2	10.0	9.7	9.6	9.8	4 ^e "
11.920	12.734	7.2	7.0	6.7	7.0	4.2	4.3	4.0	4.2	6.9	6.8	6.5	6.7	5 ^e "
23.771	25.023	14.1	13.8	13.4	13.8	7.3	7.8	8.0	7.7	13.5	13.3	13.0	13.3	6 ^e —10 ^e enfant ¹⁾
2.133	2.194	1.2	1.2	1.2	1.2	0.8	0.8	0.8	0.8	1.1	1.2	1.2	1.2	11 ^e et au-dessus ¹⁾
974	4.124	2.7	2.6	0.0	1.8	6.4	5.9	5.7	6.0	3.0	2.9	0.5	2.2	Inconnu
183.369	189.042	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	<i>Total</i>
														<i>Mort-nés</i>
1.807	1.815	29.4	30.3	31.3	30.3	54.0	52.1	55.2	53.7	32.6	32.8	34.0	33.1	1 ^{er} enfant
887	864	15.1	15.9	16.8	15.9	13.5	14.6	15.7	14.5	14.9	15.7	16.7	15.7	2 ^e "
649	696	13.5	13.5	12.8	13.3	9.4	7.9	7.8	8.5	13.0	12.8	12.2	12.7	3 ^e "
498	520	10.5	9.9	9.9	10.1	4.7	5.2	5.2	5.0	9.7	9.4	9.4	9.5	4 ^e "
350	393	8.3	7.5	7.1	7.7	3.3	4.5	2.6	3.5	7.7	7.2	6.6	7.2	5 ^e "
822	870	17.5	17.1	16.7	17.1	6.4	7.8	6.3	6.8	16.0	16.1	15.5	15.9	6 ^e —10 ^e enfant
96	114	2.1	2.6	1.9	2.2	1.2	0.8	0.9	1.0	2.0	2.4	1.8	2.1	11 ^e et au-dessus
201	209	3.6	3.2	3.5	3.4	7.5	7.1	6.3	7.0	4.1	3.6	3.8	3.8	Inconnu
5.310	5.481	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	<i>Total</i>
														<i>Ensemble des nais- sances (enfants nés vivants et mort-nés)</i>
61.614	59.645	26.9	28.2	31.0	28.7	51.1	50.1	50.0	50.4	29.2	30.2	32.7	30.7	1 ^{er} enfant
40.986	41.789	22.1	21.9	22.3	22.1	15.2	15.4	15.6	15.4	21.4	21.3	21.7	21.5	2 ^e "
27.632	28.407	15.2	15.1	15.2	15.1	9.0	9.6	9.5	9.3	14.6	14.5	14.7	14.6	3 ^e "
18.180	19.021	10.4	10.1	9.9	10.1	5.9	6.0	6.4	6.1	10.0	9.7	9.6	9.8	4 ^e "
12.270	13.127	7.3	7.0	6.8	7.0	4.2	4.3	4.0	4.2	6.9	6.8	6.5	6.7	5 ^e "
24.593	25.893	14.2	13.9	13.5	13.9	7.3	7.8	8.0	7.7	13.6	13.3	13.0	13.3	6 ^e —10 ^e enfant
2.229	2.308	1.2	1.2	1.2	1.2	0.8	0.8	0.8	0.8	1.2	1.2	1.2	1.2	11 ^e et au-dessus
1.175	4.333	2.7	2.6	0.1	1.9	6.5	6.0	5.7	6.1	3.1	3.0	0.6	2.2	Inconnu
183.679	194.523	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	<i>Total</i>

élveszületések: — *Enfants légitimes nés vivants*: 6.: 8.107 (4.8‰), 7.: 5.903 (3.5‰), 8.: 4.149 (2.2‰), 9.: 3.1, 10.: 1.2, 11.: 1.2, 12.: 1.2, 13.: 1.2, 14.: 1.2, 15.: 1.2, 16.: 1.2, 17.: 1.2, 18.: 1.2, 19.: 1.2, 20. és többedik 6. Törvénytelen élveszületések: — *Enfants illégitimes nés* 41 (0.3‰), 13.: 16 (0.1‰), 14.: 10 (0.1‰), 15.: 5, 16.: 8, 17.: 1.

sajnos, már a másod- és harmadszülöttek létszáma is megapadt; a magasabb sorszámú szülések közül pedig (csupán a számottevőbb kategóriákat tekintve) a három év alatti csökkenés az ötöd- és hatodszüléseknél a legmegdöbbentőbb erejű, de különben is általános. Születési mozgalmunkból tehát elsősorban azok a gyermekek hiányoznak, akik már nem a szülők pótlására jönnek a világra, hanem akik mint ezen felüliek, tényleges többletet, szaporulatot is jelentenek. Sajnos azonban egyúttal már a két szülő pótlása

terén is mutatkoznak hiányok, hiszen rövid lélekzetű idősoraink szerint a második és harmadik gyermekek száma is leforgácsolódik, holott egyedül a stagnálás biztosításához, a két szülő pótlásához is két nemcsak megszületett, hanem a megfelelő korig felnevelt leszármazottra, másszóval kettőnél több élve a világra hozott (és életben tartott) utódra van szükség.

Ha a fent előadottakhoz híven az ismeretlen sorszámú szülötteket feles (ill. a törvényes élveszületéseknél feles és $\frac{9}{10}$ -es) arányban osztjuk el az első és az azután

következő szülések közt, az élveszületési mozgalom kedvezőtlen időbeli elváltozásának végső mérlegét a következő abszolút számokkal is jellemezhetjük:

	1934-ben	1935-ben	1936-ban	Különbség 1934—1936-ban	
	szám szerint (helyesbített: kiegészített adatok)			szám szerint	%-ban
Törvényes élveszületések:					
Elsőszülött	{ ¹ 49 570 (² 51.465)	¹ 50.839 (² 52.622)	¹ 51 943 (³ 51.969)	+ 2.373 (+ 504)	+ 4.8 (+ 1.0)
A többi szülött együtt	{ ¹ 126.388 (³ 124 493)	¹ 121.584 (³ 119.801)	¹ 115.559 (³ 115.533)	— 10.829 (— 8.960)	— 8.6 (— 7.2)
Összesen	175.958	172.423	167.502	— 8.456	— 4.8
Törvénytelen élveszületések:					
Elsőszülött ¹⁾	9.949	9.032	8.351	— 1.598	— 16.1
A többi szülött együtt ¹⁾	8.372	8.024	7.516	— 856	— 10.2
Összesen	18.321	17.056	15.867	— 2.454	— 13.4
Összes élveszületések:					
Elsőszülött ¹⁾	59.519	59.871	60.294	+ 775	+ 1.3
A többi szülött együtt ¹⁾	134.760	129.608	123.075	— 11.685	— 8.7
Összesen	194.279	189.479	183.369	— 10.910	— 5.6

¹⁾ Megközelítő adatok; az ismeretlenek szétosztása az első és a többi szülés közt feles arányban történt.

²⁾ Az ismeretlenek $\frac{9}{10}$ -ének az elsőszülöttekhez számításával.

³⁾ Az ismeretlenek $\frac{1}{10}$ -ének ideszámításával.

Magyarország élveszületési mozgalmának ez a keresztmetszete éppen eléggé lehangoló. A születési sorrendre vonatkozó adatgyűjtés még túl rövid életű ahhoz, hogy eredményeit teljes értékűnek fogadhassuk el s három év kurtább időszak, semhogy adataiból szabályszerűségeket megállapíthassunk, végleges következtetéseket levonhassunk. *Kedvező tünetet azonban összeállításunkból alig olvashatunk ki. A törvénytelen születek számának csökkenését ugyanis csak akkor szabadna igazán előnyösnek tekinteni, ha ezzel a törvényes élveszületések számának megfelelő mértékű növekedése járt volna párhuzamosan. Ez azonban a bemutatott három esztendő folyamán nem következett be. A törvényes elsőszülöttek száma ugyan a válság után élénkülő házassági mozgalom és az első gyermek után talán valamivel erősebben meg is nyilvánuló vágy, ill. az elmaradt elsőszületek pótlására irányuló akarat miatt figyelemreméltó módon (a maximális adat szerint 4.8 és a minimális számításból kitűnően is 1.0%-kal) emelkedett,¹⁾*

¹⁾ Igazi értéke ennek a növekedésnek csak akkor volna, ha néhány évi eltolódásban a másod-, majd ismét legalább a harmadszülötteknél is bekövetkeznek. Ennek előjelét, sajnos, még nem látjuk.

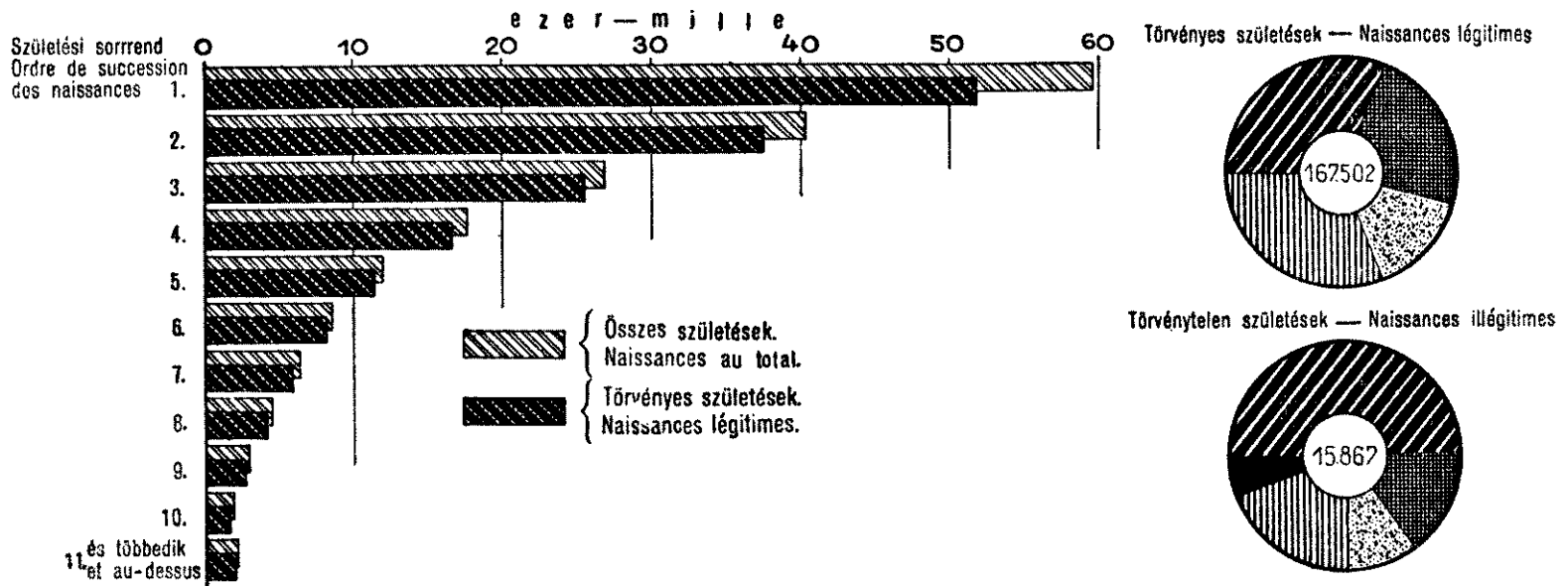
a másod-, harmad-, negyed- stb. szülötteknél azonban 8.6 (ill. a más módon helyesbített számok szerint 7.2) %-os, szinte katasztrofálisnak mondható esés következett be.¹⁾ Sajnos, a születek csökkenésének a 8.6, ill. 7.2%-os zsugorodási hányados nemcsak aggasztóbb, hanem talán tisztább mértéke is, mint az összes törvényes — ill. törvényes és házasságon kívüli — születek számának ennél jóval enyhébb ütemű (4.8, ill. 5.6%-os) visszafejlődése! Kis összeállításunk az 1. táblázattal karöltve tehát arra is rámutat, hogy népesedéspolitikánk nemcsak a házasságkötések elősegítése és az általános születési segélyezés, hanem legfőképpen a családok többgyermekessé (ki-

¹⁾ Az ismeretleneket és az összeállításban külön szereplő első gyermekeket figyelmen kívül hagyva, a törvényes élveszületések (és zárójelben az összes: törvényes és törvénytelen élveszületések együttes) száma születési sorszámunkint 1934-ről 1936-ra a következőképpen változott: a 2. szülöttek száma —4.2 (4.7) %-kal fogyott meg; a 3. szülötteké —5.2 (—5.3), a 4. szülötteké —8.7 (—8.6), az 5. szülötteké —11.2 (—11.6), a 6. szülötteké —13.3 (—12.5), a 7. szülötteké —12.6 (—12.5), a 8. szülötteké —7.9 (—7.8), a 11. és tizededik, azaz az a 11—19. (23.) szülötteké —3.4 (—3.9) %-kal lett kisebb, míg emelkedés csak a kisszámú 9. és 10. szülötteknél mutatkozott és pedig az előbbieknél +1.8 (+1.2), az utóbbiaknál +3.0 (+2.1) %-os.

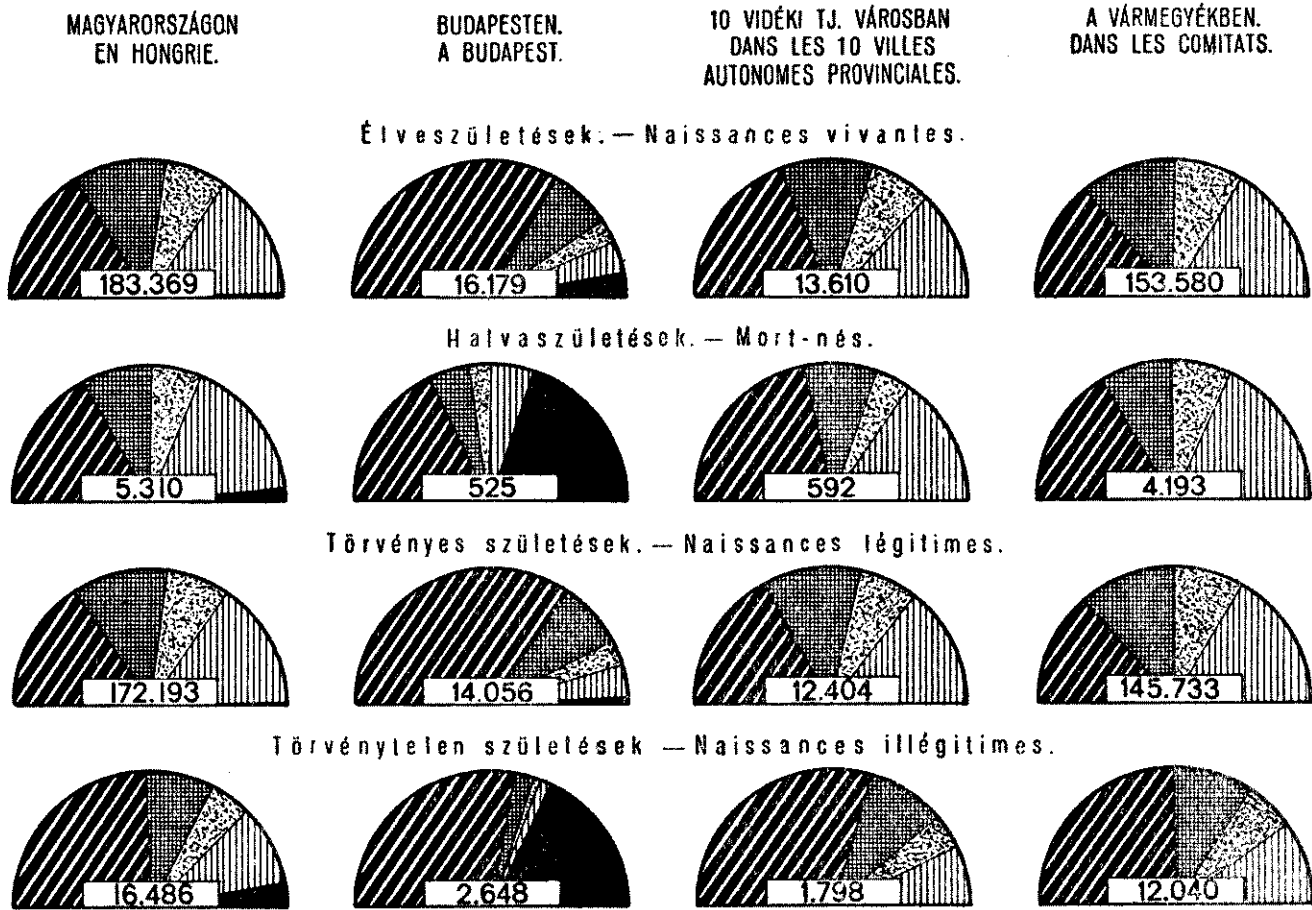
A SZÜLETÉSEK 1936-BAN SZÜLETÉSI SORREND SZERINT.

ENFANTS NÉS EN 1936, D'APRÈS L'ORDRE DE SUCCESSION DES NAISSANCES.

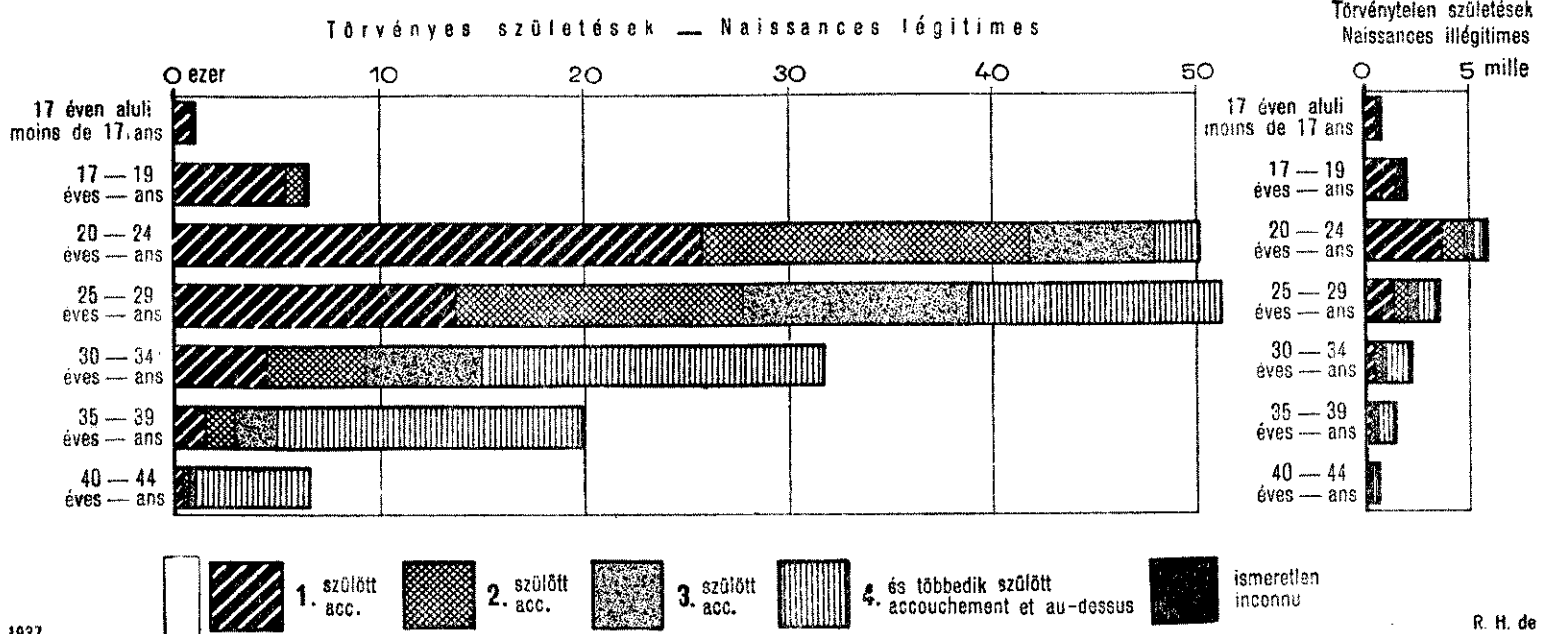
ÉLVESZÜLETÉSEK MAGYARORSZÁGON — NAISSANCES VIVANTES EN HONGRIE

SZÜLETÉSEK SORSZÁM SZERINT. — ENFANTS NÉS, D'APRÈS L'ORDRE DE SUCCESSION DES NAISSANCES.

ÉLVESZÜLETÉSEK AZ ANYÁK KORA SZERINT — NAISSANCES VIVANTES SUIVANT L'ÂGE DE LA MÈRE

elégítően sokgyermekessé) válásának előmozdítása sorsdöntő feladata.

Az 1. sz. tábla abszolút és arányszámait a törvényes és törvénytelen s az élve- és halvaszülöttek születéssorrendjében meglévő eltéréseket a hibaforrások ellenére is híven szemléltetik; ezekbe a sokszor szociális, morális, népegészségügyi nézőszögből is tanulságos részletekbe itt most nem bocsájtkozhatunk bele. A *területi sajátosságok* felsorakoztatását azonban nem mellőzhetjük. A 2. tábla ebből a szempontból *3 fő tagolási egység* — ú. m. *Budapest, a többi 10 tj. város és a vármegyék tétele* — szerint közli (az 1. táblánál némileg összevontabban) a fontosabb eredményeket.

Legszembeszökőbb táblázatunkban az ismeretlen megjelölésű adatsor nagy ingadozása. A tj. városokban és a vármegyékben ez a tétel jóformán egyáltalában nem szerepel, az adatszolgáltatás tehát itt teljesnek mondható.¹⁾ Budapesten viszont — részben a nem helybeli nők születeinek, a klinikai (kórházi) eseteknek nagy száma miatt ill. adatszolgáltatás-technikai okokból — 1934-ben és 1935-ben az ismeretlen születési sorszámú újszülöttek száma nemcsak a házasságon kívüli, hanem még a törvényes születéseknél is igen magasra rúgott; 1936-ban azonban az adatgyűjtő minta megfelelő módosításának eredményeképpen a székesfővárosban is már csupán a törvénytelen születéseknél maradt sok „ismeretlen”. Nagyváros, város és vidék gyűjtőtételeinek szembeállításánál ezt a formai különbséget mindenesetre szem előtt kell tartani; tulajdonképpen tehát *csak az 1936. évi adatok egybevetése helyes; a törvényes élveszülöttekről ez a következő képet tárja elő:*

Születési sorrend	A törvényes élveszülöttek megoszlása a születési sorrend szerint % -ban		
	Budapesten	a többi 10 tj. városban	a vármegyékben
1.	69.4	34.2	27.0
2.	15.8	22.5	23.1
3.	6.1	14.2	16.2
4.	3.3	8.9	10.6
5.	1.9	6.0	7.3
6—10.	2.7	12.7	14.5
11—	0.3	1.5	1.3
Ismeretlen	0.5	—	—
Összesen :	100.0	100.0	100.0

¹⁾ Az ismeretlenek hiánya szinte még túlzottan is látszik.

Budapest nagyvárosiasan egykés adatsorát szinte egy egész világ választja el a tj. városok és a vármegyék arányszámaitól, míg a megyei és a városi törvényhatóságok százalékaik közt az előbbieket javára már csak jóval szerényebb különbség mutatkozik. A gazdaságdemográfiai struktúrája, életrendje, lakóinak nehéz körülményei és egyben sokszor túlságosan anyagias világszemlélete miatt is sajnálatosan meddő székesfőváros és a még túrhetően életerős magyar vidék közti családnagyság-különbségre jellemző, hogy a *vármegyékben a törvényes élveszülötteknek majdnem pontosan fele jött első- és másodszülöttként a világra; Budapesten ellenben arányszámuk már több, mint 85%! A népességfejlődéshez elengedhetetlenül szükséges harmadik, továbbá a gyorsabb népszaporulatot biztosító negyedik, ötödik stb. szülöttek együttes aránya eszerint a vidéken (a vármegyékben) még csaknem kerek 50%; fővárosunkban viszont hányadosuk csupán nem is egészen 15%; itt tehát népes család már csak egészen ritkán létesül.¹⁾ De az is igen sajnálatos, hogy az *elsőszülöttek aránya három év leforgása alatt a vidéken is tértfoglalt:**

	Az első szülésből származók aránya (%) a törvényes élveszületéseknél			
	1934-ben	1935-ben	1936-ban	1934—1936-ban (átlag)
a 10 vidéki tj. városban . . .	32.2	34.2	34.2	33.5
a vármegyékben	26.0	27.0	27.0	26.7

Mint hogy az élveszületések vidéki adatsorait „ismeretlenek” nem befolyásolják, a fent Magyarországról közölt kis számítás ellenőrzésére, kiegészítésére és helyesbítésére ahhoz hasonlóan *a 10 tj. város és a 25 megyei törvényhatóság abszolút adatait is összefoglaljuk:²⁾*

¹⁾ A nem helybeli születések nagy száma a budapesti adatsort zavaróan befolyásolhatja, mert az elsőszülöttek aránya a helybeli és az idegen anyáknál nem egyezik meg szükségképpen.

²⁾ Budapestre ez az összeállítás az ismeretlenek nagy száma miatt nem terjeszkedik ki. (A kis összeállítások alapján azonban a budapesti adatokat is ki lehet számítani.)

	1934-ben	1935-ben	1936-ban	Különbözet 1934—1936-ban	
	szám szerint			szám szerint	%-ban
a) A 10 vidéki tj. város:					
Törvényes élvészületések:					
Elsőszülött	3.822	4.058	4.075	+ 253	+ 6.6
A többi szülött együtt	8.078	7.815	7.829	— 249	— 3.1
Összesen	11.900	11.873	11.904	+ 4	+ 0.0
Törvénytelen élvészületések:					
Elsőszülött	1.229	1.085	1.004	— 225	— 18.3
A többi szülött együtt	733	694	702	— 31	— 4.2
Összesen	1.962	1.779	1.706	— 256	— 13.0
b) Vármegyék:					
Törvényes élvészületések:					
Elsőszülött	39.309	39.818	28.374	— 935	— 2.4
A többi szülött együtt	111.885	107.691	103.584	— 8.301	— 7.4
Összesen	151.194	147.509	141.958	— 9.236	— 6.1
Törvénytelen élvészületések:					
Elsőszülött	6.646	6.037	5.492	— 1.154	— 17.4
A többi szülött együtt	6.763	6.597	6.130	— 633	— 9.4
Összesen	13.409	12.634	11.622	— 1.787	— 13.3

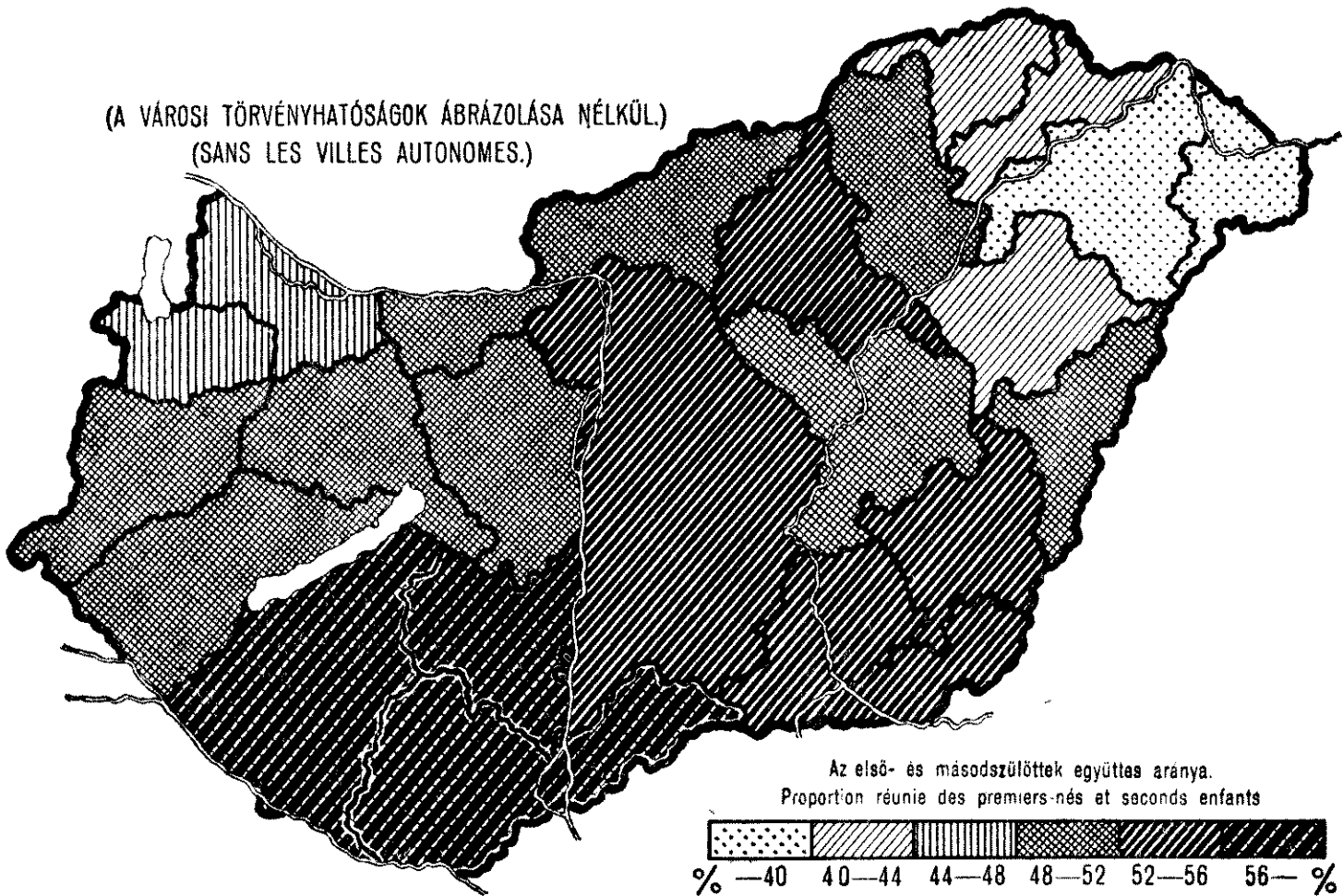
A törvénytelen élvészületéseknél országos viszonylatban kimutatott visszaesés tünete a két vidéki részletadatban is kifejezésre jutnak: sorukban az elsőszülöttek számának apadása fokozott mérvű. Ez az azal is magyarázható, hogy azokat a koréveket, amelyekben leggyakoribb a házasságon kívüli terhesség, egyre inkább a kislétszámú háborús évjáratok töltik meg, ami még a férjhezmenés nagyobb valószínűségétől eltekintve is a törvénytelen elsőszülések számának apadását kellett, hogy előidézzék. Összeállításunkban azonban a törvényes élvészületések országos végadatainál látott időbeli eltolódás szintén jelentkezik. A 10 vidéki tj. városban ugyanis 1934-ről 1936-ra az elsőszülöttek száma emelkedett, holott ugyanakkor a többi újszülötteké visszaesett. A vármegyékben ugyan mindkét adatnál csökkenés mutatkozik, vagyis az első gyermekek száma is sajnálatos módon (2.4%-kal) megfogyott (1934-ről 1935-re azonban még némi emelkedést figyelhettünk meg itt is); a másod-, harmad- stb. születésűeké viszont 7.4%-kal, vagyis háromszor oly gyorsan lett kisebb. Három év adatai alap-

ján még korai volna félrevernünk a harangozat; aligha tévedünk azonban, ha házasságkötésben élő — aránylag legéleterősebb és egyben nagytömegű — vármegyei népünk második, harmadik, negyedik stb. gyermekeinek (vagyis a nem elsőszülött csecsemőknek) 7.4%-os létszámapadásában (valamint abban, hogy a másodszülöttekkel kezdve mindegyik születési sorszámcsoporthoz az utánpótlás meggyérülése mutatkozott) látjuk — nem kiesinyelve le persze a natalitás egyéb kedvezőtlen tüneteit sem — népesezési mozgalmunk legaggályosabb jelenségét.

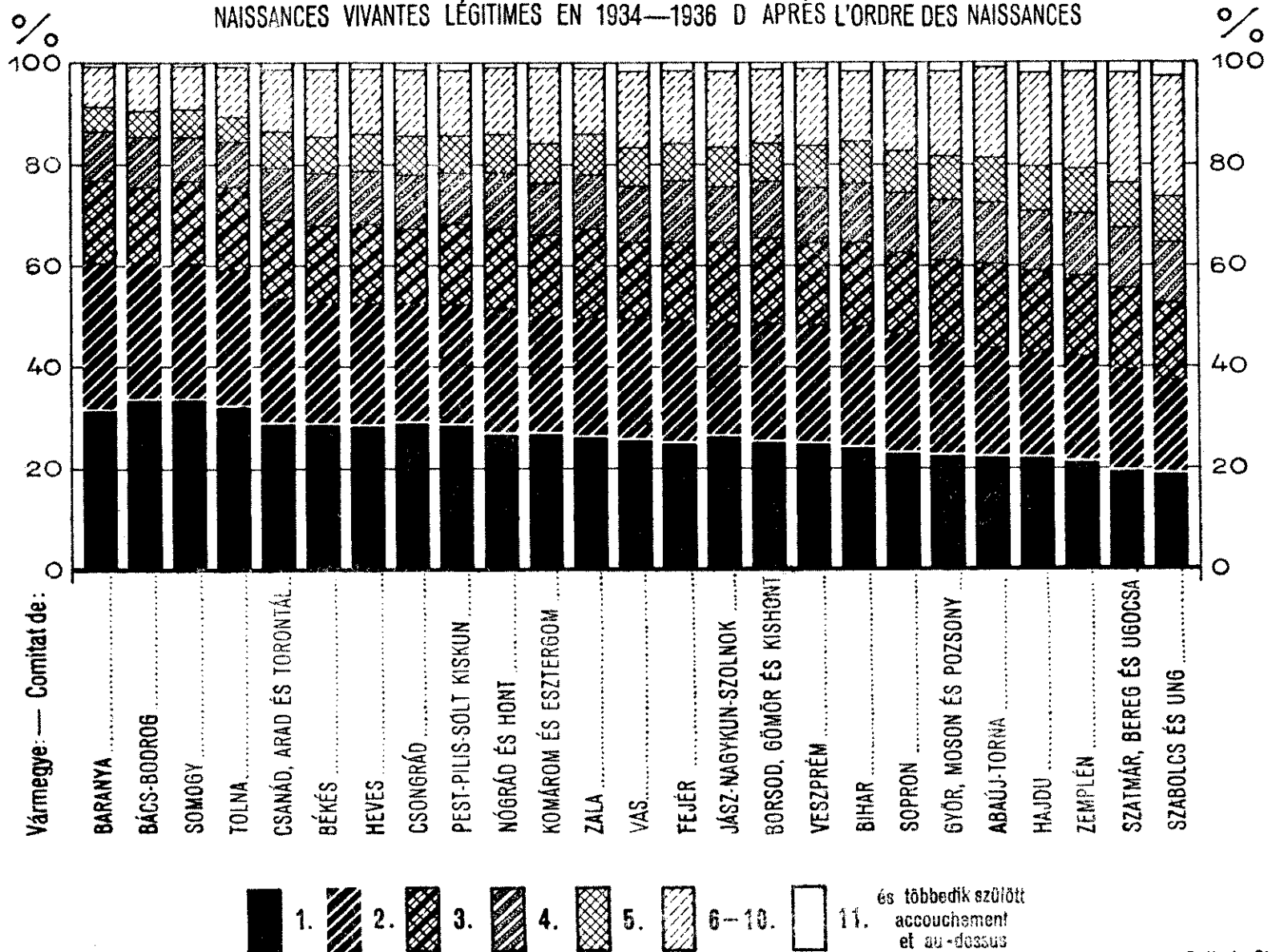
A 2. tábla tanulságai közül még csak arra utalunk, hogy a törvénytelen újszülöttek közt a vidéki tj. városokból aránylag igen sok elsőszülöttet jelzett a statisztika. Ennek okát itt nem kutathatjuk; kétségtelen azonban, hogy a kórházak (szülőintézetek) szerepén kívül speciális foglalkozási, szociális előidézői is lehetnek (katonaság, házi cselédség nagyobb száma stb.). Egyébként a valóságban a budapesti adat még a vidéki tj. városokénál is minden bizonnyal jóval magasabb, hiszen az ismeretlen tételben sorakozó házasságon kívüli élvészülöt-

ELSŐ- ÉS MÁSODSZÜLÖTTK AZ ÖSSZES TÖRVÉNYES ÉLVESZÜLETÉSEK %-ÁBAN.
 PREMIERS- NÉS ET SECONDS ENFANTS DES 2 SEXES PAR RAPPORT A TOUTES LES NAISSANCES VIVANTES LÉGITIMES

(A VÁROSI TÖRVÉNYHATÓSÁGOK ÁBRÁZOLÁSA NÉLKÜL.)
 (SANS LES VILLES AUTONOMES.)

AZ 1934—1936. ÉVI TÖRVÉNYES ÉLVESZÜLETÉSEK SZÜLETÉSI SORREND SZERINT
 NAISSANCES VIVANTES LÉGITIMES EN 1934—1936 D'APRÈS L'ORDRE DES NAISSANCES

tek túlnyomó része az anyának valószínűleg első gyermeke.

Törvényhatóságok a 3. tábla foglalja össze a legsajátságosabb és legjellemzőbb hányadosokat. Térészüke miatt táblázatunk csak a törvényes, törvénytelen és összes *élveszületésekre* vonatkozó 1934—1936. évi átlagos arányszámokat, valamint még az összes s az elsőszülöttek abszolút számát öleli fel.

A születési sorrend *megyei százaléksorai* elég szélsőségesek. Az arányszámok az egykés és szapora vidékeket jól jellemzik. *Viszonylag a legtöbb törvényes elsőszülött* természetesen a Dunántúl legegységesebb vidékein akad; így Somogy vármegyében (33·8%), továbbá Tolna (32·4%) és Baranya (31·7%) megyékben is; utóbbiak elé azonban már Bács-Bodrog vm. (33·4%) ékelődik be. Ezzel szemben arányszámuk az ország keleti sarkában: Szabolcs és Ung (19·2%) s Szatmár, Ugocsa és Bereg vármegyékben (19·9%) a legkisebb, tehát ott, ahol a natalitási ezrelék is aránylag még mindig igen kielégítő. A szaporodási jelleg szemszögéből is tanulságos a megyék sorba-szedése a törvényes *első- és másodszülöttek együttes aránya* szerint (l. a mellékelt térképet is):

Vármegye	Az első- és másodszülöttek aránya (%) a törvényes élveszületettek közt	Vármegye	Az első- és másodszülöttek aránya (%) a törvényes élveszületettek közt
Baranya	60·5	Fejér	49·0
Bács-Bodrog	60·5	Jász-Nagykun-	
Somogy	60·3	Szolnok	48·7
Tolna	59·1	Borsod, Gömör és	
Csanád, Arad és		Kishont	48·7
Torontál	53·1	Veszprém	48·4
Békés	52·8	Bihar	48·1
Heves	52·5	Sopron	46·5
Csongrád	52·4	Győr, Moson és	
Pest-P.-S.-Kiskun	52·2	Pozsony	44·8
Nógrád és Hont	51·4	Abaúj-Torna	43·7
Komárom és Esz-		Hajdu	42·8
tergom	50·0	Zemplén	42·2
Zala	49·7	Szatmár, Ugocsa	
Vas	49·6	és Bereg	39·5
<i>Vármegyei átlag</i>	49·6	Szabolcs és Ung	37·2

A különbség a legkedvezőbb helyen (40% alatt, vagyis az összeállítás *végén*) fekvő két vármegye és az első- és másodszülöttek kb. 60%-os részesedésével a hátrá-

nyos szélsőséget képviselő négy megyei törvényhatóság közt igen tekintélyes. A középcsoportot alkotó 14 vármegye 48 és 53% közti hányadosokkal egymáshoz aránylag igen közel tömörül. A 14 megye és a két szélső csoport közt átmenetet csak lefelé, a kedvező szélsőség felé látunk az ott sorakozó öt megyében; a másik irányban Csanád, Arad és Torontál s Tolna vármegyék között egyelőre még sok szempontból örvendetesen nagyak mondható úr van; tagadhatatlan azonban, hogy az első- és másodszülötteknek a középcsoportbeli 14 megyében mutatkozó 50% körüli aránya is éppen elég kedvezőtlenül magas.

A sokgyermekes családok gyakorisága szempontjából különösen a 6. és ennél is magasabb sorszámú szülésből származók arányszámai érdekesek. Baranyában például arányuk (a törvényes élveszületettek közt) mindössze 8·5%; itt tehát csak minden 12. újszülött többgyermekes család sarja, Szabolcs és Ung k. e. e. vármegyékben ellenben legalább minden negyedik az (arányszámuk 1934—1936 átlagában ugyanis 26·2%-ot ért el). E két megye születési sorrend adatainak párhuzama sajátos módon ellentétes:

Születési sorrend	A törvényes élveszületettek megoszlása %-ban	
	Baranya	Szabolcs és Ung
	v á r m e g y é b e n	
1.	31·7	19·2
2.	28·8	18·0
3.	16·5	14·9
4.	9·2	12·0
5.	5·3	9·7
6—10.	7·8	23·9
11—	0·7	2·3
Összesen	100·0	100·0

A *tj. városok* születési sorrend szerint tagolt adatai jóval lehangolóbbak, mint a megyei százalékok. Budapest népszaporodási szempontból szinte abnormisan kedvezőtlen arányszámairól már megemlékeztünk; de az elsőszülöttek hányadosa Miskolcon és Pécsen is városiasan túl magas. Lényegesen kielégítőbb (legalább is viszonylag) Debrecen és főleg Kecskemét helyzete; igaz, hogy ezekben a városokban is tulajdonképpen csak a nagycsaládú tanyai, külterületi népesség szaporasága nyomja le az elsőszülötteknek, ill. szökteti magasabbra a hatodik stb. gyermekeknek a hányadosát.

A *törvénytelen élveszületések mind városi, mind megyei adataiban merően különböző típusok jellemzőire bukkanunk*. A kimondottan városias helyeken, ahol a meg nem állapodott, megtelepedni nem tudó lako-

2. Élve- és halvaszületések Budapesten, a többi 10 tj. városban
Naissances vivantes et mort-nés en 1934-36 à Budapest, dans les 10 autres villes autonomes

Az anyának hányadik szülése ... ^{er} e enfant de la mère:	Törvényes <i>Enfants légitimes</i>				Törvénytelen <i>Enfants illégitimes</i>				Törvényes és törvénytelen <i>Ensemble des enfants légitimes et illégitim.</i>				Halvaszületések (törvényes és tör- vénytelen együtt) Mort-nés (légitimes et illégit.) 1934-1936 átlag
	é l v e s z ü l e t é s e k — n é s v i v a n t s												
	1934	1935	1936	moyen- nes de 1934-1936 átlag	1934	1935	1936	moyen- nes de 1934-1936 átlag	1934	1935	1936	moyen- nes de 1934-1936 átlag	
s z á m s z e r i n t — e n n o m b r e s													
a) A—Budapest													
1. — 1er enfant . . .	4.069	4.727	9.462	6.086	1.476	1.407	1.400	1.428	5.545	6.134	10.862	7.514	184
2. — 2e " . . .	1.990	1.936	2.159	2.028	136	109	128	123	2.126	2.045	2.287	2.153	51
3. — 3e " . . .	872	834	832	846	69	53	41	54	941	887	873	900	31
4. — 4e " . . .	449	411	453	437	30	22	22	25	479	433	475	462	22
5. — 5e " . . .	272	233	264	257	19	20	9	16	291	253	273	273	9
6-10. — 6e-10e enf.	424	387	366	393	38	24	25	28	462	411	391	421	20
11. stb. - 11e et au-dessus	49	42	39	43	3	1	5	3	52	43	44	46	2
Ismeretlen — Inconnu	4.739	4.471	65	3.092	1.179	1.007	909	1.032	5.918	5.478	974	4.124	209
Összesen — Total	12.864	13.041	13.640	13.182	2.950	2.643	2.539	2.711	15.814	15.684	16.179	15.893	528
b) A többi 10 tj. város <i>Dans les 10 autres villes autonomes</i>													
1. — 1er enfant . . .	3.822	4.058	4.075	3.985	1.229	1.085	1.004	1.106	5.051	5.143	5.079	5.091	252
2. — 2e " . . .	2.597	2.609	2.680	2.629	334	285	301	306	2.931	2.894	2.981	2.935	94
3. — 3e " . . .	1.680	1.659	1.683	1.674	139	153	147	146	1.819	1.812	1.830	1.820	63
4. — 4e " . . .	1.121	1.032	1.063	1.072	94	86	94	91	1.215	1.118	1.157	1.163	49
5. — 5e " . . .	837	777	717	777	59	66	60	62	896	843	777	839	43
6-10. — 6e-10e enf.	1.676	1.558	1.509	1.580	97	100	95	98	1.773	1.658	1.604	1.678	83
11. stb. - 11e et au-dessus	167	180	177	175	10	4	5	6	177	184	182	181	14
Ismeretlen — Inconnu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen — Total	11.900	11.873	11.904	11.892	1.962	1.779	1.706	1.815	13.862	13.652	13.610	13.707	598
c) Vármegyék <i>Dans les comitats</i>													
1. — 1er enfant . . .	39.309	39.818	38.374	39.167	6.646	6.037	5.492	6.058	45.955	45.855	43.866	45.225	1.379
2. — 2e " . . .	34.690	33.423	32.778	33.630	2.332	2.236	2.053	2.207	37.022	35.659	34.831	35.837	719
3. — 3e " . . .	24.294	23.523	22.945	23.587	1.432	1.444	1.335	1.404	25.726	24.967	24.280	24.991	602
4. — 4e " . . .	16.686	15.992	15.144	15.941	972	926	906	935	17.658	16.918	16.050	16.876	449
5. — 5e " . . .	11.600	11.058	10.304	10.987	692	647	566	635	12.292	11.705	10.870	11.622	341
6-10. — 6e-10e enf.	22.755	21.833	20.624	21.737	1.203	1.205	1.152	1.187	23.958	23.038	21.776	22.924	767
11. stb. - 11e et au-dessus	1.860	1.862	1.789	1.838	130	139	118	129	1.990	2.001	1.907	1.967	98
Ismeretlen — Inconnu	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—
Összesen — Total	151.194	147.509	141.958	146.887	13.409	12.634	11.622	12.555	164.603	160.143	153.580	159.442	4.355

sok (katonaság, házicselenség, fiatalok munkásság, főleg munkásnők) aránya emelkedettebb — így Budapesten, Miskolcon, Pécsen — az elsőszülöttek százaléka is ropant magas; de (részben talán szokásbeli okokból) szembeötlő néhány — többnyire osztrák határszéli — dunántúli megyében, mint Vasban, Sopronban is. Ahol viszont az esetek jelentős részében nem annyira futó kapcsolatokról, mint inkább polgári házasságkötés és egyházi esküvő nélkül létrejött tartós együttélésekről van szó, ott az elsőgyermek aránya jóval alacsonyabb; kivált Baranyában, Somogyban, Tolnában, valamint Hajdu, Szatmár, Ugocsa és Bereg, Bihar, Szabolcs és Ung, Borsod, Gömör és Kishont s Heves vármegyékben is. E megyékben egyszersmind többnyire a magasabb sorszámú, így a hatodik és többedik törvénytelen csecsemő is aránylag szembeötlően gyak-

ran születik meg (Baranyában pl. arányuk sokkal magasabb, mint a törvényes élveszületéknél). Érdekes, hogy néhány megyében a törvénytelen élveszülettek közt mindkét véglet (az első és a legalább hatodik gyermek) elég erősen van képviselve. Az imént említett megyei törvényhatóságokkal együtt ezekben is többnyire nem annyira morális jelenségek, mint inkább etnográfiai, faji sajátosság megnyilatkozását is felismerhetjük. Éspedig a tömegesen vadházasságban élő vándor- stb. cigányok nagy szaporaságát. Biológiai, fajegészségügyi, általános népesedési és társadalmi szempontból ez a szaporodás nem feltétlenül előnyös, mert a mennyiség és a minőség közti összhang nincs teljesen meg. Persze az abszolút számok az említett vármegyékben nem oly nagyok, hogy határozott szabályszerűségről lehetne beszélni.

és a vármegyékben születési sorrend szerint 1934—1936-ban.
et dans les comitats, d'après l'ordre de succession des naissances.

Összes születések (élve- és halva, törvényes és törvénytelen születések együtt) — Ensemble des enfants nés vivants et des mort-nés (légit. et illégit.)	Törvényes <i>Enfants légitimes</i>			Törvénytelen <i>Enfants illégitimes</i>				Törvényes és törvénytelen <i>Ensemble des enfants légitimes et illégitim.</i>				Halvaszületések (törvényes és törvénytelen együtt) Mort-nés (légitimes et illégit.)	Összes születések (élve- és halva, törvényes és törvénytelen születések együtt) — Ensemble des enfants nés vivants et des mort-nés (légit. et illégit.)	
	élveszületések — nés vivants													
	1934	1935	1936	moyennes de 1934-1936 átlag	1934	1935	1936	moyennes de 1934-1936 átlag	1934	1935	1936			moyennes de 1934-1936 átlag
s z á z a l é k b a n — %														
7.698	31.6	36.3	69.4	46.2	50.1	53.2	55.1	52.7	35.1	39.1	67.1	47.3	34.8	46.9
2.204	15.5	14.8	15.8	15.4	4.6	4.1	5.0	4.6	13.5	13.0	14.1	13.5	9.4	13.4
931	6.8	6.3	6.1	6.4	2.3	2.0	1.6	2.0	6.0	5.7	5.4	5.7	5.9	5.7
484	3.5	3.2	3.3	3.3	1.0	0.8	0.9	0.9	3.0	2.8	3.0	2.9	4.2	2.9
282	2.1	1.8	1.9	1.9	0.6	0.8	0.4	0.6	1.8	1.6	1.7	1.7	1.7	1.7
441	3.3	3.0	2.7	3.0	1.3	0.9	1.0	1.0	2.9	2.6	2.4	2.7	3.8	2.7
48	0.4	0.3	0.3	0.3	0.1	0.1	0.2	0.1	0.3	0.3	0.3	0.3	0.6	0.3
4.333	36.8	34.3	0.5	23.5	40.0	38.1	35.8	38.1	37.4	34.9	6.0	25.9	39.6	26.4
16.421	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
5.343	32.2	34.2	34.2	33.5	62.6	61.0	58.9	60.9	36.4	37.7	37.3	37.1	42.1	37.3
3.029	21.8	22.0	22.5	22.1	17.0	16.0	17.6	16.9	21.1	21.2	21.9	21.4	15.7	21.2
1.883	14.1	14.0	14.2	14.1	7.1	8.6	8.6	8.0	13.1	13.3	13.5	13.3	10.5	13.2
1.212	9.4	8.7	8.9	9.0	4.8	4.8	5.5	5.0	8.8	8.2	8.5	8.5	8.2	8.5
882	7.0	6.5	6.0	6.5	3.0	3.7	3.5	3.4	6.5	6.2	5.7	6.1	7.2	6.2
1.761	14.1	13.1	12.7	13.3	5.0	5.6	5.6	5.5	12.8	12.1	11.8	12.3	14.0	12.3
195	1.4	1.5	1.5	1.5	0.5	0.3	0.3	0.3	1.3	1.3	1.3	1.3	2.3	1.3
14.305	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
46.604	26.0	27.0	27.0	26.7	49.6	47.8	47.2	48.2	27.9	28.7	28.6	28.3	31.7	28.4
36.556	22.9	22.7	23.1	22.9	17.4	17.7	17.7	17.6	22.5	22.3	22.7	22.4	16.5	22.3
25.593	16.1	15.9	16.2	16.1	10.7	11.4	11.5	11.2	15.6	15.6	15.8	15.7	13.8	15.6
17.325	11.0	10.8	10.6	10.8	7.2	7.3	7.8	7.4	10.7	10.5	10.4	10.6	10.3	10.6
11.963	7.7	7.5	7.3	7.5	5.1	5.1	4.9	5.1	7.5	7.3	7.1	7.3	7.8	7.3
23.691	15.1	14.8	14.5	14.8	9.0	9.6	9.9	9.5	14.6	14.4	14.2	14.4	17.7	14.5
2.065	1.2	1.3	1.3	1.2	1.0	1.1	1.0	1.0	1.2	1.2	1.2	1.3	2.2	1.3
163.797	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Táblázatunknak az összes élveszületésekre vonatkozó részlete kevésbé jellegzetes; a törvényes élveszületettek születési sorrendje alapján elmondottakat azonban a törvénytelen születéseknél tapasztalható különlegesség itt-ott, ahol házasságon kívüli szülés gyakrabban fordul elő, észrevehetően módosítja. Egyébiránt népesedéspolitikai szempontból elsősorban a törvényes és a törvénytelen szülötteket külön taglaló táblázatoknak van felvilágosító ereje.

*

A születési sorrend alakulásáról számotadó új feldolgozás a területi részletadatokba való elmélyedés nélkül is még néhány — talán figyelmet érdemlő — megállapításra adhat alkalmat. Tanulságos például a csecsemők életképessége és a születési sorrend közti kapcsolat; alábbi össze-

állításba az 1934/36. évi átlagokon kívül csupán a legkevesebb ismeretlent feltüntetve 1936-os esztendő eredményeit iktattuk be:

Születési sorrend	A halvaszületettek aránya (%)					
	a törvényes	a törvénytelen	a törvényes és törvénytelen	a törvényes	a törvénytelen	a törvényes és törvénytelen
	születések közül					
	1934—1936 átlagában			1936-ban		
1.	2.88	3.97	3.04	2.74	4.15	2.93
2.	1.97	3.51	2.07	2.06	3.76	2.16
3.	2.39	3.37	2.45	2.31	3.05	2.35
4.	2.71	3.04	2.73	2.72	3.04	2.74
5.	2.99	3.13	2.99	2.87	2.46	2.85
6—10.	3.36	3.31	3.36	3.36	2.97	3.34
11—	4.95	4.83	4.94	4.30	4.48	4.31
Ismeretlen	5.01	4.27	4.82	71.36	4.11	17.11
Összesen .	2.73	3.73	2.82	2.72	3.75	2.81

3. Élveszületések törvényhatóságokint a
Naissances vivantes en 1934—36, suivant les comitats

Törvényhatóság	Törvényes élveszü- letések — Enfants légitimes nés vi- tants	Ebből elsőszülött — Dont premiers nés	Törvénytelen éve- születések — Enfants illégitimes nés vivants	Ebből elsőszülött — Dont premiers-nés	Az összes élveszü- letések — Total des enfans nés vivants	Ebből elsőszülött — Dont premiers-nés	A törvényes — Enfants légitimes élveszületések d'après l'ordre des naissances :										
							szülött %-ban az 1934—1936.										
							1. — 1er	2. — 2e	3. — 3e	4. — 4e	5. — 5e	6. — 10. — 6e — 10e	11 — 11e, etc.	Ismeretlen ordre de nais- sance inconnu	Együtt — Total		
							szülött %-ban az 1934—1936.										
Baranya	3.946	1.252	481	149	4.427	1.401	31·7	28·8	16·5	9·2	5·3	7·8	0·7	—	100·0		
Fejér	5.257	1.330	372	195	5.629	1.525	25·3	23·7	15·9	11·5	7·7	14·8	1·1	—	100·0		
Győr, Moson és Pozsony	3.214	733	262	174	3.476	907	22·8	22·0	16·4	11·8	8·7	16·8	1·5	—	100·0		
Komárom és Esztergom	3.619	988	271	169	3.890	1.157	27·3	22·7	15·9	10·8	7·3	14·8	1·2	—	100·0		
Somogy	6.670	2.255	710	275	7.380	2.530	33·8	26·5	16·3	8·8	5·6	8·4	0·6	—	100·0		
Sopron	2.948	693	196	147	3.144	840	23·5	23·0	16·3	11·8	8·2	16·0	1·2	—	100·0		
Tolna	4.734	1.532	375	153	5.109	1.685	32·4	26·7	16·4	8·7	5·5	9·6	0·7	—	100·0		
Vas	5.115	1.331	442	331	5.557	1.662	26·0	23·6	16·3	10·8	7·6	14·5	1·2	—	100·0		
Veszprém	5.359	1.357	416	225	5.775	1.582	25·3	23·1	16·1	11·1	8·1	15·3	1·0	—	100·0		
Zala	7.119	1.888	612	323	7.731	2.211	26·5	23·2	17·6	11·2	7·5	13·2	0·8	—	100·0		
Bács-Bodrog	1.998	667	180	91	2.178	758	33·4	27·1	14·9	9·9	5·5	8·4	0·8	—	100·0		
Békés	6.774	1.988	623	353	7.397	2.341	29·4	23·4	15·2	10·6	6·8	13·5	1·1	—	100·0		
Bihar	4.109	1.008	444	182	4.553	1.190	24·5	23·6	16·7	11·4	8·1	14·4	1·3	—	100·0		
Csanád, Arad és Torontál	3.413	1.008	305	142	3.718	1.150	29·6	23·5	15·9	10·5	6·7	12·7	1·1	—	100·0		
Csongrád	2.964	877	221	105	3.185	982	29·6	22·8	15·0	10·9	7·3	13·2	1·2	—	100·0		
Hajdu	4.585	1.052	412	159	4.997	1.211	22·9	19·9	16·2	11·9	8·9	18·3	1·9	—	100·0		
Jász-Nagykun-Szolnok . .	9.141	2.450	814	383	9.955	2.833	26·8	21·9	15·9	10·9	7·5	15·5	1·5	—	100·0		
Pest-Pilis-Solt-Kiskun . .	24.437	7.079	2.182	1.077	26.619	8.156	29·0	23·2	16·1	10·4	6·8	13·3	1·2	—	100·0		
Szabolcs és Ung	12.305	2.367	865	365	13.170	2.732	19·2	18·0	14·9	12·0	9·7	23·9	2·3	—	100·0		
Szatmár, Ugocsa és Bereg	4.405	877	459	184	4.864	1.061	19·9	19·6	16·0	11·7	9·4	21·6	1·8	—	100·0		
Abaúj-Torna	2.265	518	217	108	2.482	626	22·8	20·9	16·5	12·5	8·6	17·7	1·0	—	100·0		
Borsod, Gömör és Kishont	6.884	1.766	537	233	7.421	1.999	25·7	23·0	16·8	11·3	7·3	14·8	1·1	—	100·0		
Heves	6.917	1.997	501	225	7.418	2.222	28·9	23·6	15·8	10·6	7·0	13·0	1·1	—	100·0		
Nógrád és Hont	5.088	1.375	331	157	5.419	1.532	27·0	24·4	16·3	10·5	7·5	13·3	1·0	—	100·0		
Zemplén	3.621	779	327	153	3.948	932	21·5	20·7	16·2	12·1	8·5	19·2	1·8	—	100·0		
Vármegyék összesen . . .	146.887	39.167	12.555	6.058	159.442	45.225	26·7	22·9	16·1	10·8	7·5	14·8	1·2	—	100·0		
Pécs	1.093	464	187	166	1.280	630	42·4	24·7	14·3	6·7	4·4	7·1	0·4	—	100·0		
Székesfehérvár	729	259	84	45	813	304	35·5	22·5	15·7	8·6	5·5	11·0	1·2	—	100·0		
Győr	833	301	117	73	950	374	36·1	24·4	13·7	7·9	5·8	10·5	1·6	—	100·0		
Sopron	491	185	54	38	545	223	37·7	25·4	13·0	6·6	5·5	10·6	1·2	—	100·0		
Baja	405	137	45	25	450	162	33·9	26·1	14·6	8·3	4·7	11·1	1·3	—	100·0		
Hódmezővásárhely	925	312	108	53	1.033	365	33·8	23·6	15·2	8·3	6·7	11·2	1·2	—	100·0		
Szeged	2.114	726	290	178	2.404	904	34·4	23·0	14·2	9·0	6·2	12·1	1·1	—	100·0		
Debrecen	2.296	635	469	221	2.765	856	27·6	20·4	14·1	10·3	7·5	17·9	2·2	—	100·0		
Budapest	13.182	6.086	2.711	1.428	15.893	7.514	46·2	15·4	6·4	3·3	1·9	3·0	0·3	23·5	100·0		
Kecskemét	1.896	454	241	130	2.137	584	24·0	19·4	14·7	10·8	9·1	19·8	2·2	—	100·0		
Miskolc	1.110	512	220	177	1.330	689	46·1	19·9	11·2	8·4	5·2	8·5	0·7	—	100·0		
Tj.-városok összesen . . .	25.074	10.071	4.526	2.534	29.600	12.605	40·2	18·6	10·0	6·0	4·1	7·9	0·9	12·3	100·0		
Magyarország összesen	171.961	49.238	17.081	8.592	189.042	57.830	28·6	22·3	15·2	10·1	7·0	13·8	1·2	1·8	100·0		

Külföldi és fővárosi statisztikák alapján is már régebben megállapítást nyert¹⁾ az a tény, hogy az első szülés az újszülött életképessé-

¹⁾ L. erre vonatkozó példákat többek közt *Prinzing: Handbuch der medizinischen Statistik*. 2. kiadás, Jena, 1931. 62. 1.

gét valamivel nagyobb mértékben veszélyezteteti, mint a második és esetleg harmadik szülés is. Az 1934—1936. évi országos adatok is hangsúlyozottan erre mutatnak; az első szülés adatsorában szereplő arányszámok az összesen sorban látható százalékokat is meghaladják (holott az ismeretleneknek

születési sorrend szerint 1934—1936-ban.

et les villes autonomes et l'ordre des naissances.

A törvénytelen — Enfants illégitimes										Az összes — Enfants légitimes et illégitimes										Comitats et villes autonomes
közül — nés vivants																				
d'après l'ordre des naissances :										d'après l'ordre des naissances :										
1. — 1er	2. — 2e	3. — 3e	4. — 4e	5. — 5e	6. — 10. — 10e	11. stb. — 11e, etc.	Ismeretlen — ordre de naissance inconn.	Együtt — Total	1. — 1er	2. — 2e	3. — 3e	4. — 4e	5. — 5e	6. — 10. — 10e	11. stb. — 11e, etc.	Ismeretlen — ordre de naissance inconn.	Együtt — Total			
évek átlagában — en %, moyennes de 1934—36																				
31.0	16.9	16.2	11.9	7.6	15.0	1.4	—	100.0	31.7	27.5	16.5	9.5	5.5	8.6	0.7	—	100.0	Baranya		
52.3	16.6	11.1	8.0	3.3	7.7	1.0	—	100.0	27.1	23.2	15.6	11.3	7.4	14.3	1.1	—	100.0	Fejér		
66.5	16.2	6.2	3.4	2.6	4.2	0.9	—	100.0	26.1	21.6	15.6	11.2	8.3	15.8	1.4	—	100.0	Győr, Moson et Pozsony		
62.3	15.9	6.7	3.7	3.3	7.5	0.6	—	100.0	29.7	22.2	15.3	10.3	7.0	14.3	1.2	—	100.0	Komárom et Esztergom		
38.8	17.8	13.5	8.8	6.2	13.4	1.5	—	100.0	34.3	25.7	16.0	8.8	5.7	8.9	0.6	—	100.0	Somogy		
74.9	13.6	4.2	2.4	1.2	2.7	1.0	—	100.0	26.7	22.4	15.6	11.2	7.8	15.1	1.2	—	100.0	Sopron		
40.8	17.9	12.1	9.3	6.8	11.9	1.2	—	100.0	33.0	26.1	16.1	8.8	5.6	9.7	0.7	—	100.0	Tolna		
75.0	10.8	5.3	3.5	1.8	3.5	0.1	—	100.0	29.9	22.6	15.4	10.2	7.2	13.6	1.1	—	100.0	Vas		
54.0	17.3	10.1	5.8	4.7	7.6	0.5	—	100.0	27.4	22.7	15.7	10.7	7.8	14.8	0.9	—	100.0	Veszprém		
52.8	16.7	9.8	6.4	4.6	8.4	1.3	—	100.0	28.6	22.7	16.9	10.8	7.3	12.8	0.9	—	100.0	Zala		
50.6	17.6	11.8	7.8	4.4	7.4	0.4	—	100.0	34.8	26.3	14.7	9.8	5.4	8.3	0.7	—	100.0	Bács-Bodrog		
56.6	17.4	9.3	6.8	3.7	5.6	0.6	—	100.0	31.6	22.9	14.7	10.3	6.6	12.8	1.1	—	100.0	Békés		
41.0	19.6	12.8	9.4	5.5	11.0	0.7	—	100.0	26.1	23.2	16.3	11.2	7.8	14.1	1.3	—	100.0	Bihar		
46.3	16.4	12.6	8.3	5.7	10.1	0.6	—	100.0	30.9	22.9	15.7	10.3	6.7	12.5	1.0	—	100.0	Csanád, Arad et Torontál		
47.4	20.2	11.3	5.7	5.6	9.3	0.5	—	100.0	30.9	22.6	14.8	10.5	7.2	12.9	1.1	—	100.0	Csongrád		
38.7	18.5	13.1	9.6	5.8	12.6	1.7	0.0	100.0	24.2	19.8	16.0	11.7	8.6	17.8	1.9	0.0	100.0	Hajdu		
47.0	19.0	11.6	7.0	5.5	8.8	1.1	0.0	100.0	28.5	21.7	15.5	10.6	7.3	15.0	1.4	0.0	100.0	Jász-Nagykun-Szolnok		
49.4	19.1	11.0	6.7	4.5	8.4	0.9	—	100.0	30.7	22.8	15.7	10.1	6.6	12.9	1.2	—	100.0	Pest-Pilis-Solt-Kiskun		
42.2	18.2	11.4	7.7	6.3	12.5	1.7	—	100.0	20.8	18.0	14.6	11.7	9.5	23.1	2.3	—	100.0	Szabolcs et Ung		
40.1	15.1	12.3	9.9	7.3	13.9	1.4	—	100.0	21.8	19.2	15.7	11.5	9.2	20.8	1.8	—	100.0	Szatmár, Ugocsa et Bereg		
49.9	18.7	11.1	7.2	4.2	7.8	1.1	—	100.0	25.2	20.7	16.1	12.0	8.2	16.8	1.0	—	100.0	Abarúj-Torna		
43.4	18.4	13.1	8.6	5.6	9.8	1.1	—	100.0	26.9	22.7	16.5	11.1	7.2	14.5	1.1	—	100.0	Borsod, Gömör et Kishont		
44.9	18.2	12.6	8.8	5.5	9.2	0.8	—	100.0	30.0	23.3	15.6	10.4	6.9	12.8	1.0	—	100.0	Heves		
47.5	17.1	12.4	7.6	4.5	9.9	1.0	—	100.0	28.3	23.9	16.1	10.3	7.3	13.1	1.0	—	100.0	Nógrád et Hont		
46.9	16.5	10.2	8.0	6.2	10.8	1.4	—	100.0	23.6	20.3	15.6	11.8	8.4	18.5	1.8	—	100.0	Zemplén		
48.2	17.6	11.2	7.4	5.1	9.5	1.0	0.0	100.0	28.3	22.5	15.7	10.6	7.3	14.4	1.2	0.0	100.0	Comitats, total		
88.6	5.5	2.1	1.6	0.4	1.6	0.2	—	100.0	49.2	21.9	12.5	6.0	3.7	6.3	0.4	—	100.0	Pécs		
53.4	21.3	5.5	8.7	4.4	6.7	—	—	100.0	37.3	22.4	14.6	8.6	5.4	10.6	1.1	—	100.0	Székesfehérvár		
61.9	19.9	7.7	4.3	2.8	3.1	0.3	—	100.0	39.3	23.8	13.0	7.4	5.5	9.6	1.4	—	100.0	Győr		
70.2	19.3	7.4	1.2	—	1.9	—	—	100.0	40.9	24.8	12.5	6.0	5.0	9.7	1.1	—	100.0	Sopron		
55.9	19.9	7.3	5.9	4.4	6.6	—	—	100.0	36.1	25.4	13.8	8.1	4.7	10.7	1.2	—	100.0	Baja		
48.8	17.6	10.5	8.0	4.6	10.2	0.3	—	100.0	35.4	23.0	14.7	8.3	6.5	11.0	1.1	—	100.0	Hódmezővásárhely		
61.6	14.7	8.4	5.6	2.8	6.2	0.7	—	100.0	37.6	22.0	13.5	8.6	5.8	11.4	1.1	—	100.0	Szeged		
47.2	24.4	10.9	5.8	4.5	6.7	0.5	—	100.0	31.0	21.1	13.5	9.5	7.0	16.0	1.9	—	100.0	Debrecen		
52.7	4.6	2.0	0.9	0.6	1.1	0.1	38.0	100.0	47.3	13.5	5.7	2.9	1.7	2.7	0.3	25.9	100.0	Budapest		
54.1	18.4	9.9	5.8	5.7	5.7	0.4	—	100.0	27.4	19.3	14.1	10.3	8.7	18.2	2.0	—	100.0	Kecskemét		
80.3	6.7	5.0	3.0	2.0	3.0	—	—	100.0	51.7	17.7	10.2	7.5	4.7	7.6	0.6	—	100.0	Miskolc		
56.0	9.5	4.4	2.6	1.7	2.8	0.2	22.8	100.0	42.6	17.2	9.2	5.5	3.7	7.1	0.8	13.9	100.0	Villes autonomes, total		
50.3	15.4	9.4	6.2	4.2	7.7	0.8	6.0	100.0	30.5	21.6	14.7	9.8	6.7	13.3	1.2	2.2	100.0	Hongrie entière		

itt-ott abnormisan is magas halvaszületési aránya valójában elsősorban szintén az elsőszülötteknél kimutatott százalékat csökkentné még magasabbra). A későbbi (ötödik stb.) születéseknél ugyan rendszerint még több — aránylag — a halvaszületett, ez azonban főleg az anya magasabb korára vezet-

hető vissza.¹⁾ A törvényes és a házasságon kívüli születések közt a magzat életképesége dolgában az előbbiekre javára kimutatott különbség közismert; ahol ennek ellen-

¹⁾ Az anya korával párhuzamosan emelkedő halvaszületési arányról v. ö. pl. Szél Tivadar dr.: Egészségügyi statisztika. Budapest, 1930. 91—92. l.

kezője mutatkozik, ott az arányszám a törvénytelen szülöttek kis abszolút száma miatt rendszerint valószínűtlen.

Az *anya családi állapota* (a születés törvényessége) szerinti vizsgálat a házasságon kívüli születéseknek az első szülések közt különösen nagy arányára mutat, ami egyébként csupán régi élettapasztalatot erősít meg. Az ismeretlen születési sorszámú csecsemők javarészt az alábbi összeállításban is az első gyermekekhez kellene hozzászámítani, úgyhogy az elsőszülöttek kimutatott százaléka a valóságnál alacsonyabbak.

Születési sorrend	A törvénytelenek aránya (%)					
	az élve-	a halva-	az élve- és halva-	az élve-	a halva-	az élve- és halva-
	szülöttek között					
	1934—1936. átlagában			1936-ban		
1.	14.9	19.6	15.0	13.2	18.9	13.4
2.	6.5	11.1	6.5	6.2	10.9	6.3
3.	5.8	8.1	5.8	5.6	7.4	5.7
4.	5.7	6.4	5.7	5.8	6.4	5.8
5.	5.6	5.9	5.6	5.3	4.6	5.3
6—10.	5.3	5.2	5.3	5.4	4.8	5.3
11. . .	6.3	6.1	6.3	6.1	6.3	6.1
Ismeretlen ¹⁾ . .	25.0	22.0	24.8	91.7	19.4	79.5
Összesen . .	9.0	12.1	9.1	8.7	11.7	8.7

¹⁾ Nagyrészt elsőszülöttek.

A két nem aránya aszerint, hogy hányadik gyermekről van szó, csak enyhe különbségeket mutat. Külföldön is már több ízben megállapítást nyert, hogy az elsőszülötteknél valamivel az átlagon felüli a fiútöbbség. Nálunk ez a törvényes élveszülötteknél is csak alig mutatkozik; igaz viszont, hogy az ismeretlenekből az első gyermekekhez tartozók odaszámításával egy kissé határozottabban jelentkeznek. A többi születési sorszámcsoporthoz az adatok nem egészen következetesek; az itt-ott mutatózó alacsonyabb fiúszületési többletnél azt is mérlegelni kell, hogy a sorrendben magasabb helyen álló születési eseteknél idősebb korú az anya és valamivel több a halvaszülött is; minthogy utóbbiak körében jóval erősebb fiútöbbség van, az élveszülötteknél látható enyhébb többletet ez is magyarázhatja ill. kiegyenlítheti.

Idevágó részletesebb számításaink néhány főeredménye a következő:

Születési sorrend	Fiúszületési többlet (száz leányszülöttre jutott fiú)					
	a törvényes		a törvénytelen		a törvényes és törvénytelen	
	szülöttek nével					
	1934—1936. ban átlag	1936-ban	1934—1936. ban átlag	1936-ban	1934—1936. ban átlag	1936-ban
a) Élveszületések:						
1.	106.5	106.9	105.5	103.6	106.4	106.4
2.	107.2	105.9	105.7	104.4	107.1	100.7
3.	105.7	107.2	105.9	110.1	105.7	107.4
4.	104.8	103.1	113.8	119.3	105.3	104.0
5.	106.8	105.0	103.6	99.1	106.6	104.7
6—10.	106.5	110.9	100.9	99.7	106.2	110.2
11. . .	104.7	102.1	105.4	88.2	104.8	101.2
Ismeretlen	111.0	.	107.9	105.7	111.3	115.5
Összesen	106.4	106.7	105.7	104.8	106.4	106.5
b) Halvaszületések:						
1. szülöttek . . .	125.0	132.9	123.5	104.8	124.7	127.0
Összesen szülöttek	127.3	127.1	118.9	109.8	126.2	124.9
c) Összes (élve- és halva-)születések						
1. szülöttek . . .	107.0	107.5	106.1	103.7	106.9	107.0
Összesen szülöttek	107.0	107.2	106.2	105.0	106.9	107.0

A népesség kormegoszlásának és korváltozásának a népmozgalmi jelenségek alakulására gyakorolt alapvető befolyása miatt a szülő nők életkörtagozódása és a születési sorrend közti összefüggések megfigyelése is tanulságosnak látszik. Erre vonatkozólag a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal hároméves feldolgozásában bő területi részletezésben állanak rendelkezésre a megfelelő (kombinált) adatok. Értékük és jelentőségük igen nagy, mert a születési mozgalom szerkezetébe ezek az élve- és halvaszületések szerint is tagolt adatok világítanak bele a legjobban; egyben a születéscsökkenés és általában a natalitás kedvezőtlen tüneteinek strukturális rugóira is vetnek némi fényt. A mélyebben rejlő tanulságok és indítók kutatására most nem térünk ki s a területi részletek mellőzésével csupán az országos végeredményeken szaladunk végig. Az ismeretlenek zavaró szerepe miatt a viszonyokról tisztább képet itt is csak az 1936. évi adatok nyújtanak. 4. sz. táblánk ugyan az 1934/36. évi átlagokat is magában foglalja; ezeket a számokat azonban, valamint az időbeli eltolódásokat a jelen alkalommal nem teszük vizsgálat tárgyává.

Szám szerint 1936-ban 25—29 éves anyától született a legtöbb törvényes leszá-

4. Élve- és halvaszületések Magyarországon a születési sorrend és az anya életkora szerint 1934—1936-ban.

Naissances vivantes et mort-nés en Hongrie en 1934—36, d'après l'ordre des naissances et l'âge de la mère.

Az anya életkora Âge de la mère	Enfants nés, avec indication de l'ordre de naissance																		
	1. 1er	2. 2e	3. 3e	4. 4e	5. 5e	6-10. 6e-10e	11.- 11e etc.	Ismeretlen Ordre de naissance inconnu	Összesen Total	1. 1er	2. 2e	3. 3e	4. 4e	5. 5e	6-10. 6e-10e	11.- 11e, etc.	Ismeretlen Ordre de naissance inconnu	Összesen Total	
	s z ü l ö t t																		
	szám szerint — en nombres									% -ban — %									
I Összes (törvényes és törvénytelen) születések <i>Total des naissances (légitimes et illégitimes)</i>																			
a) 1934—1936-ban (átlag) <i>en 1934-36 (en moyenne)</i>																			
1. Élveszületések <i>Naissances vivantes</i>																			
{ moins de -17 éven aluli - ans	1.002	37	1	—	—	—	—	23	1.063	94.2	3.5	0.1	—	—	—	—	—	2.2	100.0
{ 17—19	7.330	1.283	155	16	1	1	—	129	8.915	82.2	14.4	1.7	0.2	0.0	0.0	—	—	1.5	100.0
{ 20—24	30827	18230	7.101	2.069	483	127	—	690	59.527	51.8	30.6	11.9	3.5	0.8	0.2	—	—	1.2	100.0
{ 25—29 } éves	13121	14465	11745	7.372	3.814	2.467	8	638	53.631	24.5	27.0	21.9	13.7	7.1	4.6	0.0	—	1.2	100.0
{ 30—34 } éves	3.975	5.064	5.987	5.686	4.857	8.504	161	389	34.623	11.5	14.6	17.3	16.4	14.0	24.6	0.5	—	1.1	100.0
{ 35—39 } éves	1.297	1.534	2.250	2.723	2.836	9.907	787	203	21.537	6.0	7.1	10.5	12.7	13.2	46.0	3.6	—	0.9	100.0
{ 40—44 } éves	255	286	436	598	695	3.716	1.052	71	7.109	3.6	4.0	6.1	8.4	9.8	52.3	14.7	—	1.1	100.0
{ 45—49 } éves	12	15	28	33	45	293	182	3	611	2.0	2.5	4.6	5.4	7.4	47.9	29.7	—	0.5	100.0
{ plus de - 50 éven felüli - ans	1	2	1	1	1	5	4	—	15	6.7	13.3	6.7	6.7	6.7	33.3	26.6	—	—	100.0
{ Ismeretlen — Inconnu .	10	9	7	3	2	3	—	1.978	2.012	0.5	0.5	0.4	0.1	0.1	0.1	—	—	98.3	100.0
Összesen — Total . .	57830	40925	27711	18501	12734	25023	2.194	4.124	189.042	30.5	21.6	14.7	9.8	6.7	13.3	1.2	2.2	100.0	
2. Halvaszületések <i>Mort-nés</i>																			
{ moins de -17 éven aluli - ans	30	—	—	—	—	—	—	1	31	96.8	—	—	—	—	—	—	—	3.2	100.0
{ 17—19	172	27	5	—	—	—	—	4	208	82.7	13.0	2.4	—	—	—	—	—	1.9	100.0
{ 20—24	809	311	140	45	13	6	—	29	1.353	59.9	23.0	10.3	3.3	0.9	0.4	—	—	2.2	100.0
{ 25—29 } éves	476	300	265	170	85	63	—	39	1.398	31.0	21.4	19.0	12.2	6.1	4.5	—	—	2.8	100.0
{ 30—34 } éves	209	144	162	156	135	261	6	29	1.102	19.0	13.1	14.7	14.1	12.2	23.7	0.5	—	2.7	100.0
{ 35—39 } éves	89	62	99	113	125	344	38	20	890	10.0	7.0	11.0	12.7	14.1	38.7	4.2	—	2.3	100.0
{ 40—44 } éves	28	19	23	34	32	181	57	7	381	7.4	5.0	6.0	8.9	8.4	47.4	15.0	—	1.9	100.0
{ 45—49 } éves	2	1	2	1	3	15	13	1	38	3.5	2.7	5.3	3.5	7.1	39.8	34.5	—	3.6	100.0
{ plus de - 50 éven felüli - ans	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Ismeretlen — Inconnu .	—	—	—	1	—	—	—	79	80	—	—	—	1.3	—	—	—	—	98.7	100.0
Összesen — Total . .	1.815	864	696	520	393	870	114	209	5.481	33.1	15.7	12.7	9.5	7.2	15.9	2.1	3.8	100.0	
b) 1936-ban — en 1936																			
1. Élveszületések <i>Naissances vivantes</i>																			
{ moins de -17 éven aluli - ans	1.450	64	1	—	—	—	—	21	1.536	94.3	4.2	0.1	—	—	—	—	—	1.4	100.0
{ 17—19	7.003	1.140	125	15	1	1	—	125	8.410	83.3	13.5	1.5	0.2	0.0	0.0	—	—	1.5	100.0
{ 20—24	29542	170.7	6.657	1.925	417	123	—	351	56.032	52.7	30.4	11.9	3.5	0.7	0.2	—	—	0.6	100.0
{ 25—29 } éves	14982	1476	11635	7.086	3.588	2.401	12	205	54.669	27.4	27.0	21.3	13.0	6.5	4.4	0.0	—	0.4	100.0
{ 30—34 } éves	4.896	5.167	5.830	5.358	4.49	7.725	143	115	33.724	14.5	15.3	17.3	15.9	13.3	22.9	0.4	—	0.4	100.0
{ 35—39 } éves	1.590	1.635	2.248	2.693	2.712	9.526	806	82	21.292	7.5	7.7	10.6	12.6	12.7	44.7	3.8	—	0.4	100.0
{ 40—44 } éves	318	287	443	581	67	3.721	987	69	7.063	4.5	4.1	6.3	8.2	9.3	52.7	13.8	—	1.1	100.0
{ 45—49 } éves	14	13	33	21	49	265	178	2	575	2.4	2.3	5.7	3.7	8.5	46.1	30.8	—	0.5	100.0
{ plus de - 50 éven felüli - ans	1	—	1	1	2	4	6	—	15	6.7	—	6.7	6.7	13.3	26.6	33.3	—	6.7	100.0
{ Ismeretlen — Inconnu .	11	16	10	2	4	5	1	4	53	20.8	30.2	18.9	3.8	7.5	9.4	1.9	—	7.5	100.0
Összesen — Total . .	59807	40099	26983	17682	11920	23771	2.133	974	183.369	32.6	21.9	14.7	9.6	6.5	13.0	1.2	0.5	100.0	
2. Halvaszületések <i>Mort-nés</i>																			
{ moins de -17 éven aluli - ans	38	—	—	—	—	—	—	2	40	95.0	—	—	—	—	—	—	—	5.0	100.0
{ 17—19	156	22	4	—	—	—	—	4	186	83.8	11.8	2.2	—	—	—	—	—	2.2	100.0
{ 20—24	782	305	139	43	12	5	—	41	1.327	58.9	23.0	10.5	3.2	0.9	0.4	—	—	3.1	100.0
{ 25—29 } éves	502	330	255	153	80	59	—	60	1.439	34.9	22.9	17.7	10.6	5.6	4.1	—	—	4.2	100.0
{ 30—34 } éves	198	147	149	156	120	253	6	50	1.079	18.4	13.6	13.8	14.5	11.1	23.4	0.6	—	4.6	100.0
{ 35—39 } éves	102	61	81	109	111	330	32	30	856	11.9	7.1	9.5	12.7	13.0	38.5	3.8	—	3.5	100.0
{ 40—44 } éves	27	21	19	37	25	162	52	11	354	7.6	5.9	5.4	10.5	7.1	45.7	14.7	—	3.1	100.0
{ 45—49 } éves	2	1	1	—	2	13	6	2	27	7.4	3.7	3.7	—	7.4	48.2	22.2	—	7.4	100.0
{ plus de - 50 éven felüli - ans	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
{ Ismeretlen — Inconnu .	—	—	1	—	—	—	—	1	2	—	—	50.0	—	—	—	—	—	50.0	100.0
Összesen — Total . .	1.807	887	649	498	350	822	96	201	5.310	34.0	16.7	12.2	9.4	6.6	15.5	1.8	3.8	100.0	

Az anya életkora Âge de la mère		Enfants nés, avec indication de l'ordre de naissance																	
		1. 1er	2. 2e	3. 3e	4. 4e	5. 5e	6-10. 6e-10e	11.— 11e, etc.	Ismeretlen Ordre de naissance inconnu	Összesen Total	1. 1er	2. 2e	3. 3e	4. 4e	5. 5e	6-10. 6e-10e	11.— 11e, etc.	Ismeretlen Ordre de naissance inconnu	Összesen Total
		szám szerint — en nombres									% _o ban — % _n								
II. Törvényes születések 1936-ban <i>Naissances légitimes en 1936</i>																			
1. Élveszületések <i>Naissances vivantes</i>																			
Âge de la mère	moins de - 17 éven aluli - ans	862	46	—	—	—	—	—	—	968	94.9	5.1	—	—	—	—	—	—	100.0
	17-19	5.393	953	104	10	—	—	—	7	6.467	83.4	14.7	1.7	0.1	—	—	—	0.1	100.0
	20-24	25818	15927	6.164	1.722	360	99	—	—	50.090	51.6	31.8	12.3	3.4	0.7	0.2	—	—	100.0
	25-29 éves	13675	14052	11104	6.754	3.389	2.193	10	—	51.177	26.7	27.5	21.7	13.2	6.6	4.3	0.0	—	100.0
	30-34	4.454	4.857	5.545	5.092	4.282	7.331	133	—	31.694	14.1	15.3	17.5	16.1	13.5	23.1	0.4	—	100.0
	35-39 ans	1.411	1.505	2.101	2.528	2.590	9.079	742	8	19.964	7.1	7.5	10.5	12.6	13.0	45.5	3.7	0.1	100.0
	40-44	275	253	404	533	617	3.541	943	48	6.614	4.1	3.8	6.2	8.1	9.3	53.5	14.1	0.9	100.0
	45-49	14	9	28	18	41	249	171	2	332	2.6	1.7	5.3	3.4	7.7	46.8	31.9	0.6	100.0
plus de - 50 éven felüli - ans	1	—	1	1	2	2	5	—	12	8.3	—	8.3	8.3	16.7	16.7	33.4	8.3	100.0	
Ismeretlen — Inconnu .	8	15	9	2	4	5	1	—	44	18.2	34.1	20.4	4.5	9.1	11.4	2.3	—	100.0	
Összesen — Total . .		51911	37617	25460	16660	11285	22499	2.065	65	167.502	31.0	22.5	15.2	10.0	6.7	13.4	1.2	0.0	100.0
2. Halvaszületések <i>Mort-nés</i>																			
Âge de la mère	moins de - 17 éven aluli - ans	20	—	—	—	—	—	—	1	21	95.2	—	—	—	—	—	—	4.8	100.0
	17-19	103	19	2	—	—	—	—	3	127	81.1	15.0	1.6	—	—	—	—	2.3	100.0
	20-24	622	268	124	37	12	4	—	27	1.094	56.8	24.5	11.3	3.4	1.1	0.4	—	2.5	100.0
	25-29 éves	436	297	238	140	76	54	—	49	1.290	33.8	23.0	18.4	10.9	5.9	4.2	—	3.8	100.0
	30-34	174	132	142	152	114	243	6	42	1.005	17.3	13.1	14.1	15.1	11.4	24.2	0.6	4.2	100.0
	35-39 ans	85	54	75	104	106	315	30	28	797	10.7	6.8	9.4	13.0	13.3	39.5	3.8	3.5	100.0
	40-44	23	19	18	33	24	155	48	10	330	7.0	5.8	5.5	10.0	7.3	46.9	14.5	3.0	100.0
	45-49	2	1	1	—	2	12	6	2	26	7.7	3.8	3.8	—	7.7	46.2	23.1	7.7	100.0
plus de - 50 éven felüli - ans	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ismeretlen — Inconnu .	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	100.0	—	—	—	—	—	100.0	
Összesen — Total . .		1.465	790	601	466	334	788	90	162	4.691	31.3	16.8	12.8	9.9	7.1	16.7	1.9	3.5	100.0
III. Törvénytelen szüle- tések 1936-ban <i>Naissances illégitimes en 1936</i>																			
1. Élveszületések <i>Naissances vivantes</i>																			
Âge de la mère	moins de - 17 éven aluli - ans	588	18	1	—	—	—	—	21	628	93.6	2.9	0.2	—	—	—	—	3.3	100.0
	17-19	1.610	187	21	5	1	1	—	118	1.943	82.8	9.6	1.1	0.2	0.1	0.1	—	6.1	100.0
	20-24	3.724	1.090	493	203	57	24	—	351	5.942	62.7	18.3	8.3	3.4	1.0	0.4	—	5.9	100.0
	25-29 éves	1.307	708	531	332	199	208	2	205	3.492	37.4	20.3	15.2	9.5	5.7	5.9	0.1	5.9	100.0
	30-34	442	310	285	266	208	394	10	115	2.030	21.8	15.3	14.0	13.1	10.3	19.4	0.4	5.7	100.0
	35-39 ans	179	130	147	165	122	447	64	74	1.328	13.5	9.8	11.1	12.4	9.2	33.6	4.8	5.6	100.0
	40-44	43	34	39	48	40	180	44	21	449	9.6	7.5	8.7	10.7	8.9	40.1	9.8	4.7	100.0
	45-49	—	4	5	3	8	16	7	—	43	—	9.3	11.6	7.0	18.6	37.2	16.3	—	100.0
plus de - 50 éven felüli - ans	—	—	—	—	—	2	1	—	3	—	—	—	—	—	66.7	33.3	—	100.0	
Ismeretlen — Inconnu .	3	1	1	—	—	—	—	4	9	33.3	11.1	11.1	—	—	—	—	44.5	100.0	
Összesen — Total . .		7.896	2.482	1.523	1.022	635	1.272	128	909	15.867	49.8	15.6	9.6	6.5	4.0	8.0	0.8	5.7	100.0
2. Halvaszületések <i>Mort-nés</i>																			
Âge de la mère	moins de - 17 éven aluli - ans	18	—	—	—	—	—	—	1	19	94.7	—	—	—	—	—	—	5.3	100.0
	17-19	53	3	2	—	—	—	—	1	59	89.8	5.1	3.4	—	—	—	—	1.7	100.0
	20-24	160	37	15	6	—	1	—	14	233	68.7	15.9	6.4	2.6	—	0.4	—	6.0	100.0
	25-29 éves	66	33	17	13	4	5	—	11	149	44.3	22.1	11.4	8.7	2.7	3.4	—	7.4	100.0
	30-34	24	15	7	4	6	10	—	8	74	32.4	20.3	9.5	5.4	8.1	13.5	—	10.8	100.0
	35-39 ans	17	7	6	5	5	15	2	2	59	28.8	11.8	10.2	8.5	8.5	25.4	3.4	3.4	100.0
	40-44	4	2	1	4	1	7	4	1	24	16.7	8.3	4.1	16.7	4.2	29.2	16.7	4.1	100.0
	45-49	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	100.0	—	—	100.0
plus de - 50 éven felüli - ans	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ismeretlen — Inconnu .	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	100.0	
Összesen — Total . .		342	97	48	32	16	39	6	39	619	55.2	15.7	7.8	5.2	2.6	6.3	0.9	6.3	100.0

mazott (élveszülött), az összes (törvényes és törvénytelen) élveszületések számában azonban — az abszolút számok alapján — több házasságon kívüli szülöttjük miatt a 20—24 éves anyáké az elsőség. Születési sorrend szerint e két (és a többi) korcsoport szerepe természetesen erősen elütő. Míg ugyanis a 20—24 éves férjes nők újszülötteinek egy árnyalattal több mint a fele az első gyermek volt a családi bölesőben, addig a 25—29 éveseknél az elsőszülöttek aránya csupán kb. félakkora és nemcsak a másod-, hanem harmadszülötteik hányadosa is meglehetősen magas. A 20 éven aluli (főleg a 17 évnél fiatalabb) anyák leszármazottjai egészen kevés kivétellel első gyermekek, a magasabb korcsoportokban viszont elsőszülött már csak gyéren akad. A nemzetet 1936-ban újszülöttel megajándékozó 35 éven felüli férjes nőknél a magas születési sorszámú gyermekek aránya a szembeötlő, aminek azonban az abszolút számok alacsonyabb volta miatt nincs meg a kellő népességfejlődési súlya és jelentősége. Az 1934—1936. évi átlagok, valamint a törvénytelen élveszülöttek megoszlási adatai a törvényes leszármazottak 1936-os százaléksoraihoz eléggé hasonlóak; a nem házasságból származó csecsemők közt azonban az elsőszülöttségi hányados általában hangsúlyozottabb. A halvaszülöttek anyáinak életkortagozódása nagyban-egészen az élveszületettekére emlékeztet, bár az idősebb nők elsőszülötteinek életképessége határozottan kisebb. Ezt a 4. táblából különösen az élve- és halvaszületések abszolút számának egybevetése, ill. az összes születéseknek az életképesség szerint

való szétbontása is tanúsíthatja. Vagyis minél későbbre tolódik a házasságkötés és egyszersmind az első gyermek világra hozatala, annál nagyobb a magzat halvaszületésének veszélye is. A korai (jókori) házasságkötés és a gyermekáldás fiatalkorban való biztosítása¹⁾ tehát egyedül ez okból is fontos népesedéspolitikai követelmény; de természetesen azért is, mert sokgyermekessé rendszerint csak a fiatalkorban férjhezment anyák válhatnak. Hogy a nagyobb gyermekbőség, a többgyermekessé válás a termékenységperiódus többnyire mely idősebb szakaszának sajátja, az táblánk abszolút számoszlopáiból is jellegzetesen ki-domborodik. A magasabb korcsoportok és a felsőbb születési rangsorszámok felé haladva azonban lépcsőfokról lépcsőfokra túlságosan keskenyedik az élveszülöttek létszáma, azt is jelezve, hogy honnan hiányoznak a szülők azon utódai, akiknek megszületése a családok sok- vagy legalábbis elég sokgyermekességét, a nemzetnek pedig életerős fejlődését biztosíthatná.

Strukturális szemszögből érdemes meg-nézni azt is, hogy az összes, valamint az első-, másod- stb. szülöttek mekkora hányada származik az anyák egyes korcsoportjaiból.²⁾ Ezúttal kísérő megjegyzések nélkül csupán a törvényes élveszülöttek 1936-os százalékeit sorakoztatjuk fel:

¹⁾ Túlfatal korban viszont ismét elég nagy a halvaszületési valószínűség.

²⁾ A születések korcsoportonként és születési sorrend szerint való gyakoriságának vizsgálatára ez alkalommal nem térünk ki, bár a születési mozgalom alakulásáról igazán helyes képet csak e tiszta arányszámok kiszámítása adhatja.

	Az összes	Az 1.	A 2.	A 3.	A 4.	Az 5.	A		Az ismeretlen születési sorrendű
							6—10.	11—.	
szülöttek (1936. évi törvényes élveszülöttek) közül %-ban									
17 évnél fiatalabb	0.5	1.7	0.1	—	—	—	—	—	—
17—19	3.9	10.4	2.5	0.4	0.1	—	—	—	8.5
20—24	29.9	49.7	42.3	24.2	10.3	3.2	0.4	—	—
25—29	30.6	26.4	37.4	43.6	40.5	30.0	9.8	0.5	—
30—34	18.9	8.6	12.9	21.8	30.6	38.0	32.6	6.7	—
35—39	11.9	2.7	4.0	8.3	15.2	22.9	40.4	37.0	17.1
40—44	4.0	0.5	0.7	1.6	3.2	5.5	15.7	47.0	69.5
45—49	0.3	0.0	0.0	0.1	0.1	0.4	1.1	8.5	3.7
50 évnél idősebb	0.0	0.0	—	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	1.2
Ismeretlen korú	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	—
Összesen . .	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

A születési sorrend most ismerttetett első hazai statisztikájának külön fejezete kutatja azt, hogy az élve a világra jött újszül-

ött az életben lévő gyermekek száma alapján hányadik a leszármazottak sorában. Az idevágó, családstatistikai szempontból

igen fontos adatok a dolog természeténél fogva csupán az elveszülöttekre vonatkozhatnak. Családnagyság szerint ugyan az abszolút adatsorok a viszonyokról még mindig a valóságosnál kissé kedvezőbb képet adnak, hiszen a megszületett gyermekek $\frac{1}{7}$ -e még az első életév elérése előtt elhal (a családok nagysága természetesen születés, halál és a családból más okból való kiválás folytán egyébként is pillanatról-pillanatra fluktuál); az ezáltal csupán egészen kivonatosan bemutatásra kerülő adatok népesedéspolitikai és családvédelmi jelentősége nézetünk szerint így is vitán felül áll.

Születési statisztikáinknak az alábbiakban tárgyalandó feldolgozás a legfrissebb hajtása: mint említettük, az 1936. évről

elsőízben áll rendelkezésre. Az 5. sz. táblában ennek ellenére számos jellegzetes vonás tükröződik. Az országos végeredmények természetesen önmagukban is értékesek; nagyváros, tj. városok és vidék szerint való felbontásuk viszont már részlettanulságokkal is szolgál.

Fentebb (az 1. táblán) láttuk, hogy az 1936. évi 167.502 törvényes elveszülött közül 51.911 (31.0%) volt elsőszülött; egyetlen élő gyermekként viszont hazánkban ennél jóval több: 61.968 (37.0%) újszülött jött világra. Figyelemreméltó továbbá, hogy az 1. tábla szerint az első- és másodszülöttek együttes százaléka 53.5 volt; ezzel szemben az 5. sz. táblán az 1936-ban gyermeknek életet adó (az újszülött beszámításával) egy és két élőgyermekes anyák aránya

5. Élveszületések Magyarországon, továbbá Budapesten, a többi 10 tj.-városban és a vármegyékben az anyák életben lévő gyermekeinek száma szerint 1936-ban.

Naissances vivantes en 1936 en Hongrie, à Budapest, dans les 10 autres villes autonomes et dans les comitats, d'après le nombre des enfants vivants de la même mère.

Az anyák életben lévő gyermekeinek száma (az újszülött beszámításával) <i>Nombre des enfants vivants de la même mère (y compris le nouveau-né)</i>	Magyarország <i>En Hongrie</i>			A — Budapest			A többi 10 tj.-város <i>Dans les 10 autres villes autonomes</i>			Vármegyék <i>Dans les comitats</i>		
	<i>N a i s s a n c e s v i v a n t e s</i>											
	Törvényes <i>légitimes</i>	Törvénytelen <i>illégitimes</i>	Összes (törvényes és törvénytelen) <i>au total (légitimes et illégitimes)</i>	Törvényes <i>légitimes</i>	Törvénytelen <i>illégitimes</i>	Összes (törvényes és törvénytelen) <i>au total (légitimes et illégitimes)</i>	Törvényes <i>légitimes</i>	Törvénytelen <i>illégitimes</i>	Összes (törvényes és törvénytelen) <i>au total (légitimes et illégitimes)</i>	Törvényes <i>légitimes</i>	Törvénytelen <i>illégitimes</i>	Összes (törvényes és törvénytelen) <i>au total (légitimes et illégitimes)</i>
<i>é l v e s z ü l e t é s e k</i>												
a) Szám szerint <i>En nombres</i>												
1	61.968	8.791	70.759	9.917	1.418	11.335	4.773	1.127	5.900	47.278	6.246	53.524
2	41.976	2.575	44.551	2.116	116	2.232	2.899	281	3.180	36.961	2.178	39.139
3	25.348	1.513	26.861	701	34	735	1.641	131	1.772	23.006	1.348	24.354
4	15.333	932	16.265	358	21	379	1.019	87	1.106	13.956	824	14.780
5	9.757	536	10.293	219	12	231	639	44	683	8.899	480	9.379
6—10	12.835	587	13.422	243	12	255	905	36	941	11.687	539	12.226
11—	205	7	212	6	—	6	28	—	28	171	7	178
Ismeretlen — <i>Inconnu</i> . .	80	926	1.006	80	926	1.006	—	—	—	—	—	—
Összesen - Total	167.502	15.867	183.369	13.640	2.539	16.179	11.904	1.706	13.610	141.958	11.622	153.580
b) Százalékban — %												
1	37.0	55.4	38.6	72.7	55.8	70.1	40.1	66.0	43.4	33.3	53.8	34.8
2	25.1	16.2	24.3	15.5	4.6	13.8	24.3	16.5	23.4	26.0	18.8	25.5
3	15.1	9.5	14.7	5.1	1.3	4.6	13.8	7.7	13.0	16.2	11.6	15.9
4	9.2	5.9	8.9	2.6	0.8	2.3	8.6	5.1	8.1	9.8	7.1	9.6
5	5.8	3.4	5.6	1.6	0.5	1.4	5.4	2.6	5.0	6.3	4.1	6.1
6—10	7.6	3.7	7.3	1.8	0.5	1.6	7.6	2.1	6.9	8.3	4.6	8.0
11—	0.1	0.0	0.1	0.1	—	0.0	0.2	—	0.2	0.1	0.0	0.1
Ismeretlen — <i>Inconnu</i> . .	0.1	5.9	0.5	0.6	36.5	6.2	—	—	—	—	—	—
Összesen - Total	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

6. Élveszületések törvényhatóságokint az anyák életben lévő gyermekeinek száma szerint 1936-ban.

Enfants nés vivants en 1936 dans les comitats et dans les villes autonomes, d'après le nombre des enfants vivants de la même mère.

Törvényhatóság Comitats et villes autonomes	Az anyák életben lévő gyermekeinek száma (az újszülöttekkel együtt) Nombre des enfants vivants de la même mère (y compris les nouveaux-nés)																				
	1	2	3	4	5	6 és több 6 et plus	Együtt En- semble	1	2	3	4	5	6 és több 6 et plus	Együtt En- semble	1	2	3	4	5	6 és több 6 et plus	Együtt En- semble
	R é p a r t i t i o n d e s e n f a n t s																				
	A törvényes élveszületések légitimes nés vivants						A törvénytelen élveszületések illégitimes nés vivants						Az összes élveszületések nés vivants								
m e g o s z l á s a % o b a n — % o																					
Baranya	38.4	32.9	13.7	7.3	3.9	3.8	100.0	36.9	20.1	17.5	12.7	6.5	6.3	100.0	38.3	31.5	14.1	7.8	4.2	4.1	100.0
Cejér	29.9	27.1	17.2	10.0	6.7	9.1	100.0	58.3	16.2	10.2	7.5	2.4	5.4	100.0	31.7	26.5	16.7	9.9	6.4	8.8	100.0
Győr, Moson és Po- zsony	27.6	25.4	17.2	11.6	7.1	11.1	100.0	71.3	13.0	5.4	3.8	2.7	3.8	100.0	30.9	24.5	16.3	11.0	6.7	10.6	100.0
Komárom és Eszt.	31.7	26.4	17.0	10.0	6.3	8.6	100.0	65.5	18.0	6.6	3.3	2.1	4.5	100.0	33.9	25.9	16.3	9.6	6.0	8.3	100.0
Somogy	42.9	28.8	13.5	6.7	4.0	4.1	100.0	45.0	18.9	14.5	8.5	5.3	7.8	100.0	43.1	27.9	13.6	6.8	4.1	4.5	100.0
Sopron	28.4	24.3	17.7	10.8	7.7	11.1	100.0	68.3	18.3	6.7	2.8	1.1	2.8	100.0	30.7	24.0	17.1	10.3	7.4	10.5	100.0
Tolna	39.2	28.5	15.2	7.1	4.7	5.3	100.0	46.1	16.6	13.1	10.5	7.6	6.1	100.0	39.7	27.7	15.0	7.3	4.9	5.4	100.0
Vas	30.6	25.5	16.9	9.7	7.2	10.1	100.0	76.4	11.2	5.0	3.3	3.1	1.0	100.0	34.1	24.4	16.0	9.2	6.9	9.4	100.0
Veszprém	31.6	27.0	15.6	10.0	6.7	9.1	100.0	58.4	16.9	9.1	6.4	4.2	5.0	100.0	33.4	26.3	15.2	9.8	6.5	8.8	100.0
Zala	34.2	25.8	16.9	9.7	5.9	7.5	100.0	58.8	17.5	10.1	4.5	3.7	5.4	100.0	36.1	25.2	16.4	9.3	5.7	7.3	100.0
Bács-Bodrog	42.0	28.6	14.5	7.5	3.5	3.9	100.0	57.7	16.6	13.7	4.0	4.6	3.4	100.0	43.3	27.7	14.4	7.2	3.6	3.8	100.0
Békés	36.1	26.9	14.5	9.5	5.6	7.4	100.0	63.9	16.9	9.3	5.1	2.6	2.2	100.0	38.4	26.1	14.1	9.1	5.3	7.0	100.0
Bihar	30.3	27.2	18.1	10.1	6.6	7.7	100.0	49.3	20.5	13.5	6.7	5.4	4.6	100.0	32.0	26.6	17.7	9.8	6.5	7.4	100.0
Csanád, Arad és Tor. Csograd	36.6	28.4	14.6	9.0	5.4	6.0	100.0	52.3	17.8	15.9	7.4	1.6	5.0	100.0	37.7	27.7	14.7	8.9	5.1	5.9	100.0
Hajdu	29.7	24.5	17.5	10.4	7.7	10.2	100.0	41.5	22.5	15.4	9.8	5.8	5.0	100.0	30.6	24.4	17.3	10.3	7.6	9.8	100.0
Jász-Nagykun-Szoln. Pest-Pilis-Solt-Kisk. Szabolcs és Ung Szatmár, Ug. és Ber.	32.5	25.6	16.2	10.3	6.6	8.8	100.0	52.4	20.6	11.9	6.7	4.0	4.4	100.0	34.0	25.2	15.9	10.0	6.4	8.5	100.0
	36.7	26.3	15.5	8.9	5.2	7.4	100.0	55.3	18.5	11.8	6.2	3.6	4.6	100.0	38.2	25.6	15.2	8.7	5.1	7.2	100.0
	26.3	21.2	16.9	12.9	9.2	13.5	100.0	46.9	22.9	10.9	9.3	5.0	5.0	100.0	27.6	21.3	16.6	12.7	8.9	12.9	100.0
	25.8	23.4	18.4	12.3	8.8	11.3	100.0	48.2	18.8	12.2	8.4	5.9	6.5	100.0	27.9	23.0	17.9	11.9	8.5	10.8	100.0
Abaúj-Torna	27.8	23.4	18.6	11.8	7.5	10.9	100.0	55.8	17.2	14.4	5.1	2.8	4.7	100.0	30.3	22.9	18.3	11.2	7.0	10.3	100.0
Borsod, Gömör és Kishont	31.9	26.7	17.4	9.9	6.3	7.8	100.0	51.9	19.9	11.8	8.8	3.9	3.7	100.0	33.3	26.2	17.0	9.8	6.1	7.6	100.0
Heves	37.5	27.0	15.8	8.7	5.0	6.0	100.0	52.6	20.5	12.1	7.8	4.3	2.7	100.0	38.6	26.5	15.5	8.6	5.0	5.8	100.0
Nógrád és Hont	33.9	26.6	16.0	9.6	6.5	7.4	100.0	49.5	18.0	12.6	8.6	6.0	5.3	100.0	34.8	26.1	15.8	9.5	6.5	7.3	100.0
Zemplén	26.4	23.0	18.5	13.4	6.9	11.8	100.0	53.8	21.2	9.1	7.2	2.9	5.5	100.0	28.6	22.8	17.8	12.9	6.6	11.3	100.0
Vármegyék össze- sen - Comitats, total	33.3	26.0	16.2	9.8	6.3	8.4	100.0	53.8	18.8	11.6	7.1	4.1	4.6	100.0	34.8	25.5	15.9	9.6	6.1	8.1	100.0
Pécs	46.1	28.2	12.1	5.7	4.0	3.9	100.0	88.2	7.4	1.9	1.9	0.6	—	100.0	51.4	25.6	10.8	5.2	3.6	3.4	100.0
Székesfehérvár	41.5	24.0	15.4	7.7	5.3	6.1	100.0	55.4	21.7	9.8	6.5	3.3	3.3	100.0	43.0	23.7	14.8	7.6	5.1	5.8	100.0
Győr	43.4	23.7	13.4	6.5	5.5	7.5	100.0	64.9	17.9	10.3	5.1	0.9	0.9	100.0	45.9	23.0	13.1	6.3	5.0	6.7	100.0
Sopron	46.1	24.7	9.9	7.8	4.5	7.0	100.0	75.9	16.7	5.6	1.8	—	—	100.0	49.1	23.9	9.5	7.2	4.0	6.3	100.0
Baja	38.1	26.1	16.3	8.2	4.9	6.4	100.0	62.7	18.6	4.7	2.3	7.0	4.7	100.0	40.3	25.4	15.2	7.7	5.1	6.3	100.0
Hódmezővásárhely	39.3	25.3	15.4	8.6	3.5	7.9	100.0	56.6	14.2	11.3	6.6	2.8	8.5	100.0	41.1	24.1	15.0	8.4	3.4	8.0	100.0
Szeged	43.7	24.3	12.5	7.0	4.7	7.8	100.0	65.9	13.6	7.2	7.6	3.0	2.7	100.0	46.1	23.1	11.9	7.0	4.6	7.3	100.0
Debrecen	34.6	24.5	14.5	10.7	6.6	9.1	100.0	58.3	23.5	9.1	4.9	2.8	1.4	100.0	38.5	24.3	13.6	9.8	5.9	7.9	100.0
Budapest	72.7	15.5	5.2	2.6	1.6	1) 2.4	100.0	55.8	4.6	1.3	0.8	0.5	2) 37.0	100.0	70.1	13.8	4.5	2.4	1.4	3) 7.8	100.0
Kecskemét	29.9	23.6	15.6	11.5	7.3	12.1	100.0	60.5	17.8	7.1	7.1	4.4	3.1	100.0	33.2	23.0	14.7	11.0	7.0	11.1	100.0
Miskolc	49.3	21.0	12.2	8.1	4.4	5.0	100.0	78.9	8.9	7.5	2.8	1.4	0.5	100.0	53.8	19.2	11.5	7.3	4.0	4.2	100.0
Tj. városok össze- sen — Villes auto- nomes, total	57.5	19.6	9.2	5.4	3.4	4.9	100.0	60.0	9.4	3.9	2.5	1.3	22.9	100.0	57.8	18.2	8.4	5.0	3.1	7.5	100.0
Magyarország ösz Hongrie entière.	37.0	25.1	15.1	9.2	5.8	7.8	100.0	55.4	16.2	9.5	5.9	3.4	9.6	100.0	38.6	24.3	14.7	8.9	5.6	7.9	100.0

1-3) Az ismeretlenek nélkül. — Sans les „inconnus“ : 1) 1.3, 2) 0.5, 3) 1.6%.

már 62.1-re rúgott.¹⁾ 10 élveszülött közül tehát csak 4 lett legalább háromgyermekes család tagja (ideértve természetesen azokat a csecsemőket is, akiknek megszületése emelte csak a gyermekszámot a háromra).

¹⁾ Ez a százalék az egy- és kétgyermekeseknek csak a megjelölt évben szülő nők sorában lévő arányát adja meg. Az arányszámoknak a népszámlálás megfelelő házassági termékenységi adataival való egybevetését megnehezíti, hogy a népszámlálásnál természetesen az összes (köztük a gyermektelen) férjes asszonyok is számbavétettek. A család-

A család zsugorodásának folyamatát ezek az adatok éppen elég jól jellemzik. De talán még jobban mutat erre a székesfőváros s a városi és megyei törvényhatóságok két-féle százalékainak egybevetése:

nagyságmegoszlás 1936-ra való becslésszerű kiszámítását pedig az 1931—1935. évi adatok hiánya és az a tény is akadályozza, hogy a házassági termékenységi statisztika szerint kimutatott gyermeklétszám elvi okokból sok esetben valamivel tágabb, nagyobb a tiszta családi statisztika szerint megállapítottnál.

Az 1936. évi törvényes élveszülettek közül								
	első- szülöttként	egyetlen élő gyer- mekként	másod- szülöttként	második élő gyer- mekként	harmad- szülöttként	harmadik élő gyer- mekként	negyed- -tb. szü- löttként ¹⁾	negyedik stb. élő gyermek- ként ¹⁾
jött a világra %-ban								
Budapesten	69·4	72·7	15·8	15·5	6·1	5·1	8·7	6·7
a többi 10 tj. városban	34·2	40·1	22·5	24·3	14·2	13·8	29·1	21·8
a vármegyékben . . .	27·0	33·3	23·1	26·0	16·2	16·2	33·7	24·5
Magyarországon . . .	31·0	37·0	22·5	25·1	15·2	15·1	31·3	22·8

¹⁾ Az ismeretleneket is ideszámítva.

Mellőzve az élő gyermekek száma alapján összeállított statisztikából a házasságon kívüli és az összes élveszületések hasonló viszonyairól tanuskodó adatokat, röviden csak a 6. táblában sorakozó *törvényhatóságokonkinti* arányszámokon tekintünk még át. Itt is csupán a törvényes élveszületésekre korlátozva figyelmünket kitűnik, hogy a legszaporátlanabb megyékben az újszülöttek kb. 40%-a egyetlen élő gyermeke az anyának. Így Somogyban (42·9%), Bács-Bodrogban (42·0%), Tolnában (39·2%) és Baranyában (38·4%); egyébként e megyéktől a keleti törvényhatóságokban rosszabb (csecsemő-) halandósági viszonyok miatt sajnos a kedvező végtel (Szatmár, Ugocsa és Bereg vm. 25·8%) sem áll oly messze, mint a teljes születési sorrend szerint. További érdekes részletadatokból kitetszően Baranyában a második élő gyermekként megszületett kisdedek aránya kivételesen magas, míg a nagy családok gyakoriságát jelző százalék Szabolcs és Ung vm-ben (az újszülöttet beszámítva több, mint 6 élő gyermekkel: 13·5%) kul-

minál; mögötte a második helyet azonban az életerős agrárnépesség szép példájaként város: Kecskemét foglalja el (12·1%).

*

Hivatalos népmozgalmi statisztikánk születési sorrend szerint tagolt feldolgozásának az előadottak során nem érintett területi és egyéb részletadataiból kétségkívül a natalitás számos sajátos, az okok és következmények megállapítása szempontjából is nagyjelentőségű vonása bontakoznék még ki. A további munkálatok feladatköre éppen azért még igen tág, habár az időbeli eltolódások szabályszerűségeinek biztos kézzel való kimutatásához tulajdonképpen több esztendő adataira volna szükség. De talán már a fentiekben elősorolt végeredmények is elég alkalmasak lehetnek arra, hogy a néperő megújulásának elégtelenségére, vagy legalább is alig kielégítő voltára és a *születési mozgalom terén mutatkozó hiányokra s résekre ráirányítsák a figyelmet* és ezzel a népesedéspolitikai, kivált család-védelmi munka útjait is egyengessék.

Thirring Lajos dr.

A külföldiek világstatisztikája.

La statistique mondiale des étrangers.

A külföldiek problémája a világháború előtt inkább csak egyes országokban állott érdeklődés középpontjában.¹⁾ Napjainkban viszont az idegen állampolgárok kérdése nemzetközi horderőre emelkedett. Ebben természetesen a világháborúvégi békeszerződések okozta területváltozásoknak és csonkításoknak is részük van; de a módosult népese-
dési, közgazdasági és szociális helyzetnek is. Az idegen állampolgárok nyilvántartásának, beáramlásuk, népesedési s naturalizációs mozgalmuk megfigyelésének pl. Franciaországban országos a fontossága; jogi és gazdasági egyenlőségüket sokhelyt nemzetközi megállapodások biztosítják; foglalkoztatottságuk és a saját állampolgárok munkanélkülisége közt nem egyszer szoros a kapcsolat, stb. Mindezzel számolt a *Nemzetközi Munkaügyi Hivatal*, amikor *tartalmas kötetbe sűrítette a külföldiek (idegen állampolgárok) 1910—1930. évi statisztikáinak* országonként beszerezhető főeredményeit.²⁾ Magyar szempontból külön is említést érdemel, hogy az adatgyűjtés nehézségeit, a különféle módszer- és elméleti kérdéseket gondosan megbeszélő, a bő száanyag legfőbb tanulságait pedig szakszerűen méltató szöveggel bevezetett mű Genfben élő magyar embernek, *Ferenczi Imre dr.-nak* munkája.³⁾

A kötet 163 terület (állam, gyarmat, stb.) 1910, 1920 és 1930 körüli adatait foglalja össze.⁴⁾ E helyütt természetesen csupán néhány *végszámot* emelhetünk ki; előzőleg azonban a bevezető szöveg nyomán *az adatok értékét zavarólag befolyásoló körülményekre* kell utalnunk. Így arra, hogy az idegen állampolgárok jogi és statisztikai fogalma országonként nem egyöntetű; állampolgársági statisztika nem minden országról áll rendelkezésre s így egyes adatok a születési helyre (származási országra), sőt a fajra vonatkozó számok alapján, ill. becslések segítségével illesztettek be a kötetbe; még így is néhány igen fontos terület 1930. évi adatai hiányoznak a táblázatokból (az 1910 és 1920 körüli adatsorok általában még hiányosabbak); az adatgyűjtés időbelileg az országoknak stb. nem

teljesen azonos körét öleli fel; a népszámlálási mód-szerek sokhelyt megváltoztak; a területátcsatolások következtében idegen állampolgárokká válhattak azok, akik előzőleg nem voltak „külföldiek“; a népszámlálások hol a jelenlévő, hol a lakónépességre vonatkoznak; a bizonytalan és a kettős állampolgárságúak, valamint a honpolgárság nélküliek (pl. menekült oroszok) száma nagyobb, mint valaha; a naturalizáltak figyelmen kívül hagyásának vagy számbavételének kérdése máig vita tárgya; az egyes népszámlálások nem egyöntetűen teljesek; a népszámlálások felvételi technikája javult; a kétes állampolgárságúak adatbevallása mai napig ingadozó és sokszor hibás, sőt hamis; a békében több állam statisztikája teljes tagolás helyett egyes országok honpolgárait egy tételbe sorozta, például a magyarokat és osztrákokat együtt mutatta ki stb. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal által nyilvánosságra hozott anyagnak éppen ezért némileg korlátozott az értéke; mindezt természetesen az alábbi — így is igen tanulságos — számok mérlegelésénél sem szabad figyelmen kívül hagyni.

A *külföldiek világlétszámát* a következő — a fentiekből kitűnőleg sajnos *nem teljes* — adatok szemléltetik:

Év	A számbavett		A világ lélekszáma
	országok és területek száma	külföldiek (idegen állampolgárok) lélekszáma	
1910) körül . . .	97	33,176.121	¹⁾ 1,620,000.000
1920) . . .	140	23,264.926	¹⁾ 1,791,000.000
1930) . . .	166	28,868.772	²⁾ 2,000,000.000

¹⁾ A Nemzetközi Statisztikai Intézet Állandó hivatalának adata (Aperçu de la démographie des divers pays du monde, 1922).

²⁾ A Nemzetek Szövetségének adata (Annuaire statistique de la Société des Nations, 1934—1935).

A három adat inkább csak önmagában tanulságos, az időbeli eltérések megítélésére alig alkalmas. A külföldi honosok világszerte szétszórt tömegének nagysága a legjobban talán abból ítélhető meg, hogy legutóbb — 1930 táján — is csaknem 30 milliós lélekszámuk lényegesen magasabb, mint a legtöbb európai államé. Holott pl. 1930-ról hiányzik statisztikájukból az 1920-ban közel 1.6 millió külföldit számláló Brazília, továbbá Kuba, Ceylon, Lengyelország, Svédország és Románia stb. idegen állampolgárainak száma; ezekkel együtt teljes létszámuk feltétlenül jóval *a 30 millió fölé emelkednék!* Érdekes a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal közleményének az a táblázata is, mely *a külföldiek*

¹⁾ L. pl. *Buday László dr.* szép tanulmányát „Az idegenek beözönlése és a nemzetiségi kérdés Svájcban“ címen a Budapesti Szemle 1912. évfolyamában (373—390. l.).

²⁾ *La statistique des étrangers. Étude comparative des Recensements 1910—1920—1930.* A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kiadása. Études et Documents, Série O (Migrations) No. 6. Genève 1936. VII + 252 l.

³⁾ Ez magyarítja pl. a Magyarországra vonatkozó adatok lehetőleg következetes kiemelését a szövegrészben.

⁴⁾ Az összes „statisztikai területek“ száma 203.

világrészek és néhány nagyon kiemelkedő ország szerint való 1930. évi megoszlását mutatja:

Világrész, ország, terület	A külföldiek száma (ezer) 1930 körül	A külföldiek világlélekszámuk %-ában
Európa	6.251	21.6
Németbirodalom	757	2.6
Franciaország	2.409	8.3
Egyéb országok ¹⁾	3.085	10.7
Ázsia	8.385	28.6
Kína és függőterületei	1.013	3.5
Brit-India	732	2.5
Sziám	1.013	3.5
Maláj áll. (brit)	1.878	6.5
Hong-Kong (brit)	850	2.9
Korea (japán)	571	2.0
Holland-Kelet-India	735	2.6
Egyéb országok	1.593	5.1
Afrika	2.951	10.2
Algír	916	3.2
Egyéb országok	2.035	7.0
Amerika	10.586	36.7
Kanada	648	2.2
Amerikai Egy. Államok	6.285	21.8
Argentína	2.828	9.8
Egyéb országok	825	2.9
Ausztrália	696	2.9
Összesen	28.869	100.0

¹⁾ U. m. Svájc 356 ezer, Belgium 317 ezer, Ausztria 289 ezer, Nagy-Britannia 214 ezer, Németalföld 176 ezer, Olaszország 138 ezer, Magyarország 81 ezer, stb.

Eszerint a külföldiek legnagyobb hányada: több, mint egyharmada az Újvilág lakója; még Ázsiában is — igaz, hogy sokkal magasabb összes lélekszám mellett — több idegen honos él, mint Európában, ahol számuk az Amerikai Egyesült Államokét sem éri el teljesen. Figyelemreméltó még az is, hogy a Franciaországban élő külföldiek száma alig kisebb, mint az egész Afrikában lakóké. Mégpedig annak ellenére, hogy a kötet adatainak összeállításakor az 1931. évi francia népszámlálás eredményei még nem állottak rendelkezésre (az idegenek száma ekkor Franciaországban még magasabb — 2,715.000 — volt, azóta azonban ismét visszaesett).

Az időbeli összehasonlítás nehézségei ellenére érdemes az 1910., 1920. és 1930. évi eredményeket világrészenként is szemügyre venni, azzal azonban, hogy az összeállításban kiütözött ingadozások elég jelentős része formai, módszerbeli okok következménye:

	A külföldiek száma (ezer)		
	1910	1920	1930
	k ö r ü l		
Európa	5.395	4.767	6.251
Ázsia	4.673	5.849	8.385
Afrika	2.080	1.820	2.951
Amerika	19.708	10.385	10.585
Ausztrália	1.320	444	697
Összesen	33.176	23.265	28.869

Történeti szempontból feljegyzésreméltó még, hogy míg Svájcban és Németországban 1910 óta megapadt az idegen állampolgárok száma, addig Franciaországban lélekszámuk — mint ismeretes — igen erőteljesen megnőtt;¹⁾ sőt 17 időbeli összehasonlításra is elég alkalmas adatokkal bíró európai államban szintén emelkedett a külföldiek egyesített létszáma, mégpedig az 1910. évi 4.37 és az 1920. évi 4.45 milliőről 1930-ban 5.25 millióra. Jellemző azután az is, hogy az Amerikai Egyesült Államokban az állampolgárságuk szerint külföldiek száma 1920 és 1930 közt 7.4 millióról 6.3 millióra csökkent, holott ugyanakkor a származási (születési) ország szerinti külföldieké 13.9 milliőről 14.2 millióra nagyobbodott (számuk 1910-ben 13.5 millió volt). E kétféle adatsor egybevetése egyébként arra is mutat, hogy a jogilag külföldi lakosság népszámlálási száma az idegeneknek inkább csak a *minimális lélekszámát* határozza meg.²⁾

Mint ismeretes, Franciaországban különösen a világháború óta, Svájcban viszont már hosszabb idő óta igen nagyjelentőségű az idegenprobléma; e két állam 1880—1930. évi adatainak párhuzama tehát különösen tanulságos lehet. Teljesség kedvéért a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal visszapillantó táblájából Magyarország adatait is ideillesztjük:

Év	A külföldiek					
	lélekszáma (ezer)			aránya (%)		
	Franciaországban	Svájcban	Magyarországon	Franciaországban	Svájcban	Magyarországon
1880	1.001	211	¹⁾ 121	2.7	7.4	¹⁾ 0.8
1900	1.064	383	¹⁾ 246	2.8	11.6	¹⁾ 1.3
1910	1.160	552	¹⁾ 278 ²⁾ 66	2.9	14.8	¹⁾ 1.3 ²⁾ 0.9
1920	1.532	402	.	3.9	10.4	.
1930	2.715	356	81	6.6	8.7	0.9

¹⁾ Magyarbirodalmi adat.

²⁾ Magyarország mai területére vonatkozó adat.

A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal közleményének egyik érdekes összeállítása az idegen állampolgárok 1910 és 1930 körüli népességi arányszáma szerint a következőképpen csoportosítja az egyes államokat:

¹⁾ A részletadatok közül jellemző pl., hogy 1910 óta a külföldi állampolgárok száma Németalföldön 151, Franciaországban 113, Olaszországban 73, Görögországban 48, Luxemburgban 41, Spanyolországban 35 (a mai Magyarországon pedig 23) %-kal növekedett, Svájcban viszont 36%-kal megfogyott.

²⁾ Az állampolgárság és a származási (születési) ország szerinti külföldiek száma máshol sem egyező; nagy különbség mutatkozik pl. Kanadában, ahol az előbbieket száma (1930-ban) 648.000 s az utóbbiaké 2,308.000 volt.

Az idegenek népességi aránya (%)	1910 körül	1930 körül
0— 0·5	Olaszország Spanyolország Svédország Finnország	Olaszország Spanyolország Finnország Nagy-Britannia Portugália
0·6— 1·0	Portugália Nagy-Britannia Magyaró. (mai ter.) Bulgária	Törökország Litvánia Magyarország Bulgária Jugoszlávia
1·1— 2·0	Németalföld Norvégia Görögország	Németország Esztország Görögország Norvégia Cseh-Szlovákia
2·1— 3·0	Németo. (mai ter.) Franciaország	Németalföld Dánia
3·1— 5·0	Dánia Románia Belgium	Lettország Belgium Ausztria
5·1—10·0	Ausztria (mai ter.)	Franciaország Svájc
10·1— .	Svájc Luxemburg	Luxemburg

Európán kívül igen magas arányszámokat elsősorban Argentínában (1930 körül az egész lakosság 26·0%-a volt külföldi), Sziámban (8·8%), Kanadában (6·2%), Ausztráliában (5·4%), az Amerikai Egyesült Államokban (5·1%), Braziliában (1920-ban 5·1%), Új-Zélandban (5·0%) és a Dél-Afrikai Unióban (4·0%) találunk.

Arról, hogy az egyes világrészekből származó külföldiek mekkora része települt át más világrészre, a közlemény külön táblája tájékoztat, mely az Amerikai Egyesült Államokat és Kanadát illetően nem az állampolgárságból, hanem a származási országból, Holland-Kelet-Indiát illetően pedig részben a fajból indul ki és így 1930-ról 28·9 millió helyett 39·3 millió külföldit mutat ki. Eszerint az összeállítás szerint a hazájukon kívül lakó, de állampolgárságukat megőrző európaiaknak (22·4 millió) aránylag csak kis hányada (5·4 millió) maradt meg Európában, túlnyomó része (13·8 millió) azonban Amerikában, aránylag elég nagy része (2·1 millió) Afrikában, egy töredéke pedig Ázsiában (0·6 millió) s Ausztráliában (0·45 millió) él. Az ázsiaiak (9·5 millió) zöme (8·2 millió), az afrikaiak (0·59 millió) nagy része (0·48 millió) s az amerikaiak (2·8 millió) hasonlóképpen túlnyomó része (2·6 millió) saját kontinensén települt.¹⁾ Eszerint tulajdonképpen tehát

¹⁾ Az ausztráliaiak száma egészen jelentéktelen, az aránylag nagyszámú „nem részletezettek“ adatsora pedig nem mond sokat.

csak az európai „külföldiek“ szóródtak szét szerte a világon. Ezen a tágabb bázison a külföldi magyarok¹⁾ lélekszáma 421.151 volna, míg tisztán állampolgársági alapon a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal adatai szerint 261.805 magyar honos él távol a hazától.

A világstatisztika nem teljes adatai szerint az egyes fontosabb európai nemzetek fiai (honpolgárai) 1930 körül a következő számban találtattak a „külföldiek“ sorában:²⁾

Állampolgárság	A külföldön élők száma	Állampolgárság	A külföldön élők száma
Olasz	2,263.902	Jugoszláv	262.602
Angol	1,720.881	Magyar	261.805
Francia	1,621.285	Svájci	257.399
Lengyel	1,473.519	Svéd	233.067
Német	1,099.565	Portugál	197.646
Orosz	801.818	Román	142.682
Spanyol	643.182	Török	136.007
Cseh-szlovák	639.263	Norvég	133.773
Holland	439.283	Dán	86.053
Belga	419.025	Luxemburgi	43.510
Oszták	366.286	Bolgár	31.812
Görög	293.969	Egyébeurópai ¹⁾	434.585

¹⁾ Így pl. a finnek kb. 101.000.

Egy-egy nemzet vagy nép külföldön élő összes tagjainak az állampolgárságukat megtartott egyének szokszor csak töredékét alkotják. A külföldön élő olaszok világlétszámát például fenti összeállítás csak 2·26 millióra (ill. a már jelzett tágabb alapon készült tábla is csupán 3·18 millióra) teszi; ezzel szemben az olasz hivatalos statisztika összesen 9·6 millió külföldön élő olaszról tud.

*

Az egyes országokban tartózkodó külföldiekre, valamint országokonként állampolgárság szerint való megoszlásukra ezúttal nem terjeszkedhetünk ki, hanem csupán a kötetben *honfitársainkról* közölt fontosabb számokat idézzük. Elsősorban is figyelmet érdemel, hogy míg Magyarországon 1930-ban összesen 81.491 külföldi állampolgár számláltatott meg,³⁾ addig hazánk mai határain kívül élő állam-

¹⁾ Külföldön élő magyar állampolgárok, kivéve az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában, ahol a magyarországi születésűek számítottak ide.

²⁾ A külföldön élő kínai állampolgárok száma 1930 körül 3,977.508, a japánoké 1,890.258, az indiaiaké 1,405.524 s az Egyesült Államokbelieké 219.824 volt.

³⁾ A Magyarországon élő külföldiek részletes statisztikáját v. ö. Kovács Alajos dr.: Külföldi honosok és külföldi születésűek Magyarországon. M. Stat. Szemle 1933. év. 139—155. l. — L. erről „Magyar és idegen állampolgáraink anyanyelvi s vallási megoszlása 1930-ban“ c. kis közleményünket is (M. Stat. Szemle 1936. évf. 858—860. l.).

polgárainak száma 1930 körül 261.805 volt;¹⁾ ez a külföldiek világlétszámának 0·91%-a. Világrészek és fontosabb országok szerint a külföldön élő magyar állampolgárok 1910., 1920. és 1930. évi lélekszáma a következőképpen oszlott meg:

Világrész, ország	A külföldön élő magyar állampolgárok száma		
	1910	1920	1930
	körül		
a) Világrészek:			
Európa	373.995	44.152	117.571
Ázsia	1	99
Afrika	25	83
Amerika	506.195	284.874	143.860
Ausztrália	73	192
Összesen	²⁾ 880.190	329.115	261.805
b) Fontosabb államok:³⁾			
Amerikai Egy. Államok ^{4) 7)}	.	⁴⁾ 281.546	⁴⁾ 121.691
Cseh-Szlovákia	—	21.630	32.137
Kanada	⁵⁾	⁵⁾ 2.074	⁵⁾ 21.936
Jugoszlávia	—	.	21.316
Ausztria	252.987	.	20.573
Franciaország	3.170	630	⁶⁾ 13.417
Németbirodalom	32.079	16.139	⁸⁾ 10.436
Olaszország	⁷⁾	1.640	4.471
Belgium	215	4.245
Németalföld	179	548	2.826
Szovjet-Oroszország	⁷⁾	.	1.899
Törökország (európai és ázsiai együtt)	1.830
Svájc	2.363	1.485	1.427
Bulgária	⁷⁾	491	1.126
Románia	81.406	.	.

¹⁾ Ha Kanadát és az Amerikai Egyesült Államokat illetően nem az állampolgárságból, hanem a származási (születési) országból indulunk ki, ez a szám 421.151-re nő.

²⁾ Az osztrákok száma ugyanakkor a közlemény szerint 2·2 millió volt; sorukban magyarok is nagyszámban bennfoglaltak.

³⁾ A fel nem sorolt államok közül 1930 körül a közlemény szerint magyar állampolgár találtatott: Angliában és Walesben 640, Görögországban 239, Spanyolországban 197 (ill. születési hely szerint 226), Danzigban 212, Luxemburgban 179, Dániában 130, Lettországon 61, a Saar-vidéken 59, Norvégiában 49, Maltában 32, Skótszágon 17, Észtországban 14, az Ir szabadállamban 8, Liechtensteinben 1. — Kínában 60, Japánban 23, Brit-Indiában 8, Hong-Kongban 8. — Marokkóban 43, a Dél-Afrikai Unióban 22, Mozambikban 7, Tanganyikában 4, a délafrikai brit mandátum alatti területen 4, Észak-Rodéziában 2, Madagaszkárban 1. — Chileben 170, Panamában 35, Alaszkában 28. — Ausztráliában 156, Hawaiban 35, Új-Guineában 1. — A többi országról és területről nincs adat (vagy nem élt ott magyar állampolgár). Megjegyzendő, hogy a magyar állampolgárok 1920 körüli száma a felsorolásból hiányzó országok közül pl. Svédországban 90, Mexikóban 76, Braziliában 1136 volt, itt az osztrákok száma ugyanakkor 26.354-re, Argentínában pedig 1910-ben az osztrák-magyarok együttes száma 38.123-ra rúgott.

Ennek a felsorolásnak, valamint a jegyzetekben sorakozó adatoknak gondos mérlegelése arra mutat, hogy a külföldön élő magyar állampolgároknek a negyedmilliót alig meghaladó 1930 körüli létszáma nagyon is *hiányos*. Azokat az államokat is figyelembe véve, melyek 1930 körüli állampolgársági statisztikája nem készült el vagy nem ismeretes (ill. amelyekben a magyarok száma nem áll rendelkezésre), *a teljes adat a háromszázezret megközelítené, sőt minden valószínűség szerint azt meg is haladná*. Hogy egyébként a külföldön élő magyar állampolgárok számának még *ez a nagyobbra becsült lélekszám* is csupán *alsó határa*, annak jellemzésére a következőket említhetjük fel. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatal imént kivonatolt részletes összeállítása 1910-ről 880.000 külföldön lakó magyar honost mutat ki; ugyanerre az időpontra viszont Kovács Alajos dr.⁹⁾ 1·6 millióra, Laky Dezső dr.¹⁰⁾ pedig 1·51 millióra tette az idegenben élő magyar honosok (ill. magyarországi születésűek) számát. Számításuk nemcsak végeredményeiben, hanem hivatalos adatforrásokból származó egyes részleteiben is eltér a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kiadványában közölt adatoktól. (Így pl. az Ausztriában élő magyar honosok számát 324.495 főben mutatták ki — ennyi volt az 1910. évi osztrák népszámlálás hivatalos eredménye — szemben a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal 252.987-es adatával.) Az idegenben lakó magyar honosok *kimutatott* és valószínű *teljes* lélekszáma közt 1930-ban is mutatkozhatott (részben az országhatárváltozások miatt okozott állampolgársági bizonytalanságok miatt is) az 1910 körüli végszámokhoz hasonló, ha talán valamivel kisebb, különbség; úgyhogy számukat tágabb becsléssel legalább *négyszázezerre* is tehetnők. Egyébként mind ez a szám, mind pedig az óvatosabban megállapított 260—300.000-es szám is *az országhatárokon kívül élő* — 1930 táján kb. 4—4¼

⁴⁾ Származási (születési) ország szerint magyar volt 1910-ben 495.609, 1920-ban 397.283, 1930-ban 274.450.

⁵⁾ Származási (születési) ország szerint magyar volt 1910-ben 10.586, 1920-ban 7.493, 1930-ban 28.523.

⁶⁾ 1926. évi adat; az 1931. évi szám: 18.824.

⁷⁾ Az osztrákokkal együtt mutattak ki; ez az együttes szám Bulgáriában 6.315, Olaszországban 11.191, Oroszországban 121.599 volt; az osztrákok és magyarok megkülönböztetése az Amerikai Egyesült Államokban sem volt hibátlan (kivált a háború előtt), ahol a származási ország szerint 1910-ben 1.174.973, 1920-ban 575.627 és 1930-ban 370.914 osztrák mutattatott ki.

⁸⁾ Ezenkívül a Saar-vidéken 59.

⁹⁾ Az 1910. évi népszámlálás VI. rész. (Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat. 64. kötet 41.* l.)

¹⁰⁾ A magyar szent korona országainak kívándorlása és visszavándorlása 1899—1913. (Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat, 67. kötet. 136.* l.)

millióra becsült¹⁾ — magyarságának csupán szerény töredéke. Mindenesetre azonban azoknak a hazájuktól távol élő véreinknek lélekszámát nyújtja, akiknek nyilvántartása, valamint életsorsuknak figyelemmel kísérése és lehető támogatása elsőrendű és aránylag a legkönnyebben megoldható hazai feladat.

Magyar szempontból figyelmet érdemel még, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal adatközlése szerint az 1930 körül külföldi lakos magyar honosok 55%-a találtatott Amerikában, 44·9%-a pedig Európában élt. Országunkint legnagyobb hányaduk: 46·5%-uk az Amerikai Egyesült Álla-

¹⁾ V. ö. vitéz Nagy Iván dr.: A magyarság világstatisztikája. A Jancsó Benedek Társaság kiadványai. 11. Budapest, 1931.

moknak volt lakója; aránylag nagy még Kanadának (8·4%), valamint az utódállamoknak, u. m. Cseh-Szlovákiának (12·3%), Ausztriának (7·9%) és Jugoszláviának (8·1%) a részesedése is.¹⁾ Ezek a számok önmagukban is éppen eléggé tanulságosak. Mindebből és az itt nem taglalható egyéb részlet-adatokból tehát az is kitűnik, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kiadványa nemcsak nemzetközi nézőszögből jelent úttörést, hanem csaknem elkerülhetetlen hiányai és fogyatékoságai ellenére magyar szempontból is komoly figyelemre tarthat számot.

Th. L. dr.

¹⁾ A romániai, argentinai, stb. adatok hiánya természetesen a felsorolt összes arányszámokat valamivel a valóságosnál magasabbra torzítja. (Argentina ugyan közölte idegen állampolgárainak végszámát, de országunkinti részletezés nélkül.)

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Külkereskedelmi forgalmunk az 1937. év első kilenc hónapjában.

Le commerce extérieur de la Hongrie pendant les 9 premiers mois de 1937.

Résumé. Pour les 3 premiers trimestres de 1937, les importations représentent 344 millions de pengős et les exportations 432·2 millions, par suite de quoi notre balance commerciale accuse un excédent de 88·2 millions, dépassant chacun de ceux notés pour cette partie de l'année depuis le démembrement de la Hongrie.

Par rapport à la même période de l'année dernière, les importations ont monté de 22·2 millions de pengős (+6·9%); les exportations, de 72·1 millions (+20%). Les chiffres ne donnent pas à eux seuls une idée nette de l'accroissement de l'importation. Il faut savoir là que, tandis que pendant les 9 premiers mois de 1936, la Hongrie a dû importer 21.221 wagons de maïs pour 23·2 millions de pengős, elle n'a pas eu besoin cette année de maïs étranger, de sorte qu'elle a pu importer, au lieu de celui-ci, d'autres articles. Notamment, ayant de ce fait une disponibilité de 45·4 millions de pengős, elle l'a affectée en partie à augmenter en quantité l'importation, en partie à faire face à la hausse survenue pour presque tous les produits étrangers nécessaires.

Les bois bruts et ouvrés représentent exactement les $\frac{1}{3}$ (43·4 millions de pengős) de la valeur totale des importations. En augmentant l'importation du bois de chauffage, on a épargné sans doute nos forêts; l'accroissement des achats de bois ronds et sciés indique que le bâtiment avait plus de travail que l'année dernière: fait favorable à notre vie économique. Les quantités de coton brut importées par l'industrie textile accusent une diminution de 10% sur les chiffres de l'année dernière; elles sont à peu près égales à celles de fibres artificielles qui, selon une décision prise à la fin de 1936, doivent être mélangées avec le coton à mettre en oeuvre. Cette diminution de 10% représente 218 wagons, et pour le succédané appelé fibre artificielle les importations ont augmenté à peu près d'autant. Les importations de fils de soie artificielle ont monté

de 14%; celles de jute brut, de 80%. Nos fondries ont augmenté l'importation de minerai de fer et de coke. L'industrie lourde a, en raison de difficultés d'acquisition, importé une quantité de fonte et ferraille représentant environ la moitié de celle de l'époque correspondante de l'année dernière; mais elle a considérablement augmenté l'importation de métaux bruts. On constate encore, pour l'importation, un accroissement en général considérable des quantités de peaux brutes et de caoutchouc brut. Il en est de même des pelleteries apprêtées et des automobiles; l'accroissement y est dû sans doute à celui de la capacité de consommation intérieure. Parmi les grandes matières premières étrangères achetées par la Hongrie, il faut mentionner encore l'huile minérale brute, pour laquelle les importations ont diminué de 17% par suite d'obstacles de politique commerciale surgis à l'égard de la Roumanie dans la première moitié de l'année.

Les exportations montrent, si l'on compare le 1er semestre avec le 3e trimestre, des faits pour une bonne part contraires. Pendant le premier semestre, l'exportation, grâce à la bonne récolte de l'année dernière, augmentait pour les produits de terres labourées (froment, seigle, maïs), accroissant considérablement l'excédent de la balance commerciale, tandis qu'elle diminuait notablement quant aux animaux de boucherie et de trait et aux produits animaux, pour lesquels elle était défavorisée par la hausse des prix intérieurs, trop élevés pour nos clients étrangers. Par contre, dans le 3e trimestre, elle augmentait justement pour ces derniers produits, compensant en quelque sorte la forte diminution des exportations de produits de terres labourées, due à la récolte défavorable de l'année en cours. Voilà pourquoi pour les 3 premiers trimestres, grâce aux résultats favorables de la première moitié de l'année, la valeur totale de nos exportations de froment n'est que de 6·2 millions de pengős au-dessous du chiffre correspon-

millióra becsült¹⁾ — magyarságának csupán szerény töredéke. Mindenesetre azonban azoknak a hazájuktól távol élő véreinknek lélekszámát nyújtja, akiknek nyilvántartása, valamint életsorsuknak figyelemmel kísérése és lehető támogatása elsőrendű és aránylag a legkönnyebben megoldható hazai feladat.

Magyar szempontból figyelmet érdemel még, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal adatközlése szerint az 1930 körül külföldi lakos magyar honosok 55%-a találtatott Amerikában, 44·9%-a pedig Európában élt. Országunkint legnagyobb hányaduk: 46·5%-uk az Amerikai Egyesült Álla-

¹⁾ V. ö. vitéz Nagy Iván dr.: A magyarság világstatisztikája. A Jancsó Benedek Társaság kiadványai. 11. Budapest, 1931.

moknak volt lakója; aránylag nagy még Kanadának (8·4%), valamint az utódállamoknak, u. m. Cseh-Szlovákiának (12·3%), Ausztriának (7·9%) és Jugoszláviának (8·1%) a részesedése is.¹⁾ Ezek a számok önmagukban is éppen eléggé tanulságosak. Mindebből és az itt nem taglalható egyéb részlet-adatokból tehát az is kitűnik, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kiadványa nemcsak nemzetközi nézőszögből jelent úttörést, hanem csaknem elkerülhetetlen hiányai és fogyatékoságai ellenére magyar szempontból is komoly figyelemre tarthat számot.

Th. L. dr.

¹⁾ A romániai, argentinai, stb. adatok hiánya természetesen a felsorolt összes arányszámokat valamivel a valóságosnál magasabbra torzítja. (Argentina ugyan közölte idegen állampolgárainak végszámát, de országunkinti részletezés nélkül.)

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Külkereskedelmi forgalmunk az 1937. év első kilenc hónapjában.

Le commerce extérieur de la Hongrie pendant les 9 premiers mois de 1937.

Résumé. Pour les 3 premiers trimestres de 1937, les importations représentent 344 millions de pengős et les exportations 432·2 millions, par suite de quoi notre balance commerciale accuse un excédent de 88·2 millions, dépassant chacun de ceux notés pour cette partie de l'année depuis le démembrement de la Hongrie.

Par rapport à la même période de l'année dernière, les importations ont monté de 22·2 millions de pengős (+6·9%); les exportations, de 72·1 millions (+20%). Les chiffres ne donnent pas à eux seuls une idée nette de l'accroissement de l'importation. Il faut savoir là que, tandis que pendant les 9 premiers mois de 1936, la Hongrie a dû importer 21.221 wagons de maïs pour 23·2 millions de pengős, elle n'a pas eu besoin cette année de maïs étranger, de sorte qu'elle a pu importer, au lieu de celui-ci, d'autres articles. Notamment, ayant de ce fait une disponibilité de 45·4 millions de pengős, elle l'a affectée en partie à augmenter en quantité l'importation, en partie à faire face à la hausse survenue pour presque tous les produits étrangers nécessaires.

Les bois bruts et ouvrés représentent exactement les $\frac{1}{3}$ (43·4 millions de pengős) de la valeur totale des importations. En augmentant l'importation du bois de chauffage, on a épargné sans doute nos forêts; l'accroissement des achats de bois ronds et sciés indique que le bâtiment avait plus de travail que l'année dernière: fait favorable à notre vie économique. Les quantités de coton brut importées par l'industrie textile accusent une diminution de 10% sur les chiffres de l'année dernière; elles sont à peu près égales à celles de fibres artificielles qui, selon une décision prise à la fin de 1936, doivent être mélangées avec le coton à mettre en oeuvre. Cette diminution de 10% représente 218 wagons, et pour le succédané appelé fibre artificielle les importations ont augmenté à peu près d'autant. Les importations de fils de soie artificielle ont monté

de 14%; celles de jute brut, de 80%. Nos fondries ont augmenté l'importation de minerai de fer et de coke. L'industrie lourde a, en raison de difficultés d'acquisition, importé une quantité de fonte et ferraille représentant environ la moitié de celle de l'époque correspondante de l'année dernière; mais elle a considérablement augmenté l'importation de métaux bruts. On constate encore, pour l'importation, un accroissement en général considérable des quantités de peaux brutes et de caoutchouc brut. Il en est de même des pelleteries apprêtées et des automobiles; l'accroissement y est dû sans doute à celui de la capacité de consommation intérieure. Parmi les grandes matières premières étrangères achetées par la Hongrie, il faut mentionner encore l'huile minérale brute, pour laquelle les importations ont diminué de 17% par suite d'obstacles de politique commerciale surgis à l'égard de la Roumanie dans la première moitié de l'année.

Les exportations montrent, si l'on compare le 1er semestre avec le 3e trimestre, des faits pour une bonne part contraires. Pendant le premier semestre, l'exportation, grâce à la bonne récolte de l'année dernière, augmentait pour les produits de terres labourées (froment, seigle, maïs), accroissant considérablement l'excédent de la balance commerciale, tandis qu'elle diminuait notablement quant aux animaux de boucherie et de trait et aux produits animaux, pour lesquels elle était défavorisée par la hausse des prix intérieurs, trop élevés pour nos clients étrangers. Par contre, dans le 3e trimestre, elle augmentait justement pour ces derniers produits, compensant en quelque sorte la forte diminution des exportations de produits de terres labourées, due à la récolte défavorable de l'année en cours. Voilà pourquoi pour les 3 premiers trimestres, grâce aux résultats favorables de la première moitié de l'année, la valeur totale de nos exportations de froment n'est que de 6·2 millions de pengős au-dessous du chiffre correspon-

dant de 1936, quoique ces exportations aient baissé pendant le 3e trimestre de 27.1 millions de pengős. Les exportations ont monté de 15.4 millions pour le seigle et de 12.2 millions pour le maïs; ces augmentations ont eu lieu en majeure partie également pendant le premier semestre. Par contre, l'accroissement de 5 millions de pengős noté pendant les 9 premiers mois de cette année pour les exportations d'animaux de boucherie et de trait est dû au fait que dans le 3e trimestre les ventes y ont fort augmenté, dépassant de 4.2 millions de p. celles de la même période de l'année dernière. Les exportations de viandes fraîches et préparées ont baissé de 11.6 millions de p., et celles de saindoux et de lard de 4.7 millions de p., le 3e trimestre ayant compensé en partie la régression survenue pendant le 1er semestre. Nos ventes de plumes, d'oeufs et de conserves de viandes ont été favorables pour nous pendant les deux périodes envisagées de cette année.

Pour les produits de l'industrie agricole (malt, farine, sucre, alcool), l'exportation eut en général pendant les 3 premiers trimestres de bons résultats. — Quant aux autres industries, les exportations ont, par rapport aux chiffres correspondants de l'année dernière, augmenté de 6.6 millions de pengős pour les demi-produits et de 21.5 millions pour les objets fabriqués. Ces augmentations ont été dues en premier lieu au progrès de l'exportation de tuyaux en fer forgé, de machines motrices, de pelleteries apprêtées, de tissus et sacs faits de jute, de blouses brodées.

Dans le commerce extérieur de la Hongrie, c'est l'Allemagne qui occupe à présent la première place. Après elle, viennent, sous ce rapport, l'Autriche et l'Italie. La part globale de ces 3 pays y représente pour la période en question 52.94% contre 51.68% l'année dernière. Pour cette période-là, notre balance commerciale est excédentaire à l'égard de chacun de ces pays, accusant envers eux un excédent montant au total à 61.5 millions de pengős (contre 36.8 millions en 1936). Dans notre commerce extérieur, l'ensemble des pays de la Petite-Entente a figuré cette année pour 14.11% (l'année dernière, 17.40%), et notre balance commerciale se solda pour chacun d'eux par un déficit, représentant au total 28.7 millions de p. (contre 40.8 millions l'année dernière).

Quant à l'Ouest européen, notre commerce extérieur a diminué à l'égard de deux importants clients, la Grande-Bretagne et la Suisse. A cause de

cela, à l'égard de ces 2 pays, ainsi qu'envers la France, la Belgique et la Hollande, pendant les 3 premiers trimestres de l'année en cours, notre balance commerciale accuse pour l'ensemble de ces pays un excédent représentant seulement 21 millions de pengős, contre un excédent bien plus fort (34.5 millions) l'année dernière.

Avec les Etats-Unis, notre commerce a été favorable. Envers eux, nos achats ont légèrement diminué et nos ventes ont fort augmenté. De sorte qu'à l'égard des Etats-Unis, le déficit de notre balance commerciale n'a été que d'environ 800 mille pengős, contre 8.1 millions l'année dernière.

*

Az év harmadik negyedében a világ-konjunktúra fejlődésének folyamata meglassúdott. A jelenlegi konjunktúrában voltak időszakok, amikor a válság idején behozott termelési és áruszállítási korlátozások egyes cikkekben, különösen a nehéziparban, nyersanyaghiányt idéztek elő. Most pedig az ellenkező folyamat játszódik le: a nagyobb szükségletnövekedésre beállított termelő apparátus, amikor a szükségletekben jelentkező emelkedés csekély, nem tud azonnal hozzáismulni a tényleges igényekhez — amelyek különben sem mérhetőek le teljes pontossággal — s így egyes cikkekben túltermelés következik be. Ennek következtében viszont e cikkek árai visszaesnek, ami mind a közvetítő kereskedelmet, mind az ipart a vásárlásoktól való tartózkodásra bírja, úgy, hogy ezeknek készletei kerülnek piacra, illetve fogyasztásra: így azonban a látható készletek növekednek s az árszínvonalat egyre jobban leszorítják.

Hogy egyes fontos ipari nyersanyagok árai, amelyek maximumukat az ideai március, illetve április hónapban érték el, milyen áresést szenvedtek, erre vonatkozóan a következő összeállítás ad nagy vonalakban tájékoztatást, megjegyezve, hogy az indexsor alapja az 1937 március 30-i árszínvonal:

Árumegevezés	Pénzegység	1 9 3 6		1 9 3 7		
		IX. 28.	XII. 30.	III. 30.	VI. 28.	IX. 30.
Nyers pamut ¹⁾	cent	12.47	13.04	15.25	12.70	8.46
Index		82	86	100	83	55
Nyers kaucsuk ²⁾	penny	7 ¹¹ / ₁₆	10 ¹¹ / ₁₆	13 ³ / ₈	9 ⁵ / ₈	8 ³ / ₈
Index		57	80	100	72	63
Réz ³⁾	ang. font	39.42	48.52	73.13	56.45	47.25
Index		54	67	100	77	65
Ón ⁴⁾	" "	200.25	233.25	293.75	255.63	244.75
Index		68	79	100	87	83
Ólom ⁵⁾	" "	18.—	27.92	31.30	23.90	19.25
Index		57	89	100	76	61
Horgany ⁵⁾	" "	14.—	19.90	33.75	22.50	19.06
Index		41	59	100	67	56

¹⁾ New-York, font — ²⁾ Smoked sheet, London, font — ³⁾ Standard, London, long ton — ⁴⁾ Straits, London, long ton — ⁵⁾ London, long ton.

Eszerint a pamutnál legnagyobb a csökkenés, úgy, hogy ára jóval a múlt évi szint alatt alakult ki. E visszaesés oka az U.S.A., a legnagyobb termelő ország beültetett területének növekedése, s szokatlanul jó idei termése. A nyers kaucsuk és a fémek — az ón kivételével — szintén elvesztették a javát annak az árnyereségnek, amit ezek a fontos áruk az előző táblázat szerint ismertett egy évi időszak közepén elértek. A folyó évi szeptember 30-i árak azonban ezeknél a cikkeknel nem estek az egy év előtti színvonal mögé.

Az imént vázolt — s hangsúlyozni kell, hogy részleges, mert csak egyes árukra kiterjedő — áresés és az ezzel kapcsolatos forgalomcsökkenés, egyéb tényezők mellett, természetesen kihatott a világ külkereskedelmi forgalmára, úgy, hogy az a folyamatos emelkedés, ami a forgalom összértékében a folyó év első felében — a kevesebb napból álló február, valamint május hó kivételével — hónapról-hónapra megállapítható volt, megállott, sőt visszaesésnek adott helyet, a Népszövetség¹⁾ által közzétett következő adatok szerint:

Hónap	Behozatal		Kivitel		Az áruforgalom indexe 1929=100	
	1936-ban	1937-ben	1936-ban	1937-ben	1936	1937
	millió pengőben					
I.	5.834	6.395	5.234	6.269	35.6	40.8
II.	5.417	6.366	5.240	6.269	34.3	40.7
III.	5.794	7.402	5.571	7.104	36.6	46.7
IV.	5.812	7.625	5.240	7.161	35.6	47.6
V.	5.812	7.533	5.560	6.990	36.6	46.7
VI.	5.749	7.899	5.234	7.058	35.3	48.1
VII.	5.777	7.550	5.543	7.144	36.4	47.3
VIII.	5.726	7.322	5.566	6.967	36.3	46.0
IX.	6.057	7.339	5.920	7.161	38.6	46.7
X.	6.149	.	6.195	.	39.7	.
XI.	6.172	.	6.212	.	39.8	.
XII.	6.750	.	6.658	.	43.1	.
I—XII. össz.	71.049	.	68.173	.	37.3	.
I—IX. össz.	51.978	65.431	49.108	62.123	36.1	45.6

Az értékekben bekövetkezett visszaesés nem volt jelentékeny, a múlt évi azonos időszak adataival szemben pedig egyenesen lényeges a javulás. Jól szemlélteti ezt a táblázatnak 1929 = 100 alapra vonatkoztatott indexsora. Hogy a visszaesésben mennyi írható az áralakulás, s mennyi a volumenváltozás rovására, még statisztikailag nem világítható meg. A Népszövetség vonatkozó indexsorai ugyanis még hiányzanak. Ren-

¹⁾ Bulletin Mensuel de Statistique, 1937, 11. (novemberi) szám.

delkezésre csupán az első félév adatai állanak a következőképpen:

Időszak	A világ külkereskedelmi forgalmának					
	aranyérték-		ár-		volumen-	
	indexe (1929=100)					
	1936	1937	1936	1937	1936	1937
I. negyedév .	35.5	42.7	43.0	46.0	82.6	92.8
II. " .	35.8	47.5	43.0	48.0	83.3	99.0
III. " .	37.1	46.7	43.5	.	85.3	.
IV. " .	40.9	.	44.5	.	91.9	.

Az 1937. évi eredményekre mindenesetre rendkívül jellemző, hogy a 2. negyedévben

1. Magyarország külkereskedelmi forgalma hónapok szerint.

Commerce extérieur de la Hongrie, par mois.

Hónap Mois	A behozatal alakulása az Variations des importations						
	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	évben, millió pengő — millions de pengős						
I.	43.2	27.3	22.3	23.1	27.5	40.6	28.0
II.	41.9	25.5	21.6	22.0	27.7	30.2	32.2
III.	54.4	30.5	26.0	29.5	29.8	35.0	37.9
IV.	55.7	25.7	22.7	29.6	32.2	40.3	41.1
V.	55.7	27.6	25.4	28.5	31.5	38.8	38.8
VI.	49.3	29.2	25.7	30.7	26.7	34.7	40.5
VII.	46.5	23.2	25.2	28.2	31.5	36.8	41.7
VIII.	36.1	24.6	26.5	27.6	30.4	31.9	41.2
IX.	40.6	25.9	26.3	27.9	33.4	33.5	42.6
I—IX.	423.4	239.5	221.7	247.1	270.7	321.8	344.0
	A kivitel alakulása az Variations des exportations						
	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	évben, millió pengő — millions de pengős						
I.	39.9	24.1	23.2	28.6	29.4	34.9	45.8
II.	41.1	23.6	25.7	28.8	28.8	41.2	50.7
III.	50.2	25.4	29.2	38.6	40.3	38.0	53.5
IV.	40.3	26.9	23.1	30.9	30.6	32.9	49.7
V.	44.6	26.0	28.1	26.5	31.3	31.8	48.4
VI.	42.3	27.5	29.3	29.4	29.4	37.3	45.1
VII.	40.4	23.2	29.9	28.0	31.9	40.7	41.2
VIII.	47.0	25.9	34.5	32.4	31.5	49.4	49.8
IX.	55.5	33.3	44.0	35.2	41.8	53.9	48.0
I—IX.	401.3	235.9	267.0	278.4	295.0	360.1	432.2
	A külkereskedelmi mérleg alakulása az Variations de la balance du commerce extérieur						
	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	évben, millió pengő — millions de pengős						
I.	- 3.3	- 3.2	+ 0.9	+ 5.5	+ 1.9	- 5.7	+ 17.8
II.	- 0.8	- 1.9	+ 4.1	+ 6.8	+ 1.1	+ 11.0	+ 18.5
III.	- 4.2	- 5.1	+ 3.2	+ 9.1	+ 10.5	+ 3.0	+ 15.6
IV.	- 15.4	+ 1.2	+ 0.4	+ 1.3	- 1.6	- 7.4	+ 8.6
V.	- 11.1	- 1.6	+ 2.7	- 2.0	- 0.2	- 7.0	+ 9.6
VI.	- 7.0	- 1.7	+ 3.6	- 1.3	+ 2.7	+ 2.6	+ 4.6
VII.	- 6.1	-	+ 4.7	- 0.2	+ 0.4	+ 3.9	- 0.5
VIII.	+ 10.9	+ 1.3	+ 8.0	+ 4.8	+ 1.1	+ 17.5	+ 8.6
IX.	+ 14.9	+ 7.4	+ 17.7	+ 7.3	+ 8.4	+ 20.4	+ 5.4
I—IX.	- 22.1	- 3.6	+ 45.3	+ 31.3	+ 21.3	+ 38.3	+ 88.2

az összforgalom, ha az az 1929. évi árák színvonalán bonyolódott volna le, már 99 %-át tette volna az 1929. évi értéknek.

*

A magyar külkereskedelmi forgalom havonkénti alakulása, amint az az 1. sz. táblából megállapítható, csak részben követte az általános világpiaci irányzatot: a kiviteli oldalon tényleg negyedévről-negyedévre visszaesés tapasztalható. Ennek oka azonban lényegében az, hogy a múlt évi bőséges búzatermés feleslegeiből az első negyedévben még 14.241 vagón, 24·8 millió pengő értékben, s a 2. negyedévben is 10.514 vagón (18·4 millió P) került ki külföldre, míg az idei gyengébb termésből a III. negyedév csak 4.678 vagóval tudott kiszállítani (7·6 millió P). A behozatali értékek viszont negyedévről-negyedévre emelkednek annak következtében, hogy a hazai ipari termelés folytatásához szükséges alapanyagok általában magasabb áron és nagyobb mennyiségben kerültek behozatalra.

A háromnegyedév mérlege ezek után 344 millió pengős behozatali és 432·2 millió pengős kiviteli értékkel, s így 88·2 millió pengős aktív egyenleggel zárult, akkora kiviteli többlettel, amekkorát a csonkaország ez évben tudott első ízben elérni. A behozatali oldal 22·2 millió pengővel (6·9%-kal), a kiviteli 72·1 millióval (20%-kal) múlta felül a tavalyi értékeket. A behozatal értékemelkedését az idézett számok nem fejezik ki hűen: a múlt év első kilenc hónapjában 21.221 vagón tengeri behozatalára szorultunk, aminek 23·2 millió pengő volt az értéke. Az idén erre a behozatalra nem volt szükség, s az így felszabadult összeg egyéb cikkek bevásárlására volt fordítható. Az így előálló, összesen 45·4 millió pengős többlet egy része az import mennyiségi növelésére, más része pedig az áremelkedés kiegyenlítésére szolgált, ami a múlt évvel szemben csaknem kivétel nélkül minden cikknél fellépett.

Ami a forgalom részletes eredményeit illeti, a 2/A) sz. táblából megállapíthatóan az egész behozatali összértéknek pontosan $\frac{1}{8}$ -át, 43·4 millió pengőt a *nyers és megmunkált fa*, legnagyobb importtételünk beszerzése vette igénybe. Az egész tétel mennyisége: 77 ezer vagon (egész importunk mennyiségének csaknem $\frac{1}{3}$ -a) 17%-kal nagyobb a múlt évinél. Az emelkedés a mennyiség és érték szerint aránylag legkisebb

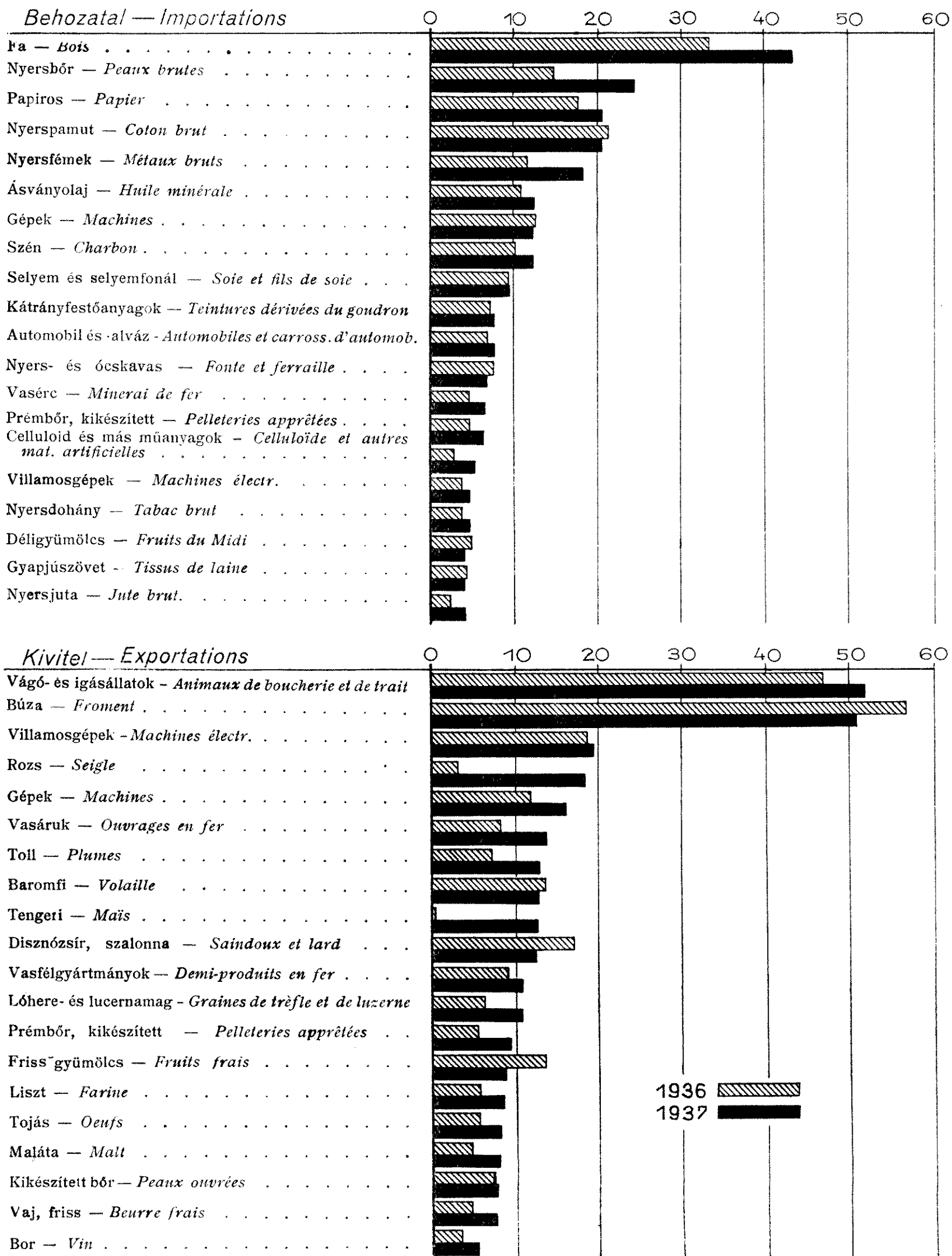
jelentőségű ide tartozó árunál, a tűzifánál volt a legnagyobb (mennyiség szerint 57%-os), míg gömbfából 18%-kal, bárdolt és fűrészelt fából pedig 6%-kal szereztünk be többet. A tűzifa nagyobb mérvű külföldi beszerzése révén bizonyára erdeink fakitermelése vált kíméletesebbé, a gömbfa és a fűrészfa behozatali emelkedése pedig az egész gazdasági életre kedvezően kiható építőipari nagyobb foglalkoztatottságra enged következtetni. *Textiliparunk* nyerspamutból kereken 10%-kal, pontosan ugyanannyival szerzett be kevesebbet, mint amennyi műrostnak a felhasználásra kerülő pamuthoz való keverése a múlt év végével elrendeltetett. Ez a 10%-nyi hiány 218 vagónak felel meg s körülbelül ugyanennyivel emelkedett a „műrost“ elnevezése alatt behozott pótanyagok mennyisége. A műselyemfonálnál 14%-os, a nyers jutánál 80%-os a beszerzési többlet. A nyers gyapjúnál 28%-os, a rongynál 13%-os a visszaesés, az előbbi bizonyára a belföldi gyapjú felhasználása tette lehetővé, az utóbbi pedig beszerzési nehézségek indokolják. A fésült gyapjú importja a múlt évvel egyező. A textiliparnak ezek a nyersanyagai együtt 46·7 millió pengő értéket képviselnek (tavaly 42 milliót), az egész importunk 13·6%-át, több mint $\frac{1}{8}$ -át. *Vaskohászatunk* részére 28%-kal több külföldi vasérc és 30%-kal több koksz érkezett. Kohóink igyekeztek tehát pótolni azt a visszaesést, ami a nyersvasimportnál bekövetkezett. A *nehézipar* ugyanis beszerzési nehézségek folytán 53%-kal kevesebb külföldi származású nyers- és ócskavasat importált, míg a nyersfémek behozatali mennyiségét 27%-kal emelte. *Nyers ásványolajból* 17%-kal kevesebbet hoztunk be. Július havában azonban a magyar-román kereskedelmi tárgyalások eredményeképpen megállapodás jött létre, amelynek alapján — tekintve, hogy Románia kereskedelmi mérlege az újabb időben kedvezően alakult — talán tényleg zavartalanul lebonyolítható lesz az évi 3 millió q-s mennyiség importja. Az idén a helyzet mindenestre az, hogy az első félév 6 hónapjának kereken 6 ezer vagónos mennyiségével szemben a 3. negyedév három hónapjában 8.600 vagón nyers ásványolaj jött be Romániából. *Nyers bőrből* 34%-kal, *nyers kaucsukból* 35%-kal nőtt az import. *Papirosanyagból* papirosgyáraink ugyanannyit szereztek be, mint tavaly. Az egyéb fontos importáruink között a *kikészített prémbőr* 28%-os

A FONTOSABB ÁRUK FORGALMÁNAK ALAKULÁSA.

VARIATION DU COMMERCE EXTÉRIEUR DES MARCHANDISES IMPORTANTES

1936 I—IX. és 1937 I—IX.

Millió pengőben—En millions de pengős

2. Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1936. és 1937. év január—szeptember hónapjaiban.

Le commerce extérieur de la Hongrie en janvier—septembre 1936 et 1937.

A) Behozatal — A) Importations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Marchandises et catégories de marchandises</i>	Egység <i>Unités</i>	Mennyiség q-ban, db-ban vagy párban <i>Quantité en q, en pièces ou en paires</i>		Érték ezer P-ben <i>Valeur en milliers de p.</i>		Az összérték %-ában <i>En % de la valeur tot. des imp.</i>	
		1936	1937	1936	1937	1936	1937
		I—IX.					
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois, bruts et ouvrés</i>	q	6,576.547	7,700.938	33.335	43.372	10.36	12.61
Ebből — <i>Dont</i> : Tüzifa — <i>Bois de chauffage</i>	"	848.613	1,332.661	1.453	2.519	0.45	0.73
Ebből — <i>Dont</i> : Nyers épület és szeria — <i>Bois bruts de construction et d'oeuvre</i>	"	2,580.859	3,046.117	9.325	12.468	2.90	3.63
Ebből — <i>Dont</i> : Bárdolt és fűrészelt fa — <i>Bois équarris et sciés</i>	"	3,147.075	3,322.160	22.557	28.385	7.01	8.25
Nyers bőr — <i>Peaux brutes</i>	"	95.094	127.713	14.929	24.428	4.64	7.10
Papiros és papirosárak — <i>Papier et articles en papier</i>	"	602.991	600.019	17.581	20.428	5.46	5.94
Ebből — <i>Dont</i> : Papirosanyag — <i>Pâtes à papier</i>	"	303.132	301.891	6.312	8.266	1.96	2.40
Ebből — <i>Dont</i> : Papiroslemez — <i>Cartons</i>	"	37.735	42.741	1.350	1.580	0.42	0.46
Ebből — <i>Dont</i> : Papiros — <i>Papiers</i>	"	259.892	253.123	9.395	10.013	2.92	2.91
Ebből — <i>Dont</i> : Papirosárak — <i>Articles en papier</i>	"	2.232	2.264	524	569	0.16	0.17
Nyers pamut — <i>Coton brut</i>	"	209.775	188.000	21.377	20.358	6.64	5.92
Nyers fémek — <i>Métaux bruts</i>	"	158.511	201.219	11.454	18.301	3.56	5.32
Ásványolaj — <i>Huile minérale</i>	"	1,871.729	1,746.088	10.998	12.306	3.42	3.58
Ebből — <i>Dont</i> : Nyers ásványolaj — <i>Huile minérale brute</i>	"	1,765.224	1,463.020	9.684	10.270	3.01	2.99
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	54.323	44.015	12.606	12.030	3.92	3.50
Szén — <i>Charbon</i>	"	3,369.185	4,170.962	10.231	11.969	3.18	3.48
Ebből — <i>Dont</i> : Kőszén — <i>Houille</i>	"	1,312.501	1,502.093	3.971	4.382	1.24	1.27
Ebből — <i>Dont</i> : Koks — <i>Coke</i>	"	2,053.999	2,665.367	6.254	7.581	1.94	2.20
Selyem és selyemfonál — <i>Soie et fils de soie</i>	"	26.255	29.909	9.444	9.522	2.93	2.77
Ebből — <i>Dont</i> : Műselyem — <i>Soie artificielle</i>	"	25.790	29.473	8.830	8.998	2.74	2.62
Kátrányfestőanyagok — <i>Teintures deriv. du goudron</i>	"	10.033	10.970	7.182	7.696	2.23	2.24
Automobil és automobilarváz — <i>Automobiles et carrosseries d'automobiles</i>	"	23.387	31.184	6.866	7.365	2.14	2.14
Nyers- és ócskavas — <i>Fonte brute de moulage et ferraille</i>	"	1,180.831	552.999	7.824	6.863	2.43	2.00
Vasérc — <i>Minerais de fer</i>	"	2,818.394	3,608.447	4.761	6.609	1.48	1.92
Prémőr, kikészített — <i>Pelletteries apprêtées</i>	"	925	1.181	4.717	6.152	1.47	1.79
Celluloid és más műanyagok — <i>Celluloïde et autres matières artific.</i>	"	10.235	32.014	2.572	5.064	0.80	1.47
Villamosgépek és készülékek; elektrotechnikai cikkek — <i>Machines et appareils électriques; articles électrotechniques</i>	db - pièce fm - mètre courant	4.190 18	5.371 75	3.610	4.584	1.12	1.33
Nyers dohány — <i>Tabac brut</i>	q	15.479	15.473				
Déli gyümölcs — <i>Fruits du Midi</i>	"	10.885	12.054	3.813	4.448	1.18	1.29
Gyapjúszövet — <i>Tissus de laine</i>	"	168.254	157.303	4.897	4.031	1.52	1.17
Nyers juta — <i>Jute brut</i>	"	2.848	2.883	4.116	4.002	1.28	1.16
Vasárak — <i>Ouvrages en fer</i>	"	69.693	125.740	2.224	3.991	0.69	1.16
Fésült gyapjú — <i>Laine cardée</i>	"	44.474	35.914	3.772	3.985	1.17	1.16
Nyers kaucsuk — <i>Caoutchouc brut</i>	"	7.418	7.399	2.981	3.780	0.93	1.10
Rongy — <i>Chiffons</i>	"	21.057	28.405	1.922	3.334	0.60	0.97
Gyapjúfonál — <i>Fils de laine</i>	"	46.260	40.270	2.904	3.258	0.90	0.95
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	4.763	4.885	2.911	3.121	0.90	0.91
Nyers és előmunkált rizs — <i>Riz brut ou décortiqué</i>	"	5.013	4.970	3.442	3.078	1.07	0.89
Technikai zsiradékok — <i>Graisses techniques</i>	"	123.450	131.496	3.457	2.973	1.08	0.87
Pamutfonál és -céna — <i>Fils de coton, fils à coudre compris</i>	"	53.536	63.395	2.065	2.756	0.64	0.80
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	12.678	8.747	3.664	2.666	1.14	0.78
Vasfélgyártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	"	62.367	76.480	1.714	2.654	0.53	0.77
Kikészített bőr — <i>Peaux ouvrées</i>	"	30.569	29.181	2.500	2.619	0.78	0.76
	"	1.882	1.933	1.979	2.408	0.61	0.70
Összesen — <i>Total</i>	db - pièces fm - mètres courants	4.190 18	5.371 75	227.848	270.151	70.80	78.55
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	q db - pièces pár - paires fm - mètres courants q	17,688.841 364.235 6.178 37	19,792.186 307.247 10.821 60	93.954	73.785	29.20	21.45
Behozatal összesen — <i>Importations totales</i>	db - pièces pár - paires fm - mètres courants q	368.425 6.178 55	312.618 10.821 135	321.802	343.936	100.00	100.00
	q	24,202.373	24,181.509				

B) Kivitel. — B) Exportations.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Marchandises et catégories de marchandises</i>	Egység <i>Unités</i>	Mennyiség q-ban, db-ban vagy párban <i>Quantité en q, en pièces ou en paires</i>		Érték ezer P-ben <i>Valeur en milliers de p.</i>		Az összérték %o-ában <i>En %o de la va- leur tot. des exp.</i>	
		1936	1937	1936	1937	1936	1937
		I—IX.					
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i>	db-tête	236.152	229.769	46.862	51.896	13.01	12.01
Ebből — <i>Dont</i> : Szarvasmarha — <i>Bêtes à cornes</i>	"	63.917	89.785	20.107	30.643	5.58	7.09
Sertés — <i>Porcs</i>	"	129.965	100.498	18.067	15.090	5.02	3.49
Ló — <i>Chevaux</i>	"	16.104	11.140	8.114	5.585	2.25	1.29
Juh — <i>Moutons</i>	"	26.105	28.291	552	567	0.15	0.13
Búza — <i>Froment</i>	q	4,076.214	2,943.334	56.918	50.743	15.81	11.74
Villamosgépek és készülékek; elektrotechnikai cikkék — <i>Machines et appareils électriques; articles électrotechniques</i>	db-pièce	1,422.271	1,804.974	18.298	19.404	5.08	4.49
Rozs — <i>Seigle</i>	q	16.401	19.759	3.041	18.431	0.84	4.26
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	"	251.717	1,065.647	11.588	15.750	3.22	3.64
Vasárúk — <i>Ouvrages en fer</i>	"	51.384	57.230	8.396	13.691	2.33	3.17
Toll — <i>Plumes</i>	"	229.886	347.704	7.235	12.919	2.01	2.99
Baromfi — <i>Volaille</i>	"	19.945	23.061	13.115	12.705	3.64	2.94
Ebből — <i>Dont</i> : Élő baromfi — <i>Volaille vivante</i>	"	¹⁾ 113.588	²⁾ 126.385	2.110	1.692	0.59	0.39
Leölt baromfi — <i>Volaille tuée</i>	"	³⁾ 19.449	⁴⁾ 18.520	11.005	11.013	3.05	2.55
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	⁵⁾ 94.139	⁶⁾ 107.865	270	12.483	0.08	2.89
Disznósír, szalonna — <i>Saindoux et lard</i>	"	14.160	1,097.623	16.953	12.234	4.71	2.83
Vasfélgártmányok — <i>Demi-produits en fer</i>	"	159.745	133.899	9.035	10.791	2.51	2.50
Lóhere- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	"	749.143	790.969	6.209	10.619	1.73	2.46
Prémhör, kikészített — <i>Pelleteries apprêtées</i>	"	94.005	127.667	5.288	9.220	1.47	2.13
Friss gyümölcs — <i>Fruits frais</i>	"	3.544	4.191	13.051	8.803	3.62	2.04
Liszt — <i>Farine</i>	"	515.886	348.694	5.428	8.544	1.51	1.98
Tojás — <i>Oeufs</i>	"	319.451	371.630	5.398	8.068	1.50	1.87
Maláta — <i>Malt</i>	"	63.415	102.180	4.515	8.036	1.25	1.86
Kikészített bőr — <i>Peaux ouvrées</i>	"	238.698	327.967	7.250	7.878	2.01	1.82
Vaj, friss — <i>Beurre frais</i>	"	9.257	8.661	4.833	7.451	1.34	1.72
Bor — <i>Vin</i>	"	31.416	45.697	3.321	5.206	0.92	1.20
Női- és leányfelsőruházat — <i>Vêtements de des- sus pour femmes et jeunes filles</i>	"	126.582	279.168	3.323	4.861	0.92	1.12
Selyem-, felselyem- és műselyemszövet — <i>Tissus de soie, de mi-soie et de soie artificielle</i>	"	1.507	2.515	3.623	4.526	1.01	1.05
Bab, száraz — <i>Haricots secs</i>	"	4.820	6.004	1.234	4.434	0.34	1.03
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	"	53.274	181.817	3.918	4.009	1.09	0.93
Bauxit — <i>Bauxite</i>	"	12.876	11.834	2.851	3.898	0.79	0.90
Cukor — <i>Sucre</i>	"	2,243.319	2,882.883	875	2.945	0.24	0.68
Friss főzelék — <i>Légumes frais</i>	"	102.024	233.000	5.031	2.931	1.40	0.68
Olajos magvak — <i>Graines oléagineuses</i>	"	385.407	232.118	2.449	2.655	0.68	0.61
Szén — <i>Charbon</i>	"	103.038	94.537	2.108	2.844	0.59	0.61
Szesz — <i>Alcool</i>	"	1,367.073	1,700.777	1.127	2.616	0.31	0.61
Trágyasók — <i>Sels pour engrais</i>	"	37.405	98.346	2.322	2.553	0.64	0.59
Friss és elkészített hús — <i>Vianides fraîches ou préparées</i>	"	269.194	282.165	13.992	2.419	3.89	0.56
Sinató — <i>Autorails</i>	"	117.196	20.375	—	2.393	—	0.55
Könyv, folyóirat — <i>Livres et périodiques</i>	"	—	6.825	2.326	2.352	0.65	0.54
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois, bruts et ouvrés</i>	"	9.696	9.428	1.179	2.343	0.33	0.54
Húskonzerv — <i>Conserves de viande</i>	"	202.429	240.634	1.200	2.256	0.34	0.52
Len-, kender- és jutafonál — <i>Fils de lin, de chanvre et de jute</i>	"	9.414	15.492	1.876	2.247	0.52	0.52
Összesen — <i>Total</i>	db-pièces, têtes	1,658.423	2,034.743	296.438	356.954	82.33	82.58
	q	12,012.955	14,251.477	63.642	75.280	17.67	17.42
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i>	db-pièces pár-paires	757.876	1,068.485	360.080	432.234	100.00	100.00
	q	334.352	545.717	14,169.249	17,392.325		
Kivitel összesen — <i>Exportations totales</i>	db-pièces, têtes	2,416.299	3,103.228				
	pár-paires	334.352	545.717				
	q	14,169.249	17,392.325				

¹⁾ 7,386.601, ²⁾ 8,061.857, ³⁾ 1,433.975, ⁴⁾ 1,394.673, ⁵⁾ 5,952.626, ⁶⁾ 6,667.184 darab — pièces.

és az *automobil* és *automobilváz* 33%-os importnövekedése érdemel említést. Mindkét tétel alakulása a fogyasztóképesség növekedését valószínűsíti.

Kivitelünk (2/B. sz. tábla) jórészt az első félév és a 3. negyedév sok tekintetben ellentétes irányú forgalom-alakulásának az eredménye. Az első félévben az előző évi jó termésből származó szántóföldi termékek (főként a búza, rozs és tengeri) bőséges exportja mellett, ami az előző évi eredményekkel szemben megduzzasztotta a kivitelünk értékét, s a nagy aktív egyenleget létrehozta, a vágó- és igásállatok, valamint állati termékek kivitele — minthogy kereskedelmi partnereinknek a magyar piac áralakulása nem volt megfelelő — erősen visszaesett. A 3. negyedévben viszont éppen ez utóbbi agrárcikkek előretörése tette elviselhetővé azokat a súlyos kieséseket, amelyek kivitelünket a szántóföldi termékek kedvezőtlen terméseredményei következtében sujtották. Ily módon érthető, hogy búzakivitelünk összértéke a háromnegyed évben csak 6·2 millió pengővel volt alacsonyabb az 1936. évinél, holott a 3. negyedévben 27·1 millió pengő ennél az egyetlen cikknél a visszaesés. Az első félév kedvező kiviteli eredményei csökkentették ezt a nagymértékű kiesést az említett 6·2 millió pengőre. A rozsnál mutatkozó 15·4 milliós, a tengerinél előállott 12·2 milliós többlet túlnyomórésze szintén az első félévben keletkezett, a 3. negyedév a kivitt rozs értékét már csak 1 millió pengővel, a tengeriét 2·4 millió pengővel emelte. A lóhere- és lucernamag 4·4 milliós többletéből az utolsó 3 hónapban csak 400 ezer pengő állott elő. A vágó- és igásállatok exportjánál jelentkező 5 millió pengős többlet viszont annak következtében jött létre, hogy a 3. negyedévben 4·2 millió pengővel haladta meg kivitelünk a tavalyi értéket. A friss és elkészített húsnál mutatkozó 11·6 millió pengős, a disznósír és szalonna tételénél előállott 4·7 millió pengős, s a baromfi exportjánál keletkezett 400 ezer pengős visszaesésnek ezekben az összegekben való kialakulását többé-kevésbé lényegesen enyhítette az a körülmény, hogy csak a 3. negyedévet tekintve a friss és elkészített húsnál 400 ezer, a disznósír- és szalonnánál 2 millió, s a baromfinál 700 ezer pengős többlet állott elő. Mindkét időszakban kedvezően alakult a toll-, tojás- és húskonzerv-exportunk. A tollnál főként a minőségi eltérésekből eredő áremelkedés ré-

vén 5·7 millió pengő (amiből a 3. negyedév részesedése 2·6 millió P), a tojásnál 2·7 millió (csak a 3. negyedévben kb. 500 ezer P), a húskonzervnél 1·1 millió (700 ezer P) a növekedés. A vajnál is 2·6 millió pengős többlet mutatkozik. Az egyéb agrárcikkek közül a szárazbabnál túlnyomóan a 3. negyedévben előállott 2·3 millió pengős, s a paprikánál mutatkozó 1 milliós kiviteli emelkedés érdemel említést. A gyengébb termés viszont a friss gyümölcs kivitelének értékét 4·2 millióval, a friss főzelékekét 2·1 millióval szorította le. Az előbbi veszteség csaknem teljes egészében, az utóbbinak pedig a túlnyomó része a 3. évnegyedben keletkezett.

A mezőgazdasági ipari termékek a $\frac{3}{4}$ évet általában jó eredménnyel zárták. A malátánál 3·5 millió, a lisztnél 3·1 millió, a cukornál 2·1, a szesznél 1·5 millió pengő a többlet a múlt évvel szemben. Míg azonban a cukor és kisebb mértékben a maláta kivitele a 3. évnegyedben alakult kedvezően, a másik két cikknél ebben az időszakban visszaesés jelentkezett.

Hogy a mezőgazdasági iparokon kívül eső többi iparág milyen szerepet játszott exportunkban, erre nézve a következő összeállítások adnak tájékoztatást. Ezekben a kimutatásokban különválasztva szerepelnek — iparágankint — a félégyártmányok, s külön a készárúk.

Iparág	Félégyártmánykivitelünk értéke az első 9 hónapban			
	1936-ban		1937-ben	
	összesen	ebből a VII. IX. hónapok esik	összesen	ebből a VII. IX. hónapok esik
m i l l i ó p e n g ő				
Vasipar	9·0	2·9	10·8	4·2
Konfekciós ipar	5·3	2·8	9·1	3·5
Bőripar	7·3	2·4	7·9	2·5
Vegyészeti ipar	3·8	1·3	4·2	1·4
Textil ipar	4·0	1·2	3·4	1·1
Faipar	1·6	0·5	3·0	0·8
Egyéb iparok	1·8	0·5	0·9	0·3
Félégyártmányok össz.	32·8	11·6	39·4	13·8

A félégyártmány-kivitel összesen 6·6 millió pengős emelkedése jelentékeny: pontosan ötödével (csak a 3. negyedévet számítva ugyanennyivel) növelte meg az előző évi értéket. Legkedvezőbb az exportalakulás a konfekciós iparban, mert a kikészített

prémbőrök újból fokozatosan tért hódítanak a külföldön. Százalék szerint véve ugyancsak kedvező a faipari félgyártmányok, főként a furniok elhelyezése is. A vasipari lemez, rúd és huzal kivitele — különösen a 3. évnegyedben — szintén emelkedő irányzatú, míg a bőripar (kikészített bőrökből), s a vegyészeti ipar csak valamivel az előző színvonal felett, a textilipar pedig (fonalakból) valamivel az alatt tudta félgyártmányait elhelyezni.

Az élelmezési cikkeken kívül eső gyártmányok exportja még jelentékenyebb mértékben, 21·5 millió pengővel, tehát 30%-kal járult a kiviteli összérték emeléséhez. Ennek az emelkedésnek csaknem a fele része, 10 millió pengő a nehézipar (gép- és elektrotechnikai ipar, vasipar, járóművek ipara) termékeinél állott elő, főként a kovácsolt vascsövek, s az erőgépek tételeinél. A textilipar főleg a jutaszövet és -zsák, valamint a műselyemszövetek exportjánál érte el az összesen 4·1 millió pengős emelkedést. A konfekciósipar, elsősorban az iparművész munkák, a hímzett blúzok exportjánál mutathat fel kedvező eredményeket. Örövendetes a vegyészeti iparunk sokféle árujánál adódó egymillió pengős többlet. Bőriparunk a kesztyűk és cipők exportjánál iparkodik — kedvező eredménnyel — behozni azt a veszteséget, ami bőrgyártó iparunkat a kikészített bőrök kivitelének stagnálásánál érte.

Iparág	Gyártmánykivitelünk értéke az első 9 hónapban			
	1936-ban		1937-ben	
	összesen	ebből a VII.-IX. hónapok	összesen	ebből a VII.-IX. hónapok
m i l l i o p e n g ő				
Gép- és elektrotechnikai ipar	29·9	9·8	35·1	13·6
Textilipar	10·6	3·7	14·7	4·4
Vasipar	8·6	3·1	14·0	5·3
Konfekciós ipar	5·5	2·5	8·3	3·5
Vegyészeti ipar	3·9	1·2	4·9	1·6
Járóművek ipara	4·5	1·9	4·0	0·1
Bőrfeldolgozó ipar	1·7	0·6	2·9	1·1
Kaucsukipar	1·9	0·6	2·4	0·8
Faipar	1·8	0·7	2·4	0·8
Kő- és agyagipar	1·9	0·4	2·2	0·8
Üvegipar	1·5	0·5	1·8	0·8
Kefekötő és fonásipar	1·0	0·3	1·1	0·3
Egyéb iparok	4·0	1·3	4·5	1·3
Gyártmányok összesen	76·8	26·6	98·3	34·4

*

A külkereskedelmi forgalom belső szerkezetét tömören vázoló 3. sz. tábla szerint a nyersanyagok részesedése a behozatalban csak valamelyest, mintegy kétmillió pengővel esett vissza, annak ellenére, hogy a tengeri-import elmaradása 23·2 millió

3. Magyarország külkereskedelmi forgalma gazdasági ágak és rendeltetés szerint az 1936. és 1937. év január—szeptember hónapjaiban.

Commerce extérieur de la Hongrie, suivant les branches économiques et la destination, en janvier—septembre 1936 et 1937.

A nyersanyagok, félgyártmányok és gyártmányok megnevezése <i>Matières premières, demi-produits et objets fabriqués</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>			
	1936		1937		1936		1937	
	I—IX							
	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%
I. Élelmezési és élvezeti cikkek — <i>Objets d'alimentation, y compris les boissons</i>	20.911	6·50	20.385	5·93	166.319	46·19	177.484	41·06
II. Élő állatok — <i>Animaux sur pied</i>	182	0·06	540	0·15	49.505	13·75	54.221	12·55
III. A mezőgazdaság és ipar segédanyagai — <i>Matières nécessaires à l'agriculture et à l'industrie</i>	41.207	12·80	18.400	5·35	13.980	3·88	34.021	7·87
IV. Ipar — <i>Industrie</i>	259.502	80·64	304.611	88·57	130.276	36·18	166.508	38·52
Összes áruforgalom — Total	321.802	100·00	343.936	100·00	360.080	100·00	432.234	100·00
Ebből — <i>Dont</i> :								
Nyersanyagok — <i>Mat. premières</i>	149.453	46·44	147.321	42·83	224.427	62·32	251.132	58·11
Félgyártmányok — <i>Demi-produits</i>	92.284	28·68	109.806	31·92	37.311	10·37	47.659	11·02
Gyártmányok — <i>Objets fabriqués</i>	80.065	24·88	86.809	25·25	98.342	27·31	133.443	30·87

pengőt jelentett. A főleg a nyersbőröknél, gömbfánál, vasércnél, nyersjutánál, nyerskaucsuknál fellépő többletek azonban a nagyobb mérvű visszaesést megakadályozták. A félgyártmányok exportjánál mutatózó hatalmas, 17·5 millió pengős felszökkenés főként a nyersfémek, bárdolt és fűrészelt fa, papirosanyag, műrostok, kikészített prém-bőrök tételeinél előállított import-többleteknek köszönhető. Vagyis behozatalunk értékének növekedésénél végeredményében az áremelkedés mellett a belföldi iparok jobb foglalkoztatottsága során előálló nagyobb anyagszükséglet játszotta a főszerepet. A gyártmányoknál előállított 6·7 millió pengős emelkedés meglehetősen megoszlott nagyszámú iparcikkek között, amelyek közül a villamosmotorok és dinamók, illetőleg ezek alkatrészei (pl. mágneses gyújtó) emelkednek ki mintegy 1 millió pengős összértékkel. A következő nagy tétel mintegy 600 ezer pengős érték-emelkedéssel a szüreti tartályhiány enyhítésére vámmentesen importált keményfahordók tétele (225 vagon, 610 ezer pengő).

Kivitelünkben a félgyártmányoknak, különösen pedig a gyártmányoknak fentebb részletesebben elemzett értékelkedése a feltűnő. Míg a nyersanyagok kivitelénél előállott többletre összesen mintegy 26·7 millió esik, addig a félgyártmányok és gyártmányok exportjánál elért többletek együttevén 45·4 millió pengővel javították kivitelünket. Az összkivitelben ezután a nyersanyagok részesedése 62-ről 58%-ra esett vissza, míg az ipari termékek aránya 38%-ról 42%-ra emelkedett.

Külkereskedelmi forgalmunkban — a 4. sz. tábla szerint — 24·45%-os részesedéssel (tavaly 23·95%) Németország áll az első helyen. Ausztria részesedése 17·84% (16·46%), Olaszországé, fontosság szerinti sorrendben a harmadik államé 10·65 (11·27)%. Németországgal és Ausztriával való kapcsolataink tehát erősödtek, még pedig oly módon, hogy mind behozatalunk, mind pedig kivitelünk emelkedett. Olaszországgal szemben csak kivitelünk fokozódott, míg behozatalunk visszaesett. E három ország for-

4. Magyarország külkereskedelmi forgalmának megoszlása országok szerint az 1936. és 1937. év január—szeptember hónapjaiban.

Répartition, par pays, du commerce extérieur de la Hongrie en janvier—septembre 1936 et 1937.

Szarmazási, illetőleg rendeltetési országok <i>Pays de provenance ou de destination</i>	Behozatal — <i>Importations</i>				Kivitel — <i>Exportations</i>				Behozatali (—), ill. kiviteli (+) többlet <i>Exc. des import. sur les exp. (—), ou celui des exp. sur les imp. (+)</i>	
	1936		1937		1936		1937		1936	1937
	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	%	1.000 P	1.000 P
Ausztria — <i>Autriche</i>	50.839	15·81	62.754	18·25	61.428	17·06	75.696	17·52	+ 10.589	+ 12.942
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco- Slovaquie</i>	15.839	4·92	21.171	6·16	13.967	3·88	14.462	3·35	— 1.872	— 6.709
Románia — <i>Roumanie</i>	47.811	14·86	29.484	8·57	17.377	4·82	17.380	4·02	— 30.434	— 12.104
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	16.096	5·00	18.442	5·36	7.556	2·10	8.567	1·98	— 8.540	— 9.875
Németország — <i>Allemagne</i>	82.012	25·49	89.399	25·99	81.294	22·58	100.401	23·23	— 718	+ 11.002
Svájc — <i>Suisse</i>	7.198	2·24	7.954	2·31	20.892	5·80	18.197	4·21	+ 13.694	+ 10.243
Olaszország — <i>Italie</i>	24.939	7·75	22.584	6·57	51.899	14·41	60.097	13·90	+ 26.960	+ 37.513
Franciaország — <i>France</i>	3.414	1·06	3.034	0·88	6.966	1·93	8.744	2·02	+ 3.552	+ 5.710
Belgium — <i>Belgique</i>	1.675	0·52	3.039	0·88	5.056	1·41	4.574	1·06	+ 3.381	+ 1.535
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	8.734	2·71	12.824	3·73	5.178	1·44	6.762	1·56	— 3.556	— 6.062
Nagy-Britannia — <i>Grande- Bretagne</i>	15.870	4·93	18.580	5·40	33.296	9·25	28.124	6·51	+ 17.426	+ 9.544
Svédország — <i>Suède</i>	1.230	0·38	2.005	0·58	4.444	1·23	5.766	1·33	+ 3.214	+ 3.761
Lengyelország — <i>Pologne</i>	3.226	1·00	3.913	1·14	2.779	0·77	3.873	0·90	— 447	— 40
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	2.393	0·74	1.821	0·53	1.717	0·48	1.861	0·43	— 676	+ 40
Görögország — <i>Grèce</i>	1.186	0·37	2.912	0·85	4.680	1·30	8.575	1·98	+ 3.494	+ 5.663
Törökország — <i>Turquie</i>	1.738	0·54	1.157	0·34	1.231	0·34	2.604	0·60	— 507	+ 1.447
Amerikai Egyesült Államok — <i>États-Unis d'Amérique</i>	15.875	4·93	14.758	4·29	7.731	2·15	13.925	3·22	— 8.144	— 833
Egyéb országok — <i>Autres pays</i>	21.727	6·75	28.105	8·17	32.589	9·05	52.626	12·18	+ 10.862	+ 24.521
Összesen — Total	321.802	100·00	343.936	100·00	360.080	100·00	432.234	100·00	+ 38.278	+ 88.298

galmunkban együttvéve 52·94%-kal vett részt, a múlt évi 51·68%-os részesedéssel szemben. Mérlegünk mindhárom viszonylatban aktív: a kiviteli többlet együttvéve 61·5 millió pengőt (1936-ban 36·8 millió P) tett.

Az ú. n. „kisantant“-államok közül mind Cseh-Szlovákiával, mind Jugoszláviával növeltük a forgalmat, míg román viszonylatban a tengeri-import elmaradása és a nyers ásványolaj-behozatal visszaesése folytán a behozatali oldal csökkent, s ugyanakkor kivitelünk az előző évi nívón maradt. Cseh-Szlovákia részesedése az összforgalomban 4·59 (4·37) %-ot, Jugoszláviáé 3·48 (3·47) %-ot, Romániáé 6·04 (9·56) %-ot, a három országé együtt 14·11 (tavaly 17·40) %-ot tett. Mérlegünk mindegyikkel szemben behozatali többlettel zárult, aminek összege együtt 28·7 millió (40·8 millió) pengőt tett.

A nyugati országok közül Nagy-Britanniával és Svájjal, a két legfontosabb országgal lebonyolított forgalmunk visszaesett. A visszaesés a kiviteli oldalon következett be, míg behozatalunk, különösen az angol viszonylatban felülmúlta a tavalyit. Hasonló a helyzet Belgiumnál. Franciaországgal szemben behozatalunk jelentéktelen visszaesésével egyidejűleg kivitelünk erős javulást mutatott, míg holland viszonylatban a behozatal is erőteljesen növekedett. Mérlegünk — Hollandia kivételével — e viszonylatokban aktív. Ezzel az öttagú csoporttal szemben az aktív egyenleg a tavalyi 34·5 millióról 21 millióra esett vissza.

Az északi államok közül mind Svéd-, mind Lengyelországgal erősödött a forgal-

munk, amely Svédországgal szemben aktív, Lengyelországgal szemben jelentéktelen mértékben passzív volt. Az aktív egyenleg e két viszonylatban együtt 3·7 (2·8) millió pengőt tett.

A Balkán-államok közül Görögországgal mind a behozatal, mind különösen a kivitel oldalán erősen megelégnünk a forgalom, míg Törökország és Bulgária felé csak kivitelünket tudtuk emelni, behozatalunk ellenben visszaesett. Az aktív egyenleg összege e három országgal szemben az 1936. évi 2·3 millióról 7·2 millió pengőre emelkedett.

Kedvezően alakult az Amerikai Egyesült Államokkal való forgalmunk: a behozatal némi visszaesése mellett kivitelünket annyira tudtuk fokozni, hogy a passzív egyenleg a múlt évi 8·1 millió pengőről mintegy 800 ezen pengőre esett vissza.

Kedvező képet mutat az itt fel nem sorolt egyéb országokkal szemben lebonyolított forgalom is, amelynek aktív szaldója az előző évi 10·9 millióval szemben 24·5 millió pengőt tett. Az teszi különösen kedvezővé ezt az eredményt, hogy külkereskedelmi forgalmunknak ez a része éppúgy, mint a fentebb felsorolt nyugati és északi államokkal való kapcsolatunk, konvertibilis devizákat termel. Most, amikor — az iparunk foglalkoztatásához szükséges nyersanyagok beszerzésén kívül — az újabb rendezés eredményeképpen külföldi adósságszolgálatunk transzferálása is nagymennyiségű ú. n. „nemes devizát“ igényel, különösen nagy fontosságú az ezekkel az országokkal elért aktív egyenlegünk alakulása.

vitéz Pap László dr.

Szőlőkivitelünk 1937-ben.

Les exportations de raisins de Hongrie en 1937.

Résumé. En 1937, les exportations de raisins de Hongrie ont été de 153.853 q. m., soit environ 12.000 q. m. de plus que l'année précédente; c'est un résultat d'autant plus remarquable que dans les dix dernières années, seules les exportations de 1930 et de 1931 ont dépassé celles de l'année dernière.

En 1937, elles ont représenté 3,371.773 pengős, accusant également un accroissement par rapport à l'année précédente (3,009.176 p.). Cette année aussi, pour le raisin le meilleur client de la Hongrie a été l'Allemagne, après laquelle venait sous ce rapport l'Autriche. Parmi les autres pays qui nous ont acheté du raisin, il faut mentionner surtout la Suisse, la Pologne et la Grande-Bretagne. La plupart de ces exportations provenaient de Gyöngyös, d'Izsák et de Kecskemét. Les chiffres montrent pour l'année en cours un vif progrès. Si l'on compare nos exportations de raisins avec celles de nos principaux produits saisonniers,¹⁾ on voit que pour les premières, les chiffres dépassent, en valeur et en quantité, ceux de chacun de ces produits-là. Et en additionnant ces deux sortes d'exportations, elles représentent en chiffre rond 450.000 q. m. et 10·3 millions de pengős.

*

A Szemle múlt évi decemberi számában ismertette Magyarország szőlő-kivitelének adatait az 1927 és 1936 között eltelt évtizedre vonatkozóan. Minthogy a november havi forgalommal az idej szőlő-kivitel is majdnem teljesen lezárult, s decemberben már legfeljebb csak egészen jelentéktelen küldeményekre lehet számítani, a múlt évi ismertetés már kiegészíthető az 1937. évi kivitel adataival is. Egyúttal közöljük a múlt évi végleges eredményeket is, amelyek az akkor közölt ideiglenesektől alig térnek el. Kisebb különbség csak az országok szerint való megoszlásnál mutatkozik Németországnál, Nagy-Britanniánál és Lengyelországnál, úgyszintén a feladóállomások részletezésénél, ahol kisebb-nagyobb eltérések tapasztalhatók a végleges és pontosabb feldolgozás, vagy, mint pl. Kecskemétnél, a feladóállomás szabatosabb megállapítása folytán.

A múlt évi szőlő-kivitel mennyisége az elmúlt évtized legjobb eredményei közé tar-

tozott, amelyet csak a szokatlanul kedvező 1930. és 1931. évi kivitel múlt felül. Idén viszont még a tavalyinál is kedvezőbb eredményt sikerült elérni, minthogy a 153.853 m.-mázsás kivitel nem sok híján 12 ezer m.-mázsával volt nagyobb a tavalyinál. A kivitel értéke idén az 1936. évi 3,009.176 pengőről 3,371.773 pengőre emelkedett. Az idej eredmény tehát úgy a kivitt mennyiség, mint a kivitel értéke szempontjából igen kedvező volt.

Összevetve a szőlő-kivitel adatait a legfontosabb idénycikkével,¹⁾ a szőlő-kivitel mennyisége és értéke idén egyaránt felültulta bármelyik idénycikk forgalmát, sőt nem sokkal volt kevesebb, mint a kivitelben legnagyobb tétellel szereplő gyümölcsfélék: a kajszibarack, a szilva és a görög-dinnye együttes kivitele. Ha pedig az idej idénycikk-kivitel adatait kiegészítjük a szőlőkivitelével, akkor ezeknek együttes mennyisége idén kereken 450.000 m.-mázsára rugott 10·3 millió pengő értékben.

A külföldre eladott szőlő piacai a mult-hoz képest alig változtak. Ezek között a legjobb ezidén is Németország volt, ahová a kivitelnek kereken 62%-a került, sorban utána Ausztria következett kereken 25%-os részesedéssel. A két ország együttes aránya nagyjából az előző évek átlagán mozgott.

1. Magyarország szőlő kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—37. években.

Répartition, suivant les pays de destination, des quantités de raisins exportées par la Hongrie en 1936—37.

Ország — Pays	1936		1937	
	m.-mázsá q. m.	%	m.-mázsá q. m.	%
Ausztria — Autriche .	36.942	26·0	38.482	24·9
Cseh-Szlovákia - Tchéco-Slovaquie	1.537	1·1	1.468	0·9
Németország - Allemagne	90.807	63·9	95.150	61·9
Svájc — Suisse	7.464	5·3	8.203	5·3
Belgium — Belgique .	325	0·2	278	0·2
Nagy-Britannia - Grande-Bretagne	1.168	0·8	4.714	3·1
Svédország — Suède .	—	—	121	0·1
Lengyelország - Pologne	3.904	2·7	5.307	3·5
Finnország — Finlande	—	—	130	0·1
Összesen — Total	142.147	100·0	153.853	100·0

¹⁾ „L'exportation de Hongrie pour les produits agricoles saisonniers d'été“, *Revue Hongroise de Statistique*, 1937, numéro 10, pages 904—907.

¹⁾ L.: Magyarország mezőgazdasági nyári idénycikk-kivitele. Magyar Statisztikai Szemle 1937. évi 10. sz. 904—907. 1

2. Magyarország szőlő-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások szerint az 1936–37. években.

Exportations de raisins de Hongrie en 1936–37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladóállomás <i>Gares exp.</i>	1936		1937	
	m.- mázsa <i>q. m.</i>	%	m.- mázsa <i>q. m.</i>	%
Apostag	3.793	2·7	3.503	2·3
Csemő	1.254	0·9	2.018	1·3
Gyöngyös	38.692	27·2	43.749	28·4
Izsák	22.782	16·0	24.106	15·7
Jánoshalma	5.748	4·1	8.543	5·6
Kecskemét	17.137	12·0	23.203	15·1
Kiskunhalas	9.612	6·8	12.830	8·3
Nagykörös	12.974	9·1	13.791	9·0
Nagymaros	4.263	3·0	2.729	1·8
Verpelét	2.832	2·0	1.255	0·8
Zalaszentlászló	639	0·4	4.262	2·8
Összesen — <i>Total</i>	119.726	84·2	139.989	91·1
Egyéb — <i>Autres gares exp.</i>	22.421	15·8	13.864	8·9
Főösszeg — <i>Total gén.</i>	142.147	100·0	153.853	100·0

Különösen nagy volt a német piac jelentősége a kivitel értéke szempontjából is, amely ebben a viszonylatban megközelítette a 2 millió pengőt. Ugyanakkor az Ausztriába eladott szőlőért kevés híján 0·9 millió pengőt kaptunk. Az export fennmaradó része főleg Svájcba, Lengyelországba és Nagy-Britanniába került, mellettük a többi ország jelentősége ebben a viszonylatban nagyon csekély volt.

Érdekes, hogy míg a magyar mezőgazdasági nyári idénycikkek legfontosabb piaca a Szemle legutóbbi számában közölt összeállítás szerint elsősorban Ausztria volt és csak másodsorban Németország, addig, ha ezeket az adatokat kiegészítjük a szőlő-kivitelével, az első helyre Németország kerül kerekén 170.000 és a másodikra Ausztria kerekén 160.000 m.-mázsa magyar gyümölcs- és főzelékféle bevitelével. Hasonlóan megváltozik a helyzet a kivitel értékének megoszlásánál is, ahol ilyen módon 4·2 millió pengővel ugyancsak Németország kerül első helyre és Ausztria 3·8 millió pengővel a másodikra. S míg az ott tárgyalt idénycikkek szempontjából Németország több főzelék- mint gyümölcsfélélet vásárolt, addig a kiegészítés folytán a helyzet etekintetben is megváltozik és Németország magyar gyümölcs-importja messze felülmúlja a főzelék bevitelét.

A szőlő kiviteli adatait a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal ezidén is soronkívül feldolgoztatta feladó állomások sze-

rint, s ennek eredményeit a mult évinél részletesebben közöljük. A legtöbb szőlő ebben az évben is Gyöngyösről, Izsákról és Kecskemétről került külföldre. Erről a három feladóállomásról származott a szőlő-kivitelnek 59·2 (tavaly 55·2) %-a. Ezek közül az elsőség, mint legtöbbször, úgy idén is Gyöngyösé, amely majdnem 44.000 m.-mázsa kivitelével az exportnak 28·4%-át fedezte és a tavalyihoz képest mintegy 5.000 m.-mázsaival növelte eladásait. Sorban utána Izsák következik, több mint 24.000 m.-mázsa és a tavalyinál szintén nagyobb mennyiséggel. Figyelemreméltó, hogy Kecskemét a mult évihez képest mintegy 6.000 m.-mázsa növekedéssel, több mint 23.000 m.-mázsa kivitel bonyolított le, de mellett részeseését — a szőlőkivitel általános emelkedése mellett is — növelni tudta. Ha pedig Izsákot és Kecskemétet tágabb értelemben egységes termővidéknek vesszük, akkor együttes kivitelük idén is fölülmulja Gyöngyösét. A három legfontosabb állomás mellett Nagykörös és Kiskunhalas szállították a legnagyobb mennyiséget, mellettük Jánoshalma jelentősége volt említésreméltó. A táblán felsorolt többi állomás kivitele az egészhez viszonyítva aránylag nem volt számottevő, de külön figyelemreméltó Zalaszentlászló feltűnően megnövekedett forgalma.

A tárgyalt állomások közül Gyöngyösnek, Izsáknak és Kecskemétnek egyaránt Németország volt a legszámottevőbb vevője. Rajtuk kívül Gyöngyös főleg Ausztriába, Lengyelországba és Nagy-Britanniába, Izsák Ausztriába, Kecskemét ugyancsak Ausztriába szállította a legnagyobb tételeket. Nagykörös szállítmányai éppen úgy, mint Kiskunhalasé túlnyomóan Németországba, Ausztriába és Svájcba kerültek. Általában Németország az összes fontos állomások forgalmában nagy tételekkel részesedett, éppen úgy mint Ausztria. A többi fontos ország közül Svájc túlnyomóan Kiskunhalason vásárolt s csak kisebb mértékben Gyöngyösön és Nagykörösön stb. Lengyelország számára a magyar piacot csekély kivételektől eltekintve Gyöngyös jelentette, míg Nagy-Britannia, bár az általa felvett mennyiség legnagyobb része Gyöngyösről származott, máshonnan is elég számottevő tételeket importált.

A szőlő-kivitel adatai az egyes vidékeknek a nyári idénycikkek kivitelében való részesedését is megváltoztatják. Így Kecskemét idénycikk-kivitele a nagyrészt ideszámítható szőlővel együtt már nem marad

3. Magyarország szőlő-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Exportations de raisins de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladóállomás <i>Gares expéditrices</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németo. <i>Allemagne</i>	Svájc <i>Suisse</i>	Belgium <i>Belgique</i>	Nagy-Britannia <i>Grande-Bretagne</i>	Svédország <i>Suède</i>	Lengyelország <i>Pologne</i>	Finnország <i>Finlande</i>	Összesen <i>Total</i>
	m é t e r m á s z a — q m.									
Apostag	106	—	3.397	—	—	—	—	—	—	3.503
Csemő	1.768	—	250	—	—	—	—	—	—	2.018
Gyöngyös	10 942	144	23.610	1.842	—	3.220	—	3.991	—	43.749
Izsák	4.427	—	19.499	—	—	100	—	—	80	24.106
Jánoshalma	1.220	38	6.885	400	—	—	—	—	—	8.543
Kecskemét	9.572	330	12.328	250	278	310	—	135	—	23.203
Kiskunhalas	1.242	760	7.282	3.375	—	—	121	—	50	12.830
Nagykőrös	4.056	—	8.405	1.065	—	100	—	165	—	13.791
Nagymaros	118	—	2.006	50	—	555	—	—	—	2.729
Verpelét	1.195	—	60	—	—	—	—	—	—	1.255
Zalaszentlászló	139	—	4.023	—	—	100	—	—	—	4.262
Összesen — <i>Total</i>	34.785	1.272	87.745	6.982	278	4.385	121	4.291	130	139.989
Egyéb — <i>Autres gares exp.</i>	3.697	196	7.405	1.221	—	329	—	1.016	—	13.864
Főösszeg — <i>Total général</i>	38.482	1.468	95.150	8.203	278	4.714	121	5.307	130	153.853

messze a 150.000 m.-mázsától, Gyöngyös több mint 57.000 m.-mázsával a második helyre kerül. Nagykőrös szállítmányai 45.000 m.-máza fölé emelkednek s a negyedik hely Izsáknak jut. De erősen megváltoztatja a szőlő-kivitel más feladóállomások, így különösen Kiskunhalas és Jánoshalma részesedését is.

A szőlő-kivitel ismertett adatai tehát általában az egész vonalon a tavalyi erőteljes

javulás örvendetes folytatódását bizonyítják. A kivitel mennyisége és értéke egyaránt emelkedett, a fontos külföldi piacok megszilárdultak, s mellett új piacot is szereztünk (Finnország). A fontos szőlőtermő vidékek eladásai a legtöbb esetben igen tekintélyes módon növekedtek, visszaesés csak a kisebb jelentőségű állomásoknál tapasztalható.

D. Gy. dr.

Közúti forgalmi balesetek Magyarországon 1936-ban.

Accidents de la circulation en Hongrie dans l'année 1936.

Résumé. Le contrôle de la déclaration des accidents de la circulation ayant été renforcé, le nombre des accidents enregistrés en 1936 (10.542) a bien dépassé (+3.782) celui de l'année précédente. En raison du renforcement du contrôle, le nombre des accidents déclarés monta particulièrement à Budapest (6.849 contre 3.712 en 1935).

Parmi les accidents de l'année dernière, 59,1% furent causés par des véhicules à moteur, y compris les motocyclettes, et 40,9% par d'autres véhicules. Le nombre des accidents imputables à des conducteurs a été 8.193; 3.159 furent causés par des gens conduisant imprudemment leur voiture, et 792 par des véhicules allant trop vite. Il y a eu 1.226 accidents imputés à des piétons imprudents,

Le nombre total des victimes a été 5.065, dont 1920 blessées gravement et 232 mortellement. Du fait des accidents, qui ont endommagé 8.831 véhicules, il a été blessé 395 chevaux et 252 autres animaux, y compris ceux qui y ont péri.

Dans les tableaux ci-dessous, nous offrons des renseignements détaillés.

*

A Központi Statisztikai Hivatal mindenkor meglehetősen óvatossággal kezelte azokat az adatokat, melyek az ország közutain fennálló forgalombiztonsági viszonyokat vannak hivatva megvilágítani. Ezt az elővigyázatot teljesen indokoltá tette az a körülmény, hogy ennél az adatgyűj-

3. Magyarország szőlő-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Exportations de raisins de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladóállomás <i>Gares expéditrices</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németo. <i>Allemagne</i>	Svájc <i>Suisse</i>	Belgium <i>Belgique</i>	Nagy-Britannia <i>Grande-Bretagne</i>	Svédország <i>Suède</i>	Lengyelország <i>Pologne</i>	Finnország <i>Finlande</i>	Összesen <i>Total</i>
	m é t e r m á s z a — q m.									
Apostag	106	—	3.397	—	—	—	—	—	—	3.503
Csemő	1.768	—	250	—	—	—	—	—	—	2.018
Gyöngyös	10 942	144	23.610	1.842	—	3.220	—	3.991	—	43.749
Izsák	4.427	—	19.499	—	—	100	—	—	80	24.106
Jánoshalma	1.220	38	6.885	400	—	—	—	—	—	8.543
Kecskemét	9.572	330	12.328	250	278	310	—	135	—	23.203
Kiskunhalas	1.242	760	7.282	3.375	—	—	121	—	50	12.830
Nagykőrös	4.056	—	8.405	1.065	—	100	—	165	—	13.791
Nagymaros	118	—	2.006	50	—	555	—	—	—	2.729
Verpelét	1.195	—	60	—	—	—	—	—	—	1.255
Zalaszentlászló	139	—	4.023	—	—	100	—	—	—	4.262
Összesen — <i>Total</i>	34.785	1.272	87.745	6.982	278	4.385	121	4.291	130	139.989
Egyéb — <i>Autres gares exp.</i>	3.697	196	7.405	1.221	—	329	—	1.016	—	13.864
Főösszeg — <i>Total général</i>	38.482	1.468	95.150	8.203	278	4.714	121	5.307	130	153.853

messze a 150.000 m.-mázsától, Gyöngyös több mint 57.000 m.-mázsával a második helyre kerül. Nagykőrös szállítmányai 45.000 m.-máza fölé emelkednek s a negyedik hely Izsáknak jut. De erősen megváltoztatja a szőlő-kivitel más feladóállomások, így különösen Kiskunhalas és Jánoshalma részesedését is.

A szőlő-kivitel ismertett adatai tehát általában az egész vonalon a tavalyi erőteljes

javulás örvendetes folytatódását bizonyítják. A kivitel mennyisége és értéke egyaránt emelkedett, a fontos külföldi piacok megszilárdultak, s mellett új piacot is szereztünk (Finnország). A fontos szőlőtermő vidékek eladásai a legtöbb esetben igen tekintélyes módon növekedtek, visszaesés csak a kisebb jelentőségű állomásoknál tapasztalható.

D. Gy. dr.

Közúti forgalmi balesetek Magyarországon 1936-ban.

Accidents de la circulation en Hongrie dans l'année 1936.

Résumé. Le contrôle de la déclaration des accidents de la circulation ayant été renforcé, le nombre des accidents enregistrés en 1936 (10.542) a bien dépassé (+3.782) celui de l'année précédente. En raison du renforcement du contrôle, le nombre des accidents déclarés monta particulièrement à Budapest (6.849 contre 3.712 en 1935).

Parmi les accidents de l'année dernière, 59,1% furent causés par des véhicules à moteur, y compris les motocyclettes, et 40,9% par d'autres véhicules. Le nombre des accidents imputables à des conducteurs a été 8.193; 3.159 furent causés par des gens conduisant imprudemment leur voiture, et 792 par des véhicules allant trop vite. Il y a eu 1.226 accidents imputés à des piétons imprudents,

Le nombre total des victimes a été 5.065, dont 1920 blessées gravement et 232 mortellement. Du fait des accidents, qui ont endommagé 8.831 véhicules, il a été blessé 395 chevaux et 252 autres animaux, y compris ceux qui y ont péri.

Dans les tableaux ci-dessous, nous offrons des renseignements détaillés.

*

A Központi Statisztikai Hivatal mindenkor meglehetősen óvatossággal kezelte azokat az adatokat, melyek az ország közutain fennálló forgalombiztonsági viszonyokat vannak hivatva megvilágítani. Ezt az elővigyázatot teljesen indokoltá tette az a körülmény, hogy ennél az adatgyűj-

tésnél nem állott olyan eszköz rendelkezésre, melynek révén az adatszolgáltatás pontossága megnyugtató módon ellenőrizhető lett volna. A bejelentések teljességének biztosítására számos eszközt igénybe vettünk már ugyan, nevezetesen: a Vármegyék és Városok Országos Mentőegyesületének jelentéseit, a halálos kimenetelű baleseti adatgyűjtés révén tudomásunkra jutott adatokat, a Beszártnak saját céljaira begyűjtött s a közúti forgalomban előfordult balesetekre vonatkozó jelentéseinek adatait, azonban különböző körülmények azt engedték sejtetni, hogy a baleseteknek még mindig elég jelentős hányada maradhat bejelentetlenül. Különösen Budapest területére nézve kellett igen sokszor arra a megállapításra jutnunk, hogy számos esetről nem tettek az illetékes hatóságok a Hivatalnak jelentést.

A fővárossal kapcsolatban a körülmények gondos mérlegelésével szerzett föltevés az 1936. év folyamán sajnálatos módon beigazolódott. Az 1935. év végével felállított Közlekedésrendészeti Központi Rendőri Büntetőbíróság olyan változást hozott be a főváros területén az adatszolgáltatás eddigi rendszerébe, mely a balesetek számának megkétszereződésével járt. Az 1935. év november havától kezdve ugyanis a sínpályához nem kötött motoros járművek által előidézett, vagyis a gépkocsikkal és mótorkerékpárokkal kapcsolatos balesetek ügyeit a kerületi kapitányságok ügyköréből kivonva, ennek az újonnan felállított szervnek a hatáskörébe utalták át. A központosítás révén sikerült módját ejteni annak, hogy az adatszolgáltatás az eddiginél jóval pontosabban történjék.

A viszonyok ilyen alakulása mellett természetes, hogy Budapest 1936. évi adatai az előbbi évekkal való összehasonlítás

céljaira általában nem alkalmasak. Ahhoz tehát, hogy a helyzetet az előző évihez mérjük, Budapestnél azokat az adatokat használhatjuk fel, melyek beszolgáltatásának rendszerében változás nem történt. Erre a célra a gépjárművek által előidézett balesetek kivételével az összes többi balesetek alkalmasaknak mondhatók. Az összehasonlítást ezen az alapon végezve megállapíthatjuk, hogy a forgalom növekedésével Budapesten az előző évinél 25,7%-kal több baleset fordult elő. A közúti szerencsétlenségek megsokasodásáról beszélnek azok az adatok is, melyek az ország egyéb területeirészein fennálló helyzetet mutatják be. Itt a tj. városok balesetei aránylag kisebb növekedést mutatnak, ami viszonyszámokban kifejezve 8,8%-ot tett. Míg az ország egyéb helyein ennél sokkal nagyobb mértékű emelkedést láthatunk, ahol a növekedés 20,1% volt.

A balesetbejelentések tekintetében csak a könnyű lefolyású eseteknél történt mulasztás; vagyis azoknak az eseteknek egy része nem került bejelentésre, melyek személyek sérülése nélkül végződtek. Ezt abból is megállapíthatjuk, hogy a balesetek áldozatainak száma jóval kisebb mértékben növekedett, mint az a balesetek számának emelkedése után következtethető lett volna. A személyek sérülésével járt, súlyos baleseteknek az összes szerencsétlenségekhez viszonyított aránya ugyanis, a könnyű, vagyis emberáldozat nélkül végződött balesetek megduzzadása folytán Budapesten az 1935. évi 38,7%-ról 27,8%-ra csökkent.

A balesetek havonkinti megoszlását nézve a fővárosban az előző évi februárral, illetőleg januárral szemben október és szeptember hónap képviselte a maximumot. Az ország egyéb területeirészeit véve szintén mutatkozik némi eltolódás, amennyiben az

1. A balesetek száma havonkint. — *Nombre des accidents par mois.*

Megnevezés — <i>Spécification</i>	H ó n a p — M o i s												Összesen <i>Total</i>		
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.			
Az összes járművek által előidézett balesetek <i>Accidents causés par des véhicules :</i>	száma <i>accidents</i>	Budapesten — <i>A Bpest</i>	349	397	496	498	599	572	547	515	717	823	651	685	6.849
		Vidéken — <i>En province</i>	175	165	230	271	372	382	452	466	454	277	239	210	3.693
		Együtt — <i>Ensemble</i>	524	562	726	769	971	954	999	981	1.171	1.100	890	895	10.542
Az összes járművek által előidézett balesetek <i>Accidents causés par des véhicules :</i>	áldozatai <i>victimés</i>	Budapesten — <i>A Bpest</i>	110	86	174	171	215	198	188	181	185	209	148	121	1.986
		Vidéken — <i>En province</i>	109	108	196	235	318	356	398	439	413	202	185	120	3.079
		Együtt — <i>Ensemble</i>	219	194	370	406	533	554	586	620	598	411	333	241	5.065

előző évben legtöbb balesettel szereplő október helyét a tárgyalt év folyamán augusztus hónap foglalta el, mely mellett a szeptember hóra eső bejelentések száma — az előző évhez hasonlóan — alig néhány esettel áll csak az említett hónapok mögött. A fővárosnál változás van a mélypontot képviselő hónapnál is, mely az előző évi júliussal szemben januárra tevődött át. Vidéken viszont a minimum változatlanul a huszonnyolcnapos februárban található.

A szerencsétlenségek színhelyük szempontjából a következőképp oszlottak meg:

	Budapest	Vidék	Együtt
Egyenes úton	4.241	2.790	7.031
Útkereszteződés- seknél	1.869	659	2.528
Téren	726	130	856
Vasúti átjárónál	10	113	123
Ismeretlen helyen	3	1	4

Az adatok azt mutatják, hogy Budapesten a baleseteket sikerült a közutak egyik veszélyes pontján, az útkereszteződéseknel az eddigi 30·9%-ról 27·3%-ra csökkenteni. A tereken előfordult balesetek 8·1%-ról 10·6%-ra növekedett aránya viszont arra mutat, hogy a forgalomnak emegőpontjain a megszorodott járóművek az előző évinél kisebb elővigyázatossággal közlekedtek. Vidéken éppen az útkereszteződéseknel bekövetkezett balesetek arányának 15·8%-ról 17·8%-ra, valamint a tereken történt balesetek viszonyszámának 2·9%-ról 3·5%-ra való emelkedése figyelhető meg.

A baleseteknek a hét egyes napjai közötti megoszlásáról az alábbi adatok tájékoztatnak:

	Az előfordult balesetek száma		
	Budapesten	vidéken	együtt
Vasárnap	636	557	1.193
Hétfő	1.088	546	1.634
Kedd	969	503	1.472
Szerda	929	513	1.442
Csütörtök	1.073	539	1.612
Péntek	1.046	517	1.563
Szombat	1.088	516	1.604
Ismeretlen	20	2	22

A fentiekből megállapítható, hogy Budapesten a balesetek csúcspontját illetőleg változás nincsen. Legfeljebb az a szembezőkő, hogy a vikend utáni hétfői nap a baleseti krónikákban a hétfői pihenő előestjét s egyben a maximumot jelentő szom-

bati napéval teljesen egyenlő esettel szerepel. A mélypont a fővárosban az idén is a vasárnapokra esett. Vidéken a legtöbb baleset a vasárnapokon, a legkevesebb a keddi napokon fordult elő.

A szerencsétlenségek időbeni megoszlását nézve a fővárosban a legtöbb baleset a déli 12 és 1 óra között történt, amikor az év folyamán előfordult balesetek száma 543-ra rúgott. Legközelebb áll ehhez a délutáni 5—6 óra közötti időszak 503, és a délután 1—2 és 2—3 óra közötti időpont egyformán 498 balesettel. Az esztendő napjainak az este 11 órától reggel 6 óráig tartó része az az idő, amikor a balesetek száma nem éri el a 100-at sem. Az ország egyéb területrészein a maximum a nap 4—5 és 5—6 órája közé esett, amennyiben az előbbi időpontban 334, az utóbbiban 333 volt a balesetek száma. Viszont a legkedvezőbb a helyzet az este 9 és reggel 7 óra közötti időben, mert ekkor a szerencsétlenségek száma alatta maradt a 100-nak.

A balesetek neme szempontjából a következő viszonyokat találjuk:

	Össze- ütkö- zések	Elgázo- lások	Egyéb	Ismeret- len	Együtt
Budapest	5.580	948	305	16	6.849
Vidék	1.665	1.126	901	1	3.693
Együtt	7.245	2.074	1.206	17	10.542

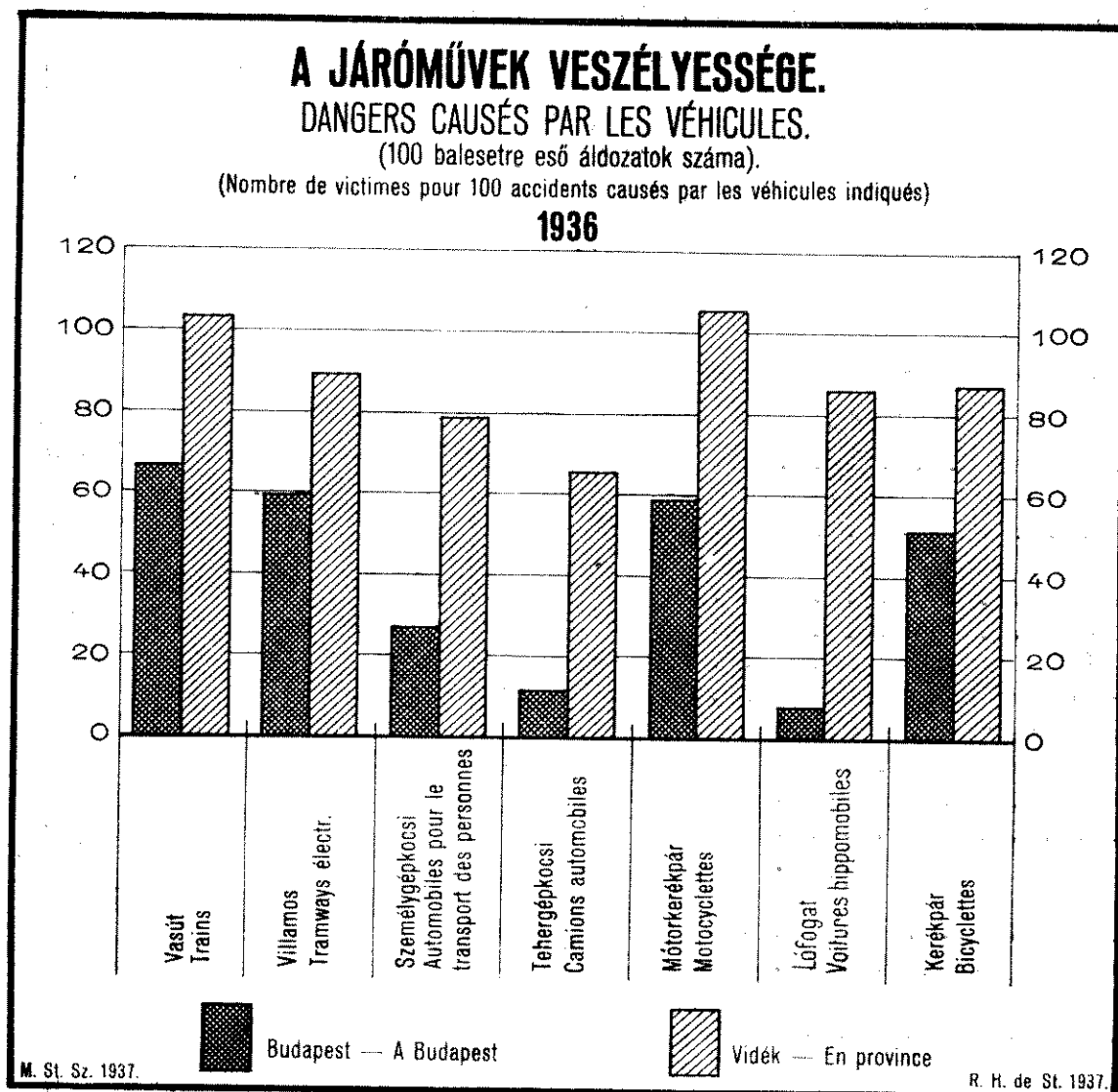
Itt újból jelentősen megsokasodtak az összeütközések esetei úgy, hogy arányszámuk Budapesten 72·4%-ról 81·5%-ra, az ország egyéb területrészein pedig 43·1%-ról 45·1%-ra emelkedett. Az összeütközéseket közelebről még a következő adatokkal vizsgálhatjuk meg:

Az összeütközést előidéző járómű	Az összeütközések száma		
	Budapesten	vidéken	együtt
Vasút	1	11	12
Villamos	265	16	281
Személygépkocsi	2.915	450	3.365
Tehergépkocsi	691	290	981
Motorkerékpár	238	124	362
Lófogat	955	387	1.342
Lábhajtású kerékpár	475	382	857
Egyéb és ismeretlen	40	5	45
Együtt	5.580	1.665	7.245

A baleseti statisztika legfontosabb részéről, a szerencsétlenségek okairól ismét külön táblázatban számolunk be. A balesetek

2. A balesetek valószínű oka. — *Causes probables des accidents.*

A balesetek okainak megnevezése <i>Causes probables</i>	Nombre d'accidents causés par					
	A gépkocsik és motorkerékpárok <i>automobiles et motocyclistes</i>		Az egyéb járművek <i>d'autres véhicules</i>		Az összes közúti járművek <i>des véhicules, au total</i>	
	által okozott balesetek száma					
	össze- sen - en Hongrie	Buda- pesten à Buda- pest	össze- sen - en Hongrie	Buda- pesten à Buda- pest	össze- sen - en Hongrie	Buda- pesten à Buda- pest
I. Vezetők hibája. — <i>Fautes de conducteurs.</i>						
Vigyázatlan hajtás — <i>Conduite imprudente</i>	1.889	1.642	1.270	888	3.159	2.530
Vigyázatlan előzés — <i>En dépassant imprudemment une personne ou une voiture</i>	604	454	137	73	741	527
Vigyázatlan ki- vagy behajtás — <i>En sortant d'un endroit ou en y entrant imprudemment</i>	169	154	156	98	325	252
Vigyázatlan kitérés — <i>Ecart imprudent</i>	100	63	49	27	149	90
Vigyázatlan fordulás — <i>En tournant imprudemment</i>	324	317	130	106	454	423
Szabálytalan hajtás vagy vezetés — <i>Conduite irrégulière</i>	290	171	438	179	728	350
Szabálytalan ki- vagy behajtás — <i>Sortie ou entrée irrégulière</i>	137	114	102	71	239	185
Szabálytalan előzés — <i>Dépassement irrégulier</i>	231	167	60	27	291	194
Gyorsajtás — <i>Conduite trop rapide</i>	605	501	187	80	792	581
Hátratólatás — <i>Recul imprudent</i>	155	146	31	31	186	177
Jelzés elmulasztása — <i>Manque de signal</i>	167	111	165	79	332	190
Jelzés figyelmen kívül hagyása — <i>Il n'a pas été tenu compte de signaux</i>	134	120	78	59	212	179
Gondatlan vezető — <i>Conducteur imprudent</i>	24	4	33	4	57	8
Lovak felügyelet nélkül hagyása — <i>Chevaux laissés sans surveillance</i>	—	—	65	42	65	42
Hajtásban vagy vezetésben való járatlanság — <i>Manque d'expérience du conducteur</i>	38	14	23	4	61	18
Kivilágítási szabályok megszegése — <i>Infraction au règlement d'éclairage</i>	31	—	61	10	92	10
Ittas állapot — <i>Ivresse</i>	55	35	126	28	181	63
Egyéb — <i>Autres fautes</i>	43	19	86	21	129	40
Együtt — <i>Ensemble</i>	4.996	4.032	3.197	1.827	8.193	5.859
II. Gyalogjárók hibája. — <i>Fautes de piétons.</i>						
Úttestre vigyázatlanul lelépő gyalogos — <i>Imprudence de piétons passant sur la chaussée</i>	382	276	153	70	535	346
Egyéb vigyázatlanság — <i>Autres imprudences</i>	112	41	78	19	190	60
Mozgó járműre való felugrás — <i>Saut dans un (ou d'un) véhicule en marche</i>	8	7	80	60	88	67
Jelzés figyelmen kívül hagyása — <i>Il n'a pas été tenu compte de signaux</i>	50	37	19	12	69	49
Testi hiba (nagyothallás stb.) — <i>Défaut physique (oreille dure, etc.)</i>	26	7	19	4	45	11
Ittas állapot — <i>Ivresse</i>	53	34	32	15	85	49
Pajkos gyermek — <i>Espégleries d'enfants</i>	66	32	41	7	107	39
Gyermek felügyelet nélkül hagyása — <i>Enfants non surveillés</i>	32	13	23	2	55	15
Egyéb — <i>Autres</i>	11	1	41	17	52	18
Együtt — <i>Ensemble</i>	740	448	486	206	1.226	654
III. Utasok hibája — <i>Fautes de voyageurs</i>						
Kiesés mozgó járműből — <i>Chute d'un véhicule en marche</i>	7	3	41	29	48	32
Leugrás mozgó járműről — <i>Saut d'un véhicule en marche</i>	10	4	95	70	105	74
Egyéb — <i>Autres</i>	7	5	17	7	24	12
Együtt — <i>Ensemble</i>	24	12	153	106	177	118
IV. Különféle okok. — <i>Causes diverses.</i>						
Műszaki hiba — <i>Défaut de la voiture</i>	180	32	92	18	272	50
Lovak megbokrosodása — <i>Chevaux emballés</i>	50	—	205	20	255	20
Nedves, csúszos úttest — <i>Voie détrempée, glissante</i>	153	64	76	39	229	103
Gondozatlan úttest — <i>Voie mal entretenue</i>	13	2	14	1	27	3
Egyéb — <i>Autres</i>	78	22	85	20	163	42
Együtt — <i>Ensemble</i>	474	120	472	98	946	218
Mindössze — Total général pour 1936	6.234	4.612	4.308	2.237	10.542	6.849

okainak megállapításánál még ma is fennállnak azok a nehézségek, amelyek miatt a szerencsétlenség előidézője igen sok esetben teljes határozottsággal nem állapítható meg. Az eredmények egyébként azokat az eltolódásokat mutatják, amelyekre már a balesetek nemének tárgyalásakor következtethettünk. Az összeütközések számának ugrásszerű emelkedése, melyek csaknem kivétel nélkül a vezetők rovására írhatók, a vezetők hibájából eredő balesetek számának szaporodásával járt, melyet Budapesten az előző évi 75·2%-os aránynak 85·5%-ra, vidéken pedig az eddigi 59·5%-os viszonyzámnak 63·2%-ra való növekedése jelez. Ezzel aztán alaposan megcsappant azoknak az eseteknek az aránya, ahol a balesetek előidézésével a gyalogosok voltak hibáztathatók. Budapesten ugyanis a gyalogosok az eddigi 18·1%-kal szemben mindössze 9·6%-kal szerepeltek, vidéken pedig ez az arány 18·9%-ról 15·5%-ra súlylyedt. A gyalogosok csoportjánál ennek a csökkenő mértékű viszonyzámnak kialakulásához némileg még az a körülmény is hozzájárult, hogy az utasok ez alkalommal szerepelnek először különválasztva a balesetek előidézői között. Nagyobb jelentőségük ugyan egyenlőre nincsen, mert a sze-

rencsétlenségeknek Budapesten mindössze 1·7%-a, az ország egyéb területein pedig 1·6%-a volt a rovásukra írható. A különféle okok közé sorozott eseteknél találunk még Budapestet illetően egy meglehetősen erős eltolódást, mely az előző évi 6·7%-os aránynak 3·2%-ra való csökkenésével járt. Az okokra az ismertetés elején már több alkalommal rámutattunk. A különféle okok csoportjába sorozott balesetek egyébként vidéken is kevesebbszer adódtak elő s a szerencsétlenségek között az eddigi 21·6%-kal szemben 19·7%-kal szerepeltek.

A baleseteket előidéző járművek megoszlása a következő volt:

	Budapest	Vidék	Együtt
Vasutak	3	33	36
Villamosok	557	121	678
Személygépkocsik	3.510	880	4.390
Tehergépkocsik	754	451	1.205
Mótorkerékpárok	348	291	639
Lófogatok	1.014	917	1.931
Lábhajtású kerékpárok	617	974	1.591
Egyéb és ismeretlen	46	26	72
Együtt	6.849	3.693	10.542

A szerencsétlenséget előidéző járművek vezetőire nézve rendelkezésünkre álló adatok ez alkalommal is meglehetősen hiányosak. Az előttünk ismeretes adatok alapján mégis érdemesnek tartjuk a baleseteket előidéző járművek vezetőivel közelebbről is foglalkozni. A tárgyalt év folyamán csökkent az olyan eseteknek a száma, ahol a gép vezetése úrvezető kezeire volt bízva, amennyiben a balesetek előidézésével hibáztatható járművek vezetői között az eddigi 32·7% helyett 28·4%-kal voltak képviselve. A női vezetők száma megszáporodott, s arányuk a balesettel hibáztatható járművek között a tavalyi 1·7%-ról 2·4%-ra nőtt. A vezetők korszerinti megoszlásában a mindenkor legnépesebb két korcsoport között eltolódás mutatkozik. A legnagyobb hányad ugyanis az eddig má-

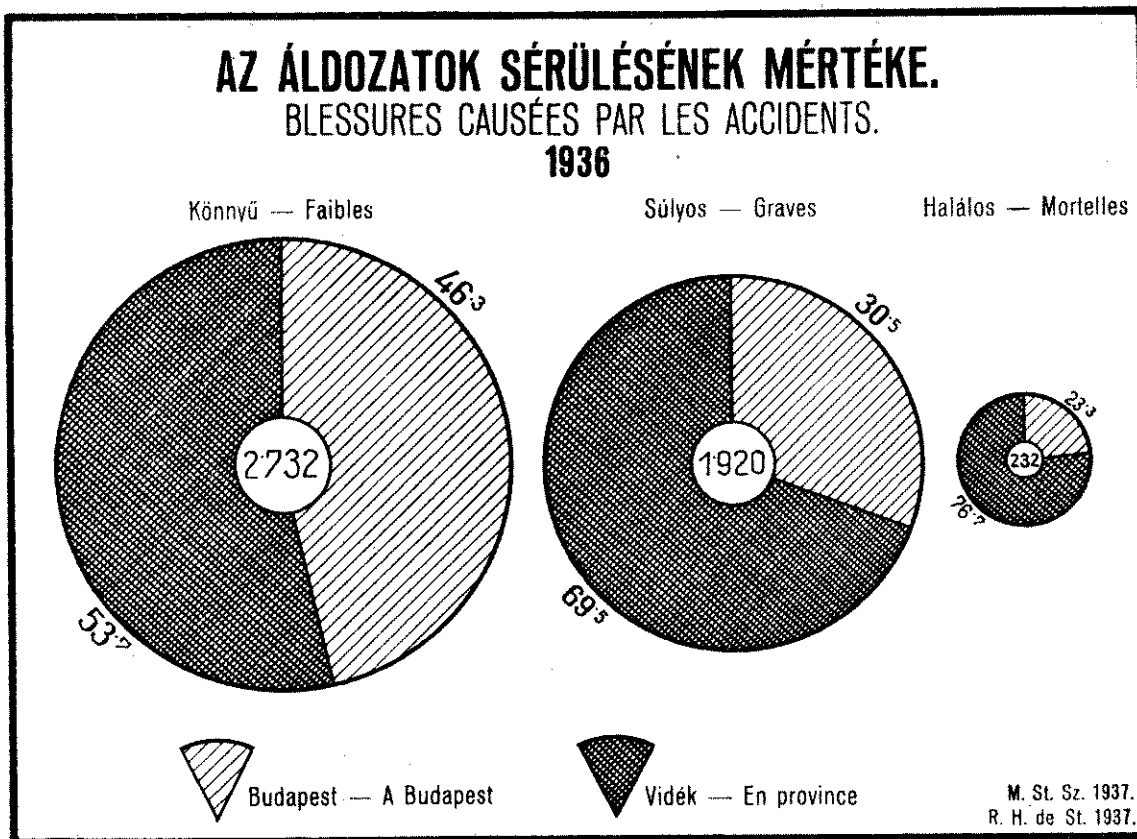
sodik helyen állott 31—40 évesek korcsoportjából került ki, s arányuk 34·4%-ról 36·4%-ra emelkedett. A mindezideig élen álló 21—30 évesek viszont, kik az eddigi 36·7% helyett 35·3%-kal voltak képviselve, a második helyet foglalták el. A 41—50 évesek 15·8%-kal (1935-ben 14·4%), az 50 éven felüliek 6·2%-kal (6·6%), a 16—20 évesek 5·2%-kal (6·0%), végül a 15 éven aluliak 1·1%-kal (1·9%) szerepeltek.

Összehasonlításunkat a balesetek súlyosságának mértéke szempontjából végezve a helyzet látszólag kedvezőbbnek mondható. A

személyek sérülésével járó balesetek ugyanis 1935-ben az összes eseteknek 56·8%-át tették, míg a tárgyalt év folyamán ez az arány 43·8%-ra csökkent. A javulást azért kell — sajnos — csak látszólagosnak mondani, mert mint arra már többször is volt alkalmunk rámutatni, a pontosabb adat-szolgáltatás csak a személyek sérülése nélkül végződött balesetek csoportját duzzasztotta meg s így a személyek sérülésével járó balesetek számának az összes balesetekhez való viszonyítása kedvezőbb arányszámot eredményez. Az egyes járóművek áldozatainak számát az alábbi összeállítás mutatja:

	Budapest	Vidék	Együtt
Vasutak	2	34	36
Villamosok	330	108	438
Személygépkocsik	951	686	1.637
Tehergépkocsik	88	293	381
Mótorkegypárok	204	306	510
Lófogatok	80	782	862
Lábhajtású kegypárok	317	846	1.163
Egyéb és ismeretlen	14	24	38
Együtt	1.986	3.079	5.065

Az utcai forgalomban az utasoknak volt mindenkor a legbiztonságosabb helyzete, amennyiben az ő soraikból került ki az áldozatok legkisebb hányada. A tárgyalt év folyamán még javult az állapot s az áldozatok közül az eddigi 20·8%-kal szemben mindössze 18·4% tartozott az utasok közé. Az utcán közlekedők másik két nagy csoportjába tartozók, vagyis a gyalogosok és a vezetők kedvezőtlenebb körülmények közé

jutottak úgy, hogy az előbbieik áldozatok-közötti viszonyozsáma 38·1%-ról 38·8%-ra, az utóbbiaké pedig 41·1%-ról 42·8%-ra emelkedett. A balesetek áldozatai sebesülésük súlyossága szerint a következőképpen oszlottak meg:

		Könnyű	Súlyos	Halálos	Ismeretlen	Együtt
Budapest	1935 . .	801	597	87	31	1.516
	1936 . .	1.266	586	54	80	1.986
Vidék	1935 . .	1.389	1.181	157	58	2.785
	1936 . .	1.466	1.334	178	101	3.079
Együtt	1935 . .	2.190	1.778	244	89	4.301
	1936 . .	2.732	1.920	232	181	5.065

A szerencsétlenül-jártak nemét tekintve az áldozatok között a nők az előző évihez hasonló aránnyal — 26·0%-kal (1935-ben 26·4%) — szerepeltek. A korszerinti csoportosítás eredményeként az áldozatok legnagyobb része — az eddigiekhez hasonlóan — a 21—30 évesek sorába tartozott, akik 25·6%-kal (1935-ben 25·5%) voltak képviselve. A többiek a következőképpen oszlottak meg: 10 éven aluli 8·6% (9·9%), 11—15 éves 5·6% (5·8%), 16—20 éves 8·8% (7·8%), 31—40 éves 20·4% (20·1%), 41—50 éves 12·8% (12·9%), végül 50 éven felüli 18·2% (18·0%).

A balesetek következtében megsérült, vagy elpusztult lovak száma Budapesten 63-ról 112-re, vidéken pedig 235-ről 283-ra nőtt; az ország egyéb területrészeiről beérkezett jelentések ezenkívül még 251 (1935-

ben 405) egyéb állat megsebesüléséről, illetőleg elpusztulásáról is számot adnak. Az állatokon kívül kisebb-nagyobb sérülés folytán Budapesten 6.759 (3.287), az ország egyéb területeirészein pedig 2.072 (1.608) különféle járómű esett a közúti forgalom áldozatául. Az effajta járóművek számának emelkedését — talán már fölösleges is hangsúlyoznunk — Budapest adatszolgáltatási rendszerében beállott változás idézte elő. Ezek a járóművek egyébként fajtájuk szerint az országban a következőképp oszlottak meg: vasúti-, vagy közúti-vasúti járómű 1.098, gépkocsi 4.893, motorkerékpár 401, hintó 35, szekér 768, kerékpár 1.570, végül egyéb és ismeretlen 66.

Befejezésül egy kis összeállítást készítettünk még arról, hogy — már ahol a feleletekből megállapítható volt — hozzávetőlegesen mekkora az a kárösszeg, mely az állatok megsebesülése vagy elpusztulása, valamint a járóművek megrongálódása folytán előállott. Ebben a kimutatásban önként érthetőleg csak azok az elpusztult

és megsérült állatok, illetőleg járóművek vannak felvéve, ahol a kárösszeg adata is bejelentésre került.

	Budapest		Vidék		Együtt	
	darab	kárösszeg P	darab	kárösszeg P	darab	kárösszeg P
<i>1. Állatok</i>						
Ló	24	2.411	202	41.251	226	43.662
Egyéb	1	150	239	4.810	240	4.960
Együtt	25	2.561	441	46.061	466	48.622
<i>2. Járóművek</i>						
Vasúti vagy közúti-vasúti járómű	212	3.850	15	4.058	227	7.908
Gépkocsi	828	109.796	581	380.669	1.409	490.465
Motorkerékp.	36	4.603	117	15.341	153	19.944
Hintó	1	75	31	1.690	32	1.765
Szekér	97	5.697	293	18.825	390	24.522
Lábhajtású kerékpár	301	5.491	402	10.955	703	16.446
Egyéb	13	212	6	103	19	315
Együtt	1.488	129.724	1.445	431.641	2.933	561.365

Várszeghy János dr.

IRODALMI SZEMLE

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

Ruisz Rezső: A Budapesttel szomszédos községek út- és közlekedési viszonyai.

Rodolphe Ruisz: Les voies et la circulation dans les communes voisines de Budapest.

Statistikai Közlemények. (Szerkeszti *Illyefalvi I. Lajos dr.*). 77. kötet, 1. szám. Kiadja Budapest székesfőváros Statistikai hivatala.

Publications Statistiques (rédigées par le Dr Louis I. Illyefalvi), 77e volume, numéro 1. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1936. 71 l. — p.

Már 30 évvel ezelőtt felvetődött Budapestnek a szomszédos községekkel való egyesítésének terve. Ennek megvalósításához a közlekedési viszonyok ismerete elengedhetetlenül szükséges. A szerző ezt a kérdést veszi vizsgálat alá, mikor tanulmányának első részében az időnkint végrehajtott forgalom-számlálások alapján ismerteti a Budapestre bevezető országutak forgalmát, melyek legtöbbje, — megállapítása szerint, — ha még ma képes is a forgalom lebonyolítására, rövid idő múlva a telítettség fokát fogja elérni. A főváros területén elegendő számmal, jól kiépített utak állanak rendelkezésre, melyek azonban a határos községeknél vagy végleg megszakadnak, vagy egészen jelentéktelen útvonalakba torkolódnak. A továbbiakban a

szomszédos községek belső úthálózatát ismerteti, megjelölve azokat az utakat, melyeknek kiépítésével és a budapesti utakba való bekapcsolásával a Nagy-Budapest közlekedési kérdése megoldható lenne. Szükséges még a kevés, egymástól távollevő és a forgalom gyors lebonyolítására alkalmatlan vasúti átjárók megfelelő kiépítése is. A kérdés megvilágítására táblázatokban mutatja be az érdekelt községek népsűrűségét, úthálózatának minőségét, az azokra fordított kiadásokat.

Az értékes munka a továbbiakban a környékbeli községek személyszállítási viszonyait ismerteti. A közúti vasutak minden rendszer nélküli vonalvezetése — nézete szerint — a régi vasútállatok telekspekulációjával magyarázható. A legtöbb község csak egy vonallal közelíthető meg, de még azok is, melyeken több vonal vezet keresztül, nagyon sok holt területtel rendelkeznek. Bemutatja mik volnának azok a feladatok, melyek megvalósításával Nagy-Budapest utasforgalmát kielégítő módon lehetne lebonyolítani. Végül a tarifakérdésekről szól. A tarifának, szerinte, úgy kell kialakulnia, hogy a város fejlődésére kedvező hatást gyakoroljon.

R. L. dr.

Mike Gyula dr.: Budapest székesfőváros sportlétesítményei 1935-ben.

Dr Jules Mike: Les établissements sportifs de Budapest en 1935.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti *Illyefalvi* I. Lajos dr.) 83. kötet, 2. sz. Kiadja Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques. (Rédigées par le Dr L. I. Illyefalvi.), 83e volume, numéro 2. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest. Budapest, 1937. 87 l. — p.

A közelmúlt években a hivatalos statisztikai szolgálat munkaköre új irányban bővült, amennyiben vizsgálódását a létesített sportintézményekre is kiterjesztette.¹⁾ Ennek az adatgyűjtésnek Budapest székesfővárosra vonatkozó eredményeit ismerteti *Mike Gyula dr.* a fenti című tanulmányában. A kultúrstatistikai szakirodalom komoly nyeresége ez a munka, mert Magyarországon idevonatkozó módszeres összefoglalás ezideig nem jelent meg, de e tekintetben a külföldi szakirodalom is rendkívül szegény.

A bevezetésben szerző a sport fejlődéstörténetét ismerteti, rámutatva a sportéletnek szociális, kulturális, közegészségügyi és közgazdasági szempontból való nagy jelentőségére. Majd a sporttevékenységre vonatkozó jogszabályok összefoglalása után a sportlétesítménystatisztika végrehajtásának szükségességét indokolja és az adatgyűjtés módszerét ismerteti.

Az adatok begyűjtése a különböző sportágak sajátosságaira való tekintettel 17-féle kérdőminta útján történt s minden kérdőmintán külön kérdés-csoport tudakolta a sportlétesítményekre vonatkozó általános (főképp a fenntartással kapcsolatos) adatokat, s külön kérdés-csoport szolgált a sportteljesítmény rendeltetésének, felszerelésének és befogadóképességének ismertetésére.

Az adatgyűjtés eredményeinek sportteljesítményfajok szerint való részletes ismertetése előtt szerző az eredmények könnyen áttekinthető összefoglalását adja, párhuzamba állítva Budapest székesfőváros, az egyéb törvényhatósági jogú városok, a megyei városok, valamint a nagy- és kisközségek sportintézményekkel való ellátottságát. A tanulmány a német-birodalmi nagyobb városok idevonatkozó főbb adatait is közli.

Az adatgyűjtés 1935. év augusztus-havában összesen 6.822 különböző sportlétesítményt vett számba, amelyek közül 731, az összes létesítmények 10,7%-a Budapest területén volt. Figyelmen kívül hagyva azonban a kiegészítő jellegű sporttereket, valamint a kispuskalőtereket (együttes számuk kereken

4.000), amelyek 98,0, illetőleg 96,4%-a a kis- és nagyközségekre esik, a fennmaradó sportlétesítményekből 24,9% jut a székesfővárosra. Kedvezőnek mondható, hogy e tekintetben a megyei városok is magas arányszámokkal szerepelnek, sőt több sportág keretében a vidéki városok helyzete még kedvezőbb is, mint a fővárosé.

Budapest sportlétesítményeinek egyharmada a székesfőváros tulajdonát képezi, magánszemélyek tulajdonában pedig főképp olyan sportintézmények vannak, amelyek fenntartása üzleti célokat is szolgál.

Megemlítjük még, hogy az 1935-ben számbavett budapesti sportlétesítmények 30,3%-a, az egyéb törvényhatósági jogú városok területén működő intézmények 24,5%-a, a megyei városokéinak 20,7%-a és a kis- és nagyközségek sportlétesítményei közül 3,0% az 1914. év előtt keletkezett. Országos átlagban az összes sportlétesítmények 9,1%-a 1914 előtt, 1,0%-a 1914—1918-ban, 89,9%-a pedig 1918 után kezdte meg működését; a budapesti sportlétesítmények statisztikája szerint 30,3%, 3,4% és 66,3% ez a három arányszám. Eszerint a testnevelési törvény intézkedéseinek eredményeképpen e tekintetben a háború után különösképpen a kis- és nagyközségekben igen kedvező, de Budapesten is jelentős fejlődés észlelhető.

Az összefoglaló tájékoztatás után *Mike Gyula dr.* a részletes adatokat a 17 csoportba tagolt különböző sportlétesítményeknek megfelelően (stadionok, sportpályák, iskolai sportlétesítmények, vízi sport, tenispályák, korcsolyapályák stb.) ismerteti. Ily módon az érdeklődő igen világos áttekintést kap az egyes sportágak művelésének lehetőségéről.

Végül szerző Budapest területén a sport- és üdülési célokra szolgáló területek nagyságát és helyét, valamint a székesfőváros által az 1931—1935. évek folyamán sportcélokra fordított összegek nagyságát ismerteti.

A függelékben szerző közli a testnevelésre vonatkozó 1921:LIII. és az 1924:III. törvénycikk szövegét, valamint az 1935. évi országos statisztikai felvétel idején Budapest székesfőváros területén talált sportlétesítmények jegyzékét.

Mike Gyula dr. úttörő tanulmányának az adatok kritikai ismertetésén kívül módszertani szempontokból is nagy jelentőséget kell tulajdonítanunk. A rendkívül szétágazó sportlétesítmények helyes csoportosítása, valamint a szabatos fogalmi meghatározások útján szerző tárgyköréről jól áttekinthető képet ad. Általában a munka rendszeréből szerző nagy sportismerete is kitűnik.

J. Gy. dr.

¹⁾ *L. Mike Gyula: Magyarország sportlétesítményei 1935-ban. M. Stat. Szemle. 1936. 525. és köv. l.*

Andreich Jenő dr.: A konjunktúrakutatás módszerei.

Dr Eugène Andreich: Les méthodes de la recherche des conjonctures.

Konjunktúraelmélet és konjunktúrakutatás. Irta: Andreich Jenő dr. és Rostás László dr. II. kötet. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia.

Dr Eugène Andreich et Ladislav Rostás: Théories et recherches de conjonctures. IIe volume. Publié par l'Académie Hongroise des Sciences.

Budapest, 1937. 173 l. — p.

A „Konjunktúraelmélet és konjunktúrakutatás“ c., az Akadémia által a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank gróf Széchenyi István alapítványából hirdett jutalommal kitüntetett kétkötetes pályamunka első kötetét a Szemle egyik legutóbbi számában¹⁾ ismertettük. Időközben megjelent a mű második kötete is. E kötet szerzője Andreich Jenő dr. egyetemi m.-tanár, gazdaságstatisztikai és közgazdaságtani irodalmunknak már hosszabb idő óta kiválóan ismert művelője. Régebben megjelent munkái közül is már több foglalkozott, hazai irodalmunkban, de világviszonylatban is sok tekintetben úttörő módon, a konjunktúrakutatás kérdéseivel. Az előttünk fekvő mű — amely már 1931-ben elkészült, technikai okokból azonban csak most került a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában a nyilvánosság elé —, a szerző korábbi ilyenmű munkálatainak összefoglalását, továbbépítését és betetőzését jelenti.

Nem befolyásolhatja ezt a tényt az a körülmény sem, hogy a könyv megírása óta már hosszabb idő telt el, mert, mint azt a szerző előszavában maga is helyesen kiemeli, a konjunktúrastatisztika elméletében és gyakorlati eljárásaiban azóta lényegesebb változások nem következtek be, legfeljebb a módszerek használhatóságának technikai kényelmessége okából némi selejtezés történt közöttük az egyszerűbb, áttekinthetőbb és mégis teljesítőképes eljárások javára.

Éppen ez a szempont az, amelynek szükségére a szerző már régebbi munkáiban is utalt és amelynek megvalósítását új könyvében nagy lépéssel viszi előre azáltal, hogy a különböző fontosabb konjunktúrastatisztikai eljárások teljesítőképeségét gyakorlati példákon is bemutatja és egyben rendkívül mélyenjáró kritikájukat is nyújtja.

Különösen a feldolgozó konjunktúrastatisztikai munkálatok legfontosabb műveleténél, az irányvonal (trend) meghatározásánál és a konjunktúrahullámok értékeinek megállapítása végett történő kiküszöbölésénél használatos különböző eljárások azok, amelyeket a szerző ilyképpen megvilágít, amennyiben Csonka-Magyarország összes széntermelésének 1920-tól 1933-ig terjedő havi adataiból megszerkeszti a trendet 2, 6, 12 és 18 havi mozgóátlagokkal, továbbá a bonyolultabb analitikai eljárások

közül Lorenz és Jordan módszereivel is. Ugyanígy jár el az idényindex-számítás tárgyalásánál, ahol a különböző módszereket, főként a Kemmerer-, Lorenz- és Persans-féle idényindex-számítási eljárásokat részben szintén a magyar széntermelés említett adatain, részben pedig a hazai fehér- és rózsaburgonya ársorain mutatja be és így hasonlóképpen gyakorlati alkalmazás kapcsán bírálja el teljesítő-képességüket.

A tárgyánál fogva nem mindig könnyen olvasható mű zömét képező e fejezeteken kívül nem kevésbé érdekesek a szerzőnek ezeket megelőző fejtegetései a konjunktúrakutatás módszereinek történeti fejlődéséről és jelenlegi technikai eszközeiről, a modern konjunktúrastatisztika elméleti alapjairól, valamint a főbb barométer-indexrendszerekről. E részekben is (főleg a konjunktúrastatisztika elméleti alapjairól szóló fejezetben) sok nagyjelentőségű részleteredményként számbajövő eredeti megállapítást találunk.

Bár Andreich jelen munkájában is az említett gyakorlati példák kidolgozásában és a matematikai-elméleti megfontolásokban egyaránt kitűnő matematikusnak bizonyul, távolról sem esik abba a hibába, amelyet a legkiválóbb, főleg külföldi matematikai statisztikusok és közgazdászok gyakran elkövetnek, hogy t. i. a matematikai logika formaszertrendkívül szigorú következetessége oly szférákba ragadja el őket, ahol a gazdasági valóság földjét teljesen szemük elől vesztik és a matematikai elvonatkoztatás munkája öncéllá válik, aminek a matematikai tudomány fejlődése kétségkívül sok esetben látja hasznát, a gazdaságtudomány és -statisztika azonban annál kevésbé. Ezzel szemben Andreichnél mindenkor a gazdasági szempont a döntő. Ezért bírálja el oly szigorúan a módszerek teljesítőképeségét gazdaságstatisztikai eredményesség és a technikai alkalmazhatóság egyszerűsége szempontjából és ezért részesíti pl. gyakran előnyben a gyakorlatilag kényelmesebben alkalmazható mozgóátlagolás módszereit a bonyolultabb analitikai eljárásokkal szemben, különösen abban a természet-szerűleg igen számos esetben, amikor a megfigyelési anyag hiányosságai a finomabb módszerek óriási fáradság árán nyert eredményeit egyszerűen illuzóriussá teszik.

N. V. dr.

Imre Ferenczi: L'optimum synthétique du peuplement.

Esquisse d'une politique internationale de population. Institut International de Coopération intellectuelle. Société des Nations. (Conférence permanente des hautes études internationales. Xe Session. Paris. 28 juin — 3 juillet 1937. Mémoire international no 3). Paris, 1937. 123 l. — p.

Ferenczi Imrének, Genfben élő jeles honfitársunknak ez az újszerű tanulmánya komoly elmélkedés és elmélyedés eredménye. Szerző a munkájába fűzött számtalan idézetből kitűnően igen alapos

¹⁾ L. M. Stat. Szemle 1937. évf. 838—839. l.

Andreich Jenő dr.: A konjunktúrakutatás módszerei.

Dr Eugène Andreich: Les méthodes de la recherche des conjonctures.

Konjunktúraelmélet és konjunktúrakutatás. Irta: Andreich Jenő dr. és Rostás László dr. II. kötet. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia.

Dr Eugène Andreich et Ladislav Rostás: Théories et recherches de conjonctures. IIe volume. Publié par l'Académie Hongroise des Sciences.

Budapest, 1937. 173 l. — p.

A „Konjunktúraelmélet és konjunktúrakutatás“ c., az Akadémia által a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank gróf Széchenyi István alapítványából hirdett jutalommal kitüntetett kétkötetes pályamunka első kötetét a Szemle egyik legutóbbi számában¹⁾ ismertettük. Időközben megjelent a mű második kötete is. E kötet szerzője Andreich Jenő dr. egyetemi m.-tanár, gazdaságstatisztikai és közgazdaságtani irodalmunknak már hosszabb idő óta kiválóan ismert művelője. Régebben megjelent munkái közül is már több foglalkozott, hazai irodalmunkban, de világviszonylatban is sok tekintetben úttörő módon, a konjunktúrakutatás kérdéseivel. Az előttünk fekvő mű — amely már 1931-ben elkészült, technikai okokból azonban csak most került a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában a nyilvánosság elé —, a szerző korábbi ilyenmű munkálatainak összefoglalását, továbbépítését és betetőzését jelenti.

Nem befolyásolhatja ezt a tényt az a körülmény sem, hogy a könyv megírása óta már hosszabb idő telt el, mert, mint azt a szerző előszavában maga is helyesen kiemeli, a konjunktúrastatisztika elméletében és gyakorlati eljárásaiban azóta lényegesebb változások nem következtek be, legfeljebb a módszerek használhatóságának technikai kényelmessége okából némi selejtezés történt közöttük az egyszerűbb, áttekinthetőbb és mégis teljesítőképes eljárások javára.

Éppen ez a szempont az, amelynek szükségére a szerző már régebbi munkáiban is utalt és amelynek megvalósítását új könyvében nagy lépéssel viszi előre azáltal, hogy a különböző fontosabb konjunktúrastatisztikai eljárások teljesítőképeségét gyakorlati példákon is bemutatja és egyben rendkívül mélyenjáró kritikájukat is nyújtja.

Különösen a feldolgozó konjunktúrastatisztikai munkálatok legfontosabb műveleténél, az irányvonal (trend) meghatározásánál és a konjunktúrahullámok értékeinek megállapítása végett történő kiküszöbölésénél használatos különböző eljárások azok, amelyeket a szerző ilyképpen megvilágít, amennyiben Csonka-Magyarország összes széntermelésének 1920-tól 1933-ig terjedő havi adataiból megszerkeszti a trendet 2, 6, 12 és 18 havi mozgóátlagokkal, továbbá a bonyolultabb analitikai eljárások

közül Lorenz és Jordan módszereivel is. Ugyanígy jár el az idényindex-számítás tárgyalásánál, ahol a különböző módszereket, főként a Kemmerer-, Lorenz- és Persans-féle idényindex-számítási eljárásokat részben szintén a magyar széntermelés említett adatain, részben pedig a hazai fehér- és rózsaburgonya ársorain mutatja be és így hasonlóképpen gyakorlati alkalmazás kapcsán bírálja el teljesítő-képességüket.

A tárgyánál fogva nem mindig könnyen olvasható mű zömét képező e fejezeteken kívül nem kevésbé érdekesek a szerzőnek ezeket megelőző fejtegetései a konjunktúrakutatás módszereinek történeti fejlődéséről és jelenlegi technikai eszközeiről, a modern konjunktúrastatisztika elméleti alapjairól, valamint a főbb barométer-indexrendszerekről. E részekben is (főleg a konjunktúrastatisztika elméleti alapjairól szóló fejezetben) sok nagyjelentőségű részleteredményként számbajövő eredeti megállapítást találunk.

Bár Andreich jelen munkájában is az említett gyakorlati példák kidolgozásában és a matematikai-elméleti megfontolásokban egyaránt kitűnő matematikusnak bizonyul, távolról sem esik abba a hibába, amelyet a legkiválóbb, főleg külföldi matematikai statisztikusok és közgazdászok gyakran elkövetnek, hogy t. i. a matematikai logika formá szerint rendkívül szigorú következetessége oly szférákba ragadja el őket, ahol a gazdasági valóság földjét teljesen szemük elől vesztik és a matematikai elvonatkoztatás munkája öncéllá válik, aminek a matematikai tudomány fejlődése kétségkívül sok esetben látja hasznát, a gazdaságtudomány és -statisztika azonban annál kevésbé. Ezzel szemben Andreichnél mindenkor a gazdasági szempont a döntő. Ezért bírálja el oly szigorúan a módszerek teljesítőképeségét gazdaságstatisztikai eredményesség és a technikai alkalmazhatóság egyszerűsége szempontjából és ezért részesíti pl. gyakran előnyben a gyakorlatilag kényelmesebben alkalmazható mozgóátlagolás módszereit a bonyolultabb analitikai eljárásokkal szemben, különösen abban a természet-szerűleg igen számos esetben, amikor a megfigyelési anyag hiányosságai a finomabb módszerek óriási fáradság árán nyert eredményeit egyszerűen illuzóriussá teszik.

N. V. dr.

Imre Ferenczi: L'optimum synthétique du peuplement.

Esquisse d'une politique internationale de population. Institut International de Coopération intellectuelle. Société des Nations. (Conférence permanente des hautes études internationales. Xe Session. Paris. 28 juin — 3 juillet 1937. Mémoire international no 3). Paris, 1937. 123 l. — p.

Ferenczi Imrének, Genfben élő jeles honfitársunknak ez az újszerű tanulmánya komoly elmélkedés és elmélyedés eredménye. Szerző a munkájába fűzött számtalan idézetből kitűnően igen alapos

¹⁾ L. M. Stat. Szemle 1937. évf. 838—839. l.

forráskutatások után kezdett statisztikailag és elméletileg is nehezen megfogható témájának feldolgozásához. Tanulmánya a békés változtatások lehetőségeit kutató nemzetközi konferencián mutattatott be. A dolgozat híven tükrözi a népességi, ill. népesedési optimum fogalmi és gyakorlati meghatározásainak nagy nehézségeit. (Itt említjük meg, hogy egy ugyan-ezen konferenciára készült rövidebb memorandumunkban a túlnépesedés kérdésének fogalmi és gyakorlati nehézségeit s bizonytalanságait kíséreltük meg megvilágítani.) *Ferenczi* műve nagyobb részében a mennyiségi, a kisebbikben a minőségi optimummal foglalkozik. Bevezetőben az optimum eszméjének, gondolatának fejlődését vázolja. Statisztikai szempontból talán a következő fejezet a legtanulságosabb, mely 1. a számtani, 2. a fiziológiai természetű, 3. az agrár- és 4. az általános gazdasági népsűrűség és utóbbi keretében a kevésbé ill. elégtelenül benépesítettség (ritkán lakottság), valamint a túlnépesültség problémáit tárgyalja. Majd egy különálló (elkülönített) ország hipotétikus — ú. m. gazdasági és a jóléti — optimumát veszi szemügyre. Külön fejezet tanulmányozza az országok társadalmi népesedési optimumát nemzetközi kapcsolataikban és pedig a szabad világgazdaság, a nemzeti (nacionalista) közgazdaságok és az életmód, a biztonság s a reális (valószerű) világoptimum fogalmának szemszögéből. Szerző mindezeket a fejtegetéseket a mennyiségi optimum fogalmi gyűjtőcíme alá foglalta. A minőségi optimum címe alatt viszont a demografiai és a biológiai optimum lényegéről, a környezet, fajegészségügy s a fajvédelem kapcsolatos kérdéseiről ír; végül a „következtetések“ fejezetben a szintetikus (vagy arányos) optimum definícióját nyújtja és a munkája kapcsán felmerült javaslatait sorakoztatja fel.

Ez a tartalomfelsorolás *Ferenczi* tanulmányának csak élettelen váza. Rövid ismertetésünk keretében a mű tartalmából egyes szakaszokat nem igen ragadhatunk ki; a még kidolgozatlan talajon mozgó tanulmány végkövetkeztetései sem oly határozottak, hogy azokat külön kiemelhetnők. A mű a maga egészében értékes népességtudományi adalék; megértéséhez, megállapításainak hasznosításához tehát egész gondolatmenetének áttanulmányozása szükséges.

Th. L. dr.

Donner Kornél: A gépjárműközlekedés fejlődésével kapcsolatban felmerült kérdések. 1933—1936)

Cornélius Donner: Questions connexes au développement de la circulation des véhicules à moteur (1933—36).

A szerző kiadása. — *Publié par l'auteur.*

Budapest, 1936. 109 l.—p.

A gépjárművek térhódítása a közlekedés rendjében új helyzetet teremtett. Ez természetesen évek

óta erősen foglalkoztatja a szakköröket és hivatalos tényezőket. Szerző műve a Szemle hasábjain éppen ezért és statisztikai vonatkozásai miatt is figyelmet érdemel.

Szerző „*Az individuális közlekedés előretörése*“ cím alatt az autó-vasút kérdését tárgyalja. Véleménye szerint a vasúti vonalaktól távolosó helyeket is felkereső mozgékony, gyors gépkocsi, a vasutat idővel visszaszorítja a nagytávolságú, tömeg- és nemzetközi forgalom lebonyolítására. A *vasút és automobil küzdelméről* szólva megállapítja, hogy Magyarországon még nem tekinthető az autó a vasút versenytársának. A *közúti gépjárművek közterheit* ismertetve összehasonlító adatokat közöl a különböző országokról. Majd a *kisautó, a gépjármű és gépjárművezetői vizsga*, valamint a *közúti gépjárműforgalom veszélyességének* kérdésével foglalkozik. A kötet utolsó tanulmánya „*Adatok a gépjárműérzék kifejlesztéséhez*“ címet viseli. Ebben összehasonlító statisztikai táblázatok mutatják be a világ automobiltermelését, a népsűrűséget, vasúti és úthálózatokat, gépjárműállományt. Részletes kimutatást közöl a nálunk leginkább elterjedt gépkocsik jellemző adatairól és gyakorlati tanácsokat ad a gépjárművásárlásnál figyelembe veendő szempontokról is.

A kötetben közzétett — eredetileg részben már évekkel ezelőtt megjelent — tanulmányok arra mutatnak, hogy szerző a közlekedési kérdések alapos ismerője. A mű mind a szakkörök, mind a laikusok számára tanulságos olvasmányul szolgálhat.

R. L. dr.

Földes Ferenc: Vereb község monografiája

François Földes: Monographie de la commune de Vereb.

Budapest, 1937. 112 l.—p.

Földes Ferenc tanítónak a Falukutató Intézet pályázatán díjat nyert monografiája átfogó, tiszta képet nyújt a fejérmegyei ősrégi magyar falu érdekes múltja, valamint más gazdasági és népességi viszonyai felől s a hibák és hiányok mellett a tennivalókra, másfelől az örvendetes jelenségekre is rámutat. Megállapításait bő statisztikai adatokkal támasztja alá, s ezek közül figyelmet érdemelnek a nyolcvanas években megindult, de újabban enyhült egykére vonatkozó, továbbá a részletes mezőgazdasági jövedelemszámítások, amelyek szerint egy lakosra átlag évi 317 pengő, tehát egy háromtagú családra a közterhek levonása után közel 1000 pengő tiszta bevétel esik s ennek háromszorosát is meghaladja a 21 holdas nagycsaládú mintagazda haszna. A Budapestre elvándorlás és a csak enyhült, de meg nem szűnt

forráskutatások után kezdett statisztikailag és elméletileg is nehezen megfogható témájának feldolgozásához. Tanulmánya a békés változtatások lehetőségeit kutató nemzetközi konferencián mutattatott be. A dolgozat híven tükrözi a népességi, ill. népesedési optimum fogalmi és gyakorlati meghatározásainak nagy nehézségeit. (Itt említjük meg, hogy egy ugyan-ezen konferenciára készült rövidebb memorandumunkban a túlnépesedés kérdésének fogalmi és gyakorlati nehézségeit s bizonytalanságait kíséreltük meg megvilágítani.) *Ferenczi* műve nagyobb részében a mennyiségi, a kisebbikben a minőségi optimummal foglalkozik. Bevezetőben az optimum eszméjének, gondolatának fejlődését vázolja. Statisztikai szempontból talán a következő fejezet a legtanulságosabb, mely 1. a számtani, 2. a fiziológiai természetű, 3. az agrár- és 4. az általános gazdasági népsűrűség és utóbbi keretében a kevésbé ill. elégtelenül benépesítettség (ritkán lakottság), valamint a túlnépesültség problémáit tárgyalja. Majd egy különálló (elkülönített) ország hipotétikus — ú. m. gazdasági és a jóléti — optimumát veszi szemügyre. Külön fejezet tanulmányozza az országok társadalmi népesedési optimumát nemzetközi kapcsolataikban és pedig a szabad világgazdaság, a nemzeti (nacionalista) közgazdaságok és az életmód, a biztonság s a reális (valószerű) világoptimum fogalmának szemszögéből. Szerző mindezeket a fejtegetéseket a mennyiségi optimum fogalmi gyűjtőcíme alá foglalta. A minőségi optimum címe alatt viszont a demográfiai és a biológiai optimum lényegéről, a környezet, fajegészségügy s a fajvédelem kapcsolatos kérdéseiről ír; végül a „következtetések“ fejezetben a szintetikus (vagy arányos) optimum definícióját nyújtja és a munkája kapcsán felmerült javaslatait sorakoztatja fel.

Ez a tartalomfelsorolás *Ferenczi* tanulmányának csak élettelen váza. Rövid ismertetésünk keretében a mű tartalmából egyes szakaszokat nem igen ragadhatunk ki; a még kidolgozatlan talajon mozgó tanulmány végkövetkeztetései sem oly határozottak, hogy azokat külön kiemelhetnők. A mű a maga egészében értékes népességtudományi adalék; megértéséhez, megállapításainak hasznosításához tehát egész gondolatmenetének áttanulmányozása szükséges.

Th. L. dr.

Donner Kornél: A gépjárműközlekedés fejlődésével kapcsolatban felmerült kérdések. 1933—1936)

Cornélius Donner: Questions connexes au développement de la circulation des véhicules à moteur (1933—36).

A szerző kiadása. — *Publié par l'auteur.*

Budapest, 1936. 109 l.—p.

A gépjárművek térhódítása a közlekedés rendjében új helyzetet teremtett. Ez természetesen évek

óta erősen foglalkoztatja a szakköröket és hivatalos tényezőket. Szerző műve a Szemle hasábjain éppen ezért és statisztikai vonatkozásai miatt is figyelmet érdemel.

Szerző „*Az individuális közlekedés előretörése*“ cím alatt az autó-vasút kérdését tárgyalja. Véleménye szerint a vasúti vonalaktól távolosó helyeket is felkereső mozgékony, gyors gépkocsi, a vasutat idővel visszaszorítja a nagytávolságú, tömeg- és nemzetközi forgalom lebonyolítására. A *vasút és automobil küzdelméről* szólva megállapítja, hogy Magyarországon még nem tekinthető az autó a vasút versenytársának. A *közúti gépjárművek közterheit* ismertetve összehasonlító adatokat közöl a különböző országokról. Majd a *kisautó, a gépjármű és gépjárművezetői vizsga*, valamint a *közúti gépjárműforgalom veszélyességének* kérdésével foglalkozik. A kötet utolsó tanulmánya „*Adatok a gépjárműérzék kifejlesztéséhez*“ címet viseli. Ebben összehasonlító statisztikai táblázatok mutatják be a világ automobiltermelését, a népsűrűséget, vasúti és úthálózatokat, gépjárműállományt. Részletes kimutatást közöl a nálunk leginkább elterjedt gépkocsik jellemző adatairól és gyakorlati tanácsokat ad a gépjárművásárlásnál figyelembe veendő szempontokról is.

A kötetben közzétett — eredetileg részben már évekkel ezelőtt megjelent — tanulmányok arra mutatnak, hogy szerző a közlekedési kérdések alapos ismerője. A mű mind a szakkörök, mind a laikusok számára tanulságos olvasmányul szolgálhat.

R. L. dr.

Földes Ferenc: Vereb község monografiája

François Földes: Monographie de la commune de Vereb.

Budapest, 1937. 112 l.—p.

Földes Ferenc tanítónak a Falukutató Intézet pályázatán díjat nyert monografiája átfogó, tiszta képet nyújt a fehérmegyei ősrégi magyar falu érdekes múltja, valamint más gazdasági és népességi viszonyai felől s a hibák és hiányok mellett a tennivalókra, másfelől az örvendetes jelenségekre is rámutat. Megállapításait bő statisztikai adatokkal támasztja alá, s ezek közül figyelmet érdemelnek a nyolcvanas években megindult, de újabban enyhült egykére vonatkozó, továbbá a részletes mezőgazdasági jövedelemszámítások, amelyek szerint egy lakosra átlag évi 317 pengő, tehát egy háromtagú családra a közterhek levonása után közel 1000 pengő tiszta bevétel esik s ennek háromszorosát is meghaladja a 21 holdas nagycsaládú mintagazda haszna. A Budapestre elvándorlás és a csak enyhült, de meg nem szűnt

egyke miatt a községben nincs munkanélküliség, sőt az uradalom bérlője summásokra szorul. Üzemstatisztikai szempontból érdekesek a földes-

úrként 160 éve s községben élő verebi Végh-család régi számadásainak adatai is, amelyekből bő részleteket közölt a szerző. B. A. dr.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Nemzetközi vonatkozású művek és elméleti munkák. (*Publications d'intérêt international et de théorie générale.*) — *Annual report, 1936/7.* International student service. Geneva.

Conférence internationale du sucre. Tenue à Londres du 5 avril au 6 mai 1937. I. *Texte de l'accord.* II. *Procès-verbaux et documents de la Conférence.* Société des Nations. Genève.

Eighteenth annual report and statement of accounts, 1936/7. World association for adult education. London.

Jahrbuch des Weltholzhandels, 1935/1936. Comité internationale du bois. Wien.

La réparation de la silicose. Union Sud-Africaine, Grande-Bretagne, Allemagne. Bureau international du travail. Genève. 1937. (Études et documents. F/16.)

Recensement agricole mondial, 1940. Projet de questionnaire-type. Institut international d'agriculture. Rome.

Statistisches Jahrbuch für die Eisen- und Stahlindustrie, 1937. Bezirksgruppe Nordwest der Wirtschaftsgruppe Eisen schaffende Industrie. Düsseldorf.

Andreich Jenő dr.: *A konjunktúrakutatás módszerei.* VIII+173 l. Budapest. 1937. (Andreich-Rostás: Konjunktúraelmélet és konjunktúrakutatás. II.)

Burgdörfer, Dr. Friedrich: *Volks- und Wehrkraft, Krieg und Rasse.* 138 l. Berlin. 1936. (Schriften zur Erblehre und Rassenhygiene.)

Goldziher, Dr. Karl: *Über die Entwicklung des Verhältnisses der männlichen zur weiblichen Sterblichkeit im Kindesalter.* 405—415 l. (Klny. a Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft 1937. évi 3. számából.)

Halász, Albert: *Les Etats d'Europe Centrale.* II. rész. *Le partage de la Monarchie Austro-Hongroise et la nouvelle Autriche.* 84 l. Budapest. 1937.

Pollak-Kaiser: *Über die numerische Methode von J. Fuhrich zur Ermittlung von Periodizitäten, ihre Erprobung und Anwendung auf die Polbewegung.* (Unter Mitwirkung des Statistisches Staates.) 54 l. Prag. 1935.

Tonelli Sándor: *Új irányok az érdekképviseleti politikában.* 71 l. Szeged. 1937.

Wünsche, Dr. Julius: *Deutsche politische Statistik. Beitrag zu einer theoretischen Grundlegung und Übersicht über Stand und Entwicklung.* 115 l. Berlin. 1937. (Neue deutsche Forschungen. Abteilung Nationalökonomie. 11.)

Magyarország. (*Hongrie.*) — *Magyar statisztikai évkönyv, 1936.* Szerk. és kiadja a m. kir. központi statisztikai hivatal. Budapest.

Magyarország 1936. évi külkereskedelmi forgalma. Szerk. és kiadja a m. kir. központi statisztikai hivatal. Budapest.

A Magyar racionalizálási bizottság kiadványai. 5. *Előadássorozat a magyar közüzemek és iparvállalatok racionalizálásának eredményeiről.* 42 l. Budapest. 1937.

Ungarisches Wirtschafts-Jahrbuch, 1937. Hrsg. von Dr. Gustav Gratz. Budapest.

Atzél Elemér dr.: *A magyar egészségügyi közgazdaság kézikönyve.* I. köt. 528 l. Budapest. 1937.

Barsy, Julius: *Zur Methodenfrage der Muttersprachenstatistik mit Rücksicht auf das Deutschum in Rumpfungarn.* 306—332 l. Budapest. 1937. (Klny. a Journal de la Société hongroise de statistique 1937. évi 3. számából.)

Fayer Sándor: *Új szabadságharc.* 32 l. Budapest. 1937. (Társadalompolitikai és közgazdasági füzetek. I. 1.)

György Ernő dr.: *A termelőtől a fogyasztóig. A kereskedelmi árrés problémája.* 250 l. Budapest. 1937.

Hencz Lajos dr.: *A magyar posta története és érdemes munkásai.* 593 l. Budapest. 1937.

Illyefalvi I. Lajos dr.: *Budapest székesfőváros áruforgalma.* Kiadja Budapest székesfőváros statisztikai hivatala. X+150 l. Budapest.

Kanovics László: *A helyes vám és külkereskedelmi politika jelentősége Csonka-Magyarország nemzeti termelésében, különös tekintettel a mezőgazdaság helyzetére.* Részlet doktori értekezésből. 16 l. Budapest. 1937.

Kesztyűs Lajos dr.: *A tiszántúli kis- és nagybirtok közteherviselése.* 11 l. Budapest. 1937. (Klny. a Mezőgazdasági közlöny 1936. évi 6—7. számából.)

Liber Endre: *Budapest-fürdőváros kialakulása különös tekintettel a székesfőváros községi fürdőpolitikájára.* Kiadja Budapest székesfőváros statisztikai hivatala. I—III. köt. 402, 508, 593 l. Budapest. 1934. (Statisztikai közlemények. 74/I., 81/IV., 82/II.)

Loschitz Elemér dr.: *A magyar mezőgazdaság új útjai.* 107 l. Kiskunhalas.

Majtényi János: *Az idegenforgalom a kultúra szolgálatában.* 8 l. Budapest.

Molnár Endre: *Fejér-vármegye és Székesfehérvár népességi statisztikája.* 15 l. (Klny. Fejér vármegye c. műből.)

Mórotz Kálmán: *Váltóárfolyam és produktivitas.* 16 l. Szeged. 1937. (Klny. a Balás Károly és Heller Farkas születésének 60. évfordulója alkalmából kiadott Ünnepi dolgozatok-ból.)

Estadística del comercio en la zona de protectorado español, 1936. Inspeccion general de aduanas. Ceuta.

Moviments demogràfic i de població de Catalunya. I. rész. Servei central d'estadística. Barcelona. 1937.

Svájc. (Suisse.) — *Neununddreissigster Jahresbericht des leitenden Ausschusses des schweizerischen Bauernverbandes und des Schweizerischen Bauernsekretariates*, 1936. Schweizerisches Bauernsekretariat. Brugg. (Mitteilungen. 116.)

Schweizerische Handelsstatistik. Jahresbericht, 1936. II. rész. Eidgenössische Oberzolldirektion. Bern.

Staats-Rechnung des Kantons Basel-Stadt, 1936. Basel.

Svédország. (Suède.) — *Allmän hälso- och sjukvård*, 1935. Kungl. medicinalstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Allmän järnvägsstatistik, 1936. Kungl. järnvägsstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Allmänna väg- och vattenbyggnader, 1936. Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Folkräkningen, 1930. VI. rész. *Hushåll. Skolbildning. Yrkesväxling. Byrke m. m.* Statistiska centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Lantmäteri, 1936. Kungl. lantmäteristyrelse. Stockholm (Sveriges officiella statistik.)

Protection de l'enfance, 1934. Bureau central de statistique. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Recensement de la population, 1935/6. II. rész. *La population au 31 décembre 1935 par âge, par sexe et par état civil.* Bureau central de statistique. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Statistisk årsbok för Göteborg, 1937. Göteborgs stads statistiska byrå. Göteborg.

Folyóiratszemle. — *Revue.*

Correspondance Économique Roumaine (19. évf. 2. sz., Bukarest 1937, fr., ang.). — *Scărlătesco V.*: A növényolaj ipar problémája. — A Román Központi Statisztikai Intézet működéséről szóló rendelet. — (3. sz.). — *Rocerit J. A.*: A kézműipar és a kisipar Romániában.

Der Deutsche Volkswirt (12. évf. 4. sz., Berlin 1937, ném.). — *Lohr R.*: Németbirodalmi iparosok Ausztriában. — *Stahl G.*: A postaforgalom pszichológiája. — *Suhr O.*: Műanyagok a mindennapi használatban. I. — (5. sz.). — *Bauer H.*: Japán hadigazdasága. — *Suhr O.*: Műanyagok a mindennapi használatban II. — (6. sz.). — *Aust U. W.*: Németország a világkonjunktúrában. — *Laurssen W.*: A belga elektromosipar. I. — (7. sz.). — *Suetens M.*: A világkereskedelem mai helyzete és az akadályok csökkentése. — *Zinnemann C.*: A pamutprobléma kritikussá válása. I. — *Laurssen W.*: A belga elektromosipar. II. — (8. sz.). — *Nemling R.*: A német-osztrák gazdasági kapcsolatok növelésének lehetőségei. — *Stahl G.*: A német csatornaépítés tervszerűsége. — *Wiel P.*: A gazdasági élet és a katonai hadvezetés. — *Zinnemann C.*: A pamutprobléma kritikussá válása. II. — (9. sz.). — *Pentzlin H.*: A német-lengyel kereskedelmi forgalom jelenlegi állása és kilátásai. — *Richarz H.*: A nyersanyagbeszerzés újabb korlátozása. — *Leiske W.*: A német községek az 1914—1918. évek háborús gazdaságában.

Deutsches Statistisches Zentralblatt (29. évf. 4. sz., Drezda-Lipcse 1937, ném.). — *Meissner E.*: A háború utáni nőtöbblet statisztikája. — (5-6. sz.). — *Ehrhardt R.*: A német idegenforgalmi statisztika jelenlegi állása. — *Lawin R.*: A községi kultúrstatistika feladatai és határai.

Közgazdasági Szemle (61. évf. 9-10. sz., Budapest 1937, m.). — *Kisléghi Nagy D.*: Az

univerzalizmus gazdasági tanai. — *Korek V.*: A magyar mezőgazdaság jövedelmezősége. — *Halász F.*: A londoni nemzetközi cukoregyezmény.

Mezőgazdasági Közölny (10. évf. 8-9. sz., Budapest 1937, m.). — *Halács Á.*: A vármegye szerepe a mezőgazdasági termelés irányításában. — *Moskovits I.*: A takarmányellátás nemzetközi problémái. — (10. sz.). — *Sajóhelyi I.*: Az általános mezőgazdasági statisztikai összeírás eredményei. — *Diószeghy O.*: A közlekedési eszközök versenye.

Mitteilungen des Hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archivs (3. évf. 21. sz., Hamburg 1937, ném.). — A német külkereskedelem iránya. III. — (22. sz.). — A fogyasztási javakat előállító iparok a konjunktúra hullámzásokban. I. — A német külkereskedelem iránya. IV.

Népegészségügy (18. évf. 21. sz., Budapest 1937, m.). — *Huzella L.*: A szabóipari műhelyek jelentősége közegészségügyi vonatkozásban. — *Berényi D.*: A gyermekágyi láz és a hőmérséklet. — (22. sz.). — *Mészáros G. és Sajó L.*: A zöldkeresztes gyermekétkeztetés tapasztalatai.

Population (2. köt. 1. sz., London 1935, ang.). — *Rumney J.*: A differenciális termékenység kérdése. — *Kacprzak A.*: Gyermekszámkorlátozás Lengyelországban. — *Neumark F.*: Adalékok Németország jelenlegi népességi tagozódásához. — *Dover C.*: A népesség biológiája Bengálban. — *Luzzatto-Fegiz P.*: Egy emberöltő alatti változások a foglalkozásban. — *Ramneantzu P.*: Románia népességének gyarapodása — *Lodge O.*: Társadalmi biológiai tanulmányok a Balkánon. — (2. sz.). — *Hansen S.*: A születések számának alakulása Kopenhágában. — *Holmes S. J. és Dempster E. R.*: Törvénytelen születések aránya az Egyesült Államokban. — *Pitt-Rivers L. F.*: Népeségtudomány.

— *Pitt-Rivers L. F.*: A területi országrendezés a népmozgalomhoz viszonyítva. — *Methorst H. W.* és *Lentz J. L.*: A népesség nyilvántartása és az egyéni családi kartotékrendszer a Németalföldön. — *Balás K.*: A népesség mennyiségi kérdése. — *Kantorowitsch M.*: A zsidó házasságok statisztikája Angliában és Walesben.

Revue Internationale d'Agriculture (28. évf. 10. sz., Roma 1937, fr.). — *Costanzo G.*: Az aratás finanszírozása. — *Robertson C. J.*: A nemzetközi cukoregyezmény. — *Capone G.*: A világ búzatermelése és szükségletei.

Statistische Nachrichten (15. évf. 11. sz., Bécs 1937, ném.). — Az 1936. évi szövetségi zárszámadás. — A világ energiaforrásai. — A szövetségi színházak az 1934/35-től 1936/37-ig terjedő három játékévben. — Ausztria népességének kor megoszlása 1936-ban. — Az osztrák cukorgazdaság. — Az 1936. és 1937. évi terméseredmények.

The Journal of Political Economy (41. köt. 3. sz., Chicago 1936, ang.). — *Nef J. U.*: Franciaország és Anglia ipari növekedésének összehasonlítása 1540—1640. I. — *Röpke W.*: Szocializmus, tervgazdaság és konjunktúra. — *Watkins L. L.*: A bankok tartalékalapjainak ingadozása. — *Ham W. T.*: A mezőgazdasági munkások Németországban. — *Nef J. U.*: Az angliai vastermelés emelkedése 1540—1640. I. — (4. sz.). — *Knight F. H.*: A tőkemennyiség és a kamatláb. I. — *Nef J. U.*: Franciaország és Anglia ipari növekedésének összehasonlítása 1540—1640. II. — *Simmons E. C.*: Aranyfedezeti kincstárjegyek. — *Leontief W.*: Stackelberg a monopolizált árucikkek versenyképességéről. — (5. sz.). — *Spengler J. J.*: A francia népességi elmélet 1800 óta. I. — *Knight F. H.*: A tőkemennyiség és a kamatláb. II. — *Nef J. U.*: Franciaország és Anglia ipari növekedésének összehasonlítása 1540—1640. III. — *Florence P. S.*: Index a nagybritanniai dolgozó osztály vásárlóerejének mérésére 1929—35. — (6. sz.). — *Kaldor N.*: A fizetési segély mint a munkanélküliség orvossága. — *Spengler J. J.*: A francia népességi elmélet 1800 óta. II. — (45. köt. 1. sz., 1937.). — *Witte E. E.*: Az öregségi biztosítás a társadalombiztosítási törvényben. — *Schoeneberg E. H.* és *Douglas P. H.*: Az átlagos keresetek és a munkakeresők aránya az amerikai városokban 1929-ben. — (2. sz.). — *Wythe G.*: Az iparosodás Latin-Amerikában. — (3. sz.). — *Bowden W.*: A munkatermelés Nagybritanniában. — *Herman S.*: A piacrendezés a mezőgazdaságban. — (45. köt. 4. sz., 1937.). — *Lester R. A.*: Az aranyparitás-hanyatlás Norvégiában és Dániában, 1925-28. — *Wynne W. H.*: A francia frank 1928 júniustól 1937 februárig.

Városok Lapja (32. évf. 11. sz., Buda-

pest 1937, m.). — *Ruisz R.*: A magyar városok a statisztika tükrében. — *Sebestyén L.*: Városaink bevételi gazdálkodásának bírálata. — (12. sz.). — *Schuler D.*: Az értelmiség munkanélküliségének problémái. — (13. sz.). — *Lukács Ö.*: A városi számvevőségek államosítása. — *Steiner V.*: A németországi és csehszlovák városok és községek szanálása. — *Ujváry E.*: Szombathely idegenforgalma. — *Ruisz R.*: A magyar városok a statisztika tükrében. — *Nagy L.*: „A tanyai közigazgatás rendezése” és a városok. — (14. sz.). — *Molnár Gy.*: A német telepítési politika. — (15. sz.). — *Vinck E.*: Belgium és Bruxelles. — (16. sz.). — *Medviczky A.*: A Magyar Városok Országos Szövetsége különleges hivatása a magyar idegenforgalom szolgálatában. — *Ruisz R.*: Mohács fejlődése az utolsó három évtizedben. — (17. sz.). — *Dézsnai V.*: A világ nagyvárosainak statisztikája. — *Molnár Gy.*: Berlin számokban. — *Ruisz R.*: A városi nyomortanyák megszüntetésére irányuló törekvések külföldön. — (19. sz.). — *Csizmadia A.*: A városi közgyűlés és kisgyűlés hatásköre. — Miből élnek az erdélyi városok.

Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs (46. évf. 3. sz., Berlin 1937, m.). — A bányauzemek termelése 1936-ban. — A gépjárműállomány a Németbirodalomban 1937 július 1-én. — A közúti balesetek a Németbirodalomban 1936-ban. — A német tengeri hajók állománya 1937 január 1-én. — A munka- és bérjövedelem a német iparban 1933-tól 1937-ig. — Változások a munkás- és alkalmazotti jövedelmek megoszlásában 1929-től 1936-ig. — A birodalmi és tartományi vállalatok és azok adósságai 1936 március 31-én. — A mezőgazdasági iskolák és gazdasági tanácsadó állomások jelenlegi helyzete és fejlődése 1910 óta. — A közsegélyezés az északi államokban.

Weltwirtschaftliches Archiv (46. köt. 3. sz., Kiel-Jena 1937, ném.). — *Jack D. T.*: Az aranyprobléma. — *Cairncross A. K.*: A tőkebevitel Kanadába az 1900-1913. években. — *Carell E.*: A hazai gazdasági ágak védelme és a komparatív költségek elmélete. — *Kruse A.*: Kiviteli vagy behozatali vám a közigazdasági jövedelmezőség emelésére? — *Sayous A.*: A nagy kereskedők és kapitalisták Amszterdamban a XVI. század végén és a XVII. században. — *Brückner H.*: Strukturális változások a svéd textilpiacon. — *Dillner G.*: A sertésgazdaság rendezése a három balti államban.

Wirtschaft und Statistik (17. évf. 17. sz., Berlin 1937, ném.). — A gépjárműállomány 1937 július 1-én. — Az 1937. év első felében eladott gépjárművek vásárlói. — Az 1937. évi földhasználati felvétel. — A kikészítési forgalom 1936-ban. — A takarékpénztárak 1936-ban. — Adatok a ruházati kisipar üzemi szervezetéhez és költségala-

kulásához. — A vagyonadó 1935 január 1-i állapot szerint. — Olaszország népessége az 1936 április 21-i népszámlálás alapján. — A német téli segélyakció 1936/37-ben. — Az ingatlanforgalom a nagy- és középvárosokban 1936-ban. — (18. sz.). — A mezőgazdasági termelés fejlődése a Németbirodalomban 1933 óta. — Az olajkutak termelése 1936-ban. — A légiforgalom 1936-ban. — A birodalmi autóutak építésének négy éve. — A nemzeti jövedelem a német államokban és a porosz tartományokban. — Adatok az élelmezési kisipar üzemi szervezetéhez és költségalkulásához. — A községek adósságai 1937 március 31-én. — A földműves telepítés 1936-ban. — A kriminalitás 1936-ban. — A magán betéjbiztosítás 1936-ban. — (19. sz.). — A bányászati üzemek termelése 1936-ban. — Az abrongozó ipar 1936-ban. — A német kalap kivitel. — A behajózás fejlődése 1929-től 1936-ig. — A német államok adósságai 1937 jún. 30-án. — A fontosabb államok idegenforgalma. — Az ifjúsági vándorotthonok 1937-ben. — (20. sz.). — A mező-

gazdaság üzemi kiadásai az 1936/37. gazdasági évben. — A terméseredmények 1937-ben. — Az 1937. évi földhasználati felvétel. — Az elejtett vadak az 1936/37. vadászati évben.

Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft (73. évf. 3. sz., Bern 1937, ném.). — *Kellenberger E.*: Svájc hivatalos valutapolitikája. — *Bägglí W.*: A gazdasági élet automatikus irányításának határai és egy válságpolitikai elmélet. — *Stopper E.*: Nehézségek a svájci ipar exportüzleteinek finanszírozásában. — A mezőgazdasági termékek árai 1936-ban. — *Schwarz H.*: Hollandia és Svájc pénzügy- és árugazdasági problémái a leértékelés első éve után. — *Wanner F.*: Az automobilszállítmányozásnak a törvényhozás által tervbevett rendezése. — *Goldziher K.*: A fi- és nőhalálozás egymásközi viszonyának alakulása a gyermekkorban. — *Bachmann H.*: Vásárlóerő és munkanélküliség. — *Oppenheimer F.*: A munkanélküliség. Hozzászólás J. M. Keynes könyvéhez.

© K Ü L Ö N F É L E ©

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission Hongroise pour la Fixation des Valeurs de Statistique Commerciale.

Szakosztályülések. — *Séances de sections.*

A Bizottság 1937. évi szakosztályüléseiről szóló ismertetések az I., III. és VIII. szakosztályok tárgyalásairól alább sorra kerülő jelentésekkel befejeződnek. A Bizottság elnökségét mindhárom szakosztály ülésén *Farkas János* dr. miniszteri tanácsos, h. elnök képviselte. Az előadó *vitéz Pap László* dr. miniszteri titkár, a Bizottság titkára volt.

A VIII. szakosztály ülése folyó évi április hó 13-án folyt le, *Ferentzy József* dr. m. kir. kereskedelmi főtanácsos, szakosztályelnök vezetése alatt. Jelen voltak: *Bien Ernő* m. kir. kormányfőtanácsos, *Gonda Hugó*, *Horváth Ernő*, *Noseda Kálmán* dr., *Pserhofer Arnold*, *Strauber Lajos* keresk. tanácsos. *Szirmai Oszkár* és *Vajda Árpád* m. kir. kormányfőtanácsos tagok, *Bleyer Jenő*, *Hegedüs Izsó*, *Kallos Ernő*, *Lovass János*, *Szirmai József*, *Szirmai Olivér*, *Vilim Zoltán* dr. és *Wettstein Miklós* dr. szakértők.

Miután a szakosztályelnök üdvözölte *Szirmai Olivért*, a Viker vegyipari és kereskedelmi k. f. t. igazgatóját, aki a szakosztályba most hivatott meg szakértőnek, *Szirmai Oszkár* tett jelentést az ásványolajipar 1936. évi termelési, forgalmi és árviszonyairól.

Magyarország ásványolajfogyasztása az 1929-es

konjunktúraév folyamán a csaknem 19.000 vagónt tevő mennyiséggel elérte a háború utáni évek legmagasabb pontját. A hirtelen romlásnak indult konjunktúrának megfelelően az ásványolajfogyasztás a következő években meredek vonalban esett vissza.

Amint az ásványolajtermékek fogyasztásának a népességhez viszonyított aránya alkalmas arra, hogy két ország civilizációjának fokát egymással összehasonlítsuk, úgy ugyanazon ország ásványolajfogyasztásának különböző időpontokra vonatkozó, abszolút számokban kifejezett értékei alkalmasnak látszanak arra, hogy a konjunkturális viszonyokat különböző időpontokban egymással összehasonlítsuk. A fogyasztás alakulásának tendenciájából azonkívül a konjunktúra jövőbeni fejlődésére is lehet következtetéseket vonni, minthogy az ásványolajtermékek fogyasztásának fejlődése nagyon szorosán követi az általános konjunktúra irányát. Természetesen, ha az ásványolajfogyasztás számadataiból következtetéseket akarunk vonni a konjunktúra általános fejlődésére, ki kell kapcsolni mindazokat a behatásokat, amelyek a fogyasztás fejlődését mesterségesen befolyásolják, mint pl. a fiskális tényezőket, vagy a kényszergazdasági momentumokat.

Ha pl. az 1929. és 1936. évi nyers adatok össze-

kulásához. — A vagyonadó 1935 január 1-i állapot szerint. — Olaszország népessége az 1936 április 21-i népszámlálás alapján. — A német téli segélyakció 1936/37-ben. — Az ingatlanforgalom a nagy- és középvárosokban 1936-ban. — (18. sz.). — A mezőgazdasági termelés fejlődése a Németbirodalomban 1933 óta. — Az olajkutak termelése 1936-ban. — A légiforgalom 1936-ban. — A birodalmi autóutak építésének négy éve. — A nemzeti jövedelem a német államokban és a porosz tartományokban. — Adatok az élelmezési kisipar üzemi szervezetéhez és költségalakulásához. — A községek adósságai 1937 március 31-én. — A földműves telepítés 1936-ban. — A kriminalitás 1936-ban. — A magán betegbiztosítás 1936-ban. — (19. sz.). — A bányászati üzemek termelése 1936-ban. — Az abroncszó ipar 1936-ban. — A német kalap kivitel. — A behajózás fejlődése 1929-től 1936-ig. — A német államok adósságai 1937 jún. 30-án. — A fontosabb államok idegenforgalma. — Az ifjúsági vándorotthonok 1937-ben. — (20. sz.). — A mező-

gazdaság üzemi kiadásai az 1936/37. gazdasági évben. — A terméseredmények 1937-ben. — Az 1937. évi földhasználati felvétel. — Az elejtett vadak az 1936/37. vadászati évben.

Zeitschrift für schweizerische Statistik und Volkswirtschaft (73. évf. 3. sz., Bern 1937, ném.). — *Kellenberger E.*: Svájc hivatalos valutapolitikája. — *Bägglí W.*: A gazdasági élet automatikus irányításának határai és egy válságpolitikai elmélet. — *Stopper E.*: Nehézségek a svájci ipar exportüzleteinek finanszírozásában. — A mezőgazdasági termékek árai 1936-ban. — *Schwarcz H.*: Hollandia és Svájc pénz- és árugazdasági problémái a leértékelés első éve után. — *Wanner F.*: Az automobilszállítmányozásnak a törvényhozás által tervbevett rendezése. — *Goldziher K.*: A fi- és nőhalálozás egymásközi viszonyának alakulása a gyermekkorban. — *Bachmann H.*: Vásárlóerő és munkanélküliség. — *Oppenheimer F.*: A munkanélküliség. Hozzászólás J. M. Keynes könyvéhez.

© K Ü L Ö N F É L E ©

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission Hongroise pour la Fixation des Valeurs de Statistique Commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

A Bizottság 1937. évi szakosztályüléseiről szóló ismertetések az I., III. és VIII. szakosztályok tárgyalásairól alább sorra kerülő jelentésekkel befejeződnek. A Bizottság elnökségét mindhárom szakosztály ülésén *Farkas János* dr. miniszteri tanácsos, h. elnök képviselte. Az előadó *vitéz Pap László* dr. miniszteri titkár, a Bizottság titkára volt.

A VIII. szakosztály ülése folyó évi április hó 13-án folyt le, *Ferentzy József* dr. m. kir. kereskedelmi főtanácsos, szakosztályelnök vezetése alatt. Jelen voltak: *Bien Ernő* m. kir. kormányfőtanácsos, *Gonda Hugó*, *Horváth Ernő*, *Noseda Kálmán* dr., *Pserhofer Arnold*, *Strauber Lajos* keresk. tanácsos. *Szirmai Oszkár* és *Vajda Árpád* m. kir. kormányfőtanácsos tagok, *Bleyer Jenő*, *Hegedüs Izsó*, *Kallos Ernő*, *Lovass János*, *Szirmai József*, *Szirmai Olivér*, *Vilim Zoltán* dr. és *Wettstein Miklós* dr. szakértők.

Miután a szakosztályelnök üdvözölte *Szirmai Olivért*, a Viker vegyipari és kereskedelmi k. f. t. igazgatóját, aki a szakosztályba most hivatott meg szakértőnek, *Szirmai Oszkár* tett jelentést az ásványolajipar 1936. évi termelési, forgalmi és árviszonyairól.

Magyarország ásványolajfogyasztása az 1929-es

konjunktúraév folyamán a csaknem 19.000 vagónt tevő mennyiséggel elérte a háború utáni évek legmagasabb pontját. A hirtelen romlásnak indult konjunktúrának megfelelően az ásványolajfogyasztás a következő években meredek vonalban esett vissza.

Amint az ásványolajtermékek fogyasztásának a népességhez viszonyított aránya alkalmas arra, hogy két ország civilizációjának fokát egymással összehasonlítsuk, úgy ugyanazon ország ásványolajfogyasztásának különböző időpontokra vonatkozó, abszolút számokban kifejezett értékei alkalmasnak látszanak arra, hogy a konjunkturális viszonyokat különböző időpontokban egymással összehasonlítsuk. A fogyasztás alakulásának tendenciájából azonkívül a konjunktúra jövőbeni fejlődésére is lehet következtetéseket vonni, minthogy az ásványolajtermékek fogyasztásának fejlődése nagyon szorosán követi az általános konjunktúra irányát. Természetesen, ha az ásványolajfogyasztás számadataiból következtetéseket akarunk vonni a konjunktúra általános fejlődésére, ki kell kapcsolni mindazokat a behatásokat, amelyek a fogyasztás fejlődését mesterségesen befolyásolják, mint pl. a fiskális tényezőket, vagy a kényszergazdasági momentumokat.

Ha pl. az 1929. és 1936. évi nyers adatok össze-

hasonlításából az tűnnék ki, hogy az 1936. évi 19.520 vagonos ásványolajfogyasztás az 1929. évi (18.955 vagon) mintegy 565 vagonnal túllépte, a figyelmen kívül szemlélő ebből azt a következtetést vonhatná le, hogy az 1930-ban kezdődött válság époly gyorsan múlt el, mint ahogy jött, holott a fogyasztási adatoknak tüzetesebb vizsgálatánál szembetűnik, hogy az 1936-os évi 19.520 vagonos forgalomból 2.856 vagon fűtőolajra esett, vagyis olyan termékre, amely 1929-ben a Magyarországon fogyasztott ásványolajtermékek között még egyáltalán nem szerepelt. A fogyasztásnak ez a része annak a ténynek tulajdonítható, hogy a kormány 1933 folyamán külön engedéllyel adómentessé tette a fűtőolajok bizonyos irányú felhasználását. Ahhoz tehát, hogy tiszta képet nyerjünk és az 1929-es rekordfogyasztásnak az 1936. évi fogyasztásával történő összehasonlításánál további következtetések levonhatók legyenek, ezt a tételt előbb le kell vonnunk és csak az így fennmaradó 16.664 vagonos ásványolajfogyasztást szabad az 1929-es évi 18.955 vagonos forgalmával szembeállítani. Ebből viszont megállapítható, hogy az 1936-os évi fogyasztása az 1929-es évi fogyasztását még nem érte el, sőt annak csak mintegy 88%-át tette. Másrészt azonban figyelemmel kell lenni arra a tényre is, hogy az ásványolajfogyasztás, különösen a motorhajtó anyag fogyasztása mesterséges csökkenést szenvedett azért, hogy motorhajtásra fokozott mértékben kerüljen felhasználásra a benzin helyettesítésére alkalmas különféle egyéb motorhajtó anyagok.

A faszéngenerátorok útján meghajtott autómobiloknak a száma Magyarországon még csekély és ezért a faszén felhasználása a benzinfogyasztást számbajövő mérvben még nem befolyásolta. A felhasznált motorhajtószer mennyisége azonban az 1929. évi 114 vagonról 1936-ban 913 vagonra, tehát mintegy 800 vagonnal emelkedett s ezenfelül az 1929. évi folyamán még egészen lényegtelen mennyiségű motorbenzolfogyasztás hozzávetőlegesen 200 vagonos benzinfogyasztást pótol. Hozzájárul ehhez a számhoz még a részben kísérleti, részben nagyüzemi telepeken előállított barnaszénbenzin és műbenzin, hozzávetőleg évi 200 vagon mennyiségben úgy, hogy az 1929. évvel szemben 1.200 vagonra tehető a benzinpótló anyagok szaporodása. Ez a mennyiség tehát tulajdonképpen az ásványolajfogyasztáshoz hozzászámítandó lenne, ha a fogyasztás vizsgálata útján a konjunktúrális viszonyokra következtetést kívánunk vonni.

A globális fogyasztási adatok szerint az ásványolajtermékek felhasználása 1929-től 1932-ig meredek vonalban visszaesett s mélypontját 1932-ben érte el. Innen kezdve állandó az emelkedés, ez azonban egvelőre, 1934 végéig, csak jelentéktelen és komoly javulás csupán 1935 óta észlelhető. A 1935. évi összfogyasztás fűtőolaj nélkül (16.105 vagon)

1.359 vagonnal volt több, mint 1934-ben, viszont az 1936-os fogyasztás az 1935. évvel szemben 1.472 vagonnal emelkedett. Az emelkedés az előző év fogyasztásának százalékában kifejezve 1935-ben 9,22%-ot, 1936-ban 9,14%-ot tett.

A fűtőolajfogyasztásnak 1935-ben történt megduplázódása és 1936-ban kb. 36%-kal történt emelkedése folytán az összes ásványolajtermékek fogyasztása tekintetében 1935-ben (17.923 vagon) 2.577 vagonos, vagy 16,8%-os emelkedés mutatkozik 1934-gyel szemben, míg az 1936. évi fogyasztás (20.433 vagon) emelkedése az előző évhez viszonyítva 2.510 vagon, vagyis 14%-ot tett. A fogyasztás általános fejlődésében, alakulásában az egyes termékek nem egyformán vettek részt. Így a mezőgazdasági célokat szolgáló adómentes áruk fogyasztása 1936-ban nemcsak abszolút számokban, de aránylagosan is erősebben emelkedett, mint 1935-ben. A traktorok elterjedése folytán elsősorban az adómentes petróleum és az adómentes gázolaj fogyasztása mutat igen nagymérvű emelkedést, noha az adómentes gázolajtól eltekintve, még 1936-ban is nagyon messze voltunk attól, hogy az 1929-es és 1930-as évek traktorhajtó anyagfogyasztását elérjük. Ezt a nívót adómentes benzinben a petróleum- és nyersolajmotorok elterjedésének következtében talán soha nem is érjük el, de remélhető, hogy a mezőgazdasági konjunktúra folyamatos javulása a traktor-petróleum és traktor-gázolaj fogyasztásának további lényeges emelkedését vonja majd maga után.

Az összes adómentes termékek (benzin, petróleum és gázolaj) fogyasztása 1934-ben 2.679 vagon, 1935-ben 2.980, végül 1936-ban 3.452 vagonra tett.

Az adóköteles fehérárak fogyasztásának vizsgálatánál érdekes megfigyelni, hogy 1930-ban, amikor a motalkorendelet még gyermekcipőben járt, 1.456 vagon szeszkeverés alól mentes könnyű benzint fogyasztottak el Magyarországon. A szeszkeverésmentes könnyű benzin fogyasztása azonban, az összbenzinmennyiség fogyasztásának emelkedésével ellentétben, évről évre csökkent. Az autómobil-tartó publikum a szesszel kevert benzint eredetileg bizalmatlansággal fogadta ugyan, a külföldről érkező autósok pedig egyenesen megvetették a motalko elnevezés alatt forgalomba hozott, szesszel kevert motorhajtó anyagot. A belföldi autósok azonban mindinkább rájöttek arra, hogy — a kisebb energiatartalom okozta nagyobb fogyasztástól eltekintve — a szesszel kevert benzin a motorra nézve nemcsak, hogy nincs káros hatással, de a szesznek kopogást megszüntető hatása folytán sok esetben a tiszta könnyű benzinnél jobb üzemi feltételeket teremt. A külföldről ideérkező autósok ellenszenvé is lassan megszűnt, amikor a magyar példát követve, a szomszédos államok is a szesz

kötelező keverését kezdték előírni és így saját hazájukban is benzinszeszkeverékekkel töltötték meg autók tankjait. Így történt aztán, hogy a tiszta könnyű benzin fogyasztása 1936-ban (386 vagón) már csak 26·5%-át tette ki az 1930. év 1.456 vagónos forgalmának.

Ezen a tételen kívül 1936-ban fogyasztáscsökkenés mutatkozik még a „kenőolajok“ és „egyéb ásványolajtermékek“ fogyasztásában. Ez a számszerűleg lényegtelen fogyasztáscsökkenés azonban csak látszólagos és arra vezethető vissza, hogy a pénzügyminisztérium statisztikája fogyasztásnak azt a mennyiséget tekinti, mely adóterhelten elhagyja az ásványolaj-szabadraktárakat. Konjunkturális viszonyok folytán azonban az 1935. év vége felé a magyar ásványolajkereskedelem szükségleténél nagyobb mennyiségű „kenőolajokat“ és „egyéb termékeket“ szerzett be és ezeket a mennyiségeket az 1936. év folyamán folytatólagosan bocsátotta a tényleges fogyasztás rendelkezésére. Így tulajdonképpen az 1935-ös évben a kenőolajfogyasztásnak 168 vagónt tevő emelkedése nem egészen reális képet mutatott és az 1936-os év 94 vagónos csökkenése az 1935-ös év fogyasztásemelkedésének terhére irandó.

E cikkekben az utolsó három év fogyasztása így alakult:

	1934	1935	1936
	v a g ó n		
Kenőolajok	1.416	1.584	1.490
Egyéb ásványolajtermékek	627	632	630

Az adózott termékek között már 1935-ben is a gázolaj fogyasztása emelkedett a leglényegesebben. A fejlődésnek ez az iránya 1936-ban is változatlanul megmaradt és az 1936-os fogyasztási adatoknak az 1935. évi adatokkal történő összehasonlításából megállapítható, hogy a gázolajfogyasztás emelkedése (26%) nemcsak százalékszerűen a leglényegesebb, de abszolút számban is (433 vagón) a többi adózott termékek fogyasztásemelkedése fölött áll. Az adózott termékek fogyasztását a következő adatok jellemzik:

	1934	1935	1936
	v a g ó n		
Adózott benzin (motorszesz nélkül)	3.999	4.297	4.555
„ petróleum	3.968	4.103	4.456
„ gázolaj	1.276	1.649	2.082

A gázolajfogyasztásnak ez az immár 2 éve tartó, komoly mérvű emelkedése részben a könnyű, lokomociós eszközök hajtására alkalmas és a magyar műszaki tudást dícsérő Diesel—Jendrassik-motorok elterjedésére, részben pedig a pénzügyminiszternek 1934 július 1-én életbeléptetett ama rendelkezésére vezethető vissza, amely azoknak a gázolajfogyasztóknak, akik a gázolajat stabil motorokban használják fel, módot adott, hogy engedélyjegyes forgalomban lényegesen csökkentett adóterheléssel fogyasszák gázolajukat.

A nyers ásványolaj és ásványolajtermékek behozatala 1935-ben az előző év 23.614 vagónos mennyiségéről mintegy 6.000 vagónnal 17.616 vagónra esett vissza. Az előző évi jelentés¹⁾ már rámutatott azokra a fogyasztás fejlődésétől független okokra, melyekre a behozatal nagymérvű csökkenése visszavezethető volt. Az 1935. év 17.615 vagónos behozatalával szemben 17.063 vagónt tett a kincstári ellenőrzés alatt álló fogyasztás, úgy, hogy az ellenőrzés alatt nem álló aszfalt, a finomítási veszteségek és a kivitel figyelembevételével 1935 folyamán a belföldön tároló készletek 2—3 ezer vagónnal csökkentek.

1936-ban az összbehozatal 25.991 vagónos mennyisége az eddigi 23.614 vagónos rekordbehozatalt 2.378 vagónnal múlta felül. E behozatali mennyiség, valamint a tényleges ásványolajfogyasztás, a finomítási veszteségek és a kivitel figyelembevétele után feltehető, hogy a belföldi készletek 1936 folyamán mintegy 4 ezer vagónnal gyarapodtak.

A behozatalra került mennyiségek egyes csoportjainak vizsgálata a következő képet mutatja:

1934-ben a 23.614 vagónos összbehozatalból 22.935 vagón (97·12%) nyersolajra és 679 vagón (2·88%) ásványolajtermékekre esett. Ebből a 679 vagónból 79 vagónnyi mennyiség olyan ásványolajtermékekből állott, amelyeket a belföldi finomítók minden további nélkül előállíthattak volna. A többi 600 vagónnak külföldről történő behozatala indokoltnak tekinthető. Az 1935. évben a külföldről behozott készárúk mennyisége már 867 vagónra (4·92%) emelkedett anélkül, hogy az indokoltnak tekinthető behozatal mennyisége lényegesen változott volna, 1935-ben tehát 241 vagónnyi olyan termék hozatott be, amelyet a belföld minden nehézség nélkül kitermelhetett volna. Egyedül benzinnél, amelynek behozatala a behozatali vámnak időleges felfüggesztésére vezethető vissza, 187 vagón importáltatott. 1936-ban a készáru- és féltermék-behozatal sajnálatos módon tovább emelkedett és 2.163 vagónra (3·32%) szökött fel. Ebből a mennyiségből kész benzinre 189 vagón, fűtőolajra 1.287 vagón esett.

A kedvező konjunkturális viszonyok folytán beállott fogyasztásnövekedés mellett is főképpen a vámmentes behozatali engedélyekre visszavezethető készárubehozatal folytán az *ásványolajipar foglalkoztatása* kedvezőtlen képet mutatott volna, ha az ipar gyártelepeit 1936-ban készletszaporításra nem használta volna ki fokozottabb mértékben. A készletszaporítás 1936-ban azonban már elérte telítettségi fokát, s így az ásványolajfinomító ipar foglalkoztatottságának érdekében kívánatos lenne, hogy a kormányzat vámmentes behozatali engedélyek kiadásával ne vonja el a finomítóipar elől

¹⁾ L. M. Stat. Szemle 1936. évf. 651. l.

az ipari tevékenységnek a fogyasztás emelkedésével járó kedvező lehetőségeit.

Ami az *árvizonyokat* illeti, a Romániából importált nyers- és műolaj ára az év folyamán állandóan drágult. Nálunk azonban az Árvizsgáló Bizottság által jóváhagyott eladási árakat, amelyek a lényegesen olcsóbb múltévi román jegyzések alapján alakultak ki, az iparügyi minisztérium állásfoglalása következtében nem lehetett olyan mértékben emelni, amilyen mértékben a beszerzési árak emelkedtek. Ennek folytán a finomító vállalatok pénzügyi eredményei általában nem is voltak kielégítők. A román árváltozások jellemző képét kapjuk, ha az elmúlt egy esztendő árait egymással összehasonlítjuk. A könnyű benzinnel *Job* Giurgiu-i ára 1936 február végétől 1937 február végéig, tehát kerekén egy év alatt 49,5%-kal emelkedett. Ugyanezen idő alatt a nehéz benzin ára 85,5%-kal, a petróleum ára 108,5%-kal, a gázolaj ára 80%-kal emelkedett.

Majd *Strauber* Lajos számolt be egyes zsírok, valamint a *gyanta* és a *terpentin* piaci viszonyairól:

A nyersanyagok drágulását a kemény zsírok sem kerülték el. Mind a világpiacon, mind nálunk a technikai *faggyú* árai a múlt év elejétől az év végéig körülbelül 20—25%-kal emelkedtek, az étkezési faggyúnál pedig még ennél is erősebb mérvű volt az emelkedés. Az általános drágulás következtében ugyanis a húsfogyasztás lényegesen csökkent, a vágóhidakon a vágás mind mennyiségileg, mind minőségileg visszaesett és a termelés a keresletet igen gyakran nem tudta kielégíteni. Néha olyan volt a helyzet, hogy a szomszéd Ausztriából a 10 aranykoronás vám mellett is lehetett importálni. Távolabbi és tengerentúli faggyú alig jöhetett számításba, viszont megtörtént az is, hogy bár nem nagy mennyiségben, kliringen keresztül étkezési faggyú ment ki Németországba, amit a belső fogyasztás szeizmográfyszerűen mindig megérzett.

A *csontzsír* belföldi termelése szintén nem fedezte a szükségletet. Az itteni benzincsontszírt finomítják, fehéritik és a szappangyarak részére jóminőségű kemény zsírként szállítják. A sztearin-gyarak szükségletére azonban már nem jutott belőle és mint az előző években, most is külföldi importra szorultunk. Jórészt Ausztriából hoztuk be e cikket, kisebb mennyiség Cseh-Szlovákiából jött be, de a svájci kliringen keresztül is szállítottak benzinnel extrahált csontszírt. A világpiacon az eltolódás nem volt nagy. Az árhullámzás az egész évben mindössze 10%-ot tehetett ki.

A *halzsírárok* 1936-ban körülbelül 20%-nyi ingadozást mutattak. Az árak az év közepe felé voltak a legalacsonyabbak, az év végén pedig mintegy 5%-kal maradtak az éveleji nívó alatt. A szükséglet elég nagy, mivel a zsír keményítésére igen sok bálnaolajat használtak fel, amiért angol fonto-

kat kellett fizetni a jórészt angol és holland eladóknak. Norvég és svéd aru néha-néha a német kliringen keresztül jött be bőrgyári és kencegyári célokra, egy belső rendelet azonban az év második felében kikötötte, hogy a magas jódszámú szardínia-halzsírok kencegyártásra nem importálhatók és így ezek importjában visszaesés következett be. Eppen így csökkent az állatgyógyászati és emberi élvezeti célokra szolgáló csukamájolaj behozatala is, mert behozatali engedély nehezen volt szerezhető, belföldi, hasonló gyógyhatású cikkekre akárván a forgalmat áttérteni.

A *gyanta* azok közé a nyersanyagok közé tartozik, amelyek a hadfelszerelési lázzal kapcsolatban a legnagyobb emelkedési karriert érték el, amihez egyrészt az járult hozzá, hogy a meglehetősen jelentékeny spanyol gyanta- és terpentin-termelés a világpiacon elmaradt. Amellett az amerikai farmerek a nekik juttatott előlegek segítségével nem kényszerültek eladásra és a mindinkább emelkedő árakat kihasználhatták. A francia „WW” gyanta ára ab Landes 73-ról 225 frankig emelkedett, amiben ugyan a frank leértékelése is szerepet játszott, a leértékelés időpontjában azonban a jegyzés még csak 83 frank volt. A magyar gyantaszükséglet jelentékeny részét Franciaország elégítette ki, míg Spanyolország teljesen elmaradt és Portugália sem volt versenyképes. Az amerikai gyantát viszont a lakkgyarak és egyes papírgyarak nem nélkülözhetik.

Mint újdonság vonult be a magyar piacra a mexikói gyanta, amelynek importját kereskedelempolitikai intézkedések is támogatták, tekintettel arra, hogy német kliringen keresztül szerezhető be. A görög kliring jó működése pedig a görög relációra irányította a figyelmet, s amellett a görög gyanta-árak az év jó részében sokkal alacsonyabbak voltak, mint az egyéb származásúaké.

A *terpentin*-árak is körülbelül 40%-kal emelkedtek a múlt évben. A balzsamterpentin exportáló államok a már említett Görögországon kívül az Egyesült Államok és Franciaország voltak. Nyers terpentinolaj csaknem kizárólag Lengyelországból hozatott be. A lengyel reláció devizaellátmánya azonban, sajnos akadozik, s így a szükségletet nem lehetett rendszeresen ellátni, hanem annak egy részét tisztított terpentin alakjában Ausztrián keresztül importkontingenssel kellett kielégíteni.

Róbert Rudolf egyes olajok és zsírok forgalmáról a következőképpen emlékezett meg:

A *lenolaj*-fogyasztás a jelentés évében az előző évhez képest kb. 10%-kal emelkedett: 2.200 tonnát tett. A viaszosvászón- és bitumenes tetővászón-gyarak kedvezményes vámtétel mellett kb. 90 tonnát importáltak. A hazai lenolaj-szükséglet részben szerződéses alapon termelt hazai lenmaggal nyert

kielégítést, részben pedig az ipar szabad piacon szereztte be lenmag-szükségletét, mert egyes termelők szerződés helyett szabad értékesítésre termeltek lenmagot. A szerződéses lenmagtermelés kereken 10.000 kat. holdra rúgott. Az átlagtermelés kat. holdankint 4—5 q-t tett. A lenmag szerződéses beváltási ára 28 pengő volt 100 kg-ként, helyt Budapest. A lenolaj ára viszont 104 pengőt tett, míg a lenolaj-kence-árak 117·50—120·50 pengő között mozogtak 100 kg-ként, budapesti paritásban. A lenolaj- és lenolajkence-árak tehát a jelentés évében kb. 5%-kal emelkedtek.

Az 1936. évi 20.000 tonnás *napraforgómag*-termelés 4 ezer tonnával emelkedett az előző évihez képest. A termésnek körülbelül fele mag, illetve olaj alakjában exportáltatott, úgy, hogy a belföldön kereken 10.000 tonna mag — megfelel 2.000 tonna olajnak — került feldolgozásra. A napraforgó minősége az őszi esőzések folytán romlott. Magas volt a mag víztartalma. A bevásárlási kampány későn indult meg. A magvakból nyert olaj magas savtartalommal bírt, ami az iparnak a továbbfeldolgozásnál kellemetlenséget és veszteséget okozott. Az olajgyárak által fizetett napraforgómag-árak budapesti paritásban átlagosan 20 pengő körül mozogtak.

A *repcé*-termés 1936-ban kereken 8.000 tonnás volt, amiből 4.500 tonnát vittünk ki nemes deviza ellenében. Kereken 3.500 tonna belföldön került feldolgozásra és az így nyert olajból körülbelül 750 tonna exportáltatott. A repceolaj hazai fogyasztása a régi keretek között mozgott. Az árak az erősen emelkedő repcemag-árak folytán (a hazai ipar 25—30 pengőt fizetett átlagosan a repcemagért) kb. 15%-kal emelkedtek és budapesti paritásban 100 kg-ként 90—110 pengő között mozogtak.

A *kókuszolaj*-fogyasztás az importált 7.400 tonna koprához képest 4.600 tonnát tett és kb. 10%-kal csökkent az előző évihez képest. Az árak az egyenetlen világpiaci árjegyzések folytán a belföldön is fluktuáltak. A kókuszolaj vagonvételi ára a jelentési év kezdetén 83 pengőt tett és az év végéig 110 pengőig emelkedett.

Hydrogénizált zsírokból a belföld kereken 5.000 tonnát fogyasztott. A hazai keményített olajat főként halzsírból állították elő, mert a rendelkezésre álló napraforgóolaj nem bizonyult elegendőnek. A keményített olaj ára 100 kg-ként 90 pengő volt, helyt Budapest.

A hazai ipar nagymennyiségű kopra- és halzsírbehozatalra szorult (ez utóbbi cikkből 5.170 tonnát importáltunk, kb. ugyanannyit, mint az előző évben), amely állapotot közgazdasági szempontból nem lehet kedvezőnek ítélni. A kopra behozatalát nélkülözni nem lehet. A halzsírimport leépítése azonban egyetemes érdek és éppen ezért az ipar, valamint az illetékes körök feladata, hogy megfelelő intézkedésekkel a hazai napraforgómag-termelés fo-

koztassék és így a napraforgómag-, illetve olajkivitel megszüntetésével a halzsírbehozatal csökkenthető legyen.

A szakosztály végül a zsírok, olajok, viaszok s. az ásványolajok egységértékeit állapította meg.

A **III. szakosztály** folyó évi április hó 19-én megtartott ülését *Jeszenszky Pál* m. kir. udvari tanácsos, szakosztályelnök vezette. Jelen voltak: *Fonó László*, *Loránt Béla*, *Mayer Jenő*, *Ország Sándor dr.*, *Rege Károly dr.*, *Rockenstein Samu*, *Wellisch László*, *Zádor Félix* kereskedelmi tanácsos tagok, *Bende István dr.*, *Marinovich László dr.* meghívott tagok, továbbá *Gelléri Zoltán*, *Kartal Géza*, *Mautner Frigyes* és *Zoltán Zsigmond* szakértők.

Schmidt Richárd kereskedelmi tanácsos jelentése a *malomipari* helyzetről a következőképpen számolt be:

Az 1936. év a malomiparra nézve az előző esztendővel szemben alig hozott változást. A malmok az ipar túlméretezett voltánál fogva örlőképességüknek csak egy részét tudták kihasználni. Súlyosbítja a helyzetet a malmok egymás közötti nagy versenye, amely azok kedvezőtlen mérlegeiben jut kifejezésre.

Tekintve, hogy az 1936. évi búzatermés hazánkban mennyiségileg és minőségileg kielégítő volt, míg ezzel szemben a tengerentúli gabonatermés lényegesen a múltévi alatt maradt, a búzánk iránt megélénkülő kereslet annak árnívóját folytatólagosan megjavította. Az áremelkedés előidézésében szerepet játszott az is, hogy a külpolitikai helyzet állandóan kielezett volt és a nagy államok, mint Anglia, Németország és Olaszország növelték gabonakészletüket. Belföldön is nagyobb vételkedv mutatkozott, ami azonban csak december elejéig tartott, amikor aztán az újabb rohamos árdrágulás, amely nem tartott lépést a nemzetközi búzapiacok áralakulásával, tartózkodóvá tette a fogyasztást. A kenyér magas ára nem áll arányban a népesség széles rétegeinek kereseti viszonyaival.

Az ausztriai lisztkivitel a naptári év első felében is nagyon lassan alakult ki és még akkor is a magyar és osztrák kormány ismételt tárgyalásaira volt szükség avégből, hogy a lisztkivitel Ausztriába időnként újból megindulhasson. Ennek volt köszönhető, hogy az 1935/36. gazdasági évben 333.180 q lisztet szállítottunk ki Ausztriába. Az új megállapodás, amely 1936 július 1-én vette kezdetét, újból 5.000 vagonos kontingens kivitelét állapította meg, nagyjában azonos feltételek mellett. Az év második felében az ausztriai export ugyancsak vontatottan indult meg, főleg annak következtében, hogy a magyar kormány fix áron lekötött búzamennyiséget volt köteles Ausztriának szállítani, míg a búza árának a kampány folyamán történt nagyarányú emelkedése következtében a magyar malmok lényegesen drágább búzával voltak kénytelenek kalkulálni, ami

által egészen elvesztették versenyképességüket Ausztriában, s így az üzlet e szomszéd országban tovább zsugorodott.

A távolabbi külföldre irányuló kivitel illetőleg a kormány, a devizatermelés fontos szempontját mérlegelve, igyekezett a malmok kérésének eleget tenni és mind a naptári év első felében, mind pedig az új kampányban is kontingenseket állapított meg a távolabbi külföldre irányuló export számára, amelyeket, ha zökkenésekkel is, sikerült a malmoknak kihasználniok.

Kívánatos volna továbbra is, ha a kormány első sorban az ausztriai lisztexportot, amely ország a magyar liszt legtermészetesebb piaca, de a távoli külföldi liszt kivitel is megfelelő támogatásban részesítené. Közismert dolog ugyanis, hogy a malmok kielégítő foglalkoztatása főként a mezőgazdaságnak jelent előnyt már azért is, mert így a búzából előállított takarmánycikkek is nagyobb mennyiségben maradhatnak a belföldön és elkerülhető az a kényszerhelyzet, hogy úgy, mint a mult évi rossz tengeritermés hatása alatt történt, takarmánycikkek kelljen külföldről behoznunk. A fokozott nulláslisztexport olcsóbbítja és növeli a kenyérliszt termelését, ami a népesség széles rétegeinek javára válik.

Hegedüs Vilmos kereskedelmi tanácsos a magpiacról az alábbiak szerint tett jelentést:

A most záruló gazdasági évben az ország egyik legnagyobb problémája a váratlan nagy termés anélkül való értékesítése volt, hogy az árak letörése bekövetkeznék. A magpiacot illetőleg különösen fenyegető volt ez a veszély a lóhere- és lucernamagnál és egyes bükkönyfajtáknál. Nagy munka árán, az exportlehetőségek fokozott kihasználásával sikerült is az áresést megakadályozni, csupán a répamagvaknál nem volt ez keresztülvihető, ahol az exportlehetőség teljesen hiányzott.

A megfelelő áron való külföldi elhelyezést elősegítette az a körülmény is, hogy Franciaországban a termés minden várakozás alatt maradt, s Amerika ugyanakkor még az elmúlt év katasztrófális aszályát sínylette. A magkereskedelem viszont új piacokat kutatott fel, a Nemzeti Bank egységes felárpolitikája pedig a kalkulációt tette biztosabbá. Általában meg kell állapítani, hogy legfőbb felvevő piacunk mégis Németország maradt, de igen számottevő mennyiséget vett fel Amerika, Olasz- és Franciaország, a skandináv államok és Oroszország is.

A bő, több mint 600 vagónos termés következtében a fagyállósága miatt külföldön különben igen kedvelt magyar *lucernamag* elhelyezése mindjárt nagy problémának mutatkozott. Az exportfeleslegből — részben még az 1935. évi termésből — 340 vagónt még az 1936. év folyamán kivittünk, míg kb. 250 vagón kivitelének lebonyolítása 1937-re maradt. Legfőbb

felvevőpiacunk kb. 250 vagón átvételével ezúttal is Németország volt, utána Oroszország következett 180 vagónos vásárlásával, valamint évtizedek óta állandó vevőink, a skandináv államok. Kisebb mennyiségeket vásárolt Anglia, Hollandia és Belgium is. A *lóheremag* terméseredménye szintén olyan kedvező volt, hogy nagy árletöréstől lehetett tartani. Nehézséget okozott az értékesítésben amellet az a körülmény is, hogy a nedves, kedvezőtlen időjárás a korai cséplést lehetlenné tette és ezt a munkát egyes nagyobb gazdaságok csak a folyó év február, március havában végezheték el. Az értékesítés mégis sikerültnek mondható. Németország 300 vagónnal vett át, míg az Amerikába kivitt mennyiség 250 vagónra tehető. Kisebb mennyiségre Anglia volt vásárló. E két exkliring-piac igénybevétele annál inkább fontos — nem is említve az ország nemes deviza-ellátását —, mert Amerikában élénk propaganda folyik az európai lóheremag ellen és azt csupán hasonló erős propagandával és a kiszállításra kerülő tételek gondos minőségi megválasztásával lehet ellensúlyozni. A fenti mennyiségből az 1936. évben kb. 200 vagónt szállítottunk ki, míg a többi tétel lebonyolítása a folyó gazdasági évben történt. A *bíborhere* szintén jó termést adott. Exportpiacul első sorban Amerika jelentkezett, mely úgyszólván egész importszükségletét (kb. 340 vagón), részben francia kereskedők útján, nálunk fedezte. A különben mindig exportáló Franciaország az ottani kedvezőtlen termés következtében az idén behozatalra szorult és kb. 50 vagónnal vett át. Németország több, mint 300 vagónt tevő szükségletét magyar áruval elégítette ki. Az egyéb hereféleségek közül a *bal-tacim* exportja mind jelentéktelenebbé válik, míg viszont *fehérheréből* e gazdasági év folyamán 25 vagónnal sikerült kivinni. E cikkből nagyobb tételeket is el tudtunk volna helyezni. A termés azonban, sajnos, színre és minőségre egyaránt gyengén sikerült és exportképes tételek csak gyéren kerültek piacra.

A bükkönyfélék közül a *szőszös bükkönyt* Németországon kívül, amely 180 vagónnal vett át, Amerikába és Angliába is sikerült exportálni. *Tavaszi bükkönyből* viszont a folyó év tavaszán Németországban 75 vagónnal tudtunk elhelyezni és így megállapítható, hogy a bükkönyféleségekből jelentékeny készlet maradt az országban, ugyanakkor, amikor a nagy belföldi termés ellenére Romániából 110 vagón dobrudzsai bükkönyt hoztunk be.

Hüvelyes magokra a legfőbb felvevő piac Olaszország és Németország volt. Az általános jó termésből a bab és lencse minőségileg gyengébben sikerült, borsót viszont jó minőség mellett igen nagy mennyiségben vittünk ki mindkét említett piacra. Az 1.300 vagónt tevő borsó-exportból Németország 550 vagónnal, Anglia 490 vagónnal vett

át. Olaszország szintén igen tekintélyes mennyiséget vásárolt. Az 1.080 vagónos babexportból a fő átvető 300 vagónnal Olaszország volt, míg Németországba kb. 180 vagón ment ki. A lencse exportja 560 vagónt tett, amiből Németország 420 vagónnal részesedett. Ezeken kívül Svájc is igen tekintélyes mennyiségben vásárolt babot és borsót. Ami az *olajmagvakat* illeti, exportviszonylatban ezek közül legfontosabbnak a napraforgómag bizonyult. E cikk termesztése hazánkban mindinkább emelkedik, miután iránta a hazai olajgyárakon kívül külföldről is élénk érdeklődés mutatkozik. Németországon kívül, hová 270 vagónnal vittünk ki, Csehországba 220 vagón ment ki, 28 vagónnal pedig Amerika vett meg. Repcéből és tökmagból 450, illetve 410 vagón volt a kivitt mennyiség annak ellenére, hogy az őszi esős időjárás úgy e magfélesekéknél, mint a többi olajos magnál a minőséget erősen lerontotta. Ugyanez áll fenn a kender és lenmag esetében, amelyek exportja különösen a korábbi évekhez viszonyítva visszaesett. Egyébként hüvelyes és olajos magvainkra még néhány dél- és keleteurópai állam jelentkező vevőként, így elsősorban Görögország, ahová egyebek között 190 vagón bab, 60 vagón tökmag és 61 vagón egyéb olajos mag került kivitelre.

A magkereskedelem körébe tartozó magfélesek közül *kölesből* az igen éles balkáni és törökországi verseny ellenére 90 vagónos mennyiséget sikerült exportálnunk, elsősorban Ausztriába. A közelmúlt hetekben 100 vagón átvételével Németország, kisebb mennyiségekkel Anglia és Amerika jelentkező vevőként; az előbbi kizárólag hántolásra, az utóbbiak inkább madáreleség céljaira vásároltak. E magfélesekből azonban még mindig jelentős készletek maradtak az országban. A 250 vagónt tevő *cirokmag*-export oroszánrésze, 160 vagón Ausztriába került. *Csillagfürtre* Németország, Ausztria és Olaszország volt vevő. E magfélesekből elsősorban a sárga- és kékvirágút keresik, azonban mégis sikerült ott — különösen a tiszántúli termelő vidékekről — tekintélyes mennyiségű fehérvirágú árut takarmányozás (haletetés) céljaira elhelyezni.

A *répamag*, melyet valaha igen tekintélyes mennyiségben importáltunk Németországból, ma már olyan tekintélyes termésfelesleget eredményezett, hogy — a Lengyelországból behozott kisebb mennyiségtől eltekintve — nemcsak az import vált szükségtelemmé, hanem még kb. 60 vagónos nem értékesített belföldi készlet felett is rendelkezünk, ami a répamagvak árát — exportlehetőségek hiányában — nagyon nyomja. Ami a *fűmagféleseket* illeti, ezekből Angliából, Dániából és Németországból importáltunk. E tekintetben megfontolandó, hogy hazánk nyugati, csapadékosabb vidékei alkalmasak lennének fűmagtermelésre is és elérhető lenne, hogy egyes fajtából, mint pl. angolperje, esomós ebir,

csenkeszek, a belföldi termelés fokozása útján az import kiküszöböltessék.

A belföldi piacot illetőleg, sajnos, koránt sem lehet ilyen kedvező képet nyújtani, miután a szinte állandó esőzés és vadvizek a tavaszi munkákat visszavetették, a gazdákat a vetésforgót illetőleg szinte lehetetlen helyzet elé állították. Ez a körülmény a belföldi értékesítés lehetőségeit igen nagy mértékben korlátozta. Áll ez elsősorban — az exportot illetőleg is, — a gazdasági magvakra vonatkozóan, de érinti a kerti magvak piaci elhelyezését is.

Végül *Deutsch Artúr* kereskedelmi tanácsos jelentése a *malátaipar* helyzetét eképen ismertette:

Az 1936. évben 339.842 q malátát vittünk ki külföldre az 1935. évi 344.433 q-val szemben, tehát 4.591 q-val kevesebbet. A csökkenés nem jelentékeny ugyan, nagy visszaesés mutatkozik azonban a kiszállított maláta 6.7 millió pengős értékében, ami majdnem egymillió pengővel kevesebb, mint az 1935. évi volt.

Malátaexportunknak országok szerint való vizsgálatánál ismét meg kell állapítanunk, hogy a magyar maláta az európai piacokról egyre jobban kiszorul, s az itt fennálló különböző kereskedelem- és devizapolitikai, valamint árviszonyok miatt a tengerentúli piacokra van utalva.

Ausztriába a még mindig érvényben lévő magas vám miatt 1936-ban sem ment ki semmi. Jugoszláviába tavaly még kivittünk 165 q-t, ami a régebbi években exportált mennyiségekhez képest már amúgy is elenyészően csekély mennyiség volt, 1936-ban azonban már semmit sem tudtunk itt elhelyezni. Ugyanez vonatkozik Németországra és Finnországra is.

Nagy mértékű a magyar malátakivitel összezsugorodása Olaszországban és Franciaországban. Ezeken a piacokon látszik meg leginkább, mennyire tért veszt a magyar maláta Európában. Különösen nagy a veszteség olasz viszonylatban, mert ez az ország egyik legjelentősebb piaca volt e cikkünknek és ennek összezsugorodása súlyos csapást jelent a magyar malátaiparra.

Kis mértékben emelkedett az európai országok közül a Svájcba, Belgiumba, Hollandiába irányuló exportunk. Új piacként szerepel csekély mennyiséggel Svédország is, ahova évekkal ezelőtt nagy mennyiséget tudtunk eladni. A többéves szünet után még e csekély mennyiséggel is csak nagy áldozatokkal tudott oda a magyar maláta ismét behatolni.

Ami a tengerentúli országokat illeti, ottani fellelvő piacaink száma tovább növekedett. Remélhető, hogy ezeken a túlnyomórészt exotikus piacokon lévő gyárak állandó vevők maradnak. Így pl. emelkedett a magyar malátakivitel Holland-India, a Fülöp-szigetek, Kína, Egyiptom, Brit-Észak-Amerika és Kolumbia felé, míg új piacként Japánt, Guatemalát és

Boliviát említhetjük meg. Ezzel szemben csökkent a német szabadkikötőkön és Trieszten át irányuló forgalom, ami általánosságban érinti a tengerentúli kivitt, továbbá sziriai és braziliai exportunk. Mexikóba és Belga-Kongóba az 1936-os évben nem jutott el magyar maláta.

Az Amerikai Egyesült Államokba irányuló kivitelünk az 1936. évben ismét emelkedett. Az emelkedés eléri a 100%-ot. Ha az ottani söripari fejlődés tovább tart, úgy e legfontosabb piacunk megtartására reményünk lehet, bár egy USA-beli jó árpatermés exportunkat erősen befolyásolhatja.

Exportunknak az európai piacokon való visszaesése az autarkias törekvések következtében növekszik. Amellett a legtöbb ország ahelyett, hogy importálna, kivitelre igyekszik termelni és ezáltal nekünk is versenyt okoz, mert rosszabb minőségű termékeit alacsonyabb áron tudja piacra hozni. Ez főleg az Egyesült Államokban érezteti hatását, de az európai országokban is érezhető főleg dán, francia, belga és lengyel oldalról. Ezekben az országokban a kivitt kormánytámogatással, nagymértékű prémiumokkal könnyítik meg.

A magyar malátaipar — látva a veszélyt, amely az eddigi piacok elvesztésével fenyegeti — igen nagy erőfeszítéseket tett az elmúlt évben is, hogy eddigi piacait továbbra is megtarthassa. Másrészt új piacok szerzésével próbálta pótolni az egyebütt szenvedett veszteségeket.

Súlyosan érintik ezenkívül a malátaexportot a külföldi országokban fennálló devizakorlátozások, különösen Délamerikában, ahová az ottani devizarendelkezések következtében az export úgyszólván lehetetlenné vált. Ez az oka braziliai exportunk jelentős csökkenésének, valamint annak, hogy az elmúlt évben argentiniai és uruguayi exportunk egyáltalában nem volt. Ezzel szemben más külföldi országoknak fizetés tekintetében megállapodásaik vannak a délamerikai államokkal és ezáltal is sokkal kedvezőbb helyzetben vannak, mint mi (pl. Cseh-Szlovákia, Németország).

Az 1936. év őszén bekövetkezett külföldi devalvációk a mi iparunkban is igen nagy kárt okoztak, részben a már megkötött üzletek le nem bonyolított része, részben pedig az addig be nem érkezett fizetések tekintetében, amely veszteségeket a vevőkre nem lehetett áthárítani.

A devalvációk azzal a súlyos következménnyel is jártak egyes piacokon, hogy iparunk versenyképessége megszűnt, mint pl. a ránk nézve nagyon jelentős holland piacon, ahol a devalváció a legfontosabb eladási időpontban akasztotta meg az üzletkötés lehetőségét.

Ezután a szakosztály az élő és levágott növények, a gabonaneműek, hüvelyesek, magvak, örlemények, maláta egységértékeit állapította meg.

Az **L. szakosztály** ülése folyó évi április hó 21-én folyt le *Mutschenbacher* Emil dr. m. kir. kereskedelmi és gazdasági főtanácsos, szakosztályelnök elnöklete alatt. Jelen voltak: *Benedek* Sándor, *Bokor* Adorján, *Bokor* Ervin dr., *Brauch* Ferenc kereskedelmi tanácsos, *Düsing* Miksa m. kir. gazdasági főtanácsos, *Elek* István dr. kereskedelmi tanácsos, *Hálás* Béla dr. m. kir. gazdasági főtanácsos, *Hegyes* József, *Kienast* Ferenc kereskedelmi tanácsos, *Konkoly-Thege* Sándor dr., *Ormándy* János dr. m. kir. gazdasági főtanácsos tagok, *Bende* István dr., *Cseh* Ödön, *Konkoly-Thege* György meghívott tagok, továbbá *Bacher* Adolf, *Csáky* Ferenc, *Kertész* Ferenc, *Landesmann* István dr. és *Pürner* József szakértők.

Az ülésen mindenekelőtt *Benedek* Sándor számolt be a *baromfi és tojás* kivitelének helyzetéről:

Baromfikivitelünk a belső fokozott fogyasztás, valamint a gyenge takarmánytermés miatt az 1936. évben igen válságos helyzetben volt, úgyannyira, hogy exportunk az exportkereskedelem szempontjából tetemes veszteséggel zárult.

Ennek oka elsősorban a nagy belföldi fogyasztás és a versenyző államok állandó áralakínálása.

A mai nagy verseny mellett igen nehéz, sőt a lehetetlennel egyenlő, új piacok szerzése, mert a szomszédos versenyző államok árainknál állandóan olcsóbban szállítanak, úgyhogy csak a régi három piacunkra számíthatunk: Ausztriára, Németországra és Angliára. Ezeknél a helyzet a következő:

Ausztriával szemben 500 vagónos kontingen-sünk van, amelyet azonban nem tudtunk kihasználni, még a legnagyobb erőfeszítés mellett sem. Ennek oka az osztrák fogyasztóképesség csökkenése és a versenyző államok részéről állandóan alacsonyabb árnívón történő kínálat.

Németországba irányuló exportunk nagy visszaesést mutat, mert az áralakulás reánk e viszonylatban is kedvezőtlen.

Az angol piacon is állandóan újabb versenytársakkal kell megküzdenünk: a lengyel, dán versenyével, továbbá az északi államok versenyével, amelyek minőség tekintetében már eléri a legjobb magyar árut is, ár tekintetében pedig állandóan olcsóbbak. Az angol piac további fejlesztésére így nem sok kilátás és remény van. Az idej export tetemes veszteséget jelentett a baromfikereskedelemnek, amely a már megszerzett és a magyar baromfi szempontjából jól bevezetett angol piacot nem akarja elveszteni. A kivitel fokozására azonban a közeljövőben nem lehet számítani, sőt mai pozíciókat is csak abban az esetben tudjuk ott megtartani, ha a bevásárlási árak lényegesen csökkennek, mert az angol árak emelkedése a nagy konkurrencia miatt aligha következhetik be. Az exportkereskedelem érdekei viszont méltánylást érdemelnek, miután az

expertszervek több mint 10.000 munkást és pár száz tisztviselőt foglalkoztatnak.

Tojás kivitelünk is évről-évre nehezebbé válik. Itt is általában ugyanazok a nehézségek, mint a baromfiexportnál, amellet még az is nagyon nehezíti az exportot, hogy belföldön a tojást kilószámra vásárolják és külföldre darabszám szerint adják el. Ez a körülmény igen megdrágítja a magyar árut.

Tojás exportunk nehéz helyzetét bizonyítja, hogy az osztrák viszonylatban részünkre biztosított 500 vagonos kontingenst nem tudjuk kihasználni, mert a versenyttermelő államok 30—40%-kal állandóan olcsóbban kínálják az osztrák piacon a tojást. Megnehezíti továbbá exportunkat, hogy az idén rendeletileg kimondták a tojás márkázását, amiáltal, sajnos, a határmenti csempészés tekintélyes mértékben fokozódott s a legális exportkereskedelem helyzete megnehezült.

Az új svájci és spanyol piac megszerzése nem nagy jelentőségű, mert oda csak időközönként szállítunk tojást, nem pedig folytonosan, mint a többi versenyző államok.

Egyedül a Németország részéről megállapított kontingenst tudjuk kihasználni és egyedül a német tojás export mutatkozik — de ez is csak bizonyos időszakokban — rentabilisnek.

Meszes- és hűtőházi tojást egyáltalán nem tudunk külföldön elhelyezni, annyira nem vagyunk versenyképesek.

Nagyobb tojás exportra a közeljövőben mindaddig nem lehet számítani, amíg a termelési viszonyok nem fejlődnek oda, hogy a magyar tojás versenyképessége biztosítható, ami csak a belföldi árak alacsonyabb nívón való kiképzése útján lehetséges.

Majd *Bokor Adorján* ismertette a *szalámi-ipar* viszonyait:

Az 1935. évre gyártott szalámi korán, már 1935 első őszi hónapjában elfogyott, úgyhogy az 1935/36. gyártási idény a szokottnál hamarabb kezdődhetett meg. A korai kezdést elősegítette az a körülmény, hogy sertéshús bőven és aránylag olcsón állott rendelkezésre. Úgy látszott, hogy e kedvező gyártási viszonyokat az ipar az egész gyártási idény alatt arra használhatja majd fel, hogy fokozott mértékben és olcsón termelhet. A többletgyártás természetesen az export megfelelő növekedését is jelenti, miután a belföldi piac csökkent felvevő képessége miatt még nagyobb áráltozatok mellett sem volt jelentősebb belföldi fogyasztás elérése elképzelhető.

A szépen megindult gyártás azonban mihamar nehézségekkel találkozott. A Sertésértékesítő Bizottság ugyanis, a relative alacsony húsárakat látva, minden húsmennyiséget, amely kilogrammonként 92 filléernél olcsóbban volt kapható, a budapest—ferencvárosi sertésvágóhídon felvásárolt, minek foly-

tán a szépen megindult gyártás megakadt. Ez az intézkedés elsősorban a budapesti szalámi- és közvetve a budapesti egész húsiipart sújtotta, mert a sertéshúsárak csak a budapesti piacon minimalizáltak. A helyzetet felismerő, mozgékony vidéki húsiipar ki is használta az önkéntelenül nyújtott előnyt. Egyik napról a másikra a legkülönbözőbb helyeken új szalámi gyárak alakultak, melyek nem rendelkezvén kellő tapasztalatokkal sem a gyártás, sem az értékesítés terén, a nagyobb gyárak értékesítési helyzetét az idény egész tartamára károsan befolyásolták. Hogy az értékesítés mégsem járt kiheverhetetlen károsodással, az annak volt köszönhető, hogy a sertéshús a szalámi fő értékesítési idényében megdrágult és így a kész szalámi viszonylagosan olcsó áron állott a fogyasztók rendelkezésére, minek következtében a szalámit a szokottnál erősebben vásárolták.

A belföldi fogyasztás ily körülmények között kielégítő volt és a nagyobb készlet is kellő időben elhelyezésre talált.

A külföldi értékesítés mennyiségileg szintén kedvező képet nyújtott, eredményesség szempontjából azonban még a belföldi értékesítésnél is rosszabb volt. A magyar szalámiipar exportjának legnagyobb része Ausztria és Cseh-Szlovákia felé irányul. E két országban az összeomlás óta számos „magyar” szalámigyár alakult. E gyárak nyersanyagukat Jugoszláviából szerzik be, még pedig lényegesen olcsóbban, mint ahogy a magyar szalámigyárak fedezhetik hússzükségletüket. Ha ezek után még azt is tekintetbe vesszük, hogy 1 kg. szalámi ausztriai elhelyezése 2.30 schilling vám-, forgalmi adó- és egyéb illeték-kiadással jár, és hogy Cseh-Szlovákiában ugyanilyen címeken minden kg. szalámi után kb. 15 čk-t kell fizetni, nyilvánvaló, hogy ilyen prohibítív vámok és illetékek mellett anyagi eredményt elérni lehetetlen.

A szalámigyárak az elmúlt esztendőben nagy erőfeszítést fejtettek ki egy új cikk meghonosítása érdekében: olasz minőségű szalámit gyártottak és ezt Svájcban, Angliában és Amerikában helyezték el. Az erkölcsi eredmény minden tekintetben kielégítő volt. A gyárak már az első évben olyan minőségű „olasz” szalámit tudtak előállítani, hogy az az Olaszországban készült áruval minden tekintetben egyenértékű volt. Nagy kár, hogy a kísérletet az időközben beállott nyersanyaghiánnyal kapcsolatos, sertéshús-drágaság következtében nem folytathatták s így a hozott áldozatot gyümölcsöztetni nem lehetett.

Az 1936. évi szalámigyártás a normálnál kb. 25%-kal volt nagyobb. E többletermelés nagy része exportra került.

Az 1935. évi 6.120 mm-ás exporttal szemben 1936-ban 7.207 q szalámit vittünk ki. Örven-

detes, hogy a kiviteli többlet nem Ausztriában, hanem egyéb külföldi piacokon talált elhelyezést. Ausztriában 1935-ben 4.488 q-t, 1936-ban 4.509 q-t adtunk el. A kb. 11 vagónos exporttöbbletet Svájc, Cseh-Szlovákia, Anglia vették fel.

A nagyobb kivitel következtében az 1936. évi lényegesen nagyobb szalámikészlet is időre elfogyott, úgyhogy az 1937. évi termelés a normális időben megkezdődhetett.

A halexport helyzetéről *Zimmer Ferenc* m. kir. kereskedelmi főtanácsos és *Paluzsa László* dr. jelentései számoltak be.

Zimmer Ferenc jelentése szerint pontykivitelünk Németország felé az 1936. évben azért haladta meg valamivel az 5.000 q-t, mert december hóra az ideai kontingens terhére nagyobb mennyiségű kontingens adatott ki. Minthogy Németország az előző évektől eltérően az idén nem adott pótkontingenst, ez a mennyiség ez évben hiányozni fog.

Osztrák viszonylatban pontykivitelünk katasztrófálisan visszaesett. A régi 6—7 ezer q helyett most ennek a felét sem vittük ki annak ellenére, hogy részünkre megfelelő kontingens állapított meg. Az osztrákok a velük 1933-ban kötött megállapodást, amely az osztrák tógazdáknak kétszer akkora árakat biztosított, mint a magyar termelőnek és kereskedelmünknek is busás hasznot jelentett, elejétől kezdve nem tartották be. A pontykivitel hol erőszakosan, hol pedig mesterséges módon megakadályozták, megtagadták a magyar exportör partnerétől a behozatali engedélyt, amihez meg egyezésünk alapján nem volt joguk. Erre megállapodás történt, hogy a bécsi árakat csakis a Magyar Külkereskedelmi Hivatal hozzájárulásával szabad megváltoztatni. Ennek ellenére a pontyárakat önkényesen hol annyira magasán állapították meg, hogy az a fogyasztást csökkentette és a bevitt korlátozta, hol pedig annyira leszállították, hogy csak veszteséggel tudtunk volna pontyot oda venni. Ezek után érthető, ha az utolsó két évben Ausztriába 6.000 q élő ponttyal kevesebbet szállítottunk, mint amennyire jogunk volt.

Ennek az itthon rekedt nagy halmennyiségnek az elhelyezése nagy gondot okozott a halkereskedelemnek és kedvezőtlenül befolyásolta a hazai piacot.

Fokozta az elhelyezés nehézségeit, hogy Lengyelországba és Cseh-Szlovákiába a régihez mérten csak csekély mennyiséget tudtunk eladni.

Fogas-exportunk, sajnos, 75%-kal szintén csökkent. A balatoni fürdőélet fejlődésével a parti szükséglet mindinkább fokozódott és így csak kevés jutott exportra, amellet a sok ezer csónak, motorhajó és vitorlás akadályozza a balatoni halászatot. Különösen a nappali halászatra van hátrányos befolyással a vízi-művek ide-oda cikázása,

amely a halakat szerteszét zavarja és legjavát a menedéket kínáló hínármezők felé tereli.

A nyári halászat eredményességének van egy másik, szintén a vízi járművek szaporodásával összefüggő akadálya is. Ma már igen sok villatula-jadonoknak van vagy motorcsónakja, vagy vitorlása és ezeket saját telkük előtt kötik ki, vagy vízbe vert ducokhoz, vagy a parttól 50—100 méterternyire, sőt néha 200 méterternyire lehorgonyzott bójákhoz. Minthogy a halászat nyáron csakis a mély vízből kiindulva a part irányába történhetik s épen a legfontosabb mozzanat, a zsákmány markolása, a sekély parti vízben játszódik le, könnyen érthető, hogy ezek a hajókikötő ducok és bóják, amelyek száma a déli parton ma már légió, útjába esnek a halászoknak. Ily körülmények közt nem jutunk megfelelő halmennyiséghez.

A külföldi, különösen osztrák szállodásnak és vendéglősnek főként nyáron van szüksége halra. Miután balatoni fogast nem tudunk szállítani, máshonnan szerzi be szükségletét. Ma már Amerikából hoznak be igen tekintélyes mennyiségű süllőt és azt „fogas” néven árusítják. Nagyon természetes, hogy ezek a vevők ősszel és télen nem hajlandók tőlünk vásárolni, hanem továbbra is a sokkal rosszabb minőségű, de aránytalanul olcsóbb süllőket szerzik be.

Paluzsa László dr. jelentése így hangzott:

Az 1936. év édesvízi halexportja ismét visszaesést mutat az 1935. évi exporttal szemben. Nagymértékű a visszaesés az Ausztriába való szállításkor, mert az 1935-ben kivitt 4.335 q-val szemben csak 2.828 q ment ki. A többi országba való export körülbelül a régi nívón maradt, mindössze a Lengyelországba való kivitelnél állott elő pár száz mázsás visszaesés és a palesztinai export mutat némi emelkedést.

Exportunknak ilyen nagy mértékben való állandó visszaesése a szomszéd államok autarchikus politikájának a következménye, ami ellen eredmény nélkül harcolunk. Eredménytelen a magyar kormány, s különösen a m. kir. földművelésügyi minisztérium illetékes osztályának minden jóakarata és igyekezete: a lengyelországi és németországi exportot visszaszerezni nem sikerül.

Az Ausztriába irányuló export csökkenésének az az oka, hogy az ottani piacsabályozás a különböző nagyságú pontynak az árát egyformán szabta meg, aminek következtében Magyarországról kis hal alig ment ki Ausztriába. Az ottani közönség ugyanis, amely azelőtt az olcsóbb kis halat vásárolta, a ponty helyett inkább más élelmiszerre tért át. A közelmúltban megindult tárgyalások remélni engedik, hogy a jövőben a bécsi piacon az árakat a ponty nagysága szerint állapítják meg s így a kontingenst inkább ki tudjuk használni.

A németországi kivétel körülbelül a tavalyi keretek között alakult ki és a német kormány részéről megfelelő árakat is tudtunk biztosítani. Sajnos, ez a jövőben nem várható, mert a németek a behozatal elől még az eddiginél is jobban elzár-

kóznak s'azonkívül az ott érvényben lévő piaci árakat sem hajlandók megfizetni a magyar termelőknek.

A szakosztály ezekután az élő állatok, állati eredetű termékek egységértékeit állapította meg.

Magyar Statisztikai Társaság.

Société Hongroise de Statistique.

Rendkívüli közgyűlés. — Assemblée générale extraordinaire.

Résumé. La Société a tenu le 16 novembre 1937 une Assemblée générale extraordinaire, afin de procéder au renouvellement du Bureau pour l'exercice suivant. M. Jules de Konkoly Thege a été élu président; MM. Louis I. Illyefalvi et Théodore Surányi-Unger devinrent vice-présidents.

*

A Társaság, az 1937. évi november 5-ére összehívott rendkívüli közgyűlése határozatképtelen lévén, a közgyűlést 16-án tartotta meg. A közgyűlésen Czettler Jenő alelnök elnökölt. A közgyűlés az alapszabályokat olyképp módosította, hogy az elnöki és alelnöki tisztségekre a választás 3 évre történik, a legközelebbi időszakra való újraválasztás kizárásával. Az eddigi alapszabályok szerint a megbízás 2 évre szólt, de egyízben meghosszabbítható volt. Az alapszabályok megváltoztatására való tekintettel az egész tisztikar és választmány lemondott. Az egyhangú választás eredményeképpen a Társaság új elnöke Konkoly Thege Gyula lett; alelnökké Illyefalvi I. Lajos és v. Surányi-Unger Tivadar választottak. A többi tisztségeket a közgyűlés a következőképpen töltötte be: főtitkár: Elekes Dezső, titkárok: Thirring Lajos és Andreich Jenő, pénztá-

ros: v. Mike Gyula, ellenőr: Dálnoki Kovács Jenő. Választmány: rendes tagok: Altenburger Gyula, Bencs Zoltán, Benisch Artur, Dobrovits Sándor, Fellner Frigyes, Heller Farkas, Ihrig Károly, Imrédy Béla, Némethy Károly, Nyulászi János, Pataky Tibor, Tormay Béla, Thirring Gusztáv, Kenéz Béla, Laky Dezső, Balás Károly, Bud János, Kovács Norbert, Kovács Alajos, Czettler Jenő, Pogány Frigyes, gr. Teleki Pál; póttagok: Szigeti Gyula, Bene Lajos, Schneller Károly. Számvizsgáló bizottság: Ajtay József, Bánlaky Adorján, Kresz Károly. Demográfiai szakosztály: elnök: Kovács Alajos, titkár: Szél Tivadar. A Magyar Statisztikai Társaság Államtudományi Intézetének intézőbizottsága: elnök: gr. Teleki Pál, tagok: Laky Dezső, v. Mike Gyula, Thirring Gusztáv, igazgató: Márffy Albin. A Nemzetközi Népegészségtudományi Unió Magyarországi Csoportja a Magyar Statisztikai Társaság kebelében: elnök: Balás Károly, titkár: Thirring Lajos. Az újonnan megválasztott elnököt Thirring Gusztáv üdvözölte meleg szavakkal; Konkoly Thege Gyula a társaság bizalmáért, melyben 38 éves statisztikai szolgálatának elismerését látja, meghatótan mondott köszönetet.

Előadóülések. — Séances d'études.

Résumé. Dans la séance d'études du 30 novembre 1937, tenue sous la présidence de M. Jules de Konkoly Thege, M. Mathias Matolcsy, membre ordinaire, prononça son discours de réception intitulé: *La répartition de la charge d'impôts suivant les catégories de revenus.*

*

A Társaság 1937 november hó 30-án Konkoly Thege Gyula elnöklésével tartott előadóülésén Matolcsy Mátyás r. tag tartotta meg székfoglaló előadását „Adótehermegoszlás jövedelemkategóriák szerint” címmel.

Az ország teljesítményét a nemzeti jövedelem alakulása méri, mondotta előadásában. A nemzet jóléte elsősorban attól függ, hogy mekkora a nemzeti jövedelmé, vagyis, hogy az előállított hasznos javak és teljesített szolgáltatások volumenéből mennyi áll rendelkezésre a társadalom számára. Nem kétséges, hogy Angliában, vagy az Amerikai Egyesült Államokban, ahol a nemzeti jövedelem

fejhányada 4—5-ször akkora, mint Magyarországon, a lakosság életszínvonala is nagyobb; mindenestre hangsúlyozni kell, hogy az egyes országok nemzeti jövedelmének ilyen összehasonlítása az illető országok árszínvonalkülönbsége miatt pontosan nem végezhető el. A rendelkezésre álló hasznos javak és teljesített szolgáltatások mennyisége mellett az ország lakosságának jóléte, az általános életszínvonal alakulása szempontjából a javak eloszlásának van döntő szerepe. Ez a jövedelemeloszlás problémája. A jövedelmek kirívó egyenlőtlenégei gyakran azt eredményezik, hogy az egyes társadalmi rétegek életszínvonala nagyon különböző. Az egyenlőtlen jövedelemeloszlás különösen a szegény országokban súlyos probléma, ahol a nemzeti jövedelem volumene is viszonylag csekély, mert a rendelkezésre álló viszonylag csekély javaknak egyenlőtlen megoszlása egyes társadalmi rétegek számára a létminimum színvonalát, sok esetben a nélkülözést eredményezi. Ugyanolyan jövedelemeloszlási skála mellett az egyes társadalmi

A németországi kivétel körülbelül a tavalyi keretek között alakult ki és a német kormány részéről megfelelő árakat is tudtunk biztosítani. Sajnos, ez a jövőben nem várható, mert a németek a behozatal elől még az eddiginél is jobban elzár-

kóznak s'azonkívül az ott érvényben lévő piaci árakat sem hajlandók megfizetni a magyar termelőknek.

A szakosztály ezekután az élő állatok, állati eredetű termékek egységértékeit állapította meg.

Magyar Statisztikai Társaság.

Société Hongroise de Statistique.

Rendkívüli közgyűlés. — Assemblée générale extraordinaire.

Résumé. La Société a tenu le 16 novembre 1937 une Assemblée générale extraordinaire, afin de procéder au renouvellement du Bureau pour l'exercice suivant. M. Jules de Konkoly Thege a été élu président; MM. Louis I. Illyefalvi et Théodore Surányi-Unger devinrent vice-présidents.

*

A Társaság, az 1937. évi november 5-ére összehívott rendkívüli közgyűlése határozatképtelen lévén, a közgyűlést 16-án tartotta meg. A közgyűlésen Czettler Jenő alelnök elnökölt. A közgyűlés az alapszabályokat olyképp módosította, hogy az elnöki és alelnöki tisztségekre a választás 3 évre történik, a legközelebbi időszakra való újraválasztás kizárásával. Az eddigi alapszabályok szerint a megbízás 2 évre szólt, de egyízben meghosszabbítható volt. Az alapszabályok megváltoztatására való tekintettel az egész tisztikar és választmány lemondott. Az egyhangú választás eredményeképpen a Társaság új elnöke Konkoly Thege Gyula lett; alelnökké Illyefalvi I. Lajos és v. Surányi-Unger Tivadar választottak. A többi tisztségeket a közgyűlés a következőképpen töltötte be: főtitkár: Elekes Dezső, titkárok: Thirring Lajos és Andreich Jenő, pénztá-

ros: v. Mike Gyula, ellenőr: Dálnoki Kovács Jenő. Választmány: rendes tagok: Altenburger Gyula, Bencs Zoltán, Benisch Artur, Dobrovits Sándor, Fellner Frigyes, Heller Farkas, Ihrig Károly, Imrédy Béla, Némethy Károly, Nyulászi János, Pataky Tibor, Tormay Béla, Thirring Gusztáv, Kenéz Béla, Laky Dezső, Balás Károly, Bud János, Kovács Norbert, Kovács Alajos, Czettler Jenő, Pogány Frigyes, gr. Teleki Pál; póttagok: Szigeti Gyula, Bene Lajos, Schneller Károly. Számvizsgáló bizottság: Ajtay József, Bánlaky Adorján, Kresz Károly. Demográfiai szakosztály: elnök: Kovács Alajos, titkár: Szél Tivadar. A Magyar Statisztikai Társaság Államtudományi Intézetének intézőbizottsága: elnök: gr. Teleki Pál, tagok: Laky Dezső, v. Mike Gyula, Thirring Gusztáv, igazgató: Márffy Albin. A Nemzetközi Népegészségtudományi Unió Magyarországi Csoportja a Magyar Statisztikai Társaság kebelében: elnök: Balás Károly, titkár: Thirring Lajos. Az újonnan megválasztott elnököt Thirring Gusztáv üdvözölte meleg szavakkal; Konkoly Thege Gyula a társaság bizalmáért, melyben 38 éves statisztikai szolgálatának elismerését látja, meghatottan mondott köszönetet.

Előadóülések. — Séances d'études.

Résumé. Dans la séance d'études du 30 novembre 1937, tenue sous la présidence de M. Jules de Konkoly Thege, M. Mathias Matolcsy, membre ordinaire, prononça son discours de réception intitulé: *La répartition de la charge d'impôts suivant les catégories de revenus.*

*

A Társaság 1937 november hó 30-án Konkoly Thege Gyula elnöklésével tartott előadóülésén Matolcsy Mátyás r. tag tartotta meg székfoglaló előadását „Adótehermegoszlás jövedelemkategóriák szerint” címmel.

Az ország teljesítményét a nemzeti jövedelem alakulása méri, mondotta előadásában. A nemzet jóléte elsősorban attól függ, hogy mekkora a nemzeti jövedelmé, vagyis, hogy az előállított hasznos javak és teljesített szolgáltatások volumenéből mennyi áll rendelkezésre a társadalom számára. Nem kétséges, hogy Angliában, vagy az Amerikai Egyesült Államokban, ahol a nemzeti jövedelem

fejhányada 4—5-ször akkora, mint Magyarországon, a lakosság életszínvonala is nagyobb; mindenestre hangsúlyozni kell, hogy az egyes országok nemzeti jövedelmének ilyen összehasonlítása az illető országok árszínvonalkülönbsége miatt pontosan nem végezhető el. A rendelkezésre álló hasznos javak és teljesített szolgáltatások mennyisége mellett az ország lakosságának jóléte, az általános életszínvonal alakulása szempontjából a javak eloszlásának van döntő szerepe. Ez a jövedelemeloszlás problémája. A jövedelmek kirívó egyenlőtlenégei gyakran azt eredményezik, hogy az egyes társadalmi rétegek életszínvonala nagyon különböző. Az egyenlőtlen jövedelemeloszlás különösen a szegény országokban súlyos probléma, ahol a nemzeti jövedelem volumene is viszonylag csekély, mert a rendelkezésre álló viszonylag csekély javaknak egyenlőtlen megoszlása egyes társadalmi rétegek számára a létminimum színvonalát, sok esetben a nélkülözést eredményezi. Ugyanolyan jövedelemeloszlási skála mellett az egyes társadalmi

rétegek ellátottsága nagyon eltérő, aszerint, hogy a rendelkezésre álló hasznos javak és teljesített szolgáltatások milyen volumene áll a jövedelemeloszlás céljából rendelkezésre.

Az adótehermegoszlás vizsgálatánál minde-
nekelőtt különbséget kell tenni adóteher és köz-
teher között. Az adóteher ugyanis csak egy része a
köztehernek. A közteher nagyobb, mint az adó-
teher, mert a különböző közületek jelentős vagyon-
nal rendelkeznek, amelyek hasznát szintén a kö-
zületi feladatok finanszírozására fordítják. Ez is
közteher jellegű, mert a nemzeti jövedelemnek ez
a hányada is a közületi szükségletek fedezésére
van lekötve. Az állami birtokok, bányák stb. vagy
a vármegyék, városok gyakran igen tekintélyes ki-
terjedésű birtokainak jövedelme a közületi gépe-
zet fenntartását szolgálják, a közterhek fedezésére
rendeltettek az adók mellé.

Ha az adóteher súlyosságát vizsgáljuk, meg
kell állapítani, hogy az egyes társadalmi rétegek,
az egyes jövedelmi kategóriák

1. az adóterhek milyen részét viselik,
2. a rájuk eső adóteher jövedelmüknek milyen
részét teszi.

E vizsgálat alapján állapíthatjuk meg az adó-
teher tényleges súlyosságát, vagyis azt, hogy az
egyes rétegekre az adóteherből mennyi esik.

A vizsgálat alapját képező jövedelemkatego-
riák meghatározása nem könnyű feladat. Sajnos,
egyrészt az adóstatistika hiányossága miatt, más-
részt amiatt, mert a jövedelemeloszlás vizsgálatá-
nak módszertani nehézségei csak néhány jövede-
lemkategória megállapítását tették lehetővé, a jö-
vedelemeloszlás e vizsgálatánál csak néhány jöve-
delmekategóriára szorítkozhatunk. Előadó ugyan-
azoknak a jövedelemkategóriáknak az adóteher-
ben való részesedését vizsgálta, amely kategóriák
a jövedelemeloszlás vizsgálatánál kiadódtak.

Három jövedelemkategóriába sorolta az ország
lakosságát. Az első kategóriába a dolgozó tömegek
széles rétege tartozik, a másodikat a polgári tár-
sadalom nem éppen vastkos törzse alkotja, a har-
madik kategóriába a nagyvagyonúak és nagyjöve-

delműek kis számú tábora esik. Az első kategóriába
6,936.618 lélek, a lakosság 79·8%-a, a másodikba
1,715.141 lélek, a lakosság 19·8%-a és a harmadik
kategóriába 36.560 főnyi lakosság, a lakosságnak
0·4%-a tartozik.

Az adóteher megoszlása a vizsgált három jöve-
delmekategória között a következőképpen alakult
1935-ben:

	I.	II.	III.	Összesen
	p e n g ő			
Egyenesadók .	116,342.000	188,278.000	137,741.000	442,361.000
Forgalmi adók .	87,900.000	59,200.000	2,824.000	149,924.000
Fogyaszt. adók	59,882.000	52,326.000	5,983.000	118,191.000
Vámok	28,218.000	29,296.000	363.000	57,877.000
Jövedékek . . .	73,967.000	31,199.000	628.000	105,794.000
Összesen .	366,309.000	360,299.000	147,539.000	874,147.000
%	42·0%	41·2%	16·8%	100·0%

Az előadó vizsgálati alapján arra a megállá-
pításra jutott, hogy az egyes jövedelemkategoríák
teherbíró készségükkel nem arányosan viselik az
adóterheket. A dolgozó tömegek szerény jövedel-
mének megterhelése sokkal súlyosabb, mint a
nagyjövedelműek jövedelmének igénybevétele.

Konkoly Thege Gyula elnök köszönetet mon-
dott az értékes előadásért, üdvözölve az előadót,
aki székfoglalójának megtartásával a teljes jogú
tagok sorába lépett. Az előadás az adótehermeg-
oszlás kérdését igen érdekes és újszerű beállítá-
sban tárgyalta s modern kutatási módszerrel eszközölt
számításokkal gyakorlatilag világította meg a tu-
domány által eddig inkább csak elméletileg vizs-
gált problémát. Úgy véli, hogy e nem könnyű téma
nem alkalmas arra, hogy róla első hallásra vita
induljon. Erre a Társaságnak a nemzeti vagyon és
jövedelem s az adóstatistika kérdéseiről e munka-
évben programmba vett ankétja fog módot nyuj-
tani, amelynek tárgykörébe illeszkedik ez az elő-
adás is. Azt reméli, hogy az ankét révén legalább a
hazai tudományban egységes álláspont alakulhat ki
e sokat vitatott kérdésekben.

Külföldi statisztikai társaságok.

Sociétés de statistique de l'étranger.

Királyi Statisztikai Társaság. London. (*Royal
Statistical Society.*) Az 1.045 tagú egyesület a le-
folyt (1936/37.) munkaévben 8 ülésen a következő
témákat vitatta meg:

A statisztika fogyasztása.

Az üzleti tevékenység indexének szerkesztése.

A brit gyarmatok demografiája; megjegyzések
az adatok gyűjtéséhez és magyarázatához.

Néhány skandináviai statisztika: egy jegyző-
könyv töredékei.

Az indiai gazdasági tevékenység.

Vita a királyi bizottságoknak a társadalom-
kutatásban való értékéről, különös tekintettel a
születési arányra.

A társadalmi közszolgálatok.

A behozatali illetéktörvény eredményei.

Ezenkívül a Társaság Ipari és Mezőgazdasági
Kutató Szakosztálya 4 ülést, a *George R. F.* veze-
tése alatt álló Tanulmányi Csoport pedig 9 ülést
rendezett. Az 1937 június 15-i közgyűlésen a tagok

rétegek ellátottsága nagyon eltérő, aszerint, hogy a rendelkezésre álló hasznos javak és teljesített szolgáltatások milyen volumene áll a jövedelemeloszlás céljából rendelkezésre.

Az adótehermegoszlás vizsgálatánál minde-
nekelőtt különbséget kell tenni adóteher és köz-
teher között. Az adóteher ugyanis csak egy része a
köztehernek. A közteher nagyobb, mint az adó-
teher, mert a különböző közületek jelentős vagyon-
nal rendelkeznek, amelyek hasznát szintén a kö-
zületi feladatok finanszírozására fordítják. Ez is
közteher jellegű, mert a nemzeti jövedelemnek ez
a hányada is a közületi szükségletek fedezésére
van lekötve. Az állami birtokok, bányák stb. vagy
a vármegyék, városok gyakran igen tekintélyes ki-
terjedésű birtokainak jövedelme a közületi gépe-
zet fenntartását szolgálják, a közterhek fedezésére
rendeltettek az adók mellé.

Ha az adóteher súlyosságát vizsgáljuk, meg
kell állapítani, hogy az egyes társadalmi rétegek,
az egyes jövedelmi kategóriák

1. az adóterhek milyen részét viselik,
2. a rájuk eső adóteher jövedelmüknek milyen
részét teszi.

E vizsgálat alapján állapíthatjuk meg az adó-
teher tényleges súlyosságát, vagyis azt, hogy az
egyes rétegekre az adóteherből mennyi esik.

A vizsgálat alapját képező jövedelemkategó-
riák meghatározása nem könnyű feladat. Sajnos,
egyrészt az adóstatistika hiányossága miatt, más-
részt amiatt, mert a jövedelemeloszlás vizsgálatá-
nak módszertani nehézségei csak néhány jövede-
lemkategória megállapítását tették lehetővé, a jö-
vedelemeloszlás e vizsgálatánál csak néhány jöve-
delmekategóriára szorítkozhatunk. Előadó ugyan-
azoknak a jövedelemkategóriáknak az adóteher-
ben való részesedését vizsgálta, amely kategóriák
a jövedelemeloszlás vizsgálatánál kiadódtak.

Három jövedelemkategóriába sorolta az ország
lakosságát. Az első kategóriába a dolgozó tömegek
széles rétege tartozik, a másodikat a polgári tár-
sadalom nem éppen vastkos törzse alkotja, a har-
madik kategóriába a nagyvagyonúak és nagyjöve-

delműek kis számú tábora esik. Az első kategóriába
6,936.618 lélek, a lakosság 79·8%-a, a másodikba
1,715.141 lélek, a lakosság 19·8%-a és a harmadik
kategóriába 36.560 főnyi lakosság, a lakosságnak
0·4%-a tartozik.

Az adóteher megoszlása a vizsgált három jöve-
delmekategória között a következőképpen alakult
1935-ben:

	I.	II.	III.	Összesen
	p e n g ő			
Egyenesadók .	116,342.000	188,278.000	137,741.000	442,361.000
Forgalmi adók .	87,900.000	59,200.000	2,824.000	149,924.000
Fogyaszt. adók	59,882.000	52,326.000	5,983.000	118,191.000
Vámok	28,218.000	29,296.000	363.000	57,877.000
Jövedékek . . .	73,967.000	31,199.000	628.000	105,794.000
Összesen .	366,309.000	360,299.000	147,539.000	874,147.000
%	42·0%	41·2%	16·8%	100·0%

Az előadó vizsgálati alapján arra a megállá-
pításra jutott, hogy az egyes jövedelemkategóriák
teherbíró készségükkel nem arányosan viselik az
adóterheket. A dolgozó tömegek szerény jövedel-
mének megterhelése sokkal súlyosabb, mint a
nagyjövedelműek jövedelmének igénybevétele.

Konkoly Thege Gyula elnök köszönetet mon-
dott az értékes előadásért, üdvözölve az előadót,
aki székfoglalójának megtartásával a teljes jogú
tagok sorába lépett. Az előadás az adótehermeg-
oszlás kérdését igen érdekes és újszerű beállítá-
sban tárgyalta s modern kutatási módszerrel eszközölt
számításokkal gyakorlatilag világította meg a tu-
domány által eddig inkább csak elméletileg vizs-
gált problémát. Úgy véli, hogy e nem könnyű téma
nem alkalmas arra, hogy róla első hallásra vita
induljon. Erre a Társaságnak a nemzeti vagyon és
jövedelem s az adóstatistika kérdéseiről e munka-
évben programmba vett ankétja fog módot nyuj-
tani, amelynek tárgykörébe illeszkedik ez az elő-
adás is. Azt reméli, hogy az ankét révén legalább a
hazai tudományban egységes álláspont alakulhat ki
e sokat vitatott kérdésekben.

Külföldi statisztikai társaságok.

Sociétés de statistique de l'étranger.

Királyi Statisztikai Társaság. London. (*Royal
Statistical Society.*) Az 1.045 tagú egyesület a le-
folyt (1936/37.) munkaévben 8 ülésen a következő
témákat vitatta meg:

A statisztika fogyasztása.

Az üzleti tevékenység indexének szerkesztése.

A brit gyarmatok demografiája; megjegyzések
az adatok gyűjtéséhez és magyarázatához.

Néhány skandináviai statisztika: egy jegyző-
könyv töredékei.

Az indiai gazdasági tevékenység.

Vita a királyi bizottságoknak a társadalom-
kutatásban való értékéről, különös tekintettel a
születési arányra.

A társadalmi közszolgálatok.

A behozatali illetéktörvény eredményei.

Ezenkívül a Társaság Ipari és Mezőgazdasági
Kutató Szakosztálya 4 ülést, a *George R. F.* veze-
tése alatt álló Tanulmányi Csoport pedig 9 ülést
rendezett. Az 1937 június 15-i közgyűlésen a tagok

az 1936/37. évi elnököt, *lord Kennet of the Dene*-t 1937/38-ra elnökké újraválasztották.

Manchester-i Statisztikai Társaság. (*The Manchester Statistical Society*.) Az egyesület „Transactions of the Manchester Statistical Society“ c. évi kiadványának az 1936—37. évi „ülésszakról“ (egyesületi évről) hírt adó új kötete beszámol arról, hogy a taglétszám a munkaév végéig 241-re emelkedett. Az 1936—37. évben az előző évi elnököt, *Arnold Linney A.-t Streat Raymond E.* váltotta fel. A Társaság elmúlt (103.) ülészakájában évi közgyűlésén és egy díszvacsorán kívül 5 ülést, a statisztikai módszerek tanulmányozására alakult — *Campion H.* irányítása alatt álló — csoport pedig 6 ülést rendezett. Napirenden a következő tárgyak szerepeltek:

Tények és formulák.

A gabonavizsgálati módszerek alkalmazása a gabonabecsléseknél.

A statisztika alkalmazása a gyarmati közigazgatásban.

Kincstári ellenőrzés és olcsó pénz.

A japán pamutipar szervezetének legújabb változásai.

Megjegyzések a legutolsó angol halandósági táblához.

A modern villamos számológépek alkalmazása a statisztikai számításoknál.

Az ipar települése.

A brit behozatal 1924—1936. évi változásai.

Nagy-Britannia textiliparának belföldi piacai.

Tőkebefektetések és kamat.

Az első 5 előadást a Társaság rendes ülésein, a többi 6 dolgozatot a tanulmányi csoport ülésein mutatták be a tagok.

Személyi hírek. — Nouvelles.

Japán. A hivatalos statisztikai szerv 1929 óta volt vezetője, *Hasegawa T.* állásáról lemondott; a Statisztikai Hivatal új igazgatója *Hiraki H.* lett.

Drezda. A városi statisztikai hivatal igazgatójává *Wolters H.* neveztetett ki.

Kiel. A város statisztikai és választási hivatalának új igazgatója *Beckh dr.*

Sollid E. † Benne Oslo város statisztikai hivatalának nemrégén kinevezett igazgatóját gyászolja.

Mühlmann C. † (1858—1937). Az 1937 január 27-én elhunyt *Mühlmann C.* a berni kanton statisztikai hivatalának 1878 óta tisztviselője, majd negyven esztendőn át, 1888-tól 1928-ig vezetője volt. Számos értékes munkálaton kívül a svájci „Interkantonaler Verband amtlicher Statistiker“ (mai nevén: Svájci Statisztikai Hivatalok Szövetsége) 1903-ban történt megalapítása is *Mühlmann* nevéhez fűződik.

Összefoglaló helyzetjelentés. Résumé de la situation en Hongrie.

1937. október. — Octobre 1937.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel.

Gazdasági jelzőtábla.

Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Graphiques au tableau économique.

Résumé. Nous présentons les données relatives au mois d'octobre 1937:

Par rapport au même mois de l'année précédente, le nombre des nouveaux mariages (8.895) accusait une forte augmentation. Le nombre des enfants nés vivants (15.185) n'a guère varié comparativement à octobre 1936; celui des décès a légèrement baissé (10.338). Par suite de ce dernier fait, l'accroissement dit naturel (4.847 unités) a dépassé celui du mois d'octobre précédent. Pour 1.000 habitants, la nuptialité a représenté 11·6; la natalité (non compris les mort-nés), 19·9; la mortalité, 13·6; l'accroissement naturel, 6·4.

Le chômage continuant à monter, le nombre des chômeurs inscrits par les syndicats ouvriers s'est élevé à 13.792, dépassant de 1·9% celui

d'octobre précédent. A cet égard il y a eu, en certaines professions, une diminution saisonnière, et en d'autres, un accroissement également saisonnier. Pour 100 offres de travail, on a noté 252 demandes, contre 233 en septembre dernier et 278 au mois d'octobre de l'année précédente.

La production de la houille et du lignite ont bien augmenté. Par rapport à septembre dernier, la première a monté de 54 mille q (+6·6%); la seconde s'est élevée de 1·4 million de q (+20·1%), atteignant son maximum. Comparativement au mois d'octobre de l'année dernière, on y constate une augmentation représentant pour la houille 20·5% et pour le lignite 6·2%. La production du minerai de fer et celle de la fonte à affiner ont baissé par rapport à septembre dernier (—19·2% et —13·5%);

az 1936/37. évi elnököt, *lord Kennet of the Dene*-t 1937/38-ra elnökké újraválasztották.

Manchester-i Statisztikai Társaság. (*The Manchester Statistical Society*.) Az egyesület „Transactions of the Manchester Statistical Society“ c. évi kiadványának az 1936—37. évi „ülésszakról“ (egyesületi évről) hírt adó új kötete beszámol arról, hogy a taglétszám a munkaév végéig 241-re emelkedett. Az 1936—37. évben az előző évi elnököt, *Arnold Linney A.-t Streat Raymond E.* váltotta fel. A Társaság elmúlt (103.) ülészakájában évi közgyűlésén és egy díszvacsorán kívül 5 ülést, a statisztikai módszerek tanulmányozására alakult — *Campion H.* irányítása alatt álló — csoport pedig 6 ülést rendezett. Napirenden a következő tárgyak szerepeltek:

Tények és formulák.

A gabonavizsgálati módszerek alkalmazása a gabonabecsléseknél.

A statisztika alkalmazása a gyarmati közigazgatásban.

Kincstári ellenőrzés és olcsó pénz.

A japán pamutipar szervezetének legújabb változásai.

Megjegyzések a legutolsó angol halandósági táblához.

A modern villamos számológépek alkalmazása a statisztikai számításoknál.

Az ipar települése.

A brit behozatal 1924—1936. évi változásai.

Nagy-Britannia textiliparának belföldi piacai.

Tőkebefektetések és kamat.

Az első 5 előadást a Társaság rendes ülésein, a többi 6 dolgozatot a tanulmányi csoport ülésein mutatták be a tagok.

Személyi hírek. — Nouvelles.

Japán. A hivatalos statisztikai szerv 1929 óta volt vezetője, *Hasegawa T.* állásáról lemondott; a Statisztikai Hivatal új igazgatója *Hiraki H.* lett.

Drezda. A városi statisztikai hivatal igazgatójává *Wolters H.* neveztetett ki.

Kiel. A város statisztikai és választási hivatalának új igazgatója *Beckh dr.*

Sollid E. † Benne Oslo város statisztikai hivatalának nemrégén kinevezett igazgatóját gyászolja.

Mühlmann C. † (1858—1937). Az 1937 január 27-én elhunyt *Mühlmann C.* a berni kanton statisztikai hivatalának 1878 óta tisztviselője, majd negyven esztendőn át, 1888-tól 1928-ig vezetője volt. Számos értékes munkálaton kívül a svájci „Interkantonaler Verband amtlicher Statistiker“ (mai nevén: Svájci Statisztikai Hivatalok Szövetsége) 1903-ban történt megalapítása is *Mühlmann* nevéhez fűződik.

Összefoglaló helyzetjelentés. Résumé de la situation en Hongrie.

1937. október. — Octobre 1937.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel.

Gazdasági jelzőtábla.

Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Graphiques au tableau économique.

Résumé. Nous présentons les données relatives au mois d'octobre 1937:

Par rapport au même mois de l'année précédente, le nombre des nouveaux mariages (8.895) accusait une forte augmentation. Le nombre des enfants nés vivants (15.185) n'a guère varié comparativement à octobre 1936; celui des décès a légèrement baissé (10.338). Par suite de ce dernier fait, l'accroissement dit naturel (4.847 unités) a dépassé celui du mois d'octobre précédent. Pour 1.000 habitants, la nuptialité a représenté 11·6; la natalité (non compris les mort-nés), 19·9; la mortalité, 13·6; l'accroissement naturel, 6·4.

Le chômage continuant à monter, le nombre des chômeurs inscrits par les syndicats ouvriers s'est élevé à 13.792, dépassant de 1·9% celui

d'octobre précédent. A cet égard il y a eu, en certaines professions, une diminution saisonnière, et en d'autres, un accroissement également saisonnier. Pour 100 offres de travail, on a noté 252 demandes, contre 233 en septembre dernier et 278 au mois d'octobre de l'année précédente.

La production de la houille et du lignite ont bien augmenté. Par rapport à septembre dernier, la première a monté de 54 mille q (+6·6%); la seconde s'est élevée de 1·4 million de q (+20·1%), atteignant son maximum. Comparativement au mois d'octobre de l'année dernière, on y constate une augmentation représentant pour la houille 20·5% et pour le lignite 6·2%. La production du minerai de fer et celle de la fonte à affiner ont baissé par rapport à septembre dernier (—19·2% et —13·5%);

elles ont monté par rapport au mois d'octobre précédent (15·3% et 25·2%). La production du minerai de fer, représentant 248 mille q, a dépassé même celle d'octobre 1929 (207 mille q).

Quant à la production de sucre, elle a été de 740 mille q, contre 6·6 mille au mois de septembre dernier et 487 mille en octobre précédent. Ainsi donc, la nouvelle campagne montre une forte augmentation.

Aux Usines électriques de la ville de Budapest, la production, montant à 31·5 millions de kwh, dépassa de 2·8 millions de kwh celle de septembre dernier; elle a été légèrement inférieure à celle du mois d'octobre précédent. — La quantité de l'électricité employée par l'éclairage privé a bien augmenté (+30·1%). Le nombre des consommateurs s'y est élevé de près de 1.700 depuis septembre dernier, montant à 261.764 à la fin d'octobre.

Les importations ayant représenté 43·4 millions de pengős et les exportations 52·6 millions, la balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent de 9·2 millions. Par rapport au mois d'octobre précédent, la valeur des importations a monté de 19%, celle des exportations de 15%, et l'excédent de la balance a baissé dans une mesure insignifiante (200 mille pengős).

Si les importations ont progressé au point de vue de la valeur comparativement au mois d'octobre précédent, c'est que les prix avaient monté pour certaines grandes matières industrielles (surtout pour les bois bruts et ouvrés, la cellulose, la fonte brute, l'huile minérale brute) et que pour quelques importantes matières premières, on importa plus qu'en octobre 1936. L'augmentation en quantité a porté surtout sur les matières de base de la métallurgie et de l'industrie lourde (minerai de fer, coke, fonte brute et ferraille, métaux bruts), ainsi que sur l'huile minérale brute, la cellulose, les fibres artificielles, le jute brute. Par contre, on a importé bien moins de coton brut qu'en octobre précédent.

En ce qui concerne les exportations, la forte diminution de celles de froment (5·8 millions de pengős) a été largement compensée par les ventes d'animaux et de produits d'élevage (surtout quant aux animaux de boucherie et de trait, à la volaille, au saindoux, au lard, aux plumes). L'industrie lourde a contribué elle aussi, notablement, par plusieurs produits, à l'accroissement en valeur des exportations.

Par suite de la reprise économique, le trafic ferroviaire a progressé. La quantité des marchandises, s'élevant de plus d'un demi-million de tonnes par rapport à septembre dernier (+ près de 30%), a été de 2 millions et demi de tonnes; elle a augmenté de 16·4% comparativement au mois

d'octobre précédent. Le trafic-voyageurs, quoique baissant par rapport à septembre dernier pour des causes saisonnières, a monté de plus de 11·4% comparativement à celui d'octobre précédent.

Le trafic postal a progressé par suite de causes saisonnières et de l'amélioration de la situation économique. Le nombre des correspondances, s'élevant de 1·8% par rapport à septembre dernier, a moins augmenté que celui des colis (+8·6%) et des mandats-poste (+15·8%); le montant total de ces derniers a grandi de 26·6%; sous ces rapports, on voit également un accroissement comparativement au mois d'octobre précédent (+1·3%, +0·8%, +1·7%, +1·8%). A la fin d'octobre, il y avait 109.765 postes téléphoniques principaux et 374.719 concessionnaires de Radio.

Depuis la fin de la belle saison, le nombre des véhicules à moteur en circulation accuse une diminution saisonnière, commencée dès septembre. A la fin d'octobre dernier, il y avait 31.952 véhicules à moteur en circulation, soit 416 de moins qu'au mois précédent. L'effectif des automobiles pour le transport des personnes a surtout diminué: il a baissé à 13.573 (—152).

Les prix de gros, ayant monté en septembre, ont notablement diminué en octobre. L'indice officiel des prix de gros, baissant de 3 points, est revenu à 93, restant supérieur (de 2 points) à celui d'octobre précédent. L'indice des produits agricoles est tombé à 80; celui des produits industriels, à 121; par rapport à septembre dernier, le premier a baissé de 3 points et le second de 2 points. A la fin d'octobre, le niveau des prix industriels dépassait de 33·9% celui des prix agricoles, contre 32·5% au mois précédent et 35·3% en octobre de l'année dernière.

Les dépôts en banque augmentent lentement. A la Caisse d'épargne postale et dans les établissements budapestois membres de l'I. C. S. F., le total en monta à 1.466 millions de pengős, accusant un accroissement de près de 14 millions.

A la Bourse de Budapest, les cours ont continué à diminuer lentement. Les transactions y furent nombreuses.

Il y eut 65 nouvelles insolvabilités. Ce nombre, bien que dépassant celui de septembre dernier (27), est notablement inférieur à celui d'octobre précédent. — Le total des passifs des concordats privés et judiciaires a été de 1·9 million de pengős, contre 1·5 million en septembre dernier et 2·8 millions en octobre précédent. — Le nombre et la valeur des lettres de change protestées, montrant une légère augmentation sur les chiffres correspondants de septembre dernier, ont fort baissé comparativement au mois d'octobre précédent.

Népmozgalom.

1937 októberében a népmozgalom legfeltűnőbb jelensége a házasságkötéseknek a szokásosnál magasabb emelkedése volt. Az elveszületések száma nem csökkent, míg a halálozásoké valamivel megfogyott; ezért azután a természetes szaporulat az előző októberit egy árnyalattal meghaladta.

Az 1937 októberében megkötött *házasságok* száma 8.895 volt; ez a szám, úgyszintén az ezer lélekre számított arány (11·6) elég jelentősen meghaladta az 1936 októberit, amikor is 8.010 új házasság jött létre. Az idei ősz folyamán a normálisnál jobban élénkülő házassági kedv egyébként az év előző hónapjaiban látott emelkedésnek megfelelő és a népesség gazdasági körülményeinek alakulása szemszögéből is előnyösnek látszik. Az *elveszületések* száma (15.185) csaknem egészen pontosan az előző esztendei (15.180) színvonalon állott. Az arányszám ugyan alacsony (ezer lélekre 19·9), az viszont, hogy az abszolút számnál a megelőző hónapokban tapasztalt visszaesés elmaradt, enyhe pillanatnyi javulás jele. Tény azonban, hogy az 1936. és 1937. esztendő fordulója körül több új házasság létesült, mint egy évvel előbb s az elveszületések árnyalatilag kedvezőbb alakulására ez is kihathatott. A *halálozási* mozgalomban az országos abszolút adatnak (1936 októberben 10.571, 1937 októberben 10.338 halott) és ezreléknek (13·5) a javulása, valamint a 7 évnél idősebb korban elhaltak számának az előző októberi 8.020-ról 7.700-ra csökkenése kedvező tünet; ezzel szemben a csecsemőhalottak száma az 1936 októberi 1930-ról 2.006-ra, az 1—6 éves gyermekhalottaké pedig valamivel még lényegtelenebbül — 621-ről 632-re — emelkedett. A csecsemőhalandósági arány (száz elveszületésre számítva) 13·2 volt. A *természetes szaporodás* az elmúlt év októberében 4.609 főt tett, míg most a halandóság javulása következtében 4.847-re (6·4%) nőtt.

Munkapiac.

A munkapiac idényszerű feszültsége nem öltött nagyobb arányokat. Az idei októberi idényszerű tetőpont azonban valamivel meghaladta a megelőző évit, amiből a gazdasági élet ütemének bizonyos fokú csökkenésére lehet következtetni.

Október hóban a munkapiaci feszültség idényszerű behatásokra árnyalatilag fokozódott. A *keresztényszocialista* és a *szociáldemokrata* szakszervezetek együttesen 13.792 munkanélkülit mutattak ki, 33-mal többet (+0·2%), mint a megelőző hóban és 255-tel többet (+1·9%), mint egy évvel azelőtt. A munkanélküliségre vonatkozó számsor, ha nem is kifejezetten, de már mégis jelez bizonyos fokú fáradtságot a gazdasági tevékenység ütemében.

A kimutatott munkanélküliek 86%-a férfi, 14%-a pedig nő volt. A munkanélküliek közül 8.705 (63·1%) Budapestre, 5.087 (36·9%) pedig a vi-

dékre esett. Az előző hónappal szemben a budapesti munkanélküliek száma 1%-kal emelkedett, a vidékieké pedig 1%-kal csökkent.

Foglalkozás szerint csökkent a munkanélküliek száma az előző hónappal szemben a ruházati iparban 27·3%-kal, a faiparban 3·1%-kal, az ételmezési iparban 1·5%-kal, az építőiparban 2·7%-kal, végül a szellemi munkásoknál 0·5%-kal. Emelkedett a munkanélküliek száma az előző hónappal szemben a szállodai és éttermi alkalmazottaknál 3·2%-kal, a bőriparban 2·1%-kal, végül a vasiparban 0·3%-kal.

A *hatósági és ingyenes magán munkaközvetítés* nem volt olyan erőteljes, mint az előző hónapban. A munkahelyek száma lényegesen hanyatlott, a munkakeresőké pedig árnyalatilag emelkedett. Országos viszonylatban száz munkahelyre 252 munkakereső esett, az előző havi 233-mal és a múlt évi 278-cal szemben. Budapesten száz munkahelyre 236, vidéken pedig 306 munkakereső esett.

Termelés.

A kőszéntermelés évszaki behatásokra emelkedett. A barnaszéntermelésnél az emelkedés nagyobb arányokat öltött, úgyannyira, hogy a havi termelési adat az eddigi legmagasabb nívót is meghaladta s a megelőző konjunktúratetőpontnál is magasabb eredmény jött létre.

Mind a vasérc, mind a finomításra való nyers vas termelése októberben hanyatlott, azonban még így is igen magas szinten mozgott.

Az elektromos áramtermelés jelentős arányban emelkedett. A növekedésben az évszaki erők játszottak nagy szerepet.

A téli évad előtt a széntermelés rendszeren megduzzad. Évszaki behatásokra az október havi termelés is erős emelkedést mutat. A *kőszénből* 54 ezer q-val (+6·6%) termeltünk többet, mint a megelőző hónapban. A termelés 880 ezer q-t tett. A múlt évihez képest a növekedés 150 ezer q (+20·6%) volt. Évszaki behatásokra sokkal nagyobb arányokban emelkedett a *barnaszéntermelés*, mely 1·4 millió q-val 8·6 millió q-ra szökött (+20·1%), ezzel a barnaszén havi termelése elérte az eddigi legmagasabb állását. A megelőző konjunktúra tetőpontjának idején, 1929 októberében, mindössze csak 701.716 q barnaszén termeltünk. A tavalyihoz képest több mint félmillió q-s gyarapodás mutatkozik (+6·2%).

Az év második felében, különösen pedig augusztus és szeptember hónapokban a *vasérctermelés* ismét erőteljes lendületet vett és a havi termelési adatok jelentős arányban multák felül a megelőző év azonos hónapjainak a termelését. Október hó folyamán kereken 248 ezer q vasércet termeltünk. Az előző havihoz képest ugyan 59 ezer q-s csökkenés mutatkozik (—19·2%), a tavalyihoz képest azonban kereken 33 ezer q-val (+15·3%) javult a termelés. Az idei október havi termelés egyébként újabb maximumot jelez, mert 1929 októberében is

mindössze csak 207 ezer q vasércet termeltünk, az idei 248 ezer q-val szemben. A *finomításra való nyersvas* termelése a megelőző havihoz képest szintén hanyatlott, a csökkenés azonban nem volt olyan nagyarányú, mint a vasércnél. Összesen 286 ezer q finomításra való nyers vasat termeltünk, 45 ezer q-val kevesebbet (—13·5%), mint a megelőző hónapban, de 58 ezer q-val többet (+25·2%), mint tavaly. Az előző havihoz képest bekövetkezett visszaesés ellenére az október havi termelés rendkívül magas szinten mozgott s az 1929. évit kivéve ily magas október havi termelés sem azt megelőzőleg, sem pedig azt követőleg nem fordult elő. Az idei október havi eredmény egyébként nem sokkal maradt el az 1929. évi október havi 299 ezer q-s termeléstől.

Szesz- és cukortermelés. A szesz- és cukortermelési kampány már megindult, különösen a cukortermelés öltött nagyobb arányokat. Október hónapban 740 ezer q cukrot termeltünk, az előző havi 6·6 ezerrel és a mult évi október havi 487 ezerrel szemben. Az idei cukortermelési kampány tehát szélesebb keretek között indult meg.

Budapest székesfőváros elektromos áramtermelése október folyamán 2·8 millió kwó-val 31·5 millió kwó-ra emelkedett. A növekedés csaknem elérte a 10%-ot, a mult évihez képest azonban árnyalati (—0·9%) a hanyatlás. A motorikus célokra elosztott áram mennyisége hanyatlott. A hanyatlás csaknem elérte a 200 ezer kwó-t (—1·3%). Az ily célokra elosztott áram mennyisége a mult évvel szemben 2·2%-os növekedést mutatott. Évszaki behatásokra a magánvilágítási célokra elosztott áram mennyisége 1·1 millió kwó-val 4·8 millió kwó-ra (+30·1%) nőtt a megelőző havihoz képest. Az áramfogyasztók számának lényeges emelkedése folytán azonban a mult évvel szemben is 3·6%-os emelkedés mutatkozik. A hó végével az elektromos műveknek 261.764 áramfogyasztója volt, 1.699-cel több, mint az előző hó végén és 7.547-tel több, mint egy évvel azelőtt.

Kereskedelem és közlekedés.

A behozatali értéket áremelkedés, s egyes fontos ipari alapanyagok mennyiségi emelkedése növelte. A kivitelben az állattenyésztési produktumok, s a nehézipari termékek előretörése jóval meghaladta a búzaexportnál szenvedett visszaesést.

A vasúti teheráruforgalom, a gazdasági helyzetben bekövetkezett javulás folytán, jelentős arányokban emelkedett. A szállított utasok száma ellenben idényszerű behatásokra kedvezőtlenül alakult.

A postaforgalmi adatsorokban az évszaki erők kedvező irányban igen erőteljesen érvényesültek. A forgalomra vonatkozó adatsorok kivétel nélkül emelkedést mutatnak.

A forgalomban lévő géperejű járóművek száma a téli hónapokban hanyatló irányzatot szokott mutatni. A októberi csökkenés azonban még nem volt nagyarányú.

Külkereskedelem. Az október havi külkereskedelmi mérleg behozatali oldala 43·4 millió pengővel, a kiviteli 52·6 millióval zárult, s így 9·2 millió pengős aktív egyenleg állott elő. Behozatalunk összértéke 19%-kal, kivitelünké 15%-kal haladta meg a tavalyi eredményeket. Az egyenleg jelentéktelen mértékben (200 ezer pengővel) a mult évi alatt maradt.

A *behozatal* értékét az előző év színvonala fölé az egyes fontos nyersanyagoknál előállott áremelkedés emelte, ami különösen a nyers és megmunkált fánál, a cellulozénál, a nyers vasnál és a nyers ásványolajnál volt jelentékeny, bár pl. egyik legfontosabb importcikkünkénél, a nyers pamutnál a világpiaci áresés már a mult évi színvonal alatt alakította ki az értéket. Amellett egyes nyersanyagok mennyiségi emelkedése is hozzájárult a behozatali érték növeléséhez. Ez utóbbi elsősorban a vaskohászatban és a nehéziparban éreztette hatását: a vasérc importja 43%-kal, a koksze 40%-kal, a nyers fémeké 11%-kal volt nagyobb s hosszú szünet után végre — igaz, hogy a tavalyi szokatlannul alacsony e havi mennyiséggel szemben — a nyers- és ócskavasnál is emelkedés jelentkezett. Figyelmet érdemel a nyers ásványolaj 83%-os, a celluloze 15%-os növekedése is, valamint a műrostoknál és a nyers jutánál jelentkező beszerzési többlet. A gömbfaimport 25%-kal, a fűrészáruké 6%-kal visszaesett, amit a tüzfaimport 28%-os emelkedése enyhített, úgyhogy végeredményében a nyers és megmunkált fa tételénél csekély (5%-os) visszaesés alakult ki. Csökkent, de nem jelentős mértékben a nyers bőr, a nyers kaucsuk s a műselyemfonal behozatala is. A fontos nyersanyagok közül a nyers pamut 19%-os visszaesése a legjelentősebb.

Kivitelünkben a búzánál mutatkozik igen erős, 5·8 millió pengős visszaesés: az idén 1.612 vagón búzát vittünk ki 2·8 millió pengő értékben a mult évi 6.057 vagónnal szemben (8·6 millió P). Emellett az agrárcikkek közül a lóhere- és lucernamagnál s a friss gyümölcsnél állott elő jelentékeny, együttvéve 1·2 millió pengőt tevő csökkenés. Az élő állatok, valamint az állati eredetű termékek kedvező külföldi elhelyezése azonban teljesen helyrehozta ezt a visszaesést: a vágó- és igásállatoknál, a baromfinál, a disznósír- és szalonnánál, a tollnál együttvéve 6·8 millió pengős, a friss és elkészített húsnál és tojásnál pedig további 700 ezer pengős többletet értünk el. Azonfelül a tengerinél mintegy 900 ezer, a friss főzelékféléknél félmillió pengős többlet mutatkozik. A mezőgazdasági ipari cikkek elhelyezése általában nem volt kedvező. Az egyéb iparok közül a nehézipari export alakult jó eredménnyel: a gépek és készülékek tételénél 3 millió pengős az emelkedés.

Vasúti forgalom. Az évszaki erők és a konjunk-

túrahullám által is támogatott vasúti forgalom október hónapban lényegesen emelkedett. A gazdasági helyzetben bekövetkezett javulás folyományaként a forgalom növekedése meghaladta a szokásos idényszerű kereteket. A szállított áruk mennyisége 570 ezer tonnával a 2.478 ezer tonnára emelkedett, ami közel 30%-os növekedésnek felel meg, a múlt évihez képest pedig 16,4%-os gyarapodás jött létre. Az árutonnakilométer számsorában mérsékeltebb a növekedés. Az előző havinhoz képest 17%, a múlt évihez képest pedig csak 14% a javulás. A megpakott teherkocsik száma egy hó leforgása alatt 30.480-nal 158.502-re emelkedett (+23,8%). A szállított utasok száma idényszerű behatásokra hanyatlott, összesen 6,7 millió utas került szállításra, 40 ezerrel (—0,6%) kevesebb, mint a megelőző hónapban, de 690 ezerrel (+11,4%) több, mint tavaly. Az utaskilométer adatsorában a tárgyalt hónapban 17,6%-os csökkenés következett be, a tavalyihoz képest pedig 11,4%-os gyarapodás mutatkozik, amely meg egyezik a szállított utasok számának a gyarapodásával.

Postaforgalom. A posta tevékenységére vonatkozó számsorokban kivétel nélkül jelentős arányú emelkedés következett be, nemcsak a megelőző havinhoz, de a múlt évihez képest is. Az évszaki behatások a tárgyalt hónapban igen erősen érvényesültek. A levélküldemények darabszáma 746 ezerrel közel 42 millióra emelkedett (+1,8%), de a múlt évihez képest is több, mint félmillió a gyarapodás (+1,3%). Az évszaki erők különösen a csomagküldemények darabszámát duzzasztották meg. Októberben 73 ezerrel több csomag került szállításra (+8,6%), mint a megelőző hónapban. A múlt évihez képest azonban csekély arányú a növekedés (+0,8%). A postautalványok darabszáma 133 ezerrel 973 ezerre emelkedett (+15,8%), azok összege pedig 21,6 millió pengővel 102,8 millió pengőre nőtt (+26,6%). A múlt évihez képest az előbbi adatsornál 1,7%-os, az utóbbinál pedig 1,8%-os növekedés tapasztalható. A budapesti helyi beszélgetések száma 1,2 millióval 11,2 millióra nőtt (+11,4%). Október hó folyamán a távbeszélő főállomások száma 930-cal 109.765-re emelkedett, ezzel újabb tetőpontot ért el. A rádióelőfizetők számában bekövetkezett növekedés évszaki erők eredménye. A hó végén összesen 374.719 rádióengedélyes volt Magyarországon, amelyből 131.190 Budapestre esett.

Gépjárműállomány. A kedvezőtlen idényszerű behatásokra a forgalomban lévő gépjármű járóművek száma október hó folyamán Magyarországon 416-tal 31.952-re esett vissza, a múlt évihez képest azonban még így is 3.261 (+11,4%) a növekedés. A hó végén Budapesten 15.739 gépjármű járómű volt forgalomban, 191-gyel (—1,2%) kevesebb, mint a megelőző hó végén, de 1.458-cal (+10,2%) több, mint egy évvel azelőtt. Október hó folyamán a

személykocsik állaga 152-vel 13.573-ra esett, a teherkocsik száma ellenben 29-cel 3.531-re emelkedett. A motorkerékpárok száma 260-nal 10.242-re csökkent (—2,5%), a múlt évihez képest azonban az állomány 400-zal emelkedett.

Áralakulás.

A több hónapi stagnáció után szeptemberben bekövetkezett árjavulást októberben lényegesen hanyatlás váltotta fel, mely a nagykereskedelmi árindexet az idej legmélyebb szintre szállította alá. Az áralakulás egyébként egyöntetű volt, úgy a mezőgazdasági termékek, mint a iparcikkek ára csaknem azonos arányban süllyedt.

A kiskereskedelmi árak változatlansága folytán a megélhetéssel kapcsolatos költségek nem változtak. A vonatkozó index változatlanul az egy hó előtti szinten állott.

A szeptember havi árjavulást októberben nagyobbarányú áresés követte. Egy hó leforgása alatt a hivatalos nagykereskedelmi árindex 3 ponttal 93-ra esett, így a múlt év ugyanezen időpontjához képest már csak 2 pontos emelkedés mutatkozik. Az október havi átlagos nagykereskedelmi árnívó az idej legalacsonyabb szintet jelzi, csak februárban volt ily alacsony az árszint. A március—augusztusi stagnáció után jelentkezett rövid időtartamú javulást követő áresés jelentőségét a konjunkturális fejlődés szempontjából azonban még nehéz volna megállapítani. Mindazonáltal igen fontos az a körülmény, hogy a tárgyalt hónapban úgy a mezőgazdasági termékek, mint az iparcikkek ára esett s így egyöntetű volt az ársüllyedés. A mezőgazdasági eredetű cikkek árindexénél 3 pontos hanyatlás következett be s az index a hó végén 80-on állott, 3 ponttal magasabban, mint egy évvel azelőtt. Az iparcikkek árindexe 2 ponttal 121-re süllyedt, de 2 ponttal magasabban állott, mint a megelőző év ugyanazon időpontjában. A mezőgazdasági termékek nagyobb arányú árhanyatlása folytán az „agrár-olló“ valamivel széjjelebb nyílt s a mezőgazdasági és ipartermékek ára között fennálló díszparitás az előző havi 32,5%-ról 33,9%-ra növekedett. Egy évvel azelőtt a díszparitás 35,3%-ot tett.

Megélhetési költségek indexe. Az 1913 = 100 alapra számított megélhetési költségek indexe változatlanul a megelőző hóvégi nívón, 108,9-en állott. Az index komponensei közül csak az élelmezési cikkek árában történt árnyalati, alig észrevehető hanyatlás. Az index többi komponensei változatlanul az egy hó előtti szinten állottak.

Pénz és hitel.

A betétállományban bekövetkezett növekedés még mindig nem kielégítő. Egy év leforgása alatt mindössze csak 6,6%-os gyarapodás következett be.

Az értéktőzsdén a hanyatló irányzat mind kifejezettebb jellegűt ölt. Az árfolyamhanyatlás októberben is folytatódott, de nem volt olyan nagy-

Gazdasági jelzőtábla.*)

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag <i>Moyennes</i>		má us <i>Mai</i>	jú ius <i>Juin</i>	július <i>Juillet</i>	aug. <i>Août</i>	szept. <i>Sept.</i>	október <i>Octobre</i>	nov. <i>Nov.</i>	dec. <i>Déc.</i>	
Népmozgalom.¹⁾												
1	Házasságkötés	szám	6.253	6.357	8.535	4.838	3.174	5.057	5.612	8.010	11.181	5.950
2	Házasságkötés 1000 lélekre	"	8·5	8·5	11·2	6·6	4·2	6·7	7·6	10·5	15·2	7·8
3	Élveszületés	"	15.452	14.946	15.483	14.727	15.771	15.993	16.475	15.180	13.545	13.173
4	Élveszületés 1000 lélekre	"	20·9	20·0	20·4	20·1	20·8	21·0	22·5	20·0	18·5	17·3
5	Halálozás	"	11.304	10.580	10.840	10.102	10.704	10.452	9.537	10.571	9.467	10.876
6	Halálozás 1000 lélekre	"	15·2	14·2	14·3	13·8	14·1	13·7	13·0	13·9	12·9	14·3
7	Egy éven aluli elhalt	"	2.381	2.097	2.038	2.072	2.813	2.540	2.150	1.930	1.703	1.964
8	Egy éven aluli elhalt 100 élveszülöttre	"	15·4	14·0	13·5	14·1	17·8	15·9	13·1	12·7	12·6	14·8
9	Gümőkórban elhalt	"	1.133	1.098	1.438	1.150	1.027	879	812	844	839	933
10	Gümőkórban elhalt 1000 lélekre	"	1·53	1·47	1·89	1·57	1·35	1·16	1·11	1·11	1·14	1·23
11	Természetes szaporodás	"	4.147	4.366	4.643	4.625	5.067	5.541	6.938	4.609	4.078	2.297
12	Természetes szaporodás 1000 lélekre	"	5·6	5·9	6·1	6·3	6·7	7·3	9·5	6·1	5·6	3·0
13	Kivándorolt	"	92	90	110	93	93	85	124	89	106	69
14	Visszavándorolt	"	119	83	86	65	57	51	61	69	72	79
Munkapiac.												
15	Társadalombiztosító szervek taglétszáma	1.000	—	—	1.031·8	1.025·4	1.027·1	1.053·4	1.052·2	1.063·5	1.048·3	997·7
Ebből:												
16	Férfi	"	—	—	664·5	665·9	672·7	694·3	693·3	703·9	693·1	637·3
17	Nő	"	—	—	367·3	359·5	354·4	359·1	358·9	359·6	355·2	360·4
Munkanélküli:												
18	Szociáldem szakszervezeti összesen	szám	18.315	15.637	16.718	15.771	14.651	13.690	12.876	12.838	13.815	15.044
19	Szociáldem. szakszervezeti Budapesten	"	10.307	8.270	8.627	8.008	7.515	7.368	7.083	6.965	7.323	8.025
20	Ker. szoc. szakszervezeti Budapesten	"	967	800	795	655	645	747	710	699	841	923
21	Szakszervezeti munkanélküli együtt	"	19.282	16.437	17.513	16.426	15.296	14.437	13.586	13.537	14.656	15.967
Hatósági és ingyenes magánközvetítés:												
22	Munkahely	szám	4.985	16.426	17.902	15.534	15.379	15.948	17.396	18.202	14.705	14.239
23	Munkakereső	"	52.048	52.114	52.932	47.738	46.713	48.221	50.166	50.655	50.371	50.863
24	100 munkahelyre esett munkakereső	"	349	319	295	307	303	302	288	278	342	357
25	Munkaközvetítés	"	13.787	13.981	15.212	12.938	12.817	13.161	14.155	15.097	12.229	12.313
26	100 munkahelyre esett közvetítés	"	91·9	85·1	84·9	83·2	83·3	82·5	81·3	82·9	83·1	86·4
Felajánlott órabérek:												
27	Bádogos	Pengő	0·47	0·51	0·50	0·51	0·46	0·53	0·52	0·50	0·51	0·53
28	Asztalos	"	0·43	0·46	0·52	0·44	0·45	0·46	0·45	0·46	0·46	0·46
29	Szabó	"	0·38	0·39	0·36	0·47	0·40	0·38	0·36	0·41	0·41	0·40
30	Kőműves	"	0·50	0·56	0·58	0·57	0·56	0·62	0·56	0·58	0·59	—
31	Napszámos	"	0·30	0·31	0·32	0·32	0·30	0·30	0·34	0·32	0·33	0·33
32	Gyári munkásnő	"	0·19	0·20	0·21	0·23	0·22	0·18	0·19	0·18	0·18	0·21
33	Napszámosnő	"	0·28	0·27	0·26	0·25	0·27	0·28	0·30	0·32	0·23	0·26
Termelés.												
34	Kőszén	1.000 q	685·7	689·0	626·1	652·2	659·1	661·8	715·3	730·0	752·5	752·1
35	Barnaszén	"	5.598·0	5.920·8	4.521·0	4.421·7	4.842·4	5.153·5	6.444·5	8.111·0	7.756·4	7.502·5
36	Vasérc és vassalak	"	160·3	233·0	223·6	241·5	259·2	200·2	252·5	214·7	193·2	210·1
37	Finomításra való nyers vas	"	154·9	255·2	235·8	262·4	227·6	236·2	285·1	228·6	288·9	240·9
38	Szesz	1.000 hl.	25·6	31·3	30·5	5·9	5·2	9·3	15·2	27·0	65·3	77·6
39	Cukor	1.000 q	97·4	119·9	0·1	0·0	0·0	0·5	13·5	487·4	862·8	74·1
Budapest szűv. Elektromos Művel:												
40	Villamosáram	1.000 kw. óra	25.597	28.084	25.483	24.116	26.790	26.666	27.900	31.807	31.184	32.361
41	Motorikus célra elosztott áram ²⁾	"	11.128	12.782	11.937	12.299	12.239	15.380	13.925	14.059	14.062	13.149
42	Magánvilágítási célra elosztott áram ²⁾	"	5.344	5.436	4.976	4.146	3.634	3.101	3.367	4.621	5.906	7.372
43	Egyéb célokra elosztott áram ²⁾	"	3.875	4.202	3.787	3.822	4.069	4.102	3.985	4.494	4.560	4.819
44	Elektromosáramfogyasztók	szám	—	—	251.043	250.876	250.776	250.559	252.180	254.217	255.827	257.956

*) A közölt adatsorok részletes magyarázata a Magyar Statisztikai Szemle 1932. évi 10. számának mellékletében található. (Gazdaságstatisztikai adatok 1926—32) — ¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása nélkül. —

Tableau économique.*)

1 9 3 7										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre			
Mouvement de la population.¹⁾												
7.237	6.017	5.129	5.444	9.816	4.775	3.816	5.486	5.987	8.895	nombre	Mariages	1
9·5	8·7	6·7	7·4	12·8	6·5	5·0	7·2	8·1	11·6	"	Mariages pour 1.000 habitants	2
14.958	14.114	15.978	14.318	15.141	14.640	14.626	15.576	16.197	15.185	"	Nés vivants	3
19·6	20·4	20·9	19·4	19·8	19·9	19·1	20·4	22·0	19·9	"	Nés vivants pour 1.000 habitants	4
11.468	10.832	11.805	11.163	11.305	9.913	10.257	10.276	9.692	10.338	"	Décès	5
15·0	15·7	15·4	15·1	14·8	13·5	13·4	13·5	13·2	13·5	"	Décès pour 1.000 habitants	6
2.053	1.938	2.052	1.817	2.107	1.719	2.185	2.469	2.340	2.006	"	Décédés au-dessous d'un an	7
13·7	13·7	12·8	12·7	13·9	11·7	14·9	15·8	14·4	13·2	"	Décédés au-dessous d'un an, pour 100 enf. nés viv.	8
1.129	1.151	1.386	1.426	1.422	1.182	1.020	853	801	799	"	Décès par tuberculose	9
1·48	1·66	1·81	1·93	1·86	1·60	1·33	1·12	1·09	1·05	"	Décès par tuberculose pour 1000 habitants	10
3.490	3.282	4.182	3.155	3.836	4.727	4.369	5.300	6.505	4.847	"	Accroissement naturel	11
4·6	4·7	5·5	4·3	5·0	6·4	5·7	6·9	8·8	6·4	"	Accroissement naturel pour 1.000 habitants	12
85	56	110	106	141	154	134	137	93	175	"	Émigrés	13
37	46	55	38	41	45	48	27	25	60	"	Émigrés rentrés	14
Marché du travail.												
1.001·8	1.026·1	1.045·3	1.102·1	1.121·0	1.092·1	1.096·9	1.116·5	1.122·5	.	1.000	Nombre des membr. des caiss. d'assur. soc.	15
638·5	659·2	669·7	721·7	741·4	723·3	735·6	751·9	745·7	.	"	Dont:	
363·3	366·9	375·6	380·4	379·6	368·8	361·3	364·6	376·8	.	"	Sexe masc.	16
										"	Sexe fémin.	17
Chômeurs:												
15.640	16.148	15.878	14.984	13.637	13.513	13.169	12.584	12.895	12.896	nombre	Aux syndicats soc.-démocrates de Hongrie	18
8.251	8.786	8.697	7.933	7.405	7.523	7.374	7.275	7.758	7.809	"	Aux syndicats soc.-démocrates de Budapest	19
969	1.012	1.011	943	936	729	815	843	864	896	"	Aux syndicats chr.-soc. de Budapest	20
16.609	17.160	16.889	15.927	14.573	14.242	13.984	13.427	13.759	13.792	"	Chômeurs syndiqués au total	21
Bureaux de placem. offic. et privés grat.:												
17.069	19.071	21.159	19.404	19.605	18.310	16.571	19.334	19.301	17.939	nombre	Offres d'emploi	22
54.407	56.192	56.782	53.865	50.273	45.740	43.915	45.904	44.946	45.187	"	Demandes d'emploi	23
318	294	268	277	256	250	265	237	233	252	"	Demandes pour 100 offres d'emploi	24
14.686	16.097	17.403	15.910	14.917	13.788	12.756	14.491	14.305	13.881	"	Placements	25
86·0	84·4	82·2	82·0	76·1	75·3	77·0	75·0	74·1	77·4	"	Placem. pour 100 offres d'emploi	26
Salaires horaires offerts												
0·52	0·55	0·53	0·57	0·60	0·59	0·58	0·56	0·58	0·59	pengós	Ferblantiers	27
0·47	0·44	0·44	0·51	0·53	0·55	0·55	0·53	0·54	0·52	"	Menuisiers	28
0·38	0·47	0·61	0·57	0·54	0·57	0·58	0·63	0·59	0·53	"	Tailleurs	29
—	0·56	0·60	0·60	0·59	0·64	0·63	0·69	0·64	0·70	"	Maçons	30
0·36	0·31	0·31	0·39	0·33	0·34	0·35	0·36	0·37	0·37	"	Journaliers	31
0·23	0·21	0·21	0·28	0·23	0·22	0·25	0·23	0·28	0·21	"	Ouvrières de fabrique	32
0·25	0·30	0·29	0·21	0·29	0·28	0·26	0·28	0·36	0·35	"	Journalières	33
Production.												
742·1	589·6	596·7	769·4	677·2	748·7	821·3	791·8	825·8	880·1	1.000 q	Houille	34
7.555·6	6.741·5	6.085·5	5.543·7	5.105·9	5.275·9	5.733·2	6.110·4	7.176·3	8.616·7	"	Lignite	35
197·6	196·7	250·4	219·8	214·8	256·9	257·1	230·1	306·5	247·6	"	Minerai de fer et scorie de fer	36
203·7	264·3	334·7	298·0	296·6	330·0	318·1	301·2	331·1	286·3	"	Fonte à affiner	37
63·1	71·0	41·1	27·2	18·7	7·5	5·1	11·8	17·2	.	1.000 hl	Alcool	38
0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·2	6·6	739·6	1.000 q	Sucre	39
Usines Electr. de la V. de Budapest:												
30.232	27.403	28.206	27.403	26.195	26.849	26.840	26.874	28.693	31.523	1.000 kwh	Energie électrique	40
12.892	11.686	11.819	12.771	13.522	13.325	14.710	14.580	14.559	14.366	"	Energie él. pour moteurs ²⁾	41
8.450	8.215	6.967	6.141	5.627	4.360	3.757	3.390	3.682	4.789	"	Energie él. distrib. pour l'éclairage privé ²⁾	42
3.995	3.806	3.719	3.537	3.635	3.678	3.782	3.611	3.763	3.914	"	Energie él. distribuée à d'autres fins ²⁾	43
258.573	259.100	259.054	258.905	258.208	257.715	257.532	257.899	260.065	261.764	nombre	Consommateurs d'énergie électrique	44

*) Pour l'explication détaillée des séries de données ci-dessous, voir le supplément du no d'oct. 1932 de cette Revue (Données de statistique économique de Hongrie, 1926—1932). — 1) Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — 2) Sans les villes situées aux environs de Budapest. — 3) Y compris les villes situées aux environs de Budapest.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag Moyennes		május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	
Kereskedelem és közlekedés.												
Külforgalom:¹⁾												
45	Behozatal összesen	1,000.000 P	33·1	36·1	38·8	34·7	36·8	31·9	33·5	36·4	35·8	39·0
E b b ő l:												
46	Nyers és megmunkált fa	1.000 q	657·6	797·8	971·1	1.038·0	990·8	885·5	945·7	968·9	1.128·2	899·4
47		1.000 P	3.053	3.962	5.317	5.530	5.610	4.070	3.896	4.386	5.133	4.683
48	Szén	1.000 q	306	387·7	372·4	377·6	366·7	335·9	384·3	440·3	460·0	382·8
49		1.000 P	926	1.148	1.130	1.139	1.111	1.020	1.173	1.306	1.329	1.124
50	Papiros és papirosárak	q	54.651	69.490	62.483	60.942	61.373	58.826	58.224	71.396	76.441	83.051
51		1.000 P	1.705	2.015	1.706	1.864	1.978	1.756	1.646	1.994	2.131	2.471
52	Nyers pamut	q	20.338	23.986	25.976	21.540	28.397	19.287	23.657	24.866	24.772	28.419
53		1.000 P	2.153	2.475	2.622	2.238	2.824	2.044	2.448	2.600	2.640	3.080
54	Gépek és készülékek	q	4.215	5.899	5.595	3.890	5.888	9.203	8.737	4.140	6.124	6.278
55		1.000 P	976	1.458	1.532	1.176	1.173	1.881	1.824	1.306	1.714	1.899
56	Nyers bőr	q	11.048	11.434	9.975	9.269	13.293	9.721	8.330	11.916	13.102	17.094
57		1.000 P	1.480	1.795	1.404	1.527	2.219	1.569	1.315	1.791	1.888	2.926
58	Nyers dohány	q	902	976	591	3.478	513	616	499	658	—	170
59		1.000 P	286	337	174	1.061	143	216	175	146	—	88
60	Selyem és selyemfonál	q	2.492	2.995	3.322	2.384	3.414	2.512	2.846	3.574	3.288	2.821
61		1.000 P	956	1.058	1.230	892	1.214	889	1 012	1.191	1.101	958
62	Ásványolaj	1.000 q	145·0	214·9	163·5	167·3	249 6	185·4	351·7	244·1	226·6	236·7
63		1.000 P	874	1.251	1.061	1.053	1.409	1.029	1.949	1.357	1.270	1.391
64	Pamutszövet	q	539	613	544	599	723	711	715	1.082	727	531
65		1.000 P	399	393	466	425	433	399	438	488	447	341
66	Kivitel összesen	1,000.000 P	38·1	42·2	31·8	37·3	40·7	49·4	53·9	45·8	49·5	51·2
E b b ő l:												
67	Szarvasmarha	drb	5.801	6.454	8.018	7.354	5.330	5.570	5.155	3.121	5.235	5.175
68		1.000 P	1.615	2.024	2.625	2.592	1.760	1.834	1.642	991	1.618	1.576
69	Baromfi	q	21.120	17.147	8.404	7.254	7.081	8.974	13.869	14.271	29 601	48.307
70		1.000 P	2.324	1.855	1.003	896	907	1.164	1.572	1.486	3.090	4.565
71	Búza	1.000 q	275·7	476·0	172·4	691·4	716·2	818·7	931·8	605·7	599·9	429·8
72		1.000 P	4.394	6.713	2.607	7.652	8.633	11.716	14.296	8.633	8.370	6.635
73	Liszt	1.000 q	44·0	45·2	50·2	31·5	65·8	40·2	48·9	68·9	63·1	90·5
74		1.000 P	921	837	776	505	931	803	861	1.305	1.162	2.146
75	Villamos gépek és készülékek	q	1.781	2.115	1.681	1.768	1.471	1.548	2.192	2.866	3.375	2.798
76		1.000 P	2.624	2.275	1.716	2.076	2.036	2.028	2.700	3.175	3.217	2.867
77	Sertés	drb	15.262	14.619	10.789	13.260	15.507	16.114	15.015	16.255	17.145	12.064
78		1.000 P	2.125	2.084	1.434	1.773	2.090	2.380	2.297	2.467	2.659	1.811
79	Prémibőr, kikészített	q	300	387	364	429	438	678	688	744	371	150
80		1.000 P	333	432	537	664	701	1.074	1.043	1.310	957	354
81	Tojás	q	6.880	5.778	12.475	3.984	1.216	2.231	2.753	1.678	1.697	2.541
82		1.000 P	649	505	914	288	86	188	268	165	187	307
83	Toll	q	2.181	2.343	2.945	2.114	1.972	1.642	1.559	2.481	2.754	2.932
84		1.000 P	878	863	1.094	701	623	608	531	948	1.054	1.118
85	Friss gyümölcs	1.000 q	15·4	48·7	1·1	36·0	156·4	185·8	136·4	53·2	14·7	0·8
86		1.000 P	477	1.214	41	1.527	4.629	4.326	2.522	1.150	333	34
87	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1,000.000 P	+ 5·0	+ 6·1	— 7·0	+ 2·6	+ 3·9	+ 17·5	+ 20·4	+ 9·4	+ 13·7	+ 12·2
Vasúti forgalom:¹⁾												
88	Szállított áru ^{2) 3)}	1.000 t.	1.342	1.361	1.327	1.293	1.387	1.549	1.770	2.129	2.094	1.487
89	Árutonna-kilométer ^{2) 3)}	1,000.000 km	178·5	192·0	175·2	74·5	186·8	214·9	244·3	277·5	268·0	213·9
90	Megrakott teherkocsi ²⁾	szám	91.907	100.584	90.976	90.607	97.122	108.124	122.784	143.289	139.118	99.460
91	Szállított utas ³⁾	1.000	5.235·4	5.742·3	5.756·8	5.874·5	5.147·3	5.822·8	6.191·0	6.060·5	6.100·0	6.139·9
92	Utaskilométer ^{2) 3)}	1,000.000 km	163·5	180·0	176·7	180·3	180·2	203·9	222·9	175 8	176·9	178·1

¹⁾ 50 q-n alul. — ²⁾ 500 pengőn alul. — ³⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ⁴⁾ Az adatok csak fizetőteljesítményekre vonatkoznak. — ⁵⁾ Az utolsó 13 hónap adatai ideiglenesek.

1 9 3 7										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre			
Commerce et transports.												
Commerce extérieur:¹⁾												
28·0	32·2	37·9	41·1	38·8	40·5	41·7	41·2	42·6	43·4	1,000.000 p	Importations totales	45
<i>D o n t :</i>												
486·7	522·0	630·7	888·5	990·9	1.007·5	1.082·4	899·8	1.192·5	918·6	1.000 q	Bois bruts et ouvrés	46
2.077	2.332	2.976	4.919	6.122	5.870	6.257	5.919	6.899	5.069	1.000 p	Charbon	47
416·8	423·5	419·3	501·3	460·8	525·7	545·2	462·8	415·7	502·6	1.000 q	Papier et articles en papier	48
1.218	1.214	1.205	1.423	1.308	1.520	1.572	1.332	1.177	1.409	1.000 p	Coton brut	49
62.978	54.201	71.439	73.954	59.515	65.614	68.440	77.649	66.229	75.892	q	Machines et appareils	50
1.753	1.550	2.069	2.277	1.979	2.290	2.694	3.113	2.703	2.931	1.000 p	Peaux brutes	51
21.377	20.736	24.459	23.160	23.390	20.602	20.898	16.306	17.072	20.139	q	Tabacs bruts	52
2.234	2.246	2.606	2.560	2.518	2.297	2.398	1.741	1.759	1.922	1.000 p	Soie et fils de soie	53
2.880	4.731	9.307	3.697	3.307	4.538	5.901	5.395	4.259	6.185	q	Huile minérale	54
931	1.253	1.740	1.236	1.003	1.514	1.596	1.506	1.251	2.221	1.000 p	Tissus de coton	55
17.547	17.211	13.223	13.239	11.936	12.711	13.263	14.111	14.372	10.973	q	Exportations totales	56
2.874	2.973	2.975	2.671	2.498	2.583	2.793	2.500	2.558	1.871	1.000 p	<i>D o n t :</i>	57
—	2.970	1.249	1.053	2.947	1.180	906	1.486	263	212	q	Bêtes à cornes	58
—	1.070	90	316	1.128	335	428	609	72	98	1.000 p	Volaille	59
2.873	2.649	3.912	3.949	3.448	3.775	2.658	3.200	3.445	3.479	q	Froment	60
880	831	1.164	1.234	1.083	1.197	875	1.089	1.169	1.226	1.000 p	Farine	61
159·7	112·3	155·3	211·3	34·9	95·8	107·1	407·0	462·7	445·3	1.000 q	Machines et appareils électriques	62
859	606	908	1.614	287	681	781	3.016	3.556	3.475	1.000 p	Porcs	63
529	510	803	641	522	566	418	596	385	654	q	Pelleteries apprêtées	64
224	315	503	390	341	402	252	376	277	429	1.000 p	Oeufs	65
45·8	50·7	53·5	49·7	48·4	45·1	41·2	49·8	48·0	52·6	1,000.000 p	Excédent des import. (-) ou des export. (+)	66
7.649	8.504	9.683	10.699	14.693	12.693	12.171	7.722	5.971	6.886	tête	Plumes	67
2.689	2.854	3.238	3.655	4.970	4.328	4.008	2.641	2.262	2.654	1.000 p	Fruits frais	68
30.413	11.861	13.604	11.776	-6.853	7.939	9.561	15.615	18.763	28.519	q	Marchandises transportées ^{2), 3)}	69
3.016	1.150	1.208	1.267	790	892	946	1.516	1.919	2.963	1.000 p	Tonnes-kilom. ^{2), 3)}	70
517·9	440·5	465·7	483·1	416·2	142·1	90·2	241·8	135·8	161·2	1.000 q	Wagons chargés de marchandises ²⁾	71
8.640	7.864	8.308	8.593	7.125	2.650	1.428	3.637	2.500	2.817	1.000 p	Voyageurs transportés ³⁾	72
28·1	32·3	25·5	101·2	35·0	49·4	33·7	27·8	38·7	36·5	1.000 q	Kilomètres-voyageurs ^{2), 3)}	73
599	655	519	2.680	782	1.139	649	621	900	828	1.000 p		74
2.384	2.175	1.667	1.494	1.508	1.817	2.156	3.194	3.364	3.773	q		75
2.621	2.566	1.481	1.640	1.371	1.875	2.006	2.742	3.103	3.214	1.000 p		76
9.404	8.178	4.445	3.308	9.324	10.173	15.368	19.607	20.691	25.083	tête		77
1.535	1.231	744	510	1.397	1.509	2.267	2.922	2.974	3.579	1.000 p		78
73	322	562	592	475	455	409	628	675	489	q		79
206	827	1.236	1.634	966	818	729	1.393	1.411	1.117	1.000 p		80
7.843	13.658	27.000	18.769	14.831	6.624	3.333	4.956	5.126	4.453	q		81
659	1.262	2.196	1.370	1.051	453	243	382	451	429	1.000 p		82
2.035	3.794	3.316	2.945	2.903	1.526	2.540	2.480	1.522	3.317	q		83
976	1.861	1.813	1.288	1.593	1.044	1.753	1.681	911	2.202	1.000 p		84
1·7	0·9	0·3	0·3	1·6	27·0	94·4	154·4	68·1	38·2	1.000 q		85
58	48	16	6	101	1.269	3.120	2.955	1.234	736	1.000 p		86
+ 17·8	+ 18·5	+ 15·6	+ 8·6	+ 9·6	+ 4·6	- 0·5	+ 8·6	+ 5·4	+ 9·2	1,000.000 p		87
Trafic des chemins de fer:¹⁾												
1.330	1.316	1.325	1.445	1.473	1.637	1.537	1.739	1.908	2.478	1.000 t.		88
178·6	178·0	178·3	186·8	198·9	212·7	216·5	248·4	270·4	316·3	1,000.000 km		89
92.138	86.597	93.490	96.762	100.605	105.766	106.319	118.588	128.022	158.502	nombre		90
5.633·4	5.380·4	6.241·2	5.838·3	6.742·3	6.937·7	6.037·0	6.695·4	6.790·7	6.750·5	1.000		91
152·1	145·3	168·5	179·0	205·6	199·4	211·3	234·3	237·7	195·8	1,000.000 km		92

*) Au-dessous de 50 q. — **) Au-dessous de 500 pengős. — 1) Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — 2) Les chiffres ne se rapportent qu'au trafic payant. — 3) Pour les 13 derniers mois, chiffres provisoires.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag Moyennes		május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	
Postaforgalom:¹⁾												
93	Levélküldemény ²⁾	1.000 db	33.740	37.149	34.948	31.903	35.424	33.609	40.237	41.373	37.353	45.180
94	Csomagküldemény	"	734.4	781.1	732.9	695.6	756.0	701.5	831.5	914.9	807.6	1.113.7
95	Postautalvány	1.000 db	814.0	836.5	817.1	753.0	862.0	826.7	821.2	955.8	772.9	978.4
96		1.000.000 P	72.2	78.1	80.8	60.9	77.5	84.5	83.5	101.0	68.5	101.5
97	Távirat	1.000 db	214.4	217.2	218.7	226.8	240.8	254.1	238.0	241.8	211.5	220.0
98	Budapesti helyi beszélgetések	1.000	9.742	10.198	10.868	10.603	10.119	8.830	9.344	10.529	11.096	10.328
99	Helyközi beszélgetés	"	331.2	343.2	313.1	338.7	392.1	405.4	401.2	405.7	367.7	350.6
100	Távbeszélő főállomás	szám	—	—	95.600	96.495	97.092	97.382	98.182	98.879	98.969	99.687
101	Rádióvevőberendezések Magyarországon	"	—	—	360.033	357.465	355.069	354.456	354.596	357.054	361.343	365.354
102	Rádióvevőberendezések Budapesten	"	—	—	125.250	124.725	123.901	123.846	123.548	124.590	126.230	127.540
Gépjárművek:												
103	Gépjárműállomány Budapesten	szám	—	—	14.031	14.408	14.518	14.844	14.457	14.281	14.201	14.017
104	Gépjárműállomány Magyarországon	"	—	—	27.581	28.311	28.697	29.456	29.158	28.691	28.366	28.087
E b b ő l:												
105	Személykocsi	"	—	—	10.296	10.707	10.937	11.354	11.321	11.164	11.026	10.910
106	Bénaútó	"	—	—	2.994	3.047	3.067	3.090	3.097	3.082	3.075	3.077
107	Autobusz	"	—	—	563	581	578	594	589	586	585	587
108	Teherkocsi	"	—	—	3.066	3.113	3.128	3.222	3.248	3.287	3.299	3.276
109	Egyéb gépkocsi	"	—	—	713	715	724	728	722	730	723	725
110	Motorkerékpár	"	—	—	9.949	10.148	10.263	10.468	10.181	9.842	9.658	9.512
Benzinkutak forgalma:												
111	Kimért benzín	1.000 lit.	117.5	100.9	119.6	124.1	137.2	158.2	135.1	92.0	69.4	59.9
112	Kimért benzinszeszkeverék	"	1.542.8	2.140.0	2.285.7	2.471.8	2.701.6	2.887.4	2.643.6	2.413.9	1.943.0	1.818.2
Áralakulás.												
Nagykereskedelmi árindex:												
113	Összes áruk átlaga	1913 = 100	89.7	89.0	86	85	86	86	87	91	89	92
114	Mezőgazdaság és állattenyésztés	"	79.2	75.4	72	70	71	71	72	77	74	78
115	Gyarmatárak	"	170.4	177.0	177	177	178	179	178	178	177	178
116	Malomipar és cukoripar	"	106.3	105.2	102	99	102	102	103	107	107	110
117	Egyéb ipar	"	110.3	117.3	117	116	117	117	118	119	120	121
118	Agrárrolló ³⁾	"	28.2	35.7	38.5	39.7	39.3	39.3	39.0	35.3	38.3	35.5
Megélhetési index:												
119	Összesen lakbérrel	1913 = 100	91.2	96.2	96.3	95.4	95.1	96.8	97.0	97.4	96.6	97.7
120	Összesen lakbér nélkül	"	92.7	99.4	99.4	98.2	97.8	100.1	100.4	100.8	99.9	101.3
121	Élelmezés	"	81.3	87.3	88.2	86.4	85.8	87.5	88.0	88.1	86.7	88.5
122	Ruházat	"	102.3	117.9	115.0	115.0	115.0	121.4	121.2	122.7	122.7	123.9
123	Fűtés, világítás	"	133.4	133.5	133.1	133.3	133.3	133.3	133.5	134.4	134.4	134.4
124	Lakás	"	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3
Nagykereskedelmi árak:												
125	Búza, tiszavidéki 78 kg-os	P/q	17.02	16.84	14.88	14.83	15.00	14.95	16.68	17.93	18.48	20.10
126	Rozs, pestvidéki elsőrendű	"	13.44	14.00	12.08	12.05	12.10	12.45	12.70	14.55	15.50	17.25
127	0-ás liszt	P/kg	0.34	0.33	0.31	0.30	0.31	0.31	0.32	0.35	0.35	0.38
128	2-es "	"	0.33	0.32	0.30	0.29	0.30	0.30	0.31	0.34	0.34	0.37
129	6-os "	"	0.27	0.27	0.25	0.24	0.25	0.25	0.26	0.28	0.28	0.31
130	Tengeri, dunántúli származású	P/q	13.92	12.37	11.50	11.78	13.33	12.95	12.45	12.63	9.83	11.10
131	Marhahús, elsőrendű, hátulja	P/kg	1.29	1.46	1.48	1.44	1.48	1.62	1.61	1.59	1.51	1.51
132	Borjú	P/kg élő súly	0.73	0.97	0.95	0.78	0.84	1.09	1.11	1.07	1.03	1.16
133	Sertés, fiatal nehéz, 300 kg-on felül	"	0.85	1.04	1.02	1.03	1.06	1.11	1.09	1.06	1.08	1.14
134	Sertézsír	P/kg	1.44	1.60	1.56	1.53	1.53	1.70	1.60	1.64	1.65	1.65
135	Tojás, friss teatojás	P/kg	1.45	1.59	1.21	1.37	1.35	1.51	1.52	2.35	2.35	2.05
136	Borjúbőr	P/kg	1.65	2.17	1.95	1.95	1.90	1.95	2.15	2.40	2.60	2.65
137	Marhabőr	"	0.97	1.29	1.05	1.10	1.18	1.25	1.45	1.55	1.55	1.65
138	Nyers gyapjú	"	1.73	1.87	1.91	1.82	1.82	1.82	1.84	1.85	2.01	2.04
139	Nyers pamut, amerikai	"	1.73	1.91	1.88	1.96	2.01	1.89	1.98	1.91	1.96	2.03
140	Barnaszén, hazai	P/q	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22
141	Kőszén, porosz	"	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80

¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az ajánlott küldemények is bentfoglaltatnak. — ³⁾ A mezőgazdasági termékek és az ipari áruk ára közötti diszparitást jelzi.

1 9 3 7										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept Sept.	október Octobre			
Trafic postal : 1)												
36.928	34.493	45.947	37.370	35.036	33.102	37.856	36.112	41.180	41.926	1.000 unités	Correspondances ²⁾	93
711.1	705.6	844.9	706.3	736.5	779.8	782.8	746.2	849.1	922.4	"	Colis	94
799.3	799.0	859.4	843.8	800.3	836.3	966.8	823.0	839.5	972.5	1.000 unités	} Mandats-poste	95
66.9	75.1	78.0	78.5	77.9	78.7	98.9	68.9	81.2	102.8	1.000.000 p		
201.3	188.3	218.4	212.2	243.8	246.0	261.7	278.4	251.3	256.8	1.000	Télégrammes	97
10.270	10.891	9.974	10.861	11.467	11.229	10.352	9.473	10.076	11.229	1.000	Conversations urbaines à Budapest	98
329.9	314.7	327.7	343.2	359.7	386.0	421.0	433.4	432.0	440.2	"	Conversations interurbaines	99
100.254	103.685	104.360	104.775	105.304	106.443	107.076	107.737	103.835	109.765	nombre	Postes téléphoniques principaux	100
371.198	374.164	376.083	376.569	376.563	373.751	372.281	371.287	372.240	374.719	"	Postes récept. de T. S. F. en Hongrie	101
129.593	130.553	131.388	131.629	131.946	130.785	130.655	129.734	130.117	131.190	"	Postes récept. de T. S. F. à Budapest	102
Effectif des véhicules à moteur :												
13.727	13.825	14.308	14.835	15.485	15.766	16.034	16.299	15.930	15.739	nombre	Véhicules à moteur à Budapest	103
27.306	27.426	23.173	29.423	30.638	31.341	31.953	32.529	32.368	31.952	"	Véhicules à moteur en Hongrie	104
D o n t :												
10.633	10.763	11.213	11.889	12.529	12.915	13.350	13.697	13.725	13.573	"	Automobiles de ville et de tourisme	105
3.045	3.053	3.074	3.107	3.139	3.174	3.185	3.215	3.234	3.242	"	Autom. de louage	106
557	550	560	577	597	603	611	613	613	597	"	Autobus	107
3.162	3.166	3.186	3.240	3.334	3.367	3.423	3.461	3.502	3.531	"	Camions automobiles	108
724	727	735	747	762	765	765	773	772	767	"	Autres automob.	109
9.185	9.167	9.405	9.833	10.277	10.512	10.619	10.770	10.502	10.242	"	Motocyclettes	110
Distributeurs d'essence :												
55.4	49.3	71.7	83.2	118.3	108.4	123.2	135.5	115.7	.	1.000 l.	Essence débitée	111
1.697.8	1.604.4	1.837.9	2.164.6	2.755.2	2.951.6	3.220.3	3.355.0	3.062.2	.	"	Mélange d'essence et d'alcool débité	112
Mouvement des prix.												
Indice des prix de gros :												
96	93	95	94	95	94	94	94	96	93	1913 = 100	Moyennes pour l'ensemble des marchandises	113
83	78	80	79	79	78	80	80	83	80	"	Agriculture et élevage	114
177	177	175	172	172	172	174	173	172	178	"	Denrées coloniales	115
113	110	112	110	111	113	113	112	113	113	"	Minoterie et industrie sucrière	116
124	125	128	128	129	127	125	125	123	121	"	Autres industries	117
33.1	37.6	37.5	38.3	38.8	38.6	36.0	36.0	32.5	33.9	"	„Ciseaux agricoles“ ³⁾	118
Indice du coût de la vie :												
101.4	102.2	102.1	101.8	101.7	101.9	102.1	102.3	103.5	103.5	1913 = 100	Au total, y compris le loyer	119
106.2	107.2	107.1	106.7	106.6	106.8	107.1	107.3	108.9	108.9	"	Au total, non compris le loyer	120
93.2	93.6	93.4	92.6	92.2	92.3	93.0	93.3	95.8	95.7	"	Alimentation	121
133.9	136.9	136.9	136.9	136.9	136.9	136.9	136.7	136.7	136.7	"	Vêtement	122
134.4	136.0	136.4	137.1	138.5	139.3	138.1	138.1	138.1	138.1	"	Chauffage et éclairage	123
86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	"	Logement	124
Prix de gros :												
21.10	18.75	21.35	19.70	20.03	19.65	20.93	20.23	20.75	20.88	1 q, en pengós	Froment de la rég. de la Tisza, de 78 kg	125
18.78	17.18	19.63	20.25	20.63	19.00	19.55	19.18	18.93	18.75	"	Seigle de 1er ordre, de la rég. de Pest	126
0.40	0.38	0.40	0.38	0.38	0.40	0.40	0.39	0.39	0.39	1 kg, en pengós	Farine No 0	127
0.39	0.37	0.39	0.37	0.37	0.39	0.39	0.38	0.38	0.38	"	" No 2	128
0.32	0.30	0.30	0.28	0.30	0.31	0.30	0.30	0.30	0.31	"	" No 6	129
13.05	11.15	11.93	11.25	11.65	11.33	11.70	11.95	13.40	11.05	1 q, en pengós	Maïs, de Transdanubie	130
1.54	1.64	1.65	1.65	1.74	1.76	1.86	1.92	1.93	2.20	1 kg, en pengós	Viande de boeuf, 1re qual., partie postér.	131
1.22	1.13	0.98	0.93	1.11	0.92	0.94	1.12	1.16	1.12	1 kg de poids vif, en p. l	Veau	132
1.24	1.23	1.21	1.18	1.08	1.02	1.00	1.05	1.06	1.09	"	Porcs, jeunes, lourds, au-dessus de 300 kg	133
1.68	1.76	1.76	1.76	1.74	1.70	1.68	1.68	1.64	1.64	1 kg, en pengós	Saindoux	134
1.42	1.55	1.20	1.02	1.08	1.10	1.16	1.39	1.59	1.73	1 kg, en pengós	Oeufs frais dits à thé	135
2.78	2.78	2.83	2.80	2.70	2.60	2.60	2.65	2.60	2.35	1 kg, en pengós	Cuir de veau	136
1.75	1.70	1.75	1.75	1.65	1.50	1.55	1.55	1.50	1.40	"	Cuir de boeuf	137
2.04	2.04	2.15	2.17	2.17	2.20	2.16	2.18	2.21	2.01	"	Laine brute	138
2.07	2.06	2.31	2.09	2.09	2.01	1.85	1.67	1.56	1.53	"	Coton brut, américain	139
3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	1 q, en pengós	Lignite, indigène	140
6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	"	Houille, prussienne	141

1) Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — 2) Y compris les lettres recommandées. — 3) Indique la disparité entre les prix agricoles et les prix industriels.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag Moyennes		május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	dec. Déc.	
142	Vörösréz	P/kg	1·00	1·25	1·15	1·15	1·20	1·20	1·25	1·35	1·40	1·45
143	Ólom	"	0·40	0·52	0·50	0·49	0·50	0·48	0·48	0·55	0·60	0·65
144	Ón	"	6·46	6·13	6·00	5·80	5·80	5·80	5·80	6·00	6·20	6·50
Pénz és hitel.												
145	Állami bevételek bruttó eredménye . . .	1,000.000 P	—	—	73·4	74·2	57·0	74·1	69·4	74·8	85·1	85·3
146	Állami kiadások bruttó előirányzata . . .	"	—	—	60·2	60·4	66·3	67·1	62·0	67·3	64·1	66·6
Magyar Nemzeti Bank:												
147	Jegyforgalom	1,000.000 P	—	—	384·9	393·2	396·3	410·2	417·4	427·4	402·2	436·4
148	Leszámított váltók és előlegek	"	—	—	493·4	499·4	476·2	505·1	512·5	507·7	507·8	535·1
É r c k é s z l e t :												
149	Arany	1,000.000 P	—	—	78·9	78·9	78·9	78·9	78·9	78·9	84·1	84·1
150	Deviza és valuta	"	—	—	26·3	26·4	24·1	26·2	31·2	35·7	31·5	42·4
151	Összesen	"	—	—	116·7	116·1	112·7	112·5	115·9	119·8	122·4	132·6
152	Ércfedezeti arány	%	26·9	26·6	27·5	26·6	27·1	25·1	24·2	24·4	24·4	24·1
153	Leszámítolási kamatláb	"	4·25	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0
154	Elsőrendű üzleti váltók kamattétele . . .	"	4·33-7·33	4·0-6·54	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5
155	Betéti kamatláb 3 havi lekötésre	"	3·33	3·0	3	3	3	3	3	3	3	3
156	Betéti kamatláb lekötés nélkül	"	2·33-2·33	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2
Betétállomány:												
T a k a r é k b e t é t :												
157	Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	109·3	109·3	110·8	112·0	112·4	107·7	109·1	107·6
158	A PK. budapesti pénzüzeteknél ^{a)} . . .	"	—	—	577·2	593·2	593·3	591·9	589·2	572·7	576·0	602·7
159	Összesen ^{a)}	"	—	—	686·5	702·5	704·1	703·9	701·6	680·4	685·1	710·3
F o l y ó s z á m l a b e t é t :												
160	Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	45·0	46·1	42·3	44·1	45·4	48·0	49·7	52·0
161	A PK. budapesti pénzüzeteknél ^{a)} . . .	"	—	—	640·6	625·6	633·5	634·5	641·3	647·4	643·0	630·9
162	Összesen ^{a)}	"	—	—	685·6	671·7	675·8	678·6	686·7	695·4	692·7	682·8
B e t é t e k e g y ü t t :												
163	Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	154·2	155·5	153·1	156·1	157·8	155·8	158·9	159·6
164	A PK. budapesti pénzüzeteknél ^{a)} . . .	"	—	—	1.217·8	1.218·8	1.226·8	1.226·4	1.230·5	1.220·0	1.218·9	1.233·5
165	Összesen ^{a)}	"	—	—	1.372·0	1.374·3	1.379·9	1.382·5	1.388·3	1.375·9	1.377·8	1.393·1
166	A 31 legn. vidéki pénzüzet. betétállománya	"	26·5	26·6	102·2	103·4	103·6	104·5	105·6	104·3	105·4	109·7
Tőzsde:												
167	Részvényindex ¹⁾	1926 = 100	98·6	130·6	118·5	121·7	127·2	136·4	138·7	155·1	153·9	160·0
168	Eladott részvény	szám	184.115	337.058	241.983	170.154	379.957	185.508	299.126	675.578	687.219	302.394
169	Szállítások és átvételek összege	1,000.000 P	10·9	25·4	19·3	13·1	25·5	13·7	25·2	51·6	46·0	27·7
Hitelbiztonság:												
170	Csőd ²⁾	szám	3	4	9	4	6	3	3	3	4	4
171	Magán- és kényszeregyesség ³⁾	"	62	59	40	50	45	38	33	59	62	88
172	Össz. új fizetésképtelenségek Magyarorsz.	"	65	63	49	54	51	41	36	62	66	92
Ebből:												
173	Új fizetésképtelenség Budapesten	"	18	20	9	26	20	16	18	20	29	26
174	Magán- és kényszeregyesség (aktíva)	1.000 P	1.092	1.053	595	650	1.832	620	367	1.866	1.449	1.330
175	Magyarországon (passzíva)	"	1.710	1.796	942	1.260	2.662	1.317	747	2.835	2.425	2.592
176	Magán- és kényszeregyesség (aktíva)	"	441	477	251	417	594	275	249	1.095	902	479
177	Budapesten (passzíva)	"	689	849	361	856	1.067	526	524	1.525	1.623	1.143
178	Óvatolt váltók Magyarországon	szám	3 371	2.975	2.974	2.857	3.163	3.124	3.249	3.317	3.108	3.013
179	Óvatolt váltók Budapesten	1.000 P	1.721	1.505	1.704	1.382	1.667	1.541	1.377	1.519	1.882	1.172
180	Óvatolt váltók Magyarországon	szám	1.401	1.365	1.354	1.278	1.364	1.432	1.548	1.547	1.583	1.505
181	Óvatolt váltók Budapesten	1.000 P	857	824	1.013	783	862	788	678	748	1.270	612
Zálogházi forgalom:												
182	Zálogfelvétel Budapesten	1.000 tétel	227	245	256	255	259	235	234	244	238	233
183	Zálogfelvétel Magyarországon	1.000 P	4.745	4.942	5.189	5.200	5.110	4.756	4.740	5.045	4.799	4.747
184	Zálogkiváltás Budapesten	1.000 tétel	215	241	244	217	237	241	256	293	240	247
185	Zálogkiváltás Magyarországon	1.000 P	4.583	4.897	4.881	4.598	4.807	4.725	5.068	5.948	4.997	5.101
186	Zálogálladék Magyarországon	1.000 tétel	—	—	1.305	1.343	1.365	1.359	1.337	1.288	1.287	1.273
187	Zálogálladék Budapesten	1.000 P	—	—	26.954	27.646	27.948	27.980	27.651	26.749	26.551	26.194
188	Kényszerárverésre került Budapesten . .	tétel	6.872	7.779	7.812	7.266	9.305	7.539	9.277	8.464	7.348	4.289

¹⁾ Csak 18 részvény alapján számítva. — ²⁾ Csak azok az esetek vannak feltüntetve, amelyeket más eljárás nem előzött meg. — ³⁾ Az 1936. évi május havától közölt új sorozat a Pénzüzeti Központ kötelekébe tartozó budapesti pénzüzeteknél elhelyezett betétállományt jelzi.

1 9 3 7										Unités	Désignation	
január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre			
1·60	2·00	2·10	1·70	1·75	1·60	1·65	1·65	1·50	1·30	1 kg, en pengő.	Cuivre	142
0·83	1·00	0·95	0·78	0·70	0·65	0·70	0·65	0·60	0·60	"	Plomb	143
6·50	6·80	7·80	6·80	6·80	6·50	6·50	6·50	6·30	6·30	"	Étain	144
Monnaie et crédit.												
64·5	75·4	62·7	58·6	79·4	85·3	59·2	80·4	72·7	75·3	1,000.000 p	Résultat brut des recettes de l'État . .	145
70·5	67·5	60·1	64·7	65·3	71·6	69·8	70·3	63·8	68·0	"	Dépenses brutes de l'État (prév. budg.) .	146
Banque Nationale de Hongrie :												
414·6	418·3	417·1	435·3	420·6	437·5	459·6	453·3	457·1	468·5	1,000.000 p	Circulation des billets de banque . . .	147
474·8	461·8	450·8	421·0	405·2	409·0	398·4	416·4	419·2	425·2	"	Effets escomptés et avances	148
Encaisse métallique :												
84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	1,000.000 p	Or	149
44·4	46·6	47·4	48·5	51·1	53·9	56·4	57·8	57·7	54·9	"	Devises et monnaies	150
138·0	140·8	141·1	141·9	144·9	146·3	147·1	147·0	145·7	143·1	"	Total	151
26·9	27·1	27·4	28·1	28·9	28·7	29·2	27·6	26·9	26·2	%	Proportion de la couvert. métallique . .	152
4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	"	Taux d'escompte	153
4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	"	Taux d'effets de commerce de premier ordre	154
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	"	Taux de dépôts à préavis de 3 mois . .	155
2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	"	Taux de dépôts à vue	156
Effectif des dépôts :												
Dépôts d'épargne :												
113·2	119·5	118·3	119·2	120·6	118·0	119·4	121·2	122·9	124·6	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	157
602·5	605·1	605·1	605·6	604·6	619·7	623·5	626·2	628·9	633·5	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ²⁾	158
715·7	724·6	723·4	724·8	725·2	737·7	742·9	747·4	751·8	758·1	"	Total	159
Dépôts en compte courant :												
46·5	50·0	47·5	45·1	51·0	50·2	49·1	53·6	51·4	53·5	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	160
628·4	637·0	637·6	641·7	644·8	639·0	638·3	639·9	649·0	654·5	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ²⁾	161
674·8	687·0	685·1	686·8	695·8	689·2	687·4	693·5	700·4	708·0	"	Total	162
Ensemble des dépôts :												
159·7	169·5	165·8	164·2	171·7	168·1	168·4	174·8	174·3	178·1	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	163
1.230·9	1.242·2	1.242·7	1.247·4	1.249·3	1.258·8	1.261·9	1.266·1	1.277·9	1.288·0	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ²⁾	164
1.390·5	1.411·7	1.408·5	1.411·6	1.421·0	1.426·9	1.430·3	1.440·9	1.452·2	1.466·1	"	Total	165
109·5	110·2	111·4	108·8	109·3	111·3	110·9	112·2	113·6	115·2	"	Dép. dans les 33 princip. établ. de c. de prov.	166
Bourse :												
170·7	183·3	185·5	155·3	146·4	159·8	175·9	167·3	157·2	156·0	1926 = 100	Indice d'actions ¹⁾	167
393.122	516.478	672.459	700.371	517.154	197.578	324.841	178.458	191.032	284.163	nombre	Actions vendues	168
33·0	41·0	42·6	44·7	32·9	15·5	22·5	13·9	13·6	20·8	1,000.000 p	Montant des livraisons et des acceptations	169
Sécurité du crédit :												
5	6	4	4	3	6	—	2	3	4	nombre	Faillites ²⁾	170
92	62	55	68	44	48	41	26	35	61	"	Concordats privés et judiciaires ²⁾ . .	171
97	68	59	72	47	54	41	28	38	65	"	Nouvelles insolvabilités en Hongrie . .	172
Dont :												
31	20	19	23	13	17	11	8	19	24	"	Nouvelles insolvabilités à Budapest	173
1.488	1.035	2.338	1.905	528	483	708	275	1.071	1.257	1,000 p	Concord. privés et judiciaires } actifs	174
2.674	1.677	3.013	3.212	917	834	1.146	436	1.535	1.940	"	en Hongrie } passifs	175
865	427	425	1.295	200	183	417	57	300	679	"	Concord. privés et judiciaires } actifs	176
1.531	692	879	1.877	407	295	681	94	513	1.012	"	à Budapest } passifs	177
2.748	2.499	2.757	2.738	2.865	2.902	2.923	2.787	2.972	2.989	nombre	} Lettres de change protestées en Hongrie	178
1.799	1.249	1.077	1.283	1.535	1.276	1.703	1.301	1.328	1.471	1,000 p		179
1.357	1.340	1.419	1.311	1.445	1.381	1.228	1.299	1.440	1.362	nombre	} Lettres de change protestées à Budapest	180
1.083	654	615	639	919	755	806	663	722	693	1,000 p		181
Mouvement des monts-de-piété :												
262	232	249	265	265	262	256	244	247	253	1,000 reconn.	} Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	182
5.138	4.748	5.107	5.226	5.351	5.476	5.209	4.964	5.001	5.185	1,000 p		183
227	220	255	241	243	243	252	243	257	285	1,000 reconn.	} Dégagem. " " " "	184
4.872	4.633	4.959	4.676	4.817	4.964	5.020	4.830	5.200	5.759	1,000 p		185
1.307	1.139	1.313	1.337	1.359	1.378	1.382	1.383	1.373	1.341	1,000 reconn.	} Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	186
26.462	26.577	26.725	27.276	27.810	28.322	28.510	28.644	28.445	27.871	1,000 p		187
9.452	8.810	7.260	7.478	6.979	8.496	7.372	7.797	6.594	6.674	reconnais.	Ventes par contrainte aux m.-d.-p. de Bpest	188

¹⁾ Seulement d'après les cours de 18 actions cotées en ce moment. — ²⁾ Cas n'ayant pas été précédés d'autres procédures. — ³⁾ A partir de mai 1936, série relative aux dépôts placés dans les établissements budapestois membres de l'Institut Central des Sociétés Financières.

arányú, mint a megelőző hóban. Feltűnő azonban, hogy az aránylag tartott árfolyamok mellett viszonylagosan nagymennyiségű részvény cserélt kezét.

A hitelbiztonsági viszonyok az október havi hanyatlás ellenére is kielégítőek. A fizetésképtelenségek és váltóóvások számában bekövetkezett emelkedés tisztára évszaki behatások eredménye.

A zálogházi forgalom megélénkült. Feltűnő azonban, hogy a zálogkiváltások száma lényegesen meghaladta nemcsak az előző havit, de a zálogfelvételek tételszámát is s így a zálogálladék lényegesen hanyatlott.

A jegyforgalom egy hó leforgása alatt 11·4 millió pengővel 468·5 millióra emelkedett s ekkor 41·1 millióval állott magasabban, mint egy évvel azelőtt. A váltótárca állományánál 6 millió pengős növekedés következett be. A 425·2 millió pengős leszámítolási állomány a tavalyihoz képest 82·5 millió pengővel hanyatlott. Az aranykészlet változatlanul 84·1 millió pengőt tett. A devizák és valuták állagában bekövetkezett 2·8 millió pengős hanyatlás folytán az érckészlet a hó végén 143·1 millió pengőre esett vissza. A múlt évihez képest azonban 23·3 millió pengős gyarapodás mutatkozott. A hó végén az ércfedezeti arány 26·2%-on állott s ezzel elérte az idei legmélyebb állását. A múlt évi október hó végén az arány 24·4% volt. A kamattételek továbbra is változatlanok.

Betétállomány. A Postatakarékpénztárnál és a PK budapesti pénzügyintézeténél elhelyezett takarékbetétállomány 6·3 millió pengővel 758·1 millióra emelkedett (+0·8%). Egy év leforgása alatt a takarékbetétek állománya 77·7 millióval gyarapodott (+11·4%). A folyószámlabetétek állaga 7·6 millió pengővel 708 millióra emelkedett. A múlt évihez képest a növekedés 12·6 millió pengő volt (+1·8%). Az összes betétek állománya 13·9 millió pengővel 1·466·1 millió pengőre emelkedett (+1·0%) és 90·2 millió pengővel (+6·6%) állott magasabban, mint egy évvel azelőtt.

Tőzsde. A budapesti értéktőzsdén a folyó évi március hóban bekövetkezett tetőponti helyzet utáni árfolyamhanyatlásokat június—július hónapokban átmeneti árfolyamjavulás váltotta fel. Augusztus elejétől fogva azonban a részvények értéke ismét hanyatlásnak indult. Ez a hanyatlás október hóban

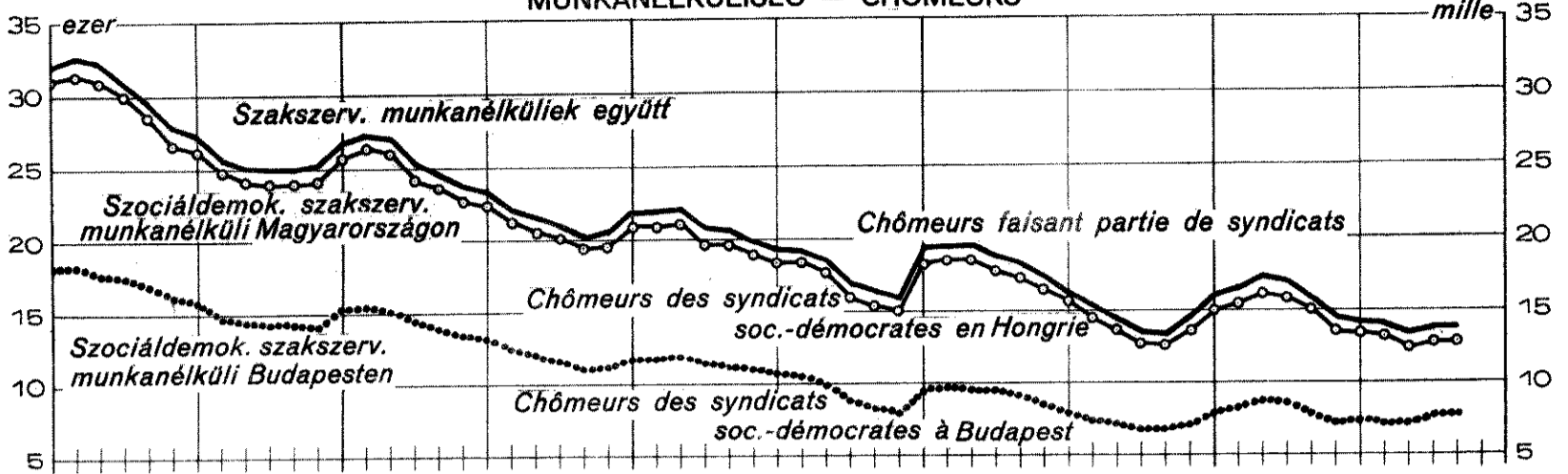
is folytatódott s ezzel kétségtelenné vált a hanyatló irányzat. A részvényindex hanyatlása ugyan nem volt nagyarányú. Az index a hó végén 156-on állott, 1·2 ponttal alacsonyabban, mint egy hóval azelőtt. Az október havi mérsékelt árfolyamhanyatlások azonban aránylag nagy forgalmi keretek között bonyolódtak le. Az eladott részvények darabszáma meghaladta a 284 ezret, az előző havi 191 ezerrel szemben. A szállítások és átvételek összege 20·8 millió pengőt tett, 7·2 millióval többet, mint a megelőző hóban.

Hitelbiztonság. Októberben csak az évszaki erők okozták, hogy az eddigi kedvező hitelbiztonsági viszonyok árnyalatilag megromlottak. A fizetésképtelenségek száma a tárgyalt hó folyamán 27-tel 65-re emelkedett (+71·1%). A magán- és kényszeregyeségek számánál hasonló arányú növekedés jött létre, mindazonáltal a passzívák összegében, az előző havihoz képest nem mutatkozik lényeges rosszabbodás. A magán- és kényszeregyességek passzívái alig valamivel haladták meg az 1·9 millió pengőt. Az előző hóban a passzívák összege 1·5 millió pengőt tett. Mi sem mutatja jobban, hogy a hitelbiztonsági viszonyok még mindig kielégítőek, mint az a körülmény, hogy a múlt év ugyanazon hónapjában a passzívák összege 2·8 millió pengőnél is több volt. Hogy a jelzett árnyalati rosszabbodást évszaki erők okozták, az is bizonyítja, hogy a váltóóvások számában sem következett be számottevő emelkedés, a megelőző évihez képest pedig jelentős arányú (—9·9%) hanyatlás mutatkozik.

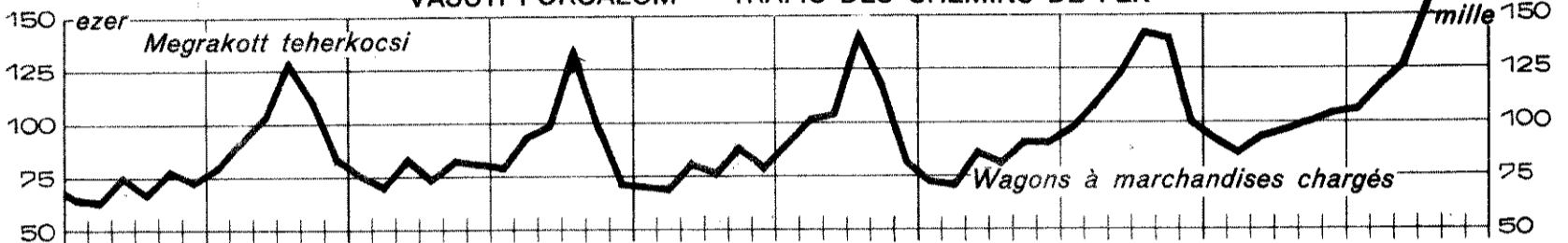
Zálogházi forgalom. A június—szeptemberi időszak után, amikor is a zálogházi forgalom idényszerűleg mindig hanyatlik, októberben ismét emelkedés következett be. Összesen 253 ezer tétel került elzálogosításra, 5·2 millió pengő értékben. Feltűnően nagy arányokat öltött azonban októberben a zálogkiváltás. A tételszám az előző havi 257 ezerrel szemben 285 ezer volt. A zálogkiváltások összege pedig meghaladta az 5·7 millió pengőt. Így a zálogálladék, hasonlóan a szeptember havihoz, csökkent, de sokkal nagyobb arányban. A zálogálladék a hó végén 27·9 millió pengőt tett, az előző havi 28·4 és a múlt évi 26·7 millióval szemben.

RAJZOK A GAZDASÁGI JELZÓTÁBLÁHOZ — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE

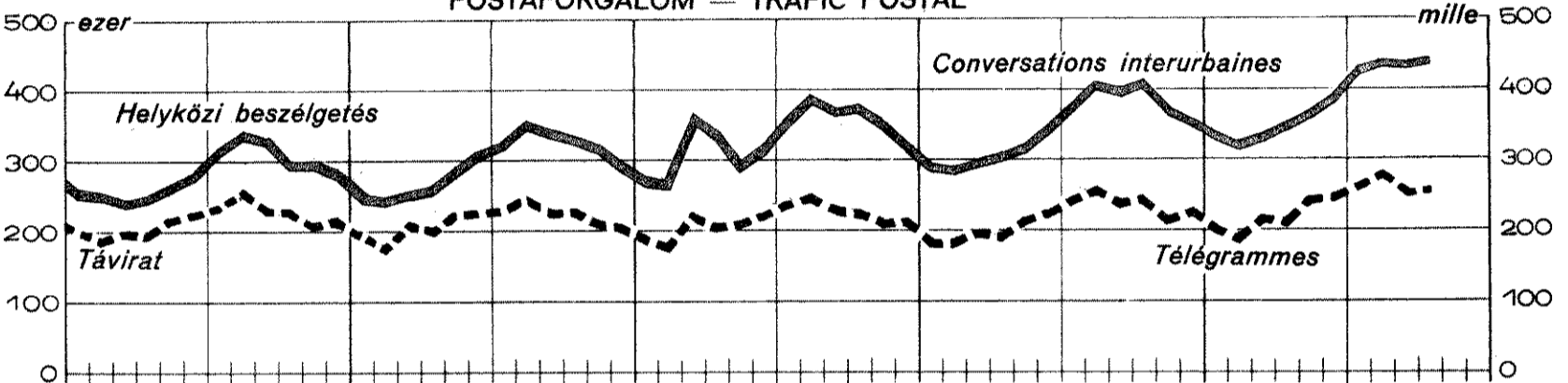
MUNKANÉLKÜLISÉG — CHOMEURS

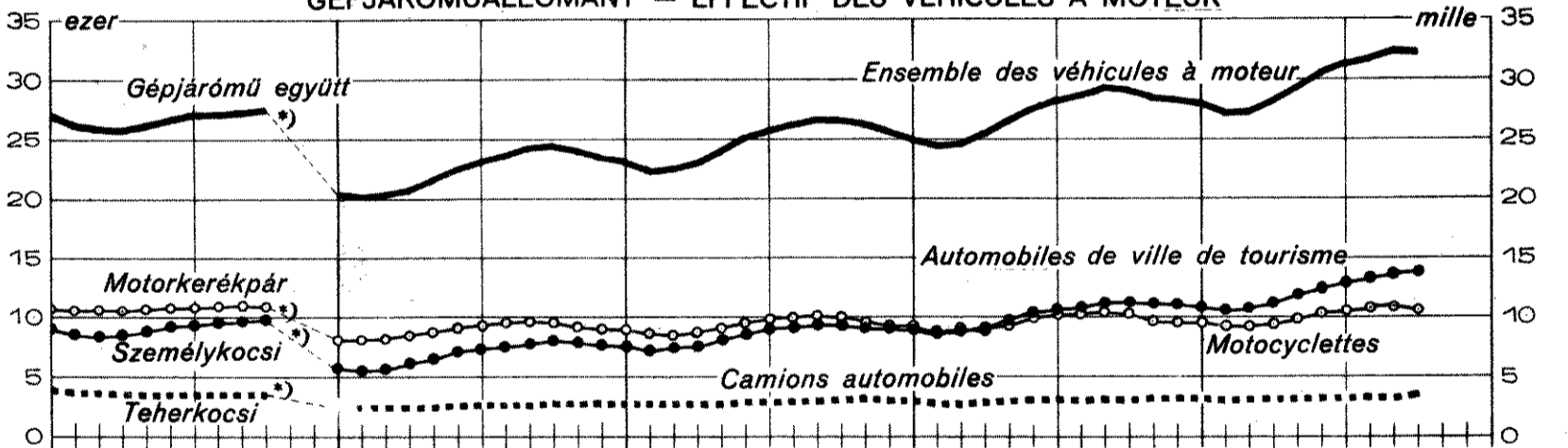
VASÚTI FORGALOM — TRAFIC DES CHEMINS DE FER

POSTAFORGALOM — TRAFIC POSTAL

GÉPJÁRÓMŰALLOMÁNY — EFFECTIF DES VÉHICULES A MOTEUR

HITELBIZTONSÁG — SÉCURITÉ DE CRÉDIT

